

Borger = Bennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

for

Det forenede Understøttelses-
Selskab.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Kjøbenhavn 1830.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

05.61 1830

Bo 66 Aug. 42

17526

Register

over

Indholdet af Bladet Borgervennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

No.	Side.
1. Fortsættelse af: De første europæiske Rejsende i Asien	1:8
2. Fortsættelse af: De første europæiske Rejsende i Asien	9:16
3. Fortsættelse af: De første 2c.	17:24
4. Hilsen til Kongen og til Danmarks Prindsen. — Fortsættelse af: De første 2c.	25:32
5. Fortsættelse af: De første 2c. — Extract af fjerde Kvartals Regnskab 1829.	33:36
6. Slutning af: De første 2c.	37:44

No.		Side.
7.	Anmeldelse. — Om Culturens Gang over Jorden og Europas nærværende Standpunkt. — Extract af General: Regnskabet for 1829	45:52
8.	Fortsættelse: Om Culturens Gang ic.	53:60
9.	Anmeldelse. — Fortsættelse: Om Culturens Gang ic.	61:76
10.	Fortsættelse: Om Culturens Gang ic.	77:84
11.	Anmeldelse	85:92
12.	Fortsættelse: Om Culturens Gang ic.	93:100
13.	Slutning: Om Culturens Gang ic. — Om de symboliske Bøgers Union, eller: de symboliske Bøger, deres Betydning og Værd, med Hensyn til vor Tid; ledsaget med Ønske, betræffende den fælleds forestaaende 300aarige Jubelfest for den augsb. Confessions Overlevering	101:108
14.	Slutning: Om de symboliske Bøgers ic.	109:116
15.	Skulle protestantiske Geistlige være forpligtede til de symboliske Bøger	117:124
16.	Slutning: Skulle de protest. ic. — Om Forholdet af Reformatorerens Tro i det 16de Aarhundrede til Protestanternes Overbevisninger i det 19de	125:132

No.	Side.
17. Slutning: Om Forholdet ic.	133:140
18. Anmeldelse. — Et SyndalsOrd eller Opflaring og Oplysning, af Schilthes. — Extract af første Quartals Regns- skab 1830	141:144
19. Slutning: Et SyndalsOrd ic. — Erins- dring om Luther i Worms	145:152
20. Napoleon Buonapartes Tanker om religiøse Gjenstande. — Et Bidrag til vor Tids Historie. — Aandelig Hverver: Des- pot i Schweiz. — Beviis paa græsselig Uvidenhed eller navnløs Frækhed af de romersk:catholske Ordførere i den ny jesu- itiske Profelytmager: Klok i Frankrig og Tydskland. — Den hell. Januars Sæde	153:160
21. Christelig Drikkelag. — De syv Sacra- menter og Landsbyfolkene. — Fordele af Messelæsning. — Missionærens Exe- gese. — Præstelig Discretion. — En mærkværdig pavelig Bulle. — Det for- ulykkede Taffelkys	161:168
22. Profelytterne	169:176
23. Slutning af Profelytterne. — Baldhor- nistens Dødsfærd eller Offrene for Standsfordom	177:184

No.	Side.
24. Fortsættelse: Baldhornistens Dødsfærd	185:192
25. Fortsættelse: Baldhornistens Dødsfærd	193:200
26. Fortsættelse: Baldhornistens Dødsfærd	201:208
27. Fortsættelse: Baldhornistens Dødsfærd	209:216
28. Fortsættelse: Baldhornistens Dødsfærd. — Dydens Billed	217:224
29. Slutning: Baldhornistens Dødsfærd. — Nogle Yttringer om de nyere Chri- sten Foreninger (Conventikler) til sær- lige Andagts; Øvelser	225:232
30. Tre store Magter	233:240
31. Anmeldelse. Extract af andet Quartals Regnskab 1830. — Fortsættelse: Tre store Magter	241:244
32. Slutning: Tre store Magter. — De franske Vaske	245:252
33. Fortsættelse: De franske Vaske	253:260
34. Slutning: De franske Vaske. — Na- turvidenskabelige Brudstykker	261:268
35. Fortsættelse: Naturvidensk. Brudstykker	269:276
36. Fortsættelse: Naturvidensk. Brudstykker	277:284
37. Anmeldelse. — Fortsættelse: Naturvi- denskabelige Brudstykker	285:292
38. Fortsættelse: Naturvidensk. Brudstykker	293:300

No.	Side.
39.	Slutning: Naturvidensk. Brudstykker 301:308
40.	Hvorledes Carl August, Storhertug af Sachsen-Weimar, i Maret 1794 forholdt sig ved de Forkjættelsesforsøg, som da vakte sig mod academiske Lærere. — Erklæring fra Hr. Prof. Theol. Dr. H. N. Clausen, i Anledning af Hr. Magister Lindbergs Skrift under Titel: Er Dr. Prof. Theol. H. N. Clausen en ærlig Lærer i den christne Kirke? 309:316
41.	Tillæg til den i forrige No. indrykkede Erklæring fra Hr. Prof. Theol. Dr. Clausen, til yderligere Forklaring om Gjenstanden for den deri ommældte Diskussion mod Forfatteren af Skriftet: Er Dr. Prof. Theol. H. N. Clausen en ærlig Lærer i den christne Kirke? og til Berigtigelse af Nogle urigtige og vildfarende Forestillinger herom 317 324
42.	Anmeldelse. — Et Par Ord om Prof. Dr. Clausens Bog: Den theologiske Partiaand, dens Character og Stridsmaade, oplyst ved Exempler. — Extract af tredie Kvartals Regnskab 1830 325:328

No.		Side.
43.	Slutning: Et par Ord om Prof. ic.	329:336
44.	Om Jernet og Kobberet i oeconomisk Henseende, eller om dets Brug i det huuslige Liv	337:344
45.	Slutning: Om Jernet ic. — Endnu noget Mere om Skindød, Ligbesigtigelse og Lighuse	345:352
46.	Slutning: Endnu noget Mere om Skindød ic.	353:360
47.	Skoflikkeren Achmed	361:368
48.	Fortsættelse: Skoflikkeren Achmed	369:376
49.	Bekjendtgjørelse. — Fortsættelse: Skoflikkeren Achmed	377:384
50.	Anmeldelse. — Fortsættelse: Skoflikkeren Achmed	385:392
51.	Fortsættelse: Skoflikkeren Achmed	393:400
52.	Slutning: Skoflikkeren Achmed. — Religionens Herlighed	401:408

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 2^{den} Januar 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

De første europæiske Rejsende i Asien.

(Fortsættelse).

De nyere Rejsendes Historie i Asien, fra det fiette til det tiende Aarhundrede, vilde ikke opvise os meget andet, end en Række af disse Eventyreres Navn. Det var ærlige Pillegrime, som lagde en Vej af syv til otte Hundrede Mile tilbage med ligesaa lidet Udbytte for videnskabeligt Beskjendtskab med de Lande, de igjennemdroge, som vi bringe med os fra et Besøg i vort Landsbyesogns Kirke. At anstille Jagttagelser over Mennesker og Steder var ikke deres Sag: dertil besadde de hverken den fornødne Dannelse eller Tilbøielighed.

Vi vilde alene omtale, at en saadan Reise blev til-
endebragt af Arculf i Aaret 705, af Willibald
i Aaret 785, og af Bernard i de følgende Aar.
Man har en Fortegnelse over mere end fem hund-
rede saadanne Reisende af Hakluyt, og dog er
denne Fortegnelse uden Tvivl meget ufuldstændig.

Efter denne lange Periode, i hvilke Pillegrims-
farter vare i Moden, kom Korstogene, som i Grun-
den heller ikke vare andet end Balsfarter, der anstils-
ledes af det bevæbnede Europa. Vel aabnede den-
gang Asiens Porte sig for vore Opdagelser; men
Mangelen paa Dannelse i denne Tidssalder, som
lod sig beherske af een eneste stor og poetisk, ja i
sin Dumhed ophøiet Idee, og den almindelige
Uvidenhed, forenet med Mangel paa Skribenter
og Afsskrivere, der vare duelige, og med Konsternes
daværende Ufuldkommenhed, maatte nødvendigviis
medføre, at Videnskaberne ikke høstede det Udbytte
af disse kæmpemæssige Udvandring, som de i Be-
gyndelsen syntes at love. Bogtrykkerkonsten var
ikke endnu opfundet. Det forjættede Land, det
 eneste Maal for alle foretagne Reiser, trak ganske
alene al Opmærksomhed til sig. Veien fra Paris
eller London, eller Rom, til Jerusalem var for
den Tidssalders Mennesker ligesaa bekjendt, som
den fra London til Paris nu er for det nittende

Århundredes engelske Modeherrer. Men den øvrige Deel af Asien vedblev at være begravet i Dunkelhed, og de Reiseberetninger fra denne Periode, som have naaet ned til os, fortælle kun om Kampe og Undergjerninger, uden at berøre Folkernes Sæder og Skikke eller Stædernes Veliggenhed.

Den første Forfatter, som har efterladt os en udførlig Beretning om sin Reise til den hellige Grav, er Wilhelm af Bouldesfel, der levede henimod Midten af det fjortende Århundrede. De Vidundere og Overdrivelser, som hans Lettroenhed tog for uimodsigelige Sandheder, ere saa mange, at en og anden Sandhed kun hist og her lyser igjennem. Saaledes vil han i Damascus have seet 40000 blomstrende Haver! og Munkene i den hellige Catharinas Kloster ved Foden af Sinai havde foræret ham nogle Draaber Blod, som de, efter hans Udsagn, havde destilleret af Helgeneres Been. Han gjør derved den ganske naive Bemærkning, at dette Blod omtrent havde samme Udseende som Olie, og tilføier, at dette var det største Vidunder, som han havde oplevet.

I Aaret 1432 besøgte Bertheaudon de la Brocquerie Jerusalem og Damascus. Han anslaaer denne Stads Folkemængde til hundrede tusinde Mennesker, og omtaler en besynderlig

Omstændighed, som karakteriserer Islamismen i sin første Bløden. Under sit Ophold i Syriens Hovedstad saae han der en Karavane af tre tusinde Kameler, som kom dertil tilbage fra Pilegrimsfarten til Mecca. Dette Tog varede to Dage og to Nætter. En riigt synkket Kameel, der bar den i Guld og Silke indhyllede Koran, aabnede Tøget. Stadens Gouverneur og samtlige Indvaanere droge ud af Staden for at tage imod den hellige Bog, kastede sig ned paa Jorden for den, og ledsagede den under en militær og religiøs Musik til Moskeen. Blændet af al denne Glæde, og henrevet til Beundring var la Brouquerie nærved selv at blive Muselmand.

Jo mere vi nærme os til vore Tider, desto mere oplyste og desto mindre lettroende finde vi de Reisende til det forjættede Land, og deres Reiserbeskrivelser, ikke længere i samme Grad overlæsesede med Løgne, omfatte flere og flere mærkelige Details. Baumgarten bereiste i Aaret 1507 Syrien og Egypten. Hans Reise indeholder adskillige med Indsigt og Omhyggelighed udkastede Charactereskildringer. Han drev sin Videnskabelighed og sine Jagttagelser endog saa vidt, at han under sit Ophold i Cairo værdigede Pyramiderne et opmærksomt Blik, hvilket ingen af de ældre

Reisende havde gjort. "Det er," siger han, "heelt beundringsværdige Bygninger, især paa en saa sandet Jordbund." Men dermed er da rigtig nok hans hele Beskrivelse over Pyramiderne til Ende. Hans Opmærksomhed og Interesse var naturligvis henvendt paa andre og mere mærkelige Ting. Saaledes har han for Exempel udfundet i det røde Havs Bund de endnu aldeles tydelige Hjulspor af Pharaos Vogn, som forfulgte Israels Børn ud af Egypten.

Laurent Aldersey, en Englænder, som forlod London i Aaret 1581, og har efterladt en tør Dagbog over sin Reise til Jerusalem, fortjener i det høieste her at nævnes. Johan Lok og George Sandys, Edward Webbe og Henrik Timberloke gjorde samme Balsfart omtrent paa samme Tid, og oplyste det hellige Lands Geographie, som indtil den Tid havde været i høi Grad ubekjendt. Ogsaa Syriens Geographie blev ved disse Reisende berigtiget. Edward Webbes Reisebeskrivelse indeholder i et lille Bind mange høist mærkelige Notitser, som man ikke finder hos nogen anden Forfatter. Den er nu bleven overmaade sjelden. Webbe var en utrættelig Reisende. Han var to Gange i Rusland, blev fangen af Tartarerne og bragt af dem til Kasta;

derester faldt han i Tyrkernes Hænder og fulgte med dem til Persien. Han har besøgt Constantinopel, Jerusalem og Cairo. I Nærheden af sidste meldte Stad saae han, som han udtrykker sig: "syv store af Muursteen opførte Bjerge, i hvilke Pharaon om Vinteren gjemte sit Korn." En underlig Beskrivelse over Pyramiderne! Uden videre at tale om de ægyptiske Bogens Hjulspor i det røde Hav, som han har seet ligesaavel som Baumgarten, ville vi erindre, at det største Vidunder, som han er stødt paa, var Præsten Johans Haver i Æthiopien. Han fortæller os: "Jeg har i en til hans Slot stødende Park seet 370 levende Eenhjørninger og Elephanter, der vare saa tamme, at jeg kunde lege med dem, som med unge Kalve". Han giver sine Læsere en Beskrivelse over en Eenhjørning, hvorefter dette Dyr havde en spaltet Klov, Løve-manke, og midt paa Panden en naturlig Landse af colossal Størrelse.

Flere Aarhundreder før Korstogene havde Araberne, et i alle Tidsaldere eventyrligt og dristigt Folk, meddeelt Østerlandene deres Sprog og Konster. De vare trængte frem lige til Siberien. I det tolvte Aarhundrede gjorde Jøden Benjamin fra Tudela en Reise til Samarcand, hvor han skal have forefundet halvtredssindstyve tusinde

Jøder. Tre hundrede Aar tidligere besøgte to mohamedanske Reifende, hvis mærkværdige Reifebefkrivelse endnu have, Indien og China. De fchildre de Sæder, fom der herfkede, juft paa samme Maade, fom om en nu levende Reifende havde fchildret dem. Diſſe Skikke ere følgelig aldeles uforandrede.

De første paalidelige Efterretninger om Afiens Tilftand, fom man i Europa erholdt, vare ikke Reifultat af de hellige Kampe, der bragte et faa maadeligt Udbytte: heller ikke af Driften til at erhverve nyttige Kundfaber, eller af politifke Planer og Forsøg; men ene og alene af Frygt. I Begyndelsen af det trettende Aarhundrede udftrømmede fra Hoilandene i Overafien en Sværm af Tartarer med Stormens Hurtighed og frygtelig fom Lynet, og det i et faadant Antal, at Thronerne omftrtyrtes des, og kun Ruiner bleve tilbage. Perfien, Ruſland, Ungarn, Polen og Schlefien bleve efterhaanden overfvoimmede af diſſe Horder fra Ganges. "En frygtelig Nation," figer Chroniften Matthieu Paris i Aaret 1241, "et umennefkeligt og barbarifk Folk, hvis Love ere vilkaarlig Uret, hvis Brede er Kafarie, et Tugtens Riis i Herrens Haand, ftormer frem, og forvandler i fin Grufomhed Alt, hvad det ftoðer paa, til Afke og Ruiner. Det er en

kræftfuld, stærktbygget Menneſkerace, bredſkuldret, med høithvælvet Brøſt, men magert og blegt Ansigt, en ſtadtrykt og ſtumpet Næſe, lange og ſpidſe Kindbeen, ſkarpe Tænder, ſammenløbende Diebryn, ſtore og funklende Øine, plumpe Knokler, tykke og korte Been, og i det hele af et rædſelopsvækkende Udortes. De qvæle og dræbe Mænd, Koner og Børn, og fortære deres Legemer, ſaa at kun de blegnende Knokler blive tilovers for Uadſelfuglene.”

Europa, ſat i Skræk ved diſſe nye Hunners Anmarsch, tog ſin Tilflugt til ſine Yndlingsvaaben, og her viſte Tidſalderens Uand og Tænkemaade ſig paa en høiſt eiendommelig og karakteriſtiſt Maade. Innocentſ IV, Chriſtenhedens daværende geiſtliche Beherſker, troede ikke at kunne gribe til noget gavnligere og mere henſigtsmæſſigt Middel, end at ſende Tartarhøvdingerne et Par hellige Præſter og fire Franziscanermunke imøde, ſom tillige havde det Ørinde at afvende denne frygtelige Landeplage ved at forſøge at omvende Tartarfyrſterne til Chriſtendommen.

(Fortsættes).

B o r g e r = B e n n e n .

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 9de Januar 1830.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

De første europæiske Rejsende i Asien.

(Fortsættelse).

Som en Følge heraf reiste Ascelin, en Broder af den hellige Franziscus Orden, med sine tre Led-
sagere affted i Aaret 1246, og tog Veien til Syrien.
Johan von Plano Caprini og Benedict, to Prædikemunke, begave sig i samme Hensigt til
Europas østligste Grændser. Man maae uvilkaar-
ligen lee ved at tænke paa dette naragtige Gesandt-
skab. Sex stakkels Munke, som ikke have seet an-
det end Bægene og Billederne i deres Kloster, uden
Verdensklogskab, uden Indsigter, uden Formue,
uden Vaaben, uden anden Støtte end deres Bøn-

nebog, vilse forsvare det christelige Europa imod vilde Barbarer, og give sig i Klæerne paa disse Ulve i menneskelig Stikkelse! Men den indvortes Følelse og den tillidsfulde Troes Magt er saa stærk, at den bizarre Frugtesløshed af dette Gesandtsskab ikke længer vækker Latter, naar man overveier, hvorledes de, for at udrette deres Grinde, bøde Hunger og Kulde, ja selv Døden Trods. Man maa beundre disse Mænd; og den Beskrivelse over deres Reise, som de have efterladt sig, en Beskrivelse, i hvilken man næsten slet ikke træffer paa de Bidundere og fabelagtige Fortællinger, som dengang vare i Mode, bidrager endnu til at forøge den Beundring og Hviagtelse, hvortil de have gjort sig fortjente.

Efter mangfoldige Uheld og Eventyr, hvilke det vilde blive altfor vidtløftigt her at berøre, naaede de fire Franziscanere omsider Persiens Grændser, hvor Tartarernes Hær havde opslaget sin Leir. Da Mongolernes Høvdinger saae dem nærme sig med faste og uforsærdede Skridt, gif de dem imøde, og spurgte dem, hvem de vare og hvad de vilde.

"Jeg er" svarede Alce lin, ved Hjælp af en persisk Bønde, der tjente ham som Tolk, "en Af-sending fra Paven, Christenhedens Overhoved!"

"Er Haven en saa høi Person," svarede Tartaren,
 "saa maa han ogsaa vide, at vor Chan, Guds
 Søn, af Ham har faaet Herredømmet over hele
 Jorden, at han i Norden har indsat Bathy, og i
 de Lande, hvor vi nu ere, Baiothnoi til sin
 Statholder, og at disse begge tilbedes som Sønner
 af Guds Søn!" Vor gode Munk lod sig nu i sin
 midige Jver henrive til at udbryde med Tyrighed:
 "Haven, min Herre, kjender hverken Ederes Chan
 eller Bathy eller Baiothnoi. Han har bragt
 i Erfaring, at et barbarisk Folkelag, som kalder
 sig Tartarer, ødelægger alle Lande, dræber og
 stjæler Mænd og Qvinder, i Særdeleshed de
 Christne. Derfor har Hans Hellighed affendt os,
 sine Tjenere, for at opfordre Eder til Anger og
 Kuelse over den slette Opførsel, I hidtil have vist,
 og til at aflade at plage Guds Folk længere!"
 Man kan let tænke sig, hvilket Indtryk en saa
 ziirlig og beleven Tiltale maatte bringe tilveie.
 Desuagtet ledsagede man Gesandterne til Bai
 iothnois Telt, og nedhuggede dem ikke paa Ste
 det, hvilket useilbarligen endnu i vore Dage vilde
 vorde den forvovne Ghiaurs Lod, som for en ret
 troende Tyrk vilde vove at fremføre en lignende
 formastelig Tale. En saadan Moderation af Tartar
 erne synes virkelig efter Tider og Omstændigheder

at maatte ikke lidet hæve deres Reputa on. I Baiothnois Telt begyndte nu den Samtale paa ny, af hvilken vi ovenfor meddeelte nogle Brudstykker. — ”Hvilke Foræringer overbringe I?” — ”Paven, min Herre, er vant til at modtage Foræringer, ikke til at gjøre dem, og det allermindst til vantroe Fremmede!” — Ascelin havde sagt Sandhed: Tartarerne fattede sig deri med Taalsmodighed, og vedbleve Samtalen med en roesværdig Mildhed: ”Nu vel! I skulle vorde Chanen forestillede; men I maae, eftersom Etik og Brug fører det med sig, knæle tre Gange for hans Throne, førend I tale til ham.” — ”Nei, aldrig i at Berden! Det skulde da være, at Chanen selv og hans Hoffstat vilde vorde Christne!” — Dette var for meget for Barbarernes Taalsmodighed. ”Uforskammede, affindige Christenhunde!” gjenl d det fra alle Kanter. Ja de stakkels Munke maatte endog d ie den Kummer at høre, at deres Pave selv ogsaa kun var en Hund. Man lagde dem nu samtlige i Lænker, og begyndte at raadslaae om, hvad man skulde gribe til med disse besynderlige og kjeffe Gesandter.

Meningerne i Raadet vare deelte. Nogle vilde have Forbryderne levende slaaede, og at deres vel udstoppede Hud skulde sendes Paven tilbage;

Andre bragte i Forslag, at man skulde lade dem leve indtil det atter engang kom til Slag med de Christne, og at man da skulde stille dem blotte for deres egne Landsmænds første Angreb; atter Andre stemmede for at de skulde pidskes ihjel, eller brændes eller spiddes. Baiothnoi var mindre grusom: han domte dem til Døden uden foregaaende Piinsler. Det havde været ude med Ascelin og hans ledsagere, saafremt ikke et qvindeligt Væsens Menneskelighed havde taget sig af deres Sag: et Tilfælde, som ofte forekommer i Nigers og Reiser des Historie. Mungo Park blev paa sine Reiser i Afrika tre Gange reddet af Fruentimmer, og denne høimodige Medlidenhed, der er særegen for det svagere Køn endog imellem Barbarer, synes at være Kjønnet's herligste Egenkab, dets uforvandtelige Arvelod. Baiothnois fornemste Kone søgte sin Mand op, da hun fik Nyd om den Skjebne, som ventede de stakkels Fremmede, og bønfuldt om Raade for dem. Hun bragte Baiothnoi i Erindring, at Storchanen havde taget det ilde op, at han ved en tidligere Leilighed havde ladet Hjertet rive ud af Livet paa en russisk Gesandt, og havde ladet denne blodige Trophæe binde til Halen af sin Hest. Efter lang og indstændig Beden lykkedes det hende virkelig at faae Benaadning for dem.

De havde nu i Sinde strax at forlade Leiren; men man lod dem ikke slippe. Forgjebes beraabte de sig paa, at de havde fuldendt, hvad der var dem paalagt, og at Paven alene havde givet dem Befaling om at henvende sig til de første Soldater, som de stødte paa. Man svarede dem, at siden de havde været saa begjerlige efter at komme til en tartarisk Leir, saa maatte de nu ogsaa finde sig i at oppebie Troppernes fuldstændige Samling. "Jeg forsikrede vel" siger Uscelin, "at det aldeles ikke var mig magtpaaliggende at see een eneste Mand eller Landse mere; men det vilde ikke hjælpe." Alle deres indstændige Bønner naaget maatte de Fangne holde det ud hos de Vantroes i fulde sex Maaneder paa den magre Kost af Melkes valle og sort Brød, og under Slag og Mishandlinger. Desuagtet forlod deres apostoliske Mod dem intet Dieblif. Man lod dem være tilstede ved alle de militaire Ceremonier; men de bleve ikke indbudne til en stor barbarisk Fest, der varede i syv Dage, i hvilken Tid den hele Armees berusede sig under en frygtelig Støien og Skraalen. Endelig bleve de affærdigede med en Skrivelse fra Baioths noj til Paven. Dette mærkelige Mønster af tartarisk Diplomatif i det trettende Aarhundrede lod saaledes:

”Viid! Hæve, at Dine Gesandter ere komne til os, og have udframmet det forunderligste Andragende for os, som noget Menneske nogensinde har hørt. Det er os ubekjendt, om Du har paalagt dem at sige, hvad de have sagt; men det er os ogsaa ligegyldigt. Men saameget er vist, at Vi herved tilskikke Dig Guds sikre og ufravigelige Befaling, som tilholder, at Du, saafremt Du vil beholde Dit Land og sidde i Roee paa Din Throne, skal komme herhid, for at hylde personligen Den, som udstrækker sit Retfærdighedscepter over Jorderige. Skulde Du i nogen Maade befindes overhørig imod denne ufravigelige og næstergivelige Befaling, udsendt fra Gud selv og fra Ham, der udstrækker sit Retfærdighedscepter over Jorderige, saa — — kan kun Gud alene vide, hvad Følgen vil blive.”

De gode Munke begave sig med denne Skrivelse paa det iilsfærdigste paa Tilbagereisen, takkede Gud, som havde opholdt deres Liv, og naaede lykkelige og velbeholdne deres Kloster, som de neppe senere have forladt for at gjøre flere Gesandtskabsreiser.

Johan von Plano Carpini var en duelligere og snildere Gesandt end den stakkels Astralin, og derfor ogsaa lykkeligere. Han sluttede sig

til at Barbarerne vilde paaftaae Foræringer af ham, og han kjøbte derfor, uagtet han ikke havde kunnet forsyne sig med mange rebe Penge, endeel Peltsværk, for at kunne bestride saadanne Foræringer til disse vilde Horders Overhoveder, som han efterhaanden maatte vente at forefinde paa sin Bei. Da han var kommet igjennem Polen stødte han snart paa en Troppesafdeling af den Hær, som han var affendt for at standse paa dens fordærlige Bei. Anføreren sendte ham til en anden Afdeling; derfra sendtes han til en tredie, og saaledes fremdeles, indtil han naaede Bathys Leir paa hiin Side af Wolga. Bathy tilkjendegav Gesandtsskabet, at det maatte lade sig ledsage lige til Storchanens, Cuyne Chans Residents, midt i Tartariet. Paa tartariske Heste, der udmærkede sig ved et yderst hurtigt Løb, gjennemdroge Gesandterne først uhyre Ørkener, siden et bjergfuldt og skovrigt Land, og indtraf endelig, ganske udmattede af de Strabatser, de havde udholdt, til Cuyne Chans Hof.

(Fortsættes).

Borger-Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 16de Januar 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universtets-Bogtrykker.

De første europæiske Rejsende i Asien.

(Fortsettelse).

Den Beskrivelse, som Carpini har gjort over den barbariske Stads, som herskede ved dette Hof, er høist mærkværdig. Man var just isærd med Tilberedelserne til det nye Overhoveds Kroning. Til denne Høitid havde Gesandter indfundet sig fra Bagdad, Persien, China, Nubien og Rusland. Chanens Telt af hvidt Lærred var saa uhyre stort, at det kunde rumme 2000 Mennesker. Chanen blev ved sit høitidelige Indtog baaret af sine Soldater, og hilset med almindeligt Knæfald. Dernæst blev han sat paa en stor, forgyldt Stol, men

som han igjens forlod for at tage Plads paa et Sæde, der var bestrøet med Avner, en siden Gengis Chans Tid indført Skik. Man holdt derpaa til ham følgende Tale, som forener Storhed med Philosophie: "Hæv dit Nie iveiret! og Du vil see Gud! Slaae det til Jorden: og Du seer de Avner, som bedække dit Sæde. Etyr Riget med Kraft og Viisdom, og Du vil da, som en af Himmels Herres Udvalgte, herske med Lykke og Pragt. Men regjerer Du ilde: da vil du tabe Din Magt og Anseelse; ja Du vil blive foragtet ligesom det usle Straa, hvorpaa Du træder?" — Derefter nærmede de fremmede Gesandter sig til den nye Fyrste, alle med yderst rige Foræringer af Sikketsier, Juveler og ædle Metaller, hvormed fem hundrede Bogne vare beladte. Vi lære af denne Beretning Skjebnens Omstiftelser. Med saadan en Pomp og Høitidelighed modtog Forfædrene til de fattige og pialtede Tartarer, som nu uden anden Sold, end det Bytte, de kunne gjøre, tjene i den russiske Hær, paa eengang underdanig Hyldeing fra de chinesiske Mandariner, Araberne, Perserne, Negerne og Moscoviterne. Ogsaa Johan von Plano blev spurgt, hvori hans Foræringer bestode? Han svarede da i al Ydmyghed, at han havde Intet, som var værdigt til at tilbydes en

saa stor og vældig Monark. Cuyne Chan tog denne Undskyldning op i Raade, og lod begge Gesandter indqvartere og beværte paa det Bedste, hvorpaa han lod dem reise med den Bæf, "at han havde besluttet at reise sit Banner imod Paven og alle Occidentens Konger, og derfor raadede dem ikke at overgive sig paa Raade og Unaade: i modsat Fald maatte de være belavede paa at see deres Kongeriger udplyndrede, Indbyggerne bortførte som Slaver, og alle Throner omslyrte." Rorte og smigrede ved den herlige Modtagelse, som Storchanen lod blive vore Gesandtere til Deel; havde disse allerede i deres Hjertes Eenfoldighed fattet den Formening, at Gud i sin Miskundhed havde omvendt hans Hjerter, og de belavede sig paa at døbe det hele barbariske Folk, just ligesom de fik Ordren til at afreise.

Carpini er den første Reifende, som har meddeelt noliagtige Efterretninger om dette mærkelige Folk, som vi belægge med det almindelige Navn af Tartarer. Han beretter om dem, at de meget ofte ere berusede, men at deres Ruus er uskyldig, saa at de ikke derved opirres til Strid. Han stiller dem som en Soldaterstamme, fiendsk imod hele Verden, men streng og trofast i indbyrdes Forpligtelses Opfyldelse, som mere end noget andet Folk

var skicket til at udholde Hunger og Tørst, Anstrængelser og Kulde. Han bemærker, at de foruden alle de sædvanlige Urter af Baaben ogsaa havde Gldmasfinner, med hvilke de opbrændte Hest og Rytter i Sjendens Hær. "Deres Qvinde," siger Missionæren, "ere meget sædelige og i deres Opførsel endnu mere dannede, end Europæerinderne selv."

Efter disse Uffendinge fra den christne Kirkes Overhoved fulgte Wilhelm af Rubruquis, en Adelsmand af høi Byrd og Minoritermunk. Han blev, da den hellige Ludvig traf Anstalter til sit Korsstog imod Syrien, affendt til en Tartarhøvding ved Navn Sartach, som dengang levede ved Bredderne af det sorte Hav, og om hvem Rygtet fortalte, at han var gaaet over til Christendommen. Efterat Rubruquis havde passeret Constantinopel, Krimm og Sletterne ved Comani, som for ganske kort siden ved et Indfald af Barbarerne vare forvandlede til en Orken, "traf han," som han udtrykker sig, "paa en vandrende Stad af tartariske Huse, der stode paa uhyre Bogne, af hvilke enhver blev trukken af 22 Oxer; Hiulnaberne paa disse Bogne vare i Omfang tykkere, end det største Mastetræ." Denne Nomadestad gjorde snart Plads for en anden, som tilhørte Høvs

dingen Saratoy. "Det forekom mig," siger Rubruquis, "som om jeg saae Staden Paris komme mig imøde." Og det maatte i Sandhed ogsaa afgive et overraskende Syn, at disse Verdensformere lode endogsaa deres Vaaninger drage omkring i deres uhyre Rige.

Rubruquis gjorde Bekjendtskab med denne Stamme, der kun betjente sig af Kobber, og var saa ubekjendt med Brugen af Penge, at Stammens Overhoved, da Rubruquis leverede ham et Guldstykke, holdt det til Næsen, for ved Hjælp af Lugten at skjelne, om dette Metal maaskee var en særegen Slags Kobber. Men fornemmeligen var det Fyrstindens usædvanlige og i Sandhed tartariske Næse, som drog den christne Gesandts Opmærksomhed til sig. Paa denne Gjenstand, som synes at have hos ham fremkaldt en Blanding af Forundring og Skræk, kommer han i sin Fortælling ofte tilbage. "Det lod til," siger han, "at hun havde ladet sig Næsen affkjære ved Roden, thi man saae imellem begge Dine kun en ganske flad Rjødflump, som opvakte et høist modbydeligt Indtryk." Nomaderne, der ikke brøde sig om Rubruquis Guldstykker, ernærede ham af Medlidenhed med suur Mælk og Vand. Han trængte frem over Don og Volga, og naaede virkelig til

Sartachs Leir; men denne Fyrste var saa langt fra selv at være en Christen, at han snarere lod til at gjøre sig lystig paa de Christnes Befostning. Han ledsagede imidlertid Rubruquis til sin Fader, Baatu Chan, hvis Residents eller Telt befandt sig nogle Mile høiere op i Landet. Da Rubruquis var kommet til Audients hos den store Fyrste, Baatu, tvang man ham til Knæfald. I dette vanskelige Dieblif gav den fromme Minorit, som for Intet i Verden vilde knæle for en Tartarfyrste, sig til at fremsige en latinsk Bøn om god Lykke til Tartarernes Omvendelse, og forenede derved sin Sikkerhed og den udbortes Unstand med sin Samvittighed, i det han glemte sit Gesandtskab og Tartarerne for at opfylde sine Klosterpligter. Dette ved sin christelige Eenfoldighed rørende Optrin bliver komisk ved sine Details. Den forfærdede Folk vidste ikke, hvorledes han skulde oversætte dette ham ubekjendte Munkelitanie: det hele tartariske Hof udbrød i en skingrende Latter, og Rubruquis reiste sig med et misfornøiet Blik paa sin Folk, uden at sige et Ord videre.

Sartach behagede at befale, at den franske Munk skulde begive sig til det Sted, hvor Mangu Chan, den daværende øverste Høvding for alle tartariske Stammer, holdt sit Hof. Til den Ende

tvang man Rubruquis, alle Indvendinger og Udskyldninger uagtet, at bestige en lille tartarisk Hest, som, til største Uleilighed for den fede og trangbrystede Minorit, med Stormens Hurtighed gjennemløb ubeisomme og grændseløse Ørkener med ham. "Denne høist angribende Reise," siger han, "varede i fyrgetyve Dage, eller snarere en heel Ewig hed for mig; thi Hunger og Tørst, Kulde og Udmattelse bragte mig til at troe, at jeg var i et Helvede allerede. Vor Vej gik først imod Syden, derpaa imod Østen, og endelig sandt vi frugtbare Dale, store Bjerge og ved Bredden af en stor Indsøe en Stad, ved Navn Coilan s." Der levede nogle Afgudsdyrkere af Jagurerne's Stamme, hvis næsten katholicke geistlige Dragt forekom den gode Munk som en rædsom Banhelligelse. "De bære," fortæller han, "en Slags Chorakaaber, og derunder Trøier af guult Løi, som paa Franskmændenes Maneer ere tilknappede fra øverst til nederst. Jeg har seet en og anden iblandt dem, som ganske ligede en Canonicus hos os."

Uhyre Bjerge, en Mængde Snee, en Vej, der efter Veivisernes Udsagn var beboet af onde Aander: alt dette tjente endnu til at forøge de Farer, som omringede, og den Kummer, som nedtrykkede Rubruquis. De onde Aander, fortalte

Tartarerne, pleie fra en eller anden Hule at styrte løs paa de Rejsende, og at rive dem Hjerte og Indvolde ud af Livet, uden at Kroppen forandrer sin Stilling i Saddelen. For at fordrive disse Uansder istemte Gesandten og hans christelige Ledsagere deres Credo, og dette bevarede dem da ogsaa lykkeligviis for al Fare. De herover forbausede Tartarer fandt i denne hellige Begivenhed en Anledning til at behandle dem med noget større Ugtelse og Opmærksomhed. Endelig havde man naaet Rejsens Maal. Mangu, henstrakt paa sin Lørbænk og bedækket med en Leopardhuud, tog imod dem med Mildhed. Han var en Mand af Mideldstorrelse, med en tyk og flad Næse, og kunde omtrent være 45 Aar gammel.

(Fortsættes).

Et. Pastor Disbys Bidrag indkommer til Søndagen den 31de Januar.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 23de Januar 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Hilsen til Kongen og til Danmarks Prindsen.

(Fremfagt paa Søcadetacademiet d. 23 Decbr. 1829).

Stormægtigste, allernaadigste Konge!

Høibaarne Fyrster!

Ærede Forsamling!

I det jeg træder frem for at efterkomme min
Chefs hædrende Opfordring til at være Akademiets
Ordfører paa denne Høitidsdag, blander Frygten
for ikke at kunne udføre dette Hverv paa en vær-
dig Maade sig med Glæden over at være kaldet
dertil, og dette med saameget større Grund, som
det nu første Gang falder i min Lod at tale til-min

Ronge og til Dannerfolkets Ypperste i en saadan Anledning. Dog, denne Frygt maatte være endnu større, dersom ikke det, at takke og signe Kongen og Kongehuset, var naturligt for enhver dansk Undersaat, der er istand til at sammenligne sit Fædrelands Lod med andre Staters Vilkaar: dersom ikke Erkjendtligheds hulde Følelse ogsaa i det daglige Livs huuslige Kredts tit og ofte maatte fremkalde Tak, selv fra den ikke veltalende Læbe. Men saaledes er det. Jeg skal kun for en større Kredts udsige, hvad i Hjemmet ofte bevægede mit Sind, i det jeg er kaldet til at flette en fordringsløs Markblomst i den Offerkrands, som Taknemlighed i Aarhundreder har elsket at frembære for Skjoldungernes stolte Stamme. Derfor tør ogsaa mine ringe Sønner stræbe at prise det Gode, som fra Danmarks Kongelige Throne udgaaer, og som paastjønnes af et taknemligt Folk!

Ofte er paa denne festlige Dag, med Tak og Skjønksomhed, erindret, hvorledes dette Aca demie fremmes og hædres ved Deres Majestæts allernaadigste Omhu: hvorledes Lærernes Iver og Kraft, og Lærlingernes Eyst og Flid styrkes og opmuntres, i det deres Frugter tillades at vise sig for Deres Majestæts Øie, og den redelige Stræben lønnes med Landsfaderens Velbehag.

Det være da nu tilladt, Allernaadigste Konge! i disse festlige Dieblikke at dvæle ved nogle Betragtninger, som gjøre Deres Majestæts Raade imod dette Academie dyrebar ogsaa for de af Danmark's Borgere, der ikke høre til den mindre Kreds, hvis Ordfører det er min Ære idag at være blevet. Og hvad skulde vel mere opfordre det danske Folk til saadan Skjønsomhed, end Overbeviisningen om den Forbindelse, hvori Deres Majestæts og Kongehusets Nærværelse i denne Forsamling staaer med den frugtrige og velgjørende Forsørg, som beforder og bestjermer Danmark's Vel. Thi lad end Hjertets varme Følelse, grundet paa Dieblikkets Indtryk, være nok saa reen og fyrig, saa bærer dog den sande Erkjendtlighed for modtagne Velgjerninger først da sit ædle Navn med fuld Ret, naar den er bygget paa den dobbelte Overbeviisning, at ikke blot Villien til det Gode er aabenbaret, men tillige den velgjørende Sæd nedlagt, som for Nutid og Fremtid kan spire og bære Frugt. Denne Forbindelse imellem den gode Gjerning og dens Frugt være da Æmnet for min Betragtning, i det jeg henvender mit Blik paa de høieste Goder, som under Landsfaderens Pleie kunne vindes for Statens Borgere!

For Dyden — dette høieste Maal for Livets Stræben og Livets Kamp, — er det ikke Staten givet ved umiddelbare Foranstaltninger at være virksom. Dyden spirer kun i Hjertets dybe Grund, hvorhen Menneskets Dø ikke kan trænge, og hans Haand ikke naae. Iffun det ædle Hjertes egen Barmeforinaaer at udfløkke Spiren, og at give den Bæxt. Vel kan Fyrsten ved sit lysende Exempel befordre Borgernes Moralitet, og Held over det Folk, som ledes til Dyd ved at efterligne sine Fyrsters Wandel! Men skulde Rogen ved udvortes Løn søge at falde den frem, da vilde altfor ofte kun en gold Frugt udfolde sin Farveglands: Driuhuusplanten kunde maaskee blænde ved sin Pragt, men let kunde den i sin altfor frøddige Fremstydten overskygende qvæle en ædel og gavnlig Bæxt, som blev ubemærket.

Anderledes er det med Forstandens Udvikling, og dens Frugter. Imedens Dyden er den Skat, som samles for Eugheden, er Dplysningens rette Hjem allerede her i Livet. I de borgerlige Sysler skal den staae sin Prøve og udsprede sine Belsgeringer. Derfor er det Land, vi meest prise lykkelig, just det, i hvilket Dplysningen har sættet sin stærkeste Rod, og hvor gavnlige Kundskaber meest elkes og befordres. Men hvor Uvi-

denhed udbreder sin Munkeskappe over en overtroist Flok, eller hvor den gode Kundskabs Sæd dræbes af Mysticismes Qualme: der sukker Fædrelandets Engel; og de gode Borgere ræddes og flygte, for langt fra Fædrenes Grave at søge Frihed og Fred. Thi denne er Kjernen i den sande borgerlige Frihed, at der er Fred til at samle, og til at anvende nyttig Indsigt: og denne er just Oplysningens Betsignelse, at den gode Borgers Evner bære Frugt for Fædrelandet. Lad da Danmarks Borgere med Ret prise deres Lykke: thi Sagas sande drue Skrifter skulle vidne for Samtid og Eftertid, at i intet Rige er nyttig Kundskab mere udbredt fra Borgen indtil Hytten: intetsteds dens Frugt omhyggeligere pleiet: intetsteds dens Dykere mere agtede eller rundeligere understøttede: og intetsteds Ordet mere frit, end under Deres Maiestæts fredelige Scepter!

Men det blev Menneskenes Lod, at ved Siden af Glæden over det nærværende Gode gaaer Frygten for dets Forgængelighed. Og jo større det Gode er, vi besidde: jo sjældnere det findes: desto mere naturlig, desto stærkere er denne Frygt. Dog er selv denne Frygt at prise som en lykkelig Lod, fordi den ansporer gavnlig Anstrængelse i at nytte det nærværende Gode, og i at værges for

dets Varighed. Derfor, imedens vi elske vort Fødeland, og den Stamme, hvis milde Krone over det udspreder sin fredende Skygge, ere vi rede til Kamp for at bevare vor Lykke: imedens vi alle, hver i sin Kreds, drage Kraft og Næring af den sunde Frugt, som Videnskaber og Konster til Nytte og til Bederqvælgelse byde os: imedens vi med Iver stræbe at meddele Andre, hvad der gavner os selv, ængstes vi dog ved Tanken om, at Vold kan bryde Fredens Røe, og List besnære Nedeligheden selv. Vi ligne den sømme Moder, hvis fjerlige Omsorg ikke er tryk, fordi det venslige Barn i Sundheds Fylde blomstrer; men sindrig vogter paa dets Leeg, at det ikke skal tage Skade, og med Agtsomhed søger at fjerne enhver kommende Fare. — Saaledes elske vi at være rustede imod den endnu ufødte Fjende. Vort Die følger med Tilfredshed de Øvelser, der danne Krigere til Danmark's Børn i Farens Stund, og vi erkjende, at Deres Maie stæts Omhu for disse er en faderlig Omsorg for os alle.

Derfor er denne Svædetacademiets Høitidsdag til Glæde for Deres Maie stæts Undersaatter ogsaa udenfor denne Kreds, thi Danmark's Borgere paaastjønne, at denne Dag bærer Vidne om Deres Maie stæts Omhue for Ungdommens

Oplysning, og Deres allernaadigste Omsorg for at værne om den Lykkes Varighed, som er knyttet til Rigets Kraft og Selvstændighed!

Saaledes, allernaadigste Konge! har jeg vovet at antyde de Betragtninger, der gjøre vor Taknemlighed for Deres Majestæts Naade imod dette Academie ikke blot stærk og fyrig: men ogsaa frugtbar og nærende for Dyden, hvis Spire pleies i det unge Bryst, til Held og Gavn for Fødelands det: Betragtninger, som ville vidne om Sandheden og Varighed af den Sølelse og den Inderlighed, hvormed vi nedbede Himmels Belsignelse over vore Velgjørere, i det vi udbryde: Held over Danmarks Konge, Held over al hans Slægt!

De første europæiske Reisende i Asien.

(Fortsættelse).

Hele Audientskahlen var fuld af Kopper og Kruse, og Lædersække med Viin. Rubruquis blev opfordret til at drikke, men svarede: "Vi finde ikke Behag i at drikke." Tolken var imidlertid af anden Mening, og Mangu ligeledes; det varede ders

for ikke længe, inden Kongen og hans Hofmænd havde sig en dygtig Kuus. Tosken var nu ude af Stand til at oversætte Gesandtens Tale, og Mangu ligesaa lidet skiftet til at høre den, hvorfor Rubruquis saae sig nødsaget til at oppebie et beleiligere Dieblif til at udrette sit Erinde.

Denne frygtelige Monark og uforfærdede Dranfer var omringet af en Mængde Profelytmagere af alle Secter: Nestorianer, Armenier, Muhamedaner, Perser og Afgudsdyrkere af alle Slags. Men Kongen blev Buddhaismen, hvori han var opdraget, ubrødeligen troe, og lod Præsterne prædike og ombvende saameget de vilde og kunde. Denne Tolerance hos en saa raae Høvding fortjener vel at antegnes iblandt hans Dyder.

(Fortfættes).

Gr. Pastor Visbys Bidrag indkommer til Søndagen den 31te Januar.

E x t r a c t

af

fjerde Kvartals Regnskab 1829,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

I n d t æ g t.

	Esbler og Regn.	Ribe Esb.
	Rdb. f.	Rdb. f.
Udbydning fra forrige Quartal, Re- faneret iberegnet	1311	54
A. Hgentlige Indkomster for Hgeklabets 41 Mergang No. 40—52	504	57
B. Quartalets Contingent	1730	32
C. Laans og Forskuds Afbetaling	18	72
D. Brevet 700 Rdb. r. C. 209 pGr. ...	731	48
E. Rentier fra nogle af Selskabets Ca- picatet		3372
F. En af National Banken indfriet Ob- ligation		400
G. Det foretagne Gaunfs Gave	20	100
H. Subscriptions Bolebet til Caroline; Regatet	1953	349
I. Tilfælbige Indbæter	10	
	6279	72929

Overensfemmenbe med den af Administrationen førte
Gælf; Control.

E. Fram. Sriedenreich. Rentley.

Lund.

U d g i v t.

	Esbler og Regn.	Ribe Esb.
	Rdb. f.	Rdb. f.
1. De løbende Udgifter for Hgeklabets Erfyning med Papir, Yæmminger ic.	250	33
2. Pensioner og Liv; Stente i dette Quartal	680	272
3. For en forgl. Obligation 2500 Rdb. til Caroline; Regatet betalte Admini- strationen	2316	85
4. Brevet med Repræfentativer		700
5. Indbæter: en fængelig Obligation 1000 Rdb.	959	67
6. Tilfælbige Udgifter	8	48
Steffancer for udfædte, et endnu indfriet, Laans, Quartalets; og Regat; Quittinger	643	74
Contant	1420	53
	6279	72929

Sjæbenhavn den 31te December 1829.

M. Bentsen.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 5.

Lørdagen den 30te Januar 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

De første europæiske Reifende i Aften.

(Fortsættelse).

Da Dronningen yttrede det Ønske at blive Christen, og lade sig døbe, saa tildeelte Rubruquis hende Sacramentet med stor Høitidelighed, og i en Sahl, fra hvilken alle Afgudspræfter vare uddrevne. Efter Ceremonien lod Fyrstinden alle disse Præfter komme ind igien, lod sig give Viin, bad dem alle om deres Belsignelse, og opfordrede Rubruquis og hans Ledfagere til at synge Psalmer, hvilken Begjering de ogsaa opfyldte. Men da de vare færdige dermed, var den nysomvendte Dronning saa drukken, at hun ikke kunde staae

paa sine Been, og alle Religioners Præster tumlede sig saaledes omkring paa Gulvet, at de alle tilsammen, til største Forargelse for de Christne, maatte bæres bort.

I Karrakorum, Tartarernes Hovedstad, forefandt Rubruquis mere end tolv forskjellige Secter af Afgudsdyrkere, af hvilke enhver havde sin egen Kirketjeneste, sin Kirke, og sine Profelyter. Desuden havde der dannet sig en lille christen Menighed, som anmodede Rubruquis om at holde Guds-tjeneste i dens Kapel. Vor Minoritermunk indvilligede heri, men ansaae det dog først for sin Pligt at udsørge disse Troende om de ti Bud. Indtil det syvende gif Alt godt, men da Raden kom til dette, forsikkrede de alle som een Mand, at det her ikke kunde i mindste Maade komme i Betragtning; thi da de ikke af deres Herrer fik noget videre i Løn, end hvad de kunde stjele, saa vare de aldeles nødsagede til at overspringe denne Artikel af Guds Lov.

Rubruquis vendte tilbage til Europa over Armenien, og bibragte Europæerne et saadant Begreb om den barbariske Pragt og Herlighed i de af ham besøgte Lande, hvis Magt og Rigdomme og besynderlige Skikke han udbredte sig over, at han endelig opvækkede den Lyst til eventyrlige

Foretagender, som vore vestlige Riger skulde saa betydelig en Deel af deres Magt og Velstand.

Venetianerne, som da indtog en udmærket og glimrende Plads iblandt Europas Nationer, vare de første til at efterligne Kubruquis, og Brødrene Marcus og Nicolaus Pauli, som begge bleve berømte ved deres Reiser, gjorde i Aaret 1260 et Besøg hos Gengis Chans Sønesøn, Chinas Behersker. De opholdt sig længe i Peking og i Bokhara, og kom efter fjorten Aars Fraværelse velbeholdne tilbage til deres Fædreland i Aaret 1269.

Marcus Pauli, eller, som han oftere kaldes, Marco Polo, en Søn af fornævnte Nicolaus, overtraaledede endnu sin Faders og Fædres Berømmelse. Han var en indsigtfuld Jagttager, en nøiagtig Optegner af de asiatiske Traditioner, begavet med en lys Forstand og en Indbildningskraft, som var frisk og levende nok til at opfatte Østerlandenes Vidundere og Fabler, og atter at igjengive os disse karakteristiske Digtninger med levende Farver, og tilbragte hele fire og tyve Aar i Asien. Han igjennemdrog Armenien, Persien, Irak, Khorassan, den store Orken Kobi, o. s. v., og kom saaledes til China. Tartarerne, som dengang havde gjort sig til Herrer over hele

Mellemaffen, havde ombyttet deres omflakkende Telte med herlige Palladser, som straaede af Guld, og deres krigeriske Bildhed var endeligen bleven mildnet. Den unge Venetianer blev en Yndling af Kublan Chan, Chinas Keiser, der tog ham under sin særdeles Naade og Beskyttelse, gjorde ham til Gouverneur over Yang-Chensu, brugte ham til flere Gesandtskabsreiser, og overøste ham med Foræringer. Marcus Pauli vendte tilbage over Ormus, Trapezunt og Constantinopel, og endte sine Dage i Venedig, hvor han udarbejdede Beskrivelsen over sine Reiser, et mærkværdigt og kostbart Værk, som man med Uret har forekastet den orientalske Smag og Stiil, som om ikke langt mere denne levende Behandling, der giver Gjenstandene en eiendommelig Farve og Glands uden nogensinde at forvandske dem, maa betragtes som Seglet paa Forfatterens Sandfærdighed og det autentiske Beviis paa dette lange Ophold i Østerlandene og denne opmærksomme Jagttagelsesaaend, hvorved hans Dannelse tilsidst havde faaet et Sving, der gav ham Liighed med de Folkeslag, hvis Sæder og Skikke han har beskrevet.

(Fortsættes).

Fr. Pastor Visbys Bidrag indkommer til Søndagen den 31te Januar.

Borger = Bennen.

To og Tjygetyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 6te. Februar 1830.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets Bogtrykker.

De første europæiske Reifende i Aften.

(Slutning).

Aften begyndte at fremftille fig noget klarere for Europæernes Blik, og ved en Synderlighed, fom var en Frugt af reent Tilfælde, var det juft de meeft barbarifke og de fjernefte Lande i denne Verdensdeel, fom bleve underføgte af de Reifende. Indtil Midten af Hindoftan var endnu Ingen trængt frem. En Minoritermunk, der af den romerfte Kirke er bleven canoniferet, Pater Ode rich fra Friaul, reifte nogle Aar efter Marco Polos Hjemkomft til Indien. I fin glødende Iver for Religionen haabede han, med Guds Hjelp at kunne ombvende dette ftore Land, i hvilket den meeft

forvirrede og indviklede Overtroe har flaaet saa dybe Rødder. Dette Haab svigtede, som man let kan tænke; men hans Færd forskaffede os en Reisebeskrivelse, der er høist mærkværdig ved sine naive Details. Han var den første, der gav os en nøiagtig Beskrivelse over den indiske Religions Ceremonier, Jaguarts Tempel og Ræmpevogn, Koens guddommelige Dykkelse, Menneskeoffringerne, og, som han siger, "alle de øvrige Nedersdrægtigheder, Gyseligheder og grusomme Skikke, som herske hos alle disse Hedninger." Derfra gik han over til Sumatra, besøgte Java, over hvilken han har givet en god Beskrivelse, og vendte derpaa tilbage til Europa.

Saa snart man først var blevet bekjendt med alle disse Vidundere, hvis Nyhed de Reisende tildeels overdrive, saa udmalte Indbildningskraften det første Omrids mere, og Reisebeskrivelsernes Literatur fik nu, ligesom i den fjerne Oldtid Historiens Aarbøger havde haft, en eventyrlig og romantisk Periode, i hvilken Digtninger aldeles have Overtaget over det Sande og Virkelige. De fjeffeste Forfattere af saadanne Dydigtelser i en hidtil ubekjendt Maneer vare Ridder Mandeville og Fernando Mendez Pinto. Reppes har nogen med større Ophævelser og videnskabelig Fripostighed sat fleer Usandheder i Omløb, end den nysnævnte engelske Baronets Fortællinger inde-

holde. Han har stedse Astrolabium og Compass ved Haanden, for dermed at understøtte sine Paas-stande, og at give sine Opdigtelser et Skin af Trosværdighed. Han har seet hvide Skildpadder af tolv Fods Høide, i hvis Skal sex Mænd kunde rummes, Kjemper af tredive Fods Høide og Dverge paa ligesaa mange Tommer, Menneſker uden Hoveder, eensiede Cycloper, kort sagt, alle mulige Uhyrer og anomale Skabninger, som kunde udflækkes i en Febersygs Phantasi. Han beretter — ikke for Spøg, men for ramme Alvor — at han er truffet paa et Ocean af Sand, der bevægede sig i uhyre Bølger, og i hvilke levede en vis ubekjendt Art af Fiske, som han fandt af en ganske fortreffelig Smag, og noget liig Stokfisk. I Midten af dette Sandhav fandt han en Strøm af bevægelige Klipper, som tre Gange om Ugen styrtede sig med tordnende Larm ned i Afgrunden: "Gaaer man," siger han, "frem til denne Steensflods Kilde, saa finder man der Træer, hvis Stamme om Morgenens skyder frem af Grunden, blomstrer om Formiddagen, bærer velsmagende Frugter om Middagen, og om Aftenen ere bortvisnede." — Hvad Portugiseren Pinto angaaer, som var undløbet fra den vel fortjente Galeisstraf, saa er hans Rygte grundfæstet, og hans Eldorado har gjort megen Lykke.

Imidlertid havde de erobrende Tartarers Magt og Tapperhed efterhaanden taget af, fra den Tid, da de omskiftede deres vilde og omstreifende Levemaade med det civiliserede Livs Behageligheder og Luxus. De tabte sig Tid efter anden i den chinefiske Nation, og smeltede sammen med den. Et underligt Exempel paa et seirende Folk, der efters haanden overvindes af de Overvundne i den Grad, at dets Navn og Eiendommeligheder næsten forsvinde af Historien! — Ikke længe efter kom en ny Landplage frem, nemlig Timur Beg eller Tamerlan, som under sine Fæner havde samlet de endnu vilde Horder, som ikke vare svækkede og blevne umandige ved Civilisation, og hvis talrige Horder græssede paa de frugtbare Enge ved Bredderne af Oxus og Tjarches. Indien og Persien blev oversvømmet af Tamerlans Tropper. Fra Irtsch og Wolga indtil den persiske Havbugt, og fra Ganges til Archipelagus beherskede Timur Afiens Bjerge og Sletter. Hans Armeer vare uovervindelige, hans Værgjerrighed grændseløs: Baiazeth faldt for hans Slag, og allerede skjelsvede Christenheden for hans Magt.

Henrik III, Castiliens Konge, en duelig og i Politik klartseende Fyrste, underholdt en venskabelig Forstaaelse med denne Tartarernes Høvding, og Ruy Gonzalez de Clavijo, en af hans Afsendinge, har efterladt en Beskrivelse over det Ge-

sandtſkab, hvori han deeltog i Aaret 1403. Det er et ſjeldent Værk, endnu ikke overſat i noget andet Sprog, endſkjøndt der er intereſſant i høi Grad. Clavijo var lettroende og overtroiſk, men en god Skildrer. Kun da fortjener han liden Tiltroe, naar et eller andet chriſteligt Mirakel omtaager hans Sind, og blænder hans ellers gode Forſtand, ſaa at han kommer til at ligne en Krønikeſkriver fra den fjernere Middelalder. I Conſtantinopel mener han ſaaledes at have ſeet det Spyd, med hvilket Chriſti Side blev gjennemboret, og han lægger til, at Blodet paa dets Odde endnu var flydende: han har berørt den Svamp, ſom befugtet med Eddike raktes Frelſeren, og — han udfylder ti Sider med ſine Udraab, og med Beſkrivelfen over diſſe formeentlige Reliquier. Iblandt de Foræringer, ſom Sultanen af Babylon ſendte til Lamerlan, var et andet, mere ſandſynligt Vidundunder, nemlig et Dyr af guult Lød, fortplettet og af meget høi Væxt, med uforholdsmæssige Been og en meget lang Hals. Man kaldte det Forcufa; viſtnok var det en Giraffe, hvilket Dyr hos Marco Polo hedder Zirnaſa. Efterat Clavijo med ſit Følge var ankommet til Samarſkand, lod man ham vente otte Dage, under det Paaskud, at Timur lod de Gefandter biev den længſte Tid, imod hvilke han vilde viſe fortrinlig Hviagtelse. Endelig modtog den vældige Herſker,

i al sin Herlighed, og siddende paa en af Guld og ædle Stene funklende Throne, Clavijo paa det høfligste. Han indbød denne siden til en Fest, ved hvilken Hoppemelk og Hestekjød vare de lækreste Retter. "Det er en underlig Modsigelse," siger Clavijo, "naar man sammenligner dette Maaltids Tarvelighed med Monarkens Riigdom og Magt."

Samarcand, som nu er os næsten gandske ubekjendt, og som i det sidste Aarhundrede ikke er besøgt af nogen europæisk Rejsende, bliver af Clavijo beskrevet med den største Udførlighed. Efter hans Beretning lignede denne Stad en uhyre stor, med glimrende Palladser oversaaet Have. Der levede i denne Hovedstad over 150,000 Mennesker af alle Asiens Folkeslag, og paa samme Tid som Clavijo befandt sig i denne Stad, kom Affensdinge fra den moscovitiske Czar, "hvilke, ligesom om de havde drevet Smedenens Haandværk, bare Klæder af Dyrehuder, og nogle smaa Huer, som neppe kunde sidde fast paa Hovedet."

Nicolo Conti optegnede i Aaret 1449, paa Pave Eugens IV Befaling, sin Reise i Asien. I en stor Fare havde han fornægtet den christelige Troe, og da han hos Paven ansøgte om Absolution for denne Brøde, dømte Paven ham til at udlevere Reisebeskrivelsen til den pavelige Secretair, Poggio. Vi have den endnu i en portugisisk Oversættelse.

telse af den latinske Original. Efter denne Rejsende fulgte de venetianske Gesandter, Contarini, Barbaro og Alexandri; Hieronimo de Santo, en Genueser, som besøgte Calcutta, Ceylon, Coromandalkysten, og det dengang mægtige Kongerige Pegu, som nu udgjør en Deel af Birmanernes Rige; Cæsar Friedrich, en Venetianer, som tilbragte atten Aar i Asien, og ligeledes i nogen Tid opholdt sig i Pegu, hvis Pragt han skildrer med levende Farver; Gaspard Balby, ligeledes en Venetianer, til hvem Kongen af Pegu henvendte det Spørgsmaal, hvorledes Kongen, hans Herre, befandt sig? "Vi have ingen Herre," svarede Balby, "Venedig er en Republik." Ved disse Ord udbrød Kongen i en saa vældig Latter, at det i flere Minuter gav Gjenlyd i Sæhlen. Og denne samme lattermilde Monark lod, paa den Mistanke, at nogle af hans Adelsmænd underholdt en Forstaaelse med Kongen af Ava, dem alle, tilligemed deres Koner og Børn, tilsammen fire tusinde Mennesker, bringe paa eet fælleds Baal, og der levende brænde.

Vor Bane har opklaret sig mere og mere i samme Forhold, hvori vi have nærmet os den nyere Tid. Der blev kun lidet tilovers at udrette paa den ældre besværlige Veie fra den Tid af, da man bragte i Erfaring, at det atlantiske Hav stod i Forbindelse med Indiens Kysthav, og at driftige Rejsende fra Rusland kunde trænge ind i Hjertet af

Persien. Asiens Fastlands og dets Ders virkelige Skikkelse blev nu først formodet, og snart efter udfundet. Fra Begyndelsen af det syttende Aarhundrede bragte ethvert Bicennium nye Opdagelser, ved hvilke betydelige ældre Bildfarelser bleve berigtigede. Occidenten og dens mægtige Oplysning bibragte den orientalske Overtroe et Stød efter det andet. Missionærernes Ophold i China og de europæiske Colonier i Indien forøgede stadigen Mængden af Kundskaber om Asiens Tilstand og dets physiske Beskaffenhed. Vi ville ikke indlade os paa at meddele en Udsigt paa de nyere Reiser, endskjøndt deres Efterretninger ere, mere end de ældre Beretninger, nyttige og paalidelige, thi de nyere Reiser ere ogsaa meget bekjendte, og indeholde ikke naive Skildringer, saaledes som de, der i det Foregaaende ere berørte.

(Efter Lit. Bl. d. Børsenh. No. 446, 447.)

J. C. Kall.

I n d t æ g t e r .

	Sedler og Tegn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
A. Cassebeholdning fra forrige Aar, Restancer iberegnet	2341	36	5461	58
B. Ugentlige Indkomster for Ugebladets 41 Aargang	2026	33		
C. Kvartals Contingent for dette Aar	3430	33		
D. Laans Afbetaling	75		4357	
E. Aarlige Indtægter:				
1) det kongelige Huusets Gave	20		100	
2) de overordentlige Medlemmers Contingent	112			
F. Renter af Selskabets Capitaler	210	36	3896	15
G. Subscriptions Beløbet af det, i Anledning af Deres Kongelige Høi- heds, Kronprindsesse Caroline og Prinds Frederik Ferdinands Formæling, stiftede Legat	1953		349	
H. Tilfældige Indtægter:				
en af Nationalbanken ubetalt Obligation			400	
Indkjøb mod Representativer			600	
Verlet 1700 Rbd. r. S. à 209 pCt.	1776	48		
Ubetalte Pensioner til bortdøde Medlemmer	10			
	Rbd.	11954 90	15163 73	

Dvarensstemmende med den af Administrationen førte Control.

Schram.

Friedenreich.

Bentley.

Lund.

U d g i v t e r .

	Sedler og Tegn.		Rede Solv.	
	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
1. De aarlige Udgifter for Ugebladets Trykning med Papiir, Lønninger, Bud- denes 2 pCt., Indcassations Salair rc.	994	17	1577	3
2. Den aarlige Pension og Liv-Rente	2796	24	550	
den aarlige Pension af det Brockske Legat			200	58
dito af Caroline-Legatet, for 5 Maaneder, fra 1 Aug. til 31 Decbr.			41	64
3. Gratificationer, Buddenes iberegnet	2020			
4. Laan til 23 Medlemmer			3650	
5. Tilfældige Udgifter:				
verlet mod Representativer			1700	
kjøbt 600 Rbd. r. S. à 209 pCt.	627			
for en National Bank Obligation 1500 Rbd., med forfaldne Renter for en kongelig Obligation, 1000 Rbd.	959	67	1535	
en dito dito 2000 Rbd.			1840	
en dito dito 2500 Rbd. for Caroline-Legatet	2316	85		
nerholdelige Contingenter	66	66		
anviiste Regninger	109	88	37	43
Restancer	643	74	1258	
Contant	1420	53	2774	1
	Rbd.	11954 90	15163 73	

Kjøbenhavn den 31te December 1829.

Bentzen.

Contract
of
Engelbalt

for

det forenede Understøttelses-Selskab
for Aaret 1829.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 7.

Løverdagen den 13de Februar 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

A n n e l d e l s e.

Onsdagen den 17de denne Maaned, om
Eftermiddagen Kl. 5, holdes General-For-
samling paa Prindsens Palais bag Slottet,
til hvilken Tid DHerr. Repræsenteranter beha-
geligen ville møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Schram.

Friedenreich.

Bentley.

Lund.

Om Culturens Gang over Jorden og Europas nærværende Standpunkt.

Gaaer Menneskeslægten frem eller tilbage — det er Spørgsmaalet. Eller løber den, som Hesten i Møllen, med tilbundne Dine, i en Cirkel, og kommer, uagtet al sin Anstrængelse, ikke af Stedet? Det Første er maaskee kun en skøn Drøm: det Andet maatte styrte os i Fortvivlelse: det Tredie gjøre os ligegyldige for enhver Higen efter at fremme Dplysning og Moralitet. Det er da behageligst for os at antage det Første; mon vi ikke heri skulde søge Kilden til, at det er almindeligst antaget? Thi det kan vist ikke nægtes, at Menneskene jo troe meget, fordi de ønske at kunne troe det, og at de letteligen lade sig overbevise om det, som smigrer deres Egenkærlighed. Men er det os, som tænkende Væsener, om at gjøre, at kjende Sandheden i denne Sag, saa lad os ei spørge om, hvad der er behageligst at troe, eller almindeligst antaget, men: hvad er Sandhed? hvad lærer Historie og Erfaring derom? Thi her gjælde disse Læremestere allene.

Som det nu saa ofte gaaer, at Sandheden ligger i Midten, fordi Jvrigheden gjerne fører

Menneskene ud over Grændsen til begge Sider, saaledes forekommer det mig og, at der er noget sandt i enhver af de 3 ovennævnte Paastande. Thi see vi hen til Amerika, hvo maa da ikke tilstaae, at Menneskeslægten gaaer med hastige Skridt fremad? erindre vi os Romerrigets fordums Herlighed, og den dybe Bankundighed, hvori det, saasvelfsom hele Europa, siden efter i Middelalderen nedfank, hvo maa da ikke føle, at der virkelig skeete en Tilbagegang? og kaste vi vort Blik til China, denne besynderlige Forstening fra en anden Verdensperiode, dette gamle Uhrværk, hvori Alting gaaer, som ved en Mechanisme, hvo maa da ikke indrømme, at Menneskeslægten der, alt i mange Aarhundreder, hverken er gaaet frem eller tilbage? Stater have blomstret, ei blot ved Magt, men ogsaa ved Cultur og Videnskabelighed, og ere atter sjunkne tilbage. (Egypten under Ptolemæerne, Afrika under Chaliferne, Spanien under Saracenerne). Andre igjen have fra Barbari hævet sig til en høi Grad af Dannelselse. (Det hele nuværende Europa, sammenlignet med dets Tilstand for 3000, ja største Parten for 2000 eller endog kun 1000 Aar siden). Hvo skulde ikke have troet, at Grækenland, Wiisdommens Fødeland, Platos og Aristoteles's Bugge, altid maatte have beholdt et

betydeligt Skridt forud for andre Nationer? og hvo skulde dengang have anet, at Germanien, Gallien, Scandinavien, Lande, som vare begravne i Bankundigheds tykkeste Mørke, skulde med Tiden hæve sig langt over Grækenland selv i dets meest blomstrende Periode? hvad er Grunden til, at dette Land er gaaet tilbage, medens hine ere gaaede frem? Det er ikke ødelæggende Krige, det er ikke Tyrkernes Herredømme; thi ogsaa det øvrige Europa førte blodige Krige, og Grækenlands Cultur var standset, længe før der endnu hørtes tale om Tyrker. Hvoraf kommer det sig overhovedet, at iugen af de ældre Stater, som engang overgik alle andre i Dplysning, har vedligeholdt denne Forrang, men maattet overlade den til yngre Søstre? Det kommer deraf, at Culturen ikke med særdeles Forkjærlighed dvæler ved eet Folk, fremfor et andet, men ligesom Himmelens lysende og varmende Sol *), drager rundt om Jorden, kastende sine Straaler efterhaanden til alle Stater, paa det at Ingen bestandig skal leve i Mørket. Derfor ligge til enhver Tid nogle Nationer i Middagens Lys, andre i Midnattens Mørke; men ogsaa over dem, som nu ligge i Natten, vil Morgenrøden

*) At sige: efter Tycho Brahes System.

oprinde, og Aftenens Skygger engang bedække den u oplyste Egne.

Forudsat, at dette Billede er rigtigt — og mig synes, at det i det mindste har meget for sig — ville i Særdeleshed to Ting komme i Betragtning: 1) hvad Gang har denne Cultur; Sol taget, og 2) hvilket Land ligger nu altsaa i dens Middagslys.

Ikke for at blive i en Lignelse, hvor dog ei alting bør trækkes ved Haarene, men fordi Sandheden paa en forunderlig Maade synes at stemme overeens dermed, vil jeg paa det første Spørgsmaal svare: at Culturen synes at have fulgt Solens Gang over Jorden fra Ost mod Vest, eller med andre Ord: at Culturen har fra Osten af bestandig udbredt sig mod Vesten. De fleste Colonister ere komne fra Osten af. I Osten laae Paradiis. Fra Osten drog Abraham til Kanaan. Grækenlands Nybyggere, Cadmus og Cecrops, kom fra Osten. Carthago, Rom, Marseille, Cadix anlagdes fra Osten. Island, Grønland, Vinland, ja hele Amerika opdagedes og cultiveredes fra Osten af. Det samme er Tilfældet med Religioernerne. I Palæstina tændtes Christendommens Lys, og kastede sine Straaler bestandig videre og videre mod Vest: de enkelte Glimt, som engang

oplyste Egypten mod Sonden, Lilleasien mod Norden, fluktes snart; og mod Ost synes den endnu mindre nogensinde ret at have kunnet trænge. Ligesaa fik Norden sin Odin fra Østerlandet: og Mexiko sin Mango Capak fra Phønicien. Saaledes synes saavel den politiske som den religiøse Danselse almindeligviis at have udbredt sig fra Osten af. Jeg siger: almindeligviis; thi Undtagelser gives der vistnok (Muhamedanismen har udbredt sig ligemeget til alle Sider: Lao:See og Fo kom fra Indien til China); men de findes ved enhver Regel. En næiere Undersøgelse vil bedst godtgjøre dens Rigtighed i det Hele. Hvis al Cultur virkelig er kommen fra Osten af, saa maae de østligste Lande (nemlig af det faste Land) tillige have været de tidligst cultiverede, altsaa China og Japan. Betænk man nu disse Folks virkelig forældede Charakter: de ældgamle, vor Tidsregning næsten overstigende, Annaler, som de have: den Ælde, de selv tillægge deres Monarchi (Stifteren af China, Fohi, levede 600 Aar før Syndfloden) Landets uhyre Folkemængde: de Opdagelser, hvoraf de alt saalænge have været i Besiddelse, før de kjendtes i Europa (Compass, Krudt, Porcellain): deres oprindelige Religion, (Tiens) som netop indeholder det allernødtørftigste

af al Religion, men tillige det, hvorpaa den grand-
 skende Fornuft først falder, nemlig Læren om
 Forsynet, saa faae vi et ikke ubetydeligt Næmelig-
 hedsbeviis for denne Paastands Sandhed. Ogsaa
 i geognostisk Henseende torde China hævde denne
 sin Plads; thi udentviol ere de høiest liggende
 Lande først blevne befolkede. Men de høieste Lande,
 ei blot i Asien, men i hele Verden, ere, som bekjendt,
 Himalajah Bjergene i Thibet. Dette Land
 derimod er ei allene i politisk Henseende en Deel af
 det chinesiske Rige, men har ogsaa i religiøs Hens-
 seende den største Lighed med de nys nævnte Lande.
 Jeg vil blot minde om Thibetanernes Dalai Lama
 og Japanesernes geistlige Overhoved, der begge
 troes, selv udødelige, blot at skifte Legeme. Maa-
 skee den Tid kommer, da disse Landes Bibliothek-
 ker ikke længere ere saa tillukkede, eller deres For-
 fatning i mange Stykker saa dunkel for os, som
 nu; og at vi da ville kunne finde endnu flere og
 endnu stærkere Beviser for deres Ælde.

Vestlig for China møde vi derpaa Indien.
 Ogsaa dette Lands Historie begynder for vor Tids-
 regning, og dets Cultur har været paa sin høieste
 Spidse til en Tid, som ingen Chronolog kan be-
 stemme. De uhyre underjordiske Templer, som
 endnu forefindes: den høist mærkværdige Religion,

som vidner om en dyb Tænkning, og indeholder ikke faae skarpsindig:rigtige Anskuelser af Guddom: mens Forhold til Verden: det ældgamle, for umin: delige Tider siden uddøde Sprog (Sanskrit): alt vidner om en høi Alder. Betænkter man derhos, at deres Religion vel bærer et afgjort Fortrin for Chinesernes, men derimod staaer tilbage endog for Zoroasters, men langt mere endnu for de græske Wises, saa synes vi berettigede til at anvise deres Monarchies glimrende Periode sin Plads senere end Chinæs, men tidligere end Babylons og Assyriens.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 20de Februar 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Culturens Gang over Jorden og Europas nærværende Standpunkt.

(Fortsættelse).

Med disse Riger, som jeg hellere under For-
ening vilde kalde den persiske Stat, begynder
først en større historisk Bighed. Indiens Indfly-
delse paa samme er umiskjendelig, blandt andet i
deres zoroastriske Religion, der vel i mange Ting,
saasom i sin Dualisme, adskiller sig fra den indiske,
men dog i sin hele Aand røber et utvetydigt Slægts-
skab dermed. Denne Stats ypperste Tid kan om-
trent sættes fra Cyrus til Alexander den Store,
under hvem den, selv overvunden, dog overvandt

sine Erobrere, idet den nødte dem til at antage sin flebnere Kultur.

Igjennem Lilleasien og dens græske Colonier gik Culturen dernæst over til Grækenland, der snart overgik sine Læremestere. Grækernes Kunst; sands, deres Videnskabelighed, ja selv deres Religion hæver dem til det høieste Trin for Christendommen. Naar jeg her nævner deres Religion, maa jeg bemærke, at det ikke er hos Homer og Fabeldigterne, at jeg søger den, men hos Philosopherne, hos Aristoteles, den personificerede Forstand, med den uendelige Rigdom paa Tanke og Kundskab, og hos Plato, den rene Fornuft, med de høie Ideer. Hos disse skal man søge den rette Mening af Almuens frække Udtryk, billedlige Forestillinger og grove Fabler. Thi Historien viser, at der fast hos ethvert Folk har været en dobbelt Fremstilling af den samme Religion: een for de Fornuftige, Dplyste: en anden for de Simple, Udannede, der ei endnu kunde hæve sig til de aandelige Anskuelser, og derfor maatte holde sig til de sandfælige Fremstillinger deraf. Kun er det sørgeligt, at Tanken derved som oftest lededes fra det Usynlige til det Synlige, fra Tingene til Billedet, fra Guden til hans Støtte, fra Meningen til Allegorien: at man ei længer forstod Lignelsen

lignelsestil, men kaldte den sand Historie, og antog den lavere Religion for den høiere. Denne høiere Religion var det, som lærtes i Myfterierne.

Grækenlands Cultur gif umærkeligen over til Rom, med ingen anden betydelig Forandring, end at den blev almindeligere, og iftedetfor meeft at yttre sig i Sands : i Frembringelse af Kunftgjenstande, yttrede sig i Forftand : i Tænkningværker. Religionen var og blev den samme, faavel hos Folket, fom hos Philosopherne; men da de høiere Stænders Dplysning efterhaanden mere og mere meddelte sig de ringere, lærte selv Folket efterhaanden at erkjende fin Religions Uforftand, at længes efter en bedre, og derfor med Begjerlighed at gribe efter den mere tilfredsstillende Kundskab, fom Chriften dommen tilbød. Gjennem flere Aarhundreder udviklede nu denne sig, ei allene med Hensyn til fin udbortes Existence, men ogsaa med Hensyn til fit indre Indhold, og mange Kirkefædre skreve og strede, inden f. Ex. Læren om Treenheden, om Sønnens guddommelige Væfen, om Menneftets forudbestemte Skæbne, o. fl. bleve nsiagtig bestemte. At den chriftelige Lære er iftand til denne stedse fuldkomnere Udvikling og Fremftilling: at de i samme indeholdte og paa samme grundede Sætninger stedse fuldstændigere og rigtigere

kunne fremstilles: at den saaledes altid formaaer at stige med den øvrige Cultur: deri ligger netop et af dens største Fortrin, et Fortrin, som sikkrer den for de ældre Religioners Skæbne, at blive forkastet af et Folk, som ved sin Oplysning er voxet den over Hovedet. Havde vi den christelige Lære, fuldkommen og fuldstændig, ei alene, som den udgik af Christi Mund, men ogsaa, som den vilde være udgaaet fra ham, naar Menneskene, og i Særdeleshed den dalevende Slægt, havde kunnet bære det, saa tvivler jeg ikke paa, at vi jo kunde sige: "her er Grændsen! høiere Religion kan der ikke gives Menneskene! i denne Henseende maa deres Cultur antages for at være fuldendt." Men da den catholske, ældgamle Christendom dog maa staae tilbage for den yngre, nemlig den lutherske, saa indseer jeg ikke Umuligheden af, at jo selv den lutherske Lærebygning kunde modtage en endnu fuldkomnere Skikkelse, og mener at enhver Bestræbelse for at standse hvad der skulde føre dertil, den religiøse, fri og grandstændige, Aand, allerede der ved vorder en Bestræbelse for at standse Menneskehedens fremstridende Udvikling.

Hvorledes Culturen iøvrigt fra Rom af udbredte sig over Europa, er unødvendigt at udvikle, da den, her aldeles visse, Historie giver os saa

aabenbare Data hertil. Kun vil jeg gjøre opmærksom paa, hvorledes ogsaa her den vestlige Retning yttrede sig. Det egentlige Rom, Culturens Midtpunkt, flyttede nemlig med Keisersædet til Constantinopel, og herfra udbredte den sig atter gennem Germanien, Gallien, Engelland; Skandinavien fik sit Lys ligesom kun ved Sidestraaler, eller og ved de enkelte Gnister, som dets Søhelte selv hentede paa deres Normannatog. Derfor culminerede dets Cultur ogsaa senere, end dets sydlige Naboers. Endeligen er det klart, hvorledes Amerikas Cultur igjen skrider sig fra Europa, og det i en saa aldeles vestlig Retning, at Nordamerika viensynligen har faaet sin Dannelselse fra Engelland, Mexico, saavel som Sydamerika, derimod deres fra Spanien og Portugal, som de Lande, der i ligest Linie ligge Østen for dem. Derfor er ogsaa Nordamerikas af en langt modnere og høiere Art.

Ifølge det Foranførte bliver altsaa Cultursørens hidtilværende Gang følgende: 1) China, med Sidestraaler til Thibet og Japan. 2) Indien, med Sidestraaler til Ceilon og de øvrige ostindiske Der. 3) Persien, med Sidestraaler til Scyter, Sarmater, Finner og Lapper. 4) Grækenland. 5) Rom. 6) Germanien og

Gallien. 7) Engelland. 8) Amerika. Forsølges denne Linie paa en Globus, vil man finde, at den vel ikke altid beholder sin vestlige Retning ligefrem, men dog for det meste, og det saaledes, at den ligesom Ekliptiken gjør en Vinkel med Æquator. Det Land i Europa, som altsaa snarest maatte ventes nu at ligge i Dplysningens Middagslys, er Engelland, og de øvrige derimod maatte alt mere og mere forventes at lide af en frembrydende Aftendæmring.

Fuldkommen føler jeg alle de tallose Indvendinger, som lade sig gjøre mod det Anførte, saas velsom ogsaa Vanskeligheden af at gjendrive dem. Men Hovedsagen er og bliver altid uigjendrivelig, nemlig, at Culturen virkelig i det Hele taget er gaaet fra de østligere lil de vestligere Lande, og at de Niger, som ifølge Historiens Vidnesbyrd engang have været de meest oplyste, nu ere saare langt derfra. Meget Modsigelse maatte vel ogsaa den Paastand finde, at Engelland ligger i Middagslyset, og Mange mene udentvivel, at denne Ære langt snarere tilkommer Germanien. De Grunde, formedelsf hvilke jeg hælder til hiin Mening ere: 1) den Friheds Aand, som lever ei allene i Regjeringsformen, men i Folket selv; 2) den Mængde af dygtige Skribenter, som netop den seneste

Tid har frembragt hos dem; 3) den Opdagelses- og Opfindelses-Land, som yttre sig hos dem; 4) den overordentlige Leilighed de, fremfor Europas øvrige Lande, have til, formedelsst deres Handel og Seilads, at være den nye Verdens Læremestere. Men det Land, som Forsynet saa viens synlig har udseet og udrustet til at være de nye Landes Opdragerinde, synes mig ogsaa maa antages at være det meest skikkede hertil, altsaa det meest dannede.

Hvis disse Betragtninger ere grundede, maa Europa snart have udspilt sin glimrende Rolle, og den Tid kan neppe være langt borte, da vi maae opgive det Aands-Herredømme, som vor Verdensdeel endnu er i Besiddelse af. Den Tid vil maaskee snart komme, da Amerika vil see ned paa Europa, undres over vor Tids Daarstaber, og ikke kunne begribe dem. Den Tid vil komme, da det neppe vil troes, at et Folk har kunnet gjøre Opstand mod sin egen Frihed, og forfølge sine Beljærere; og det vil ansees som en Fabel, at Mensnekene, for at tale med Paulus, have sat en Kræ i deres Skændsel, og traadt Himlens bedste Gaver under Fødder. Denne Tanke gjør vel i det første Dieblik sorgmodig, og enhver Europæer er derfor upaatvivelig meget redebon til at betvible

den. Men for at kunne bedømme den, maatte man hverken være Europæer eller Amerikaner, men Verdensborger.

Ogsaa betragtet fra en anden Side bliver det sandsynligt, at Europa snart vil ophøre at have den første Rang blandt de cultiverede Stater. Naar vi nemlig, og dertil ere vi berettigede, ikke betragte Europa, som en Samling af mindre Stater, men som een stor Stat, med mange Lemmer paa eet Legeme, saa maa denne Stat følge alle Staters almindelige Udviklingslove, og altsaa ogsaa have sin Barndom, sin Ungdom, sin Manddom og sin Oldingsalder. Døden kan ikke komme; thi som Aanden i Mennesket er udødelig, saa er og Aanden i Staten det. Hvad der nu er det Characteristiske ved de 4 Levealdere i et Menneskes Liv, Barnets Sands, Ynglingens fyrige Phantasi, Mandens forstandige og kraftige Alvor, Oldingens uirksomme, i Livet kun lidet indgribende, Grubten, og langsomme Hendsen — alt dette maa ogsaa findes i den enkelte Stats Liv.

(Fortsettes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 27de Februar 1830.

Forlagt af Understøttelses: Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets- Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

Onsdagen den 17de Februar d. A. affholdt det forenede Understøttelses: Selskab en Generalforsamling paa det sædvanlige Sted, hvor Følgende blev forhandlet og bestemt:

- 1) Regnskabet for 1828, blev fremlagt behørig revideret af Dr Herr. Major Maag og Grosferer H. Kirkebjerg, og da aldeles ingen Udsettelse eller Bemærkninger vare forefundne, blev dette Regnskab overeensstemmende med Lovene quitteret af de tilstædeværende Repræsentanter.

- 2) Extract af Regnskabet for 4de Kvartal 1829, blev ligeledes fremlagt saavel som General:Regnskabet for Aaret 1829, begge allerede bekendtgjorte i Ugebladene Nr. 5 og 7.

Til at revidere dette Regnskab i Forening med Hr. Grosserer H. Kirketerp, som ifølge Loven vedbliver som Revisor for dette Aar, erklærede Hr. Grosserer Fæster sig villig.

- 3) Administrationen anmeldte, at der i afvigte Aar 1829, var indkjøbt kongl. Obligationer af Beløb 4500 Rbd. Sølv, foruden de til Caroline:Legatet, stiftet 1te August f. A., henhørende 2500 Rbd. Sølv i kongl. Obligationer; at Selskabets Formue, iberegnet samtlige under dets Bestyrelse staaende Legater, bestod ved afvigte Aars Udgang af 110,837 $\frac{1}{2}$ Rbd., deels Sølv deels rede Sølv, i forskjellige Statspapirer, og 9072 Rbd. rede Sølv samt 243 $\frac{1}{2}$ Rbd. Sedler, i rentefrie Obligationer fra Medlemmer som derpaa maanedlig betale Afdrag; at disse Activer, som alle lyde paa Selskabets Navn, vare i en Forsamling den 20de Januar d. A., overeensstemmende med Loven, foreviste de trende Herrer Repræsenter, som i forrige General:Forsamling paatog sig dette Eftersyn, nemlig:

Hr. Professor Brorson, Ridder af Dannebrog
 — Sukker-Raffinadeur Hedemann
 — Major von Clementin.

- 4) Endvidere anmeldtes, at i Aaret 1829, havde 21 Medlemmer udmeldt sig af Selskabet og 7 vare udslettede formedelst Resistance af Contingenter; 20 contribuerende Medlemmer og 9 Pensionister vare bortdøde, altsaa i det Hele en Afgang af 57, hvorimod der i Aarets Løb vare optagne 84 nye Medlemmer, hvorefter Antallet var 1896.

De i samme Aar udbetalte Pensioner vare 2796 Rbd. 24 $\frac{1}{2}$ Sedler og Tegn, og 550 Rbd. rede Sølv; Gratificationernes Beløb 2020 Rbd. Sedler, og de rentefrie Laan 3650 Rbd. rede Sølv. Antallet af de saaledes understøttede Medlemmer var 296.

- 5) Da der formedelst de fornævnte Pensionisters Død var Anledning til at anvende den indvundne Sum til Understøttelse for andre værdige og trængende Medlemmer, antog Selskabet efter Administrationens Forslag, følgende 3 nye Pensionister fra 1te April d. A., nemlig:

1. Birkedommer Laurigens Enke med 25 Rbd. Sedler aarlig

2. Cancelliraad Berg 30 Rbd. Sedler aartig
3. Fribager Møller 25 — — —

Ligeledes tildeeldes Efterskrevne Tillæg i deres Pensioner, nemlig:

	Tillæg.	
1. Procurator Hansens Enke, 84 Aar, har i Pension .	30 Rbd.	10 Rbd.
2. Hovmester Sorterup 76 Aar	30 —	5 —
3. Rattunfabr. Wurck 80 Aar	20 —	10 —
4. Skipper Lykkes Enke, 80 Aar	20 —	10 —
5. Parykm. Bernhardts Enke, 82 Aar	30 —	10 —
6. Buddet Ditleffsens Enke, 82 Aar	25 —	10 —
7. Ijenkræmmer Proms Enke, 74 Aar	30 —	10 —
8. Kjøbmand A. Meyers Enke, 88 Aar	40 —	10 —
9. Estræder Kolbeck, 82 Aar .	30 —	10 —
10. Fuldm. Lassens Enke, 80 Aar	25 —	10 —
11. Institutbest. Borchhorst, 65 Aar	40 —	10 —
12. Maler Holms Enke, 79 Aar	25 —	10 —
13. Handstæm. Reizels Enke, 81 Aar	30 —	10 —

14.	Stomager Borups Enke,	Tillæg.
	77 Aar, har i Pension .	25 Rbd. 5 Rbd.
15.	Stræder Meiers Enke, 84	
	Aar	35 — 10 —
16.	Bogbinder Graaes Enke, 80	
	Aar	30 — 10 —
17.	Glarmester Ewigers Enke,	
	75 Aar	25 — 5 —
18.	Havnefoged Nissens Enke,	
	80 Aar	30 — 10 —
19.	Snedker Harrens Enke, 80	
	Aar	30 — 10 —
20.	Billedh. Willerups Enke,	
	76 Aar	20 — 10 —
21.	Skoemager Kings Enke, 72	
	Aar	40 — 10 —
22.	Skibsbygm. Humbles Enke,	
	69 Aar	25 — 10 —
23.	Prokurator Nabyes Enke,	
	82 Aar	30 — 10 —
24.	Bogtr. Sebbelovs Kone, 74	
	Aar	20 — 10 —
25.	Bognmand Andersens Enke,	
	80 Aar	25 — 10 —
26.	Snedker Walthers Enke, 83	
	Aar	30 — 10 —

		Tillæg.	
27.	Forgyld. Bergstrøm, 82 Aar	25 Rbd.	10 Rbd.
28.	Lysestøber Johnsen, 77 Aar	25 —	10 —
29.	Controlleur Fabritius Enke,		
	71 Aar	20 —	10 —
30.	Assistent Bagger, 69 Aar	30 —	10 —
31.	Hof: Hattemager Petersens		
	Enke, 56 Aar	25 —	10 —
32.	Grosserer Sælboes Enke,		
	67 Aar	25 —	10 —
33.	Maler Blaumüllers Enke,		
	74 Aar	25 —	5 —
34.	Buddet Maurigens Enke,		
	78 Aar	20 —	10 —
35.	Jomfr. Sara Fürst, 70 Aar	20 —	5 —
36.	Handskem. Høsteds Enke,		
	76 Aar	20 —	5 —
37.	Bogholder Heilbuth, 72 Aar	20 —	10 —
38.	Soldbet. Krogsholdt, 81 Aar	20 —	10 —

6) Efter den af Bogholderen i Overensstemmelse med Lovens 17 §. forfattede Beregning for afvigte Aar, fandtes Status saaledes, at der kunde bestemmes 4000 Rbd. rede Sølv til nye Udlaan og 2075 Rbd. Sedler til Gratificatio: ner, hvorefter førstnævnte Sum tildeledes 25 Medlemmer efter derom indkomne Ansøgninger

hvorimod de øvrige 26 modtagne og foredragne Ansøgninger om Laan ikke denne Gang kunde komme i Betragtning. Den sidstnævnte Sum tildeeltes 151 Medlemmer, som i et følgende Blad skulle vorde nævnte; men 23 Ansøgninger om Gratification maatte denne Gang forbigaaes, deels formedelsf manglende Oplysninger, deels ogsaa fordi Ansøgerne befandtes at være alt for unge Medlemmer til endnu at kunde tilfalde Understøttelse.

- 7) Selskabets Budde bevilgedes følgende Gratificationer, nemlig:

A. Bastian 35 Rbd. Sedler

Klein . . 35 — —

Mein . . 35 — —

Lorenzen . 20 — — og Reservebud

Timmerman 15 — —

men derimod maatte en Ansøgning fra et Medlem om at fritages for at betale Contingent og tvende Ansøgninger fra Døttre af bortdøde Medlemmer om at indkomme i Selskabet for at tilkjendes Understøttelse, saavel som en Ansøgning om Hjælp til Børns Opdragelse, afslaaes, som stridende imod Lovene og dette Samfunds Bestemmelse.

8) Sluttelig tilkjendegav Administrationen, at den havde modtaget Anmeldelser om at indtræde i Selskabet, fra:

Hs. Excellence Hr. Geheime Stats- og Sminants-
Minister von Møsting, Ridder af Ele-
fanten, Storkors af Dannebrog og Dan-
nebrogsmænd, og

Hs. Excell. Hr. Geheime-Conferentsraad og Over-
præsident, Greve af Blücher Altona,
Storkors af Dannebrog og Dannebrogsm.,
begge som overordentlige Medlemmer, ligesom
ogsaa Efterskrevne bleve optagne som ordent-
lige Medlemmer:

1. Hr. Cancellie-Secretair H. J. Lindberg
2. — Justitsraad H. L. Wexelsen, Direct.
ved den kongl. grøn. Handel
3. — Chr. Andr. Nøgel, Snedkermester
4. — Hans Chr. Hansen, Bødkermester
5. — J. C. Krogh, Skibscapitain
6. — Peter Chr. Gether, Bogbindermester
7. — E. Stanpe, Blikkenslagermester
8. — P. Rasmussen, Skomagermester
9. — E. N. Hyllequist, Snedkermester
10. — J. N. Walsøe, Institutbestyrer
11. — D. Ingemann, Stud. Chir.
12. — Petersen, Skolelærer i Brønshøj

13. Hr. P. C. Damborg, Hofforgylder
 14. — H. C. Duus, Grosserer
 15. — J. K. Stauning, Slagtermester
 16. — N. H. Brandt, Urtekræmmer
 17. — Th. Sæborg, Kunstdrejer
 18. — N. D. Sommerup, Strømpebæver og
Hoboist ved det borgl. Artillerie
 19. — Wulff Abraham. Israel, Silke- og
Klædekræmmer
 20. Jomfr. Birgitte Dittmer
 21. Hr. Chr. Christensen, Uhrmager
 22. Jomfr. Henriette Bergmann
 23. — Caroline Bergmann
 24. Madam Larsen, Enke efter afdøde Gross-
erer Larsen
 25. Hr. Commerce-Secretair Schneider
 26. — Zoffman, Silke- og Klædekræmmer
 27. — A. B. Henningsen, Handelsbetjent
 28. — Syndergaard, Hørkræmmer
 29. — Professor Dr. Med. D. Bang, Rid-
der af Dannebrog
 30. — A. H. Brandt, Porcellainshandler.
- Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

Om Culturens Gang over Jorden og Europas nærværende Standpunkt.

(Fortsættelse).

Roms Krige under de 7 Konger var Barnets vilde Lege og Slagsmaal med dets Kammerater: Plebeiernes Kamp med Patricierne var Unglingens Strid, der føler sin Selvstændighed, og tragter efter at løsrive sig fra Faderens Ledebaand: Krigen med Carthaginienserne var den kraftige, og Borgerkrigene den ærgjerrige Mand's Anstrængelser for at sikre sig Herredømmet: Keiserens Periode den svagelige Oldings, som først bader sig i sine yngre Dages Erindringer's Solskin og optegner dem for Børnebørnene (Livius, Callust, Tacitus), men dernæst nedsynker alt mere og mere i aandelig, saavel som legemlig Sløvhed, og bliver en Spot for de faade Dreng. Saaledes har ogsaa Europa gennemlevet sine Aldere. Indtil Christi Tid omtrent laae det, som Fosteret i Moderens Skød, vel levende og voxende, men kun levende et Plantelig, og kun voxende i jordisk Kraft, men ikke i aandelig Udvikling. Dengang nu Rom begyndte at blive gammel, og Lysstraalerne faldt paa Gallien og Germanien og vakte de slumrende Kræfter til Liv, saa rørte sig ogsaa de forhen ubemær-

fede Nationer. Cimbret og Teutoner, Gothe, Langobarder, alle hine Aarhundreders Folkesværme, hvad var det vel i Grunden andet, end vilde Skolebrenge, som den store Opdrager i Himlen sendte i Skole hos Romere og Grækere? vel sandt, at de lønede deres Læremestere ilde, og at det vel ikke engang var med deres gode Villie, at de modtogte Underviisning af dem, men de modtogte den dog, og det var let at kjende paa dem, at de havde været i Berørelse med de, midt i al deres Svaghed og elendige Kraftesløshed, dog dannede Romere. Europas Ungdom begyndte, eller fremtraadte egentlig først ret glimrende med Korstogenes Begyndelse; det var Ynglingen, der drog ud paa Eventyr, dristig, begejstret, men uden Sindsdighed, uden engang ret klart at være sig sit Maal bevidst, og overseende alle Vanskelighederne ved det valgte Foretagende. Til denne Periode knytter sig den saakaldte Riddertid; det var Ynglingen, der beilede til Damens Gunst, og gik i Kjærligheds Ledebaand (Troubadourerne). Med Reformatiønnen aabenbarede sig den mandige Modenhed; det var Mennesket, der var kommen til Eftertanke, og nu ikke med ungdommelig Eetsind og Bildskab, men med udholdende Kraft og møiesfuld Anstrængelse, tilkæmpede sig sin Ret og satte sin Villie igjennem.

Med Slutningen af det forrige Aarhundrede synes endelig Alderdomstegnene at have begyndt at yttre sig. Det vil her være nødvendigt at gaae noget nærmere ind i Oldingens Character, for at finde dens Overeensstemmelse med vor Tidssalder.

Hvad da her først maa adskilles, er hans legemlige og hans aandelige Tilstand. Legemet er svagt: Aanden kan endnu være stærk; men næsten altid lider den dog med under sin Hyttes Brøstfældighed, sit Organs Udygtighed, og al dens Virken er mere Tanke, i det høieste Tale, end Gjerning. Oldingen vil endnu gjerne foreskrive og anordne; men han føler, at han mangler Dygtighed til at handle, og overlader derfor gjerne til Andre at virkeliggjøre hans Planer og udføre det anordnede. Fremdeles bærer Altting hos Oldingen Præget af Forsteening: de Former, hvori han er vant til at bevæge sig, forekomme ham hellige og uforanderlige: han er ikke skicket til at lære om igjen: som han er, saaledes bliver han, stivsinnet, endog i Smaating. Gjerne dvæler hans Tanke ved de fboundne Tider, dog helst ved hans Barndom; den finder han sin Glæde i at udmale sig med de livligste Farver: han omgaaes helst med Børn: han bliver selv Barn igjen mellem dem; thi Extremene berøre hinanden: det nyfødte Barns rhu-

fedde Træk bære Oldings Præg, og den udlevede Olding er i saa Henseende Barn paany. Som det nu var i hans unge Dage, saaledes ønsker han, at det maatte have vedblevet at være, og da han ikke kan dølge sig selv den Forandring, der er foregaaet heri, stræber han dog, saavidt muligt, at nærme sig igjen den gode, gamle Tid. Enhver Tilbagevenden dertil, tykkes ham derfor en Forbedring, enhver ny Forandring en Forværrelse. I Følelsen af sin Almagt elsker han Fred og Ro: lighed, og da disse helst opnaaes ved streng Subordination, saa er han en stor Ven af Huustugt og Lydighed; den støiende Frihed er ham ubehagelig, og Løilesløshed en Bederslyggelighed. I Følelsen af sin nære Opløsning endelig vender hans Blik sig gjerne bort fra denne Verden: han bliver gudsfrygtig, stundom bigot, og har han mange og tunge Synder, da tidt Selvplager og Sværmer. Lad os nu see, hvorledes de her anførte Træk deels allerede i længere Tid have hersket i Europa, deels i den senere Tid med megen Bestemthed ere fremtraadte.

Hvad for det første den legemlige Svaghed angaaer, da er ingenlunde den franske Revolution eller Napoleons Erobringer Vidnesbyrd om Kraft hos Europa; det er kun den sygelige Feberhede,

der fortærer Styrken. Legemet's Sundhed og dets Kraft viser sig i at overvinde udvortes, ikke indvortes Fjender; maa det opbyde al sin Anstrængelse for at bekæmpe sine egne indre Sygdomme, saa staaer det allerede ilde til dermed. At Europas Kraft er borte viser Intet tydeligere, end dets Coloniers Løsrivelse fra Moderlandene. Thi det er her ei blot den physiske Kraft til at tvinge de frafaldne Børn tilbage, som mangler, men endnu mere den aandelige Kraft, ifølge hvilken Faderen endnu vedbliver at imponere Sønnen, og at udøve det gamle Overherredomme over ham, længe efter at han er voxen fra Lugtemesteren. I Sølelsen af denne sin Banmagt, ønsker vor Verdensdeel hellere at bruge de aandelige, end de legemlige Waaben: Underhandlinger ere den kjærere, end Sværdslag, og skal den drage Sværdet, søger den gjerne at gjøre det med en Overmagt, der skjuler dens Svaghed. Derfor endelig søger den at udvirke alting ved Alliancer, og i Forbund med Andre, og at skræmme, istedetfor raast at slaae til. De tyrkiske græske Underhandlinger kunne for en Deel tjene som Bilag.

Fremdeles ytrer sig en vis Forstening alt i mange Henseender i Europa. Frygt for enhver Forandring i Regjeringsformen, ja for enhver For-

andring i Nationers nuværende Størrelse, Stilling og Forhold til hinanden, har aldrig været saa almindelig, som nu. Hertil hører ogsaa den saa visse Bedhængen ved det engang Bestemte i Religions-Sager, ved Symboler, Troesbekjendelser og Confessioner. Enhver Fastsættelse af en ufravigelig Norm, det være sig i politisk eller religiøs Henseende, standser Udviklingen og holder Alting paa det Punkt, som det er: og af en saadan Standning i Livets Functioner, følger enten Forraadnelse eller Forstening. Hvorledes en Stat saaledes virkelig i Martusinder kan holdes paa netop samme Trin, uden at gaae det mindste enten frem eller tilbage, derpaa afgiver China et paafaldende Exempel.

Med denne Frygt for nye Forandringer og Former forener sig naturligviis Rædsel for al ubunden Frihed, hvor den end søger at vise sig, enten det er ved Constitutioner, eller Løsriven fra gamle Tyranner, eller endog kun paa de ungdommelige Høiskoler. Som ovenfor bemærket elsker Oldingen No: No findes bedst i Lydighed: og Lydighed trives bedst under en uindskrænket Regjering. Om derfor end de fleste Stater have begyndt, som Republikker, saa have de dog endt, som Monarchier: Rom, Nederlandene, Frankrig ere endnu friske

Bevise herpaa. Derfor er det monarchiske Princip i sin fulde Ubeskaarethed for Dieblicket Europas Yndlingsidee. Den franske, spanske, neapolitaniske og piemontesiske Revolution ere saa langt fra at svække denne Paastand, at de meget mere i høi Grad bekræfte den; thi hos dem alle, omend: skjøndt tydeligst hos de 3 sidste, viser det sig, at det var ikke Massen af Folket, som elskede Friheden, men kun et Parti, som ønskede Deel i Statsstyrelsen. Ei heller kan den Billighed, hvor: med Folket paany bøiede Nakkem under det afskafte Nag, ja den Jver, hvormed de strede for atter at faae Lov til at være Trælle (Spanien og Portugal), andet end høiligen frappere Tilskueren, og overbevise ham om Europas Trang til at hvile paa sine gamle Dage.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 6te Marts 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universtets-Bogtrykker.

Om Culturens Gang over Jorden og Europas nærværende Standpunkt.

(Fortsættelse).

Dgsaa Bigotteriet, Fanatismen, Jesuitismen hæve deres Hoveder og faae med hver Dag mere Kraft. Catholikernes Antal voxer, og Protestanterne vorde færre (Irland); og blandt Protestanterne selv nærme Mange sig mere til Pavens, end til Luthers Lære. Det maatte synes ubegribeligt, hvorledes Nogen, hvis Dine engang ere blevne opladte, og som har seet Sandheden og erkjendt den, nogensinde kunde faae Lyst til frivilligen at lukke sine Dine og at leve i Mørke igjen, og dog

• see vi det fast dagligen. Det er ubegribeligt, hvorledes Catholicismen kan bestaae ved Siden af Protestantismen, ja endog bestandig vinde mere Land fra den. Og det er ubegribeligt, hvorledes det kan falde Noget ind at ville foreskrive Troen, eller binde Tænkningen til netop at skulle faae disse eller hine Resultater ud af sine Undersøgelser. Men det bliver ikke længer ubegribeligt, naar man betænker, at det er en gammel og svag Mand, som maa finde sig i alle disse Indskrænkninger. Megen stærk, kraftig og nærrende Føde, kan han ikke længer taale; nye Retter vilde bekomme ham ilde; han maa holde streng Diæt og følge en ufravigelig Regel i sin Levemaade. Han erindrer sig de heftige Sygdomme og Blodstyrtninger, som de nye Retter paaførte ham for 2 à 300 Aar siden, og gyser for at see Reformations- og Trediveaarstrigene fornyede. Derhos føler han, at Ubundenhed i Religions- Sager ogsaa let vilde lede til Ubundenhed i borgerlig Henseende, og denne Ubundenhed er netop hans Noligheds værste Fjende; vil han altsaa være konsekvent, maa han udrydde den ene med den anden.

Ogsaa i mindre Ting viser det sig, at Europa begynder at gaae i Barndom. Lysten til at lære Borneaarene at kjende har aldrig været mere

levende. Heraf den gjængse Iver for Oldsagerne, efter hvilke man, i Ordnes bogstavelige Forstand, higer og søger i gamle Bøger, i oplukte Høie, med speidende Die, paa Sværd og Skjolde i muldne Bolde, paa Runestene blandt smuldnede Bene. Europa fryder sig ved ethvert Minde om sine Børneaar, som det kan opdage eller opgrave. Ei heller vrangler det paa dem, som søge atter at indføre de gamle Dage i udbortes ubetydelige Tegn: den gammeltydske Dragt paa Studenterne, og de gammelgothiske Bogstaver paa Tittelbladene, og de gammelorthodoxe Mundheld paa Læberne er deels latterlige, deels sørgelige Beviser paa Lysten til at gaae tilbage igjen; men fordi Tiden tager Barnets Sløvikjole paa igjen, bliver den dog ikke Barn mere; skjøndt f. Ex. Neapels Revolution træffende mindede om Bessels: "og knap han faaer: "J Esler!" sagt, før Alting er i Orden bragt."

Hvo kan derimod nægte, at det er et friskt og ungdommeligt Liv, som rører sig i Amerika? i det gamle Træ kan Ingen faae nye Dviste til at slaae an; derfor passe den nye Verdens Constitutioner sig kun slet for det gamle Europa; men i det unge Træ er det let at pøde; derfor kan Amerika med en ubebribelig Lethed tilegne sig alt det Gode i

Europa, og faae det til at spire hos sig selv. Amerika er ikke længer et Barn; det traadte ud af Ummyndighedsalderen, da det afrystede Moderlandets Lænker; men det er ei heller endnu vorden Mand, thi det har endnu ikke gennemgaaet den indvortes Kamp, som først luttret og modner Mennesket. Det holder endnu fast ved den Fædrene-tro; men maaskee mere af Vane, end af Overbeviisning; det har ikke haft Tid og Leilighed til at tænke nærmere efter over den, og betragter den i Grunden med Ligegyldighed; derfor tillader den alle Secter den frieste Udøvelse af deres Gudstjeneste, og nærer i sit Skjød en Mængde Religionspartier. Men disse mange Partier ere i Grunden intet andet, end Lænkerne hos Mennesket, saaledes som de tumle sig hos ham, førend de endnu ret have ordnet sig om enkelte, eller bedre om een eneste, stor Grundtanke? Først da er Amerika bleven Mand, naar der er bleven Eenhed i dens politiske og religiøse Aand, vel at mærke, saadan Eenhed, som der kan findes her paa Jorden, dog altid ufuldkommen og med Undtagelser.

Det staaer nu kun tilbage at betragte, hvorledes Europas Liv med Nøiemelighed vil gestalte sig, eller hvad Haab vi tør gjøre os om den Verdensdeels fremtidige Skæbne, som vi nu engang ere

vante til at betragte med Forkjærlighed, som vor. Atter maae vi her tye tilbage til Historien og see, hvad den lærer os om de Staters paafølgende Stilling, der ogsaa engang vare de ypperste. Vi maae da adskille de Riger, der ere blevne kuldkaarstede ved Vaabenmagt, eller ligesom paa en voldsom Maade tagne af Dage, fra dem, der langsomt og umærkeligen ere hændede. Til de første hører det romerske Monarchie, til de sidste China. See vi hen til Europas Stilling, da vorder det os temmelig klart, at den ikke har nogen voldsom Omstyrkelse ved Krig at befrygte. Der er ikke, og kan neppe fødes nogen Magt, som var istand dertil. Vel falder Tanken uvilkaarligen paa Rusland, hvis Overmagt vistnok kan være frygtelig for de enkelte Naboeftater; men i Sammenligning med Europa selv, er det dog kun et svagt Rige. Dertil kommer, at de Nationer, der have omstyrtet de bestaaende Riger, stedsse ere komne fra de endnu mindre kultiverede Egne, altsaa ifølge det Ovenstaaende, mestendeels fra Westen af. Persien omstyrtedes af Grækenland, Grækenland af Rom, Rom af Heruler, Gother, Langobarder. Ogsaa fra Osten ere vel enkelte Sværme trængte frem, saasom Hunner og Tartarer; men de ere forsvundne igjen uden noget blivende Indtryk, og

have aldrig fæstet rigtig Fod i de oversvømmede Lande. Skulde Europa altsaa falde for en udvortes Fjende, maatte denne komme fra Vesten af, og derimod sikkes det ved sin Beliggenhed. Det er selvsagt sandsynligt, at det kun har indvortes Fjender at befrygte. Fremdeles opstaaer det Spørgsmaal, om Europa vil gaae tilbage, eller blive staaende paa samme Trin. Hint finde vi at have været Tilfælde i de Stater, som ødelægges af vilde Barbarer, saasom Rom: dette hoes dem, der undgik denne voldsomme Oplosning, saasom China. Mange Grunde tale for, at det Sidste ogsaa vil vorde Tilfældet med vor Verdensdeel. En voldsom Ødelæggelse faae vi, at den ikke havde at befrygte. Skibsfarten vil altid vedligeholde Forbindelsen med den nye Verden, og Bogtrykkerkunsten lette Udbredelsen af den almindelige Oplysning. Fremdeles kaster vel Solen sine Straaler helst fremad, men et Gjenstik falder dog altid tilbage paa de gamle Riger. Efterat China forlængst var chrystalliseret sendte Indien Lao: See og So dertil. Da Persien og Indien allerede længe havde udspilt deres Roller, opstod Muhamedanismen, denne Blanding af orientalsk Religionsphilosophie og Christendom, og kastede sine Straaler ud over dem — jeg siger: Straaler, fordi det dog

altid var en større Klarhed, end den, hvortil de hidindtil havde kjendt. Og er det vel mere, end eet Aarhundrede siden, at Rusland først fornam Cultur:Solens Indflydelse, der da var paa sit høieste i det vestlige Europa, og nu, ligesom tilbagestødt af Havet, kastede et Gjenskin tilbage paa det Land, der hidindtil havde lagt i Mørke? Saaledes vil vistnok Amerike stige med en henrivende Hurtighed, og derved ligesom lade Europa ligge i Skyggen; men et Gjenskin af den nye Verdens Herlighed vil dog altid komme os til Gode, og i et fuldkomment Mørke eller Barbari ville vi aldrig kunne synke tilbage. Jo mere imidlertid Europa mærker Umuligheden af at holde Skridt med Amerika, og jo mere forstyrrende Indflydelse paa dets gamle Legeme Forsøg paa at indføre den nye Verdensdeels Levemaade maaskee ville medføre, desto mere vil det ængstes for denne Indflydelse. De Grundsætninger, de Ideer, den Religion, hvortil Amerika maaskee vil bekjende sig, vil Europa finde kun lidet passende for sig, ja endog saa frygte, som en Pest. Den vil altsaa søge at hindre deres Udbredelse over Havet, og mere og mere trække sig tilbage fra al Forbindelse med hine befængte Lande. Naar det først er kommen saavidt, at alle Europas Stater indsee

Nødvendigheden af, for deres Koligheds Skyld, at afbryde alt Samkvem med de amerikanske Stater, og at opoffre den enkelte Fordeel for den langt større Skade, som vilde flyde deraf, saa vil ogsaa det Skridt blive gjort, som om kortere eller længere Tid maa føre dem til en paafaldende Lighed med det nuværende China: alle Havnes Tilspærring for Fremmede. Allene ved med den største Strængighed og Consequence at følge dette Princip har China saalænge bestaaet. Det har nøiedes med at uddanne de Kunster og Videnskaber, som det fra gammel Tid af kjendte, til den høist mulige Fuldkommenhed, og ikke bekymret sig om de mange nye Ting, som det kunde have lært af Fremmede.

(Fortsættes).

Søndagen den 14de Marts indkommer Hr. Pastor Michelsens Bidrag.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 13de Marts 1830.

Forlagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universtets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

I General; Forsamlingen den 17de f. M., bleve de til Gratification anvendelige 2075 Rbd. uddeelt til følgende af Selskabets Medlemmer:

	Sedler.
1. Havneskriver Hansens Enke . . .	20 Rbd.
2. Overkrigscommisfair Paulis Enke . . .	20 —
3. Kammerfoureeer Ipsens Enke . . .	10 —
4. Fuldmægtig Bays Enke . . .	15 —
5. Jomfr. Kompffe . . .	10 —
6. Laquai Smiths Enke . . .	10 —
7. Fæstemand v. Støckens Enke . . .	15 —

	Sedler.
8. Fyhrbøder Lohmans Enke	10 Rbd.
9. Jomfr. Skanke	10 —
10. Vandmester Sørensens Enke	15 —
11. Vandmester Hiorths Enke	15 —
12. Kammersecretair, Pakhuusfr. Fabri- tius Enke	15 —
13. Collecteur Brorsons Enke	10 —
14. Jomfr. Jensine Kock	15 —
15. Soldbetjent Meyers Enke	10 —
16. Commissionair Sorterups Enke	15 —
17. Bank-Fyhrbøder Petersens Enke	10 —
18. Havnefoged Møllers Enke	10 —
19. Drager Stubs Enke	15 —
20. Opsigtsbetjent Aagaards Enke	15 —
21. Birkefoged Laurikens Enke	20 —
22. Kongl. Pensionist Smiths Enke	15 —
23. Fabrikmester Lorenzens Enke	15 —
24. Forvalter Reimerts Enke	20 —
25. Assistent Veders Enke	15 —
26. Cancelliraad Berg	20 —
27. Birkeskriver Gjøtes Enke	20 —
28. Portner Truelssens Enke	10 —
29. Soldbetjent Nielsens Enke	15 —
30. Laquai Poulsens Enke	10 —

	Sedler.
31. Soldcontrollleur Wildenraths Enke	10 Rbd.
32. Botten-Administrator Fortlings Enke	20 —
33. Professorinde Lem	15 —
34. Raadmand Lunds Enke	20 —
35. Torvemester Hegums Enke	15 —
36. Fuldmægtig Gluds Enke	20 —
37. Portcontrollleur Mariagers Enke	15 —
38. Theater-Controllleur Venkens Enke	10 —
39. Jomfr. Didrichsen	10 —
40. Inspecteur Reichs Enke	15 —
41. Justitsraad og Renteskriver Hansens Enke	20 —
42. Consumtionskriver Holst Enke	15 —
43. Soldkasserer Heibergs Enke	15 —
44. Frue Havn (den yngre)	20 —
45. Frue Vosbein	15 —
46. Frue Grove	15 —
47. Inspecteur og Sergeant Smidts Enke	10 —
48. Sergeant Jensens Enke	15 —
49. Frue Prunst	15 —
50. Frue Hansen	15 —
51. Frue Steenberg	15 —
52. Cantor Topps Enke	15 —
53. Provstinde Købke	20 —

	Sedler.
54. Graver Grundtvigs Enke	15 Rbd.
55. Organist Johansens Enke	10 —
56. Lærer Lyders Enke	10 —
57. Overgraver Birchs Enke	10 —
58. Klokker Jerndorffs Enke	10 —
59. Cantor Klingbergs Enke	10 —
60. Graver Quists Enke	15 —
61. Præsten Kyndes Enke	15 —
62. Lærer Lunds Datter.	10 —
63. Gomfr. Discher	10 —
64. Lærer Oluffens Enke	15 —
65. Gomfr. Loft	10 —
66. Chirurg Beckmans Enke	15 —
67. Cand. Medens Enke	20 —
68. Lærer Clausens Enke	10 —
69. Chirurg Schwarzhachers Enke	10 —
70. Cand. Biørns Enke	15 —
71. Institutbestyrer Bøgers Enke	20 —
72. Grosserer Matthiesens Enke	15 —
73. Grosserer Krossings Enke.	15 —
74. Klædefabriquer Hoppes Enke	15 —
75. Archivarius Schmidts Enke	15 —
76. Skibscapitain Stages Enke	20 —
77. Raffinadeur Meyers Enke	15 —

	Sedler.
78. Handelsfuldmægtig Hermes Enke	15 Rbd.
79. Grosserer Beyers Enke	20 —
80. Bogholder Hoffgaards Enke	15 —
81. Jomfr. Larsen	10 —
82. Skibscapitain Bumanns Enke	15 —
83. Skibscapitain Marollis Kone	10 —
84. Kjøbmand J. C. Lund	20 —
85. Kjøbmand J. Thorken	15 —
86. Bogholder Lynge	10 —
87. Glashandler Bernikes Enke	15 —
88. Brændeviinsbrænder P. Lund	20 —
89. Tobaksfabrikur Wenzels Enke	10 —
90. Fiskehandler Larsens Enke	15 —
91. Urtekræmmer J. C. Hansen	10 —
92. Laugsbud ved Urtekræmmerne Didrichs sens Enke	10 —
93. Urtekræmmer Casses Enke	15 —
94. Lyssestøber Lynges Enke	20 —
95. Urtekræmmer Kierrumgaards Enke	20 —
96. Kræmmer Henrichsens Enke	20 —
97. Theehandler Fuglsangs Enke	20 —
98. Wiinhandler Liunges Enke	15 —
99. Grønhandler Sandbergs Enke	15 —
100. Urtekræmmer Brocks Enke	15 —

	Sedler.
101. Høker Stolpes Enke	10 Rbd.
102. Kræmmer Thune	20 —
103. Urtekræmmer H. D. Holms Enke .	20 —
104. Urtekræmmer Guldstrups Enke .	10 —
105. Brændeviinsbrænder Fieldsted .	15 —
106. Trakteur J. Møller	10 —
107. Garver Kyhnel	10 —
108. Parykmager Gundels Enke . . .	10 —
109. Pøssemyntmager Mehrs Enke . .	15 —
110. Skoemager O. Berghs Enke . . .	10 —
111. Nagelsmed Mortensens Enke . .	10 —
112. Skoemager Høyers Enke	10 —
113. Opsigtsbetjent Poulsens Enke .	10 —
114. Kobbersmed Thrane	10 —
115. Snekker Buschs Enke	15 —
116. Skomager Lilliendahls Enke . .	10 —
117. Seilmager Brennøes Kone	15 —
118. Parykmager Dyhring	10 —
119. Friibager S. Møller	20 —
120. Snekker Schwarzs Enke	10 —
121. Skoemager Wanschiers Kone . . .	10 —
122. Bogbinder Anthons Enke	10 —
123. Bogtrykker; Factor Rosenbergs Enke	10 —
124. Maler Olsens Enke	10 —

	Sedler.
125. Juveleer Luthersens Kone	10 Rbd.
126. Garver Nøeds Enke	20 —
127. Skræder D. N. Møller	10 —
128. Parykmager Stahlfest	15 —
129. Skoemager Lars Holm	15 —
130. Guldsmed Ebbesen	15 —
131. Bogbindersvend Jørgensen	10 —
132. Skræder J. H. Møller	10 —
133. Skoemager N. Christensen	10 —
134. Friseur Knudsens Enke	10 —
135. Maler Bergmans Enke	10 —
136. Jomfr. Lederthoug	10 —
137. Skoemager N. Petersen	10 —
138. Skoemager S. Schmidt	10 —
139. Jomfr. Rasmussen	10 —
140. Jomfr. Petermann	10 —
141. Skoemager Olsens Enke	10 —
142. Bæver Caspersen	15 —
143. Guldsmed D. Smidt	10 —
144. Sadelmager Lunds Enke	15 —
145. Uhrmager Kielsens Enke	10 —
146. Glarmester Lohmans Enke	10 —
147. Skræder D. C. Møller	15 —
148. Kjøbmand Rubens Enke	10 —

	Sedler.
149. Professor Rasmussens Enke . . .	15 Rbd.
150. Ankersmed Caspersens Enke . . .	15 —
151. Cancellieraad Lyders Enke . . .	20 —

*

*

*

Ovenstaaende Gratificationer, udbetales af Selskabets Kasserer, Hr. Kjøbmand Bengen, boende i St. Pederstrædet No. 116, første Sal, dog kun imod Lovbørgernes Foreviisning, som af Selskabets Budde vil blive Enhver især tilstillede, og hvori af Selskabets Bogholder, Lund, er anført hvormeget General-Forsamlingen har bestemt.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

Lund.

Søndagen den 21de Marts indkommer Hr. Pastor Michelsens Bidrag.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 20de Marts 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universtets-Bogtrykker.

Om Culturens Gang over Jorden og Europas nærværende Standpunkt.

(Fortsættelse).

Derfor er f. Ex. Porcelain- og Malerifabrikatio-
nen der paa det høieste Trin; og derfor dyrke de
blot Fædrenelandshistorien, ubekymrede om alle
andre Staters Historie og Geographie, men drive
ogsaa denne med en Iver og Omhyggelighed, der
næsten maa forundre os. Netop fordi de aldeles
concentrere sig til sig selv, kunne de deri opnaae en
saa høi Grad af Fuldkommenhed, og udvikle deres
hele Stats-Organisme endog i den mindste Detail
med en saa forunderlig Nøiagtighed. Anerkjens-

dende, som ovenfor er sagt, at Absolutisme er den meest passende Regjeringsform for en gammel Stat, og at denne kun kan bestaae ved streng Subordination, have de bestemt ethvert Statsmedlems subordinerede Forhold til alle andre, og hans Pligter med Hensyn til disse, saa fuldstændigen, at end ikke de udbortes Høflighedstegn ere blevne overladte til hans egen Frihed. I China er overhovedet ikke Talen om Frihed i nogensomhest Henseende; der er alting bestemt med en Nødvendighed, som grunder sig paa blind Lydighed mod Lovgiverens Villie. Det er ligesom den forsigtige Olding, der med en Apothekervægt tilveier sig de daglige Næringsmidler. Cengang vil ogsaa Europa hylde disse Grundsætninger. Endnu vil vel ikke engang Tanken om den Spærring, som skulde føre derhen, være opstaaet i noget Cabinets Tanke, men Ingen vil finde den urimelig eller i Modsigelse med andre Tanker, der virkelig ere opstaaede. Have vi ikke alt for seet Stater forene sig for at forhindre Udbredelsen af farlige Grundsætninger hos deres Naboer, og har man ikke endogsaa ansæet sig for besvøret til med Vold at qvæle de frie Ytringer, som befrygtedes at kunne blive farlige for Tingenes bestaaende Orden? Vilde det ikke overhovedet være konsekvent af den Regjering, som forbød

Indførelsen af Bøger, som kunde fordærve den offentlige Mening, ogsaa at forbyde Samkvæm med Mennesker, eller Lande, af hvem den samme Fare kunde befrygtes? Naar Europa saaledes er bleven afskaaren fra den nye Verden, og henviist alene til sig selv, vil det, ligesom Dyret, tygge Drøv paa det engang fortærede, og nøies med, saavidt muligt at fuldkommengjøre de Opfindelser, Kunster og Videnskaber, hvorom det nu har Begreb: og den Egenkærlighed og Forsængelighed, der ei allene er et Grundtræk hos de enkelte Mennesker, men ogsaa hos de enkelte Stater, vil lære det at trøste sig over Savnet af Amerikas nye Fortrin, ved Indbildningen om den Overvægt, som det engang havde, og vel neppe nogensinde vil indrømme at have tabt. Men imidlertid vandrer Solen ustandseligen sin Gang mod Vest, over Amerika, Sydsøerne, og maaskee atter til China, maaskee ogsaa til Afrika, i et evigt Kredsløb, indtil Jorden er modnet nok til, efter en ny Revolution, at modtage en fuldkommnere Art af Væsener, end de, i Skabningernes Række dog visseelig kun lavt staaende, Mennesker. Saaledes finde vi i Jordens Skjød Levningerne af meer end een forlængst undergangen Verden, med dens forskjellige Værter og Dyr. Den, som er bekjendt med Geo:

gnostikens senere, høi vigtige Opdagelser, veed, at man ifølge de i Kalk- og Steenkuls-Gruberne, saasvelfsom i andre Bjergværker og fornemmelig i Asiens og Amerikas Jisklipper fundne, Forsteninger og stivfrosne Levninger af Dyr og Planter, med stor Sandsynlighed slutter sig til flere Perioder, hvilke Jordkloden allerede før vor Tidsregning maa have gennemlevet. Alle disse Levninger tyde hen paa en langt større, men tillige langt fattigere Vegetation: paa en større, men tillige plumpere og uformeligere Dyreslægt. Blandt Planterne ere saaledes de kæmpemæssige, indtil 40 Fod lange Bregner, og andre Lønblostmstrende: blandt Dyrene Mammoth og Megatherion, af hvilke hiint skal ligne et uhyre Svin, dette et uhyre Doven: dyr. Kun blandt de allernyeste Forsteninger, saasom i Kalk- og Kridtformationerne, finder man Arter, der ligne de nulevende, saasom Fugle, Fiske, Skaldyr, Insecter: og ligeledes Aftryk af Blade, der synes at have tilhørt Planteslægter, som endnu findes paa Jordens Overflade. Hidindtil er der derimod endnu ikke funden nogen Forstening, der giver Formodning om, at der i den Periode, fra hvilken hine Levninger skrive sig, har existeret Mennesker paa Jorden.

Ei allene Menneskeslægten har saaledes engang staaet paa et ringere Culturtrin, men, om jeg saa tør sige, den døde Natur tillige. Den organiske Kraft i Jorden, som frembringer Planter og Dyr, frembringer dem nu i langt fuldkomnere Former, end for vor nuværende Tidsregnings Begyndelse. Der yttres sig i dens nuværende Frembringelser en langt større Mangfoldighed, og i Udførelsen af det Enkelte en langt større Fæinhed, end i Forverdenen. Uden derfor at lægge mindste Vægt paa denne Hypothese, kan jeg dog ikke tilbageholde følgende Mening om vor Jordklodes gradvise Udvikling: I den første Periode antager jeg, at de flydende og faste Dele have adskilt sig fra hinanden, og at den organiske Kraft derfor allene kan have yttret sig i ChrySTALLISATIONER, det er, i Frembringelse af Stene og Metaller. I den anden Periode ere Planterne fremvoxede. At Planter, i Særdeleshed de cryptogame Slægter, endnu bestandig kunne fremkomme, hvor de nødvendige Betingelser ere givne, og det uden Frø eller anden naturlig Forplantelsesgrund, veed Enhver; Skimmelen paa forraadnede Substantser er blandt andet et Beviis derpaa; men selv phanerogame Planter maae kunne fremvoxe af sig selv; hvorledes skulde vel ellers de endnu stundom af Havet fremstaaende Der blive bevoxede med den yppige

Flora, som man snart antræffer derpaa? I den tredje Periode tænker jeg mig, at Dyrene ere komne tilsyne. En uudgrundelig Naturhemmelighed vil det vel altid blive, hvorledes det Livløse kan frembringe det Levende; men at Naturen virkelig har denne Kraft, see vi dog; thi hvorledes skulde ellers Madikken fødes inden i Osten, eller Ormen i Eget? og maae vi først tilstaae den Kraft til at frembringe een Art levende Væsener, hvor skulde vi da sætte Grændsen? — Fra disse 3 Perioder have vi ingen andre Esterretninger, end de, som vi kunne øse af Grandforskning i Jordens Indvolde, og gnostiske Undersøgelser og analogiske Slutninger. Med den fjerde Periode tænker jeg mig endelig Menneskene at være fremstaaede, og fra dette Tidspunkt af skriver sig først Historie og Tidregning. At imidlertid Menneskenes Skabelse strækker sig meer end 6000 Aar tilbage i Tiden, synes saare sandsynligt. Lad endog være, at Chinesernes og Indisernes Tidregninger, der tillægge deres Monarchier en Ælde af indtil 15,000 Aar, ere uden ringeste sikker Grund, saa er det dog vist, at disse Monarchier have existeret saa tidlig, at vi umulig kunne forklare os deres allerede dengang stedfindende Cultur, uden at maatte gaae langt længere tilbage i Tiden, end man sædvanligviis gjør. Hvilken

Række af Aar maatte, til Exempel, ikke forløbe, inden Sproget allene uddannede sig!

Er det nu sandsynligt, at Jorden allerede har gennemlevet 4 Perioder, og finde vi endog tydelige Spor fra enhver af disse, hvorledes tør vi da nægte Muligheden af, at der endnu kan komme en 5te og 6te? Ligesom de nulevende Dyreslægter ere af en langt fuldkommere Art, end de, der ligge begravede i Forverdenens Bjerghuler, endskjøndt de have de samme characteristiske Kjendetegn tilfældes med dem, saaledes kan man meget vel tænke sig en Menneskeslægt, som uden at fornægte det characteristiske ved Menneskeskabningen og Menneskens naturen, dog var hævet langt over den nærværende. Ligesom der er stor Forskjel i Fuldkommenhed paa en Orm og en Løve, skjøndt de begge ere Dyr, saaledes er der ogsaa mange Trin mellem Pescheræerne og Europæerne, skjøndt de begge ere Mennesker. Danner man sig derimod Menneskeidealet, det er: tænker man sig Mennesket befriet fra alt, hvad der herved — klæbende ved hans Natur, men ikke characteristisk derved — forhindrer hans Fuldkommenhed: tænker man sig ham med et Legeme, der ikke borttager hans bedste Tid og Kraft, for at tilfredsstille dets Fornødenheder, med en Levealder, der tillader ham at udvikle sig i længere

Tid, og befriet fra de mangfoldige dyriske Tilfætninger af sandfelige Lyster og Tilboieligheder, som her vanzire ham, faa vilde vi faae et Menneske, som Ingen af de nuværende ligner, og som dog vilde være et Menneske. Hvo veed, om det ikke er Fremtiden forbeholdt, at see en saadan Slægt udspringe af Jordens Skjød, naar den nærværende ved en total Omvæltning er forsvunden deraf!

Thi den nærværende vil aldrig hæve sig dertil; og det bør ikke lægges den til Last, at den ikke vil det. Ligesom det vilde være Daarskab, at bebreide Dyret, at det er Dyr, saaledes bør det ei heller bebreides Mennesket, at han kun er Menneske; thi netop dertil har den evige Skaber bestemt ham.

(Fortsættes).

Søndagen den 21de Marts indkommer Hr. Pastor Michelsens Bidrag.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 27de Marts 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universtets-Bogtrykker.

Om Culturens Gang over Jorden og Europas nærværende Standpunkt.

(Slutning).

I mangfoldige Henseender kan han uddanne sig: mange Kunster kan han endnu opfinde: mange Færdigheder kan han erhverve sig: langt større Indsigt i Naturens Hemmeligheder kan han opnaae: og langt mere Herredømme over Jorden og dens skjulte Kræfter kan han derved komme i Besiddelse af; men han vil dog vedblive at være et saare endeligt, indskrænket og svagt Væsen; han vil i sin største Fuldkommenhed endnu være uendelig langt fra Menneskeidealet; al hans Viden vil

felv da være Stykkeværk, og kun Bogstaverne af den store Skrift vilte være blevne ham bekjendte, naar han atter bortrykkes.

Lad os ei sige: dersom Jorden kunde tjene til fuldkomnere Væsners Opholdssted, hvorfor skulde da Gud ikke have skabt dem? thi Jorden er Menneskenes Opholdssted, og dog var der en Tid, da disse endnu ikke vare skabte; maatte da ikke Dyret, om det havde kunnet tænke og tale, dengang have sagt: Gud har ikke skabt fuldkomnere Væsener paa Jorden, end os, altsaa kan Jorden ikke tjene til Opholdssted for fuldkomnere. Saaledes indbilder og Menneskets Hovmod ham, at han ei allene er Jordens fuldkomneste Skabning for Diebliffet, men at den overhovedet ingen fuldkomnere kan bære, end ham. Og naar han desuagtet mangen en Gang maa erkjende sin Ringhed, og Billedet af hans Svaghed og Udselhed i mangen falden Broders Stikkelse levende træder ham for Die, saa trøster han sig med Fremtiden, og udmaler med de meest overdrevne Farver Menneskehedens stedse tiltagende Oplysning, Cultur og Moralitet. I Haabet søger han den Næring for sin Forsængelighed, som Virkeligheden nægter ham, og søger at dække, hvad Mennesket er, ved Fortælling om, hvad Mennesket engang skal blive. Hvad vi have

at domme om denne saa tidt paaberaabte sigende
 Cultur, er i det foregaaende viist. Medens den
 stiger hos eet, daler den derimod hos et andet Folk;
 og det er saa langt fra, at Moraliteten stiger med
 Oplysningen, at vi fast hellere kunne paastaae det
 modsatte. Thi sammenligne vi Amerikas og Sydas-
 fæernes fordums Bilde med de halv-cultiverede
 Nationer, der nu findes paa dem — hvilken uhyre
 Forskiel er der da ikke paa den Moralitet, Fred og
 Glæde, som fordum fandtes og nu findes!

af C. H. Bisby,

Præst ved det civile Arresthus, samt
 Lægt-Rasp og Forbedringshuset.

Om de symboliske Bogers Union, eller de
 symboliske Bøger, deres Betydning og
 Værd, med Hensyn til vor Tid, led-
 get med Ønske, betræffende den stilledes
 forestaaende 300aarige Jubelfest for den
 augsburgske Confessions Overlevering.

(Oversat af Endst).

At gjøre noget Gammelt, til forskjellige Tider,
 mangelunde Dmtalt, paany til Gjenstand for man-

geslags Ytringer; at gjentage en gammel, endelig engang hvilende Strid, kan ikke være Dens Ønske og Villie, hvem det er at gjøre om noget Mere, end om at gjøre sine individuelle Meninger gjeldende, end om at paastaae og forsvare engang fattede Fordomme. Meget meer ønskede Jandsens deren heraf, blot at berøre den i Undersøgelse bragte Gjenstand fra en Side, der, endskjøndt vor Tids kirkelige Reformer dertil havde kunnet give mangfoldig Anledning, mindre, end Man skulde have ventet, har været taget under Overvejelse.

Uden derfor at tage Hensyn til alle de Stridigheder, der ere blevne førte i Løbet af de sidste Decennier om denne vistnok i og for sig selv vigtige Gjenstand, er det her ene vor Hensigt, at fremhæve Det, som ej, med Hensyn til vor Tid, bør lades upaaagtet, til hvis nærmere Overvejelse denne vor Tid selv giver den meest trængende Anledning.

Thi havde det, allerede ved den første Union af adskilte protestantiske Kirkepartier, været paa Tiden, ej at lade denne vor Gjenstand i denne særdeles Henseende, ud af Agt; saa maa det frem for Alt, nu, da den 300aarige Jubelfest for den, for den hele evangeliske Kirke evig tænkeverdige Overlevering af den augsburgske Confession i indeværende

Mars 25 Junii forestaar, være paa rette Tid at indhente det Forsømte, og at bringe en Gjenstand til Orde, der — saafremt kun nogen Interesse for kirkelige Anliggender er forhaanden, saafremt det ellers er Noget om fast Begrunden og Constitueren af den forenede protestantisk-evangeliske Kirke at gjøre — i dette Øjeblik meer end nogensomhelst anden fortjener Deres fulde Opmærksomhed, der ved deres indre og ydre Bægt, ved deres Duektighed og ydre Stilling, maatte være kaldede til, fremfor alle Andre, offenkaldt at afgive deres Dom om denne høist vigtige Gjenstand; der ved indvortes og udvortes Kald ere opfordrede til, at fremkomme med et, ved gjensidig Meddelelse og Overvejelse, almindeligen udkaster, til vor Kirkes Aand og Tidens Løb svarende Resultat af Undersøgelser, der, ved den forestaaende Fests for den samlede forenede evangelisk-protestantiske, Kirke forelægges til Bedømmelse, og, saafremt ej Noget er derpaa at udsætte, til Stadfæstelse, og den saaledes for hensigtsvarende, ja nødvendig ansete, med hele Kirken Samstemning fuldbyrdede Revision og Union af de symboliske Bøger for begge Kirkepartier, offenkaldt og højtideligheden fra Prædikestolen publiceres paa 25 Junii 1830.

For nu at tage vor Gjenstand selv under nøjere Underfølgelse, vil det være nødvendigt, først at gaae ud fra Begrebet om symboliske Bøger; derpaa at see, hvad der af Samme, for Deres Ansæelse og Deres Værd, med Hensyn til vor Tid, nødvendigen maa udledes; og endeligen at henpege paa Det, der, ved den forestaaende Fests, i denne Henseende, maatte være ikke alene ønskeligt, men og saare nødvendigt.

Paa Spørgsmaalet: "Hvad ere symboliske Bøger?" eller: "Hvad ville de være?" kunne vi allerførst, i Modsætning af den romerske; katholske Kirke, give det bestemte Svar: De ere ikke Forskrifter for Troen.

Dette kunne de allerede efter deres oprindelige Bøjning og Indhold, ikke være. Deres Forfattere vare ikke saa meget betænkte paa at udkaste en kristelig Troesbekjendelse, som meget mere paa bibelsk, evangelisk at udvikle stridige Punkter i den kristelige Tro, i Modsætning til mangfoldigen afvigende Modstandere, for, saavidt muligt, at holde den fri for Bilsfarelse, i hvad end den gammel (vistnok ikke romersk) katholske Kirkes Tendens var ved Udfattelsen af dens Symboler.

Forskrifter for Troen kunne de symboliske Bøger, da de, med henvisende forskjellige særdeles

Diemed ere temporært opstaaede (altsaa intet Troes-
 system vilde opstille) ikke være. For Saadanne
 have deres Forfattere, langt fra, ved deres Ufat-
 telse at anmasse sig Prædikatet af Infallibilitæt,
 heller ikke villet udgive dem, hvilket allerede, blandt
 Andet, den bekjendte, i mange Symboler gjentagne
 Formel: "sola sacra Scriptura iudex, norma et
 regula cognoscendi, ad quam, ceu ad lapidem
 Lydium, omnia dogmata etc.:" ("ene den hellige
 Skrift Dommer, Rettesnor og Regel, til hvilken,
 som en Prøvesteen, alle Dogmer v. s. v.") udsiger.
 Og just derved, at De ikke gjorde Dette, gave De
 tydeligen at forstaae, at De aldrig vilde have deres
 Fremstilling af bibelske Troessandheder anseet for
 ganske vildfarelsesfri (infallibel), for eneste, højeste,
 evigt bindende (ikke perfectible) Troesnorm ved
 Siden af den hellige Skrift; skjøndt De, og med
 Ret, lagde mere Vægt paa den i enkelte Troesæt-
 ninger (Anskuelser) overensstemmende, samlede
 Kirke, end Enkeltes, derfra afvigende, individuelle
 Anskuelse.

For Skrifter for Troen kunne altsaa de sym-
 bolske Bøger, efter Deres Djemed og Indhold,
 ikke være (negative); hvorfor De heller ikke have
 givet nogen fuldstændig Fremstilling af den kriste-
 lige Tro; overensstemmende med Denne, ere de

meget mere (positive) Vidnesbyrd om Troen, saaledes som i tidligere Tid den gammelkatholske, d. e. den almindelige, Kirke, i Modsætning til Rjetterier, i den nyere Tid den protestantisk-evangeliske Kirke, i Modsætning til det romersk-papistiske Hierarki, havde almindeligen opfattet og constitueret den.

Men nu tilstaae de symbolske Bøger, just der ved, at de kun kunne og ville være Vidnesbyrd om Troen (om enkelte Troespuncter), ligesom og deres Oprindelse hidrører fra en Trang for Deres Tid, den samfulde evangeliske Menighed den Frihed: at foretage en Revision eller Omændring med Samme; saasnart en ny Trang gjør en Saadan nødvendig; ligesom og den gammelkatholske Kirke, i Løbet af de første œcumeniske Synoder, stedse har betjent sig af denne Frihed, ved mangfoldige Forøgelser og Tillæg til de allerede opstillede Symboler.

(Fortsættes).

Bøger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 3^{die} Marts 1830.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om de symboliske Bøgers Union, eller: de symboliske Bøger, deres Betydning og Værd, med Hensyn til vor Tid; ledsaget med Ønske, betræffende den fælleds forestaaende 300aarige Jubelfest for den augsburgske Confessions Overlevering.

(Slutning).

Men at en saadan nu er vorden Tidens trængende Nødvendighed, ligger, fra Begyndelsen af en ny Udviklingsperiode for den protestantisk-evangeliske Kirke, klart for Dagen og behøver ingen videre Bevisførelse. Kun de deelwise (ikke af den

forenede Kirke) fuldbyrdede Unioner af Reformerte og Lutheraner kunde endnu nogen Tid lade denne Trang være uændset; men, ved den nu stedse almindeligere vordende Union af begge Kirkepartier, ved den Samme atter befordrende, sælleds forestaaende Jubelfest, maa den uerte evangelistiske protestantiske Kirke, som Saadan, fordre, som en trængende Nødvendighed, fornødne uerte symboliske Bøger, saafremt den vil ansee Samme endnu for noget Mere, end Enkeltes sædvanlige Skrifter, og ikke ganske frasige Dem al Autoritet *).

Men nu spørges, hvorledes skal denne trængende Nødvendighed tilfredsstilles?

Vilde Man paa eengang afhjælpe denne Trang derved, at Man ved Unionen ganske ignorerede alle symboliske Bøger for begge Religionspartier og i dette Djemed derefter for Fremtiden besluttede, ikke at ansee ethvert Hensyn til, enhver Beraabelse paa Samme for noget Meer, end et sædvanligt Citat af en eller anden kirkelig Forfatter, og saaledes satte Deres Autoritet i Rækken af disse Skrifter: saa maatte saadan Fremfærd synes paa den ene

*) Skjøndt hin de protestantiske Kirkers Union, endnu ikke har fundet Sted hos os, mener jeg dog, at den tydske Forfatters Forslag ogsaa for os er gjeldende.

Side alt for vilkaarlig og egenmægtig, paa den anden Side (i meer end een Henseende) alt for dristig. Anledning og Njemed vindicerede idetmindste de symboliske Bøger det første og fortrinligste høje Værd og vedvarende Anseelse i den evangeliske Kirke.

Alle symboliske Bøger kunne derfor aldrig afskaffes eller sættes tilside.

Som Vidnesbyrd for Troen, navnlig den deels som Vidnesbyrd om den evangeliske Kirkes Sammenhæng med den gammel-katholske, og deels som Vidnesbyrd om Protestantismen, om Afslaget fra det romerske Hierarki, om Tilbagevendelsen til det rene Evangelium, kort, den dyrekøbte Frihed, maae vi med alt Alvor være betænkte paa at beholde de symboliske Bøger, saavel med Hensyn til Modstanderne, som og med Hensyn til vor egen Kirke.

Eller, vilde Man, hvis Hiint ej var udforsligt, derumod ej hellere beholde alle symboliske Bøger, uden Forskjel; hvorledes forholder det sig da, spørge vi med Ret, med de, ved det lutheriske og reformerte Kirkeparti bortfaldne, idetmindste ikke meer som væsenlige ansete Forskjelskræddomme, hvilke, saafremt ellers en Union skal have lykkelig Fremgang, aldrig mere kunne vedblive at bestaae i den begge Kirkepartiers symboliske Bøger givne,

polemiske Form, erkjendt af den forenede evangeliske Kirke.

Da maa enten (hvad haabentligen ikke saa let er Tilfældet) den hidtil herlige trivede Union, og med den den hele protestantiske evangeliske Kirke, atter stride tilbage; i det alle symbolske Bøger beholdt en lige Anseelse og Vægt, og lægge i Vejen en for begge Kirkepartiers Forening uovervindelig, evig hemmende Hindring; eller alle disse beholdte symbolske Bøger kunde i ingen Henseende, i intet Tilfælde paastaae endnu nogensomhelst gyldig Anseelse for den forenede evangeliske Kirke; hvilket, som vi oventil have seet, umuligen ganske kan sættes tilside.

Eller vilde Man, for her at finde en passelig Udvej, overensstemmende med Tiden forandre de begge Kirkepartiers Forskjælsrørdomme betræffende (Samme indeholdende) Steder i de forskjellige symbolske Bøger, eller og ganske udelade (overstregede) dem; saa vilde dette vel, ved første Djekast, være den naturligste og korteste, men ikke tillige den retteste og hensigtsmæssigste Vej til Maalet. Thi en saadan Fremfærd vilde være intet Meer og intet Mindre, end en meget vilkaarlig Forvanskning og Interpolation i et ved Ælde, Anledning og Indhold agtbart Værk, hvilken Fremfærd derhos lagde for Dagen stor Ringeagt og Værdiløsholden ej

alene af det Udstrøgne, men og af det da endnu Overblevne, der lidet maatte geraade til Ære for den protestantiske Kirke.

Naar derfor de symbolske Bøger hverken paa den ene Side, som Vidnesbyrd for Troen, kunne vorde ganske ignorerte og affskaffede, eller paa den anden Side delvis omarbejdede og interpolerede til Unionens Djemed, saa spørges, hvad staar endnu ene tilbage for den evangelisk-protestantiske Kirke at gjøre?

Vor Mening er følgende:

Da ikke alle i Rækken af symbolske Bøger optagne Skrifter (Symbola) have fundet almindelig Optagelse og Autoritet, deels formedelt deres Anledning, deels formedelt deres Indhold; — da begge Kirkepartier ikke have tilkjendt deres forskellige symbolske Bøger lige Anseelse — og navnlig den rensede evangeliske Kirke, som Saadan, ikke kan tilstaae Alle lige Anseelse, allerede formedelt Forskjælslærdommene; da og Flere af samme, nøjere betragtede, (især nyere) ikke fortjene den høje Udmærkelse, der er dem, i Tidens Løb, bleven til Deel; — da fremdeles, Sagen, betragtet fra en anden Side, den kristelige Tro (saavel i Almindelighed som enkelt) foruden den hellige Skrift, sjelden er og kan tilfredsstillende være opstillet i særde

les Normer, der saa let vorde til blotte folde For-
mer; derfor saa lidet som mueligt bør fremstilles
som Symbolisk og kun der, hvor Tidens og Kir-
kens højeste Trang fordrer det; — og da det ender-
ligen (som allerede oventil er viist) hverken vilde
være ret, eller hensigtsmæssigt, at afskaffe alle
symboliske Bøger: saa troe vi at kunne undgaae
alle Anstød, alle mulige, tilkommende Vebrejdelser
for vrang, den evangeliske Kirke skadelige Indret-
ninger derved: at Man, af begge Kirkepartiers for-
haanden værende symboliske Bøger, allerførst frem-
for alle Andre udmærkede de af Bøgerne, der af
Begge vare almindeligen erkjendte for guldige og
iblandt Disse dem, der, formedelt Alder, Indhold,
Anledning, Betydning og Niemed vare at frem-
hæve, som de for vor Tid, efter Sogkyndiges een-
stemmige Vidnesbyrd, allervigtigste, paa den
Maade, at Man, ved den forestaaende Jubelfest,
paa en offentlig høitidelig Viis, sanctionerede dem,
som uernte evangelisk; protestantiske Symboler;
men derimod tilstod (stiltiende) de Dvriges deres bid-
til paastaede relative Værd.

Da blandt de nuværende Symboler kun vilde
findes meget saa, der svare ganske til hine For-
dringer og den indtrædende almindelige Trang;
saa maatte dette i hver Henseende ikke være Andre,

end: den apostoliske Troesbekjendelse, og den (der paa fejrede) augsburgske Confession (i alt Fald og alle ældre Symboler saasom: symb. ap. nicænum, athan. etc.), naar Kirken hævede Modsigelse mod Sammes Udeladelse. Hiint ej alene formedelst dets indre Værd, men og formedelst dets Ælde, som Vidnesbyrd om Sammenhængen af den evangelisk; protestantiske Kirke med den gammel; katolske, apostoliske Kirke; — dette, uanset dets indre Værd, som Vidnesbyrd om Protestantismen, den første offentlige og højtidelige udtalte og almindelige erkjendte Tilbagegang fra det romerske Hierarki til det rene Evangelium.

Som udmærkede Mønstre for Ungdommens Undervisning, kunde derhos beholdes de hidtil uovertrufne Katekismer for begge Kirkepartier, den Lutheriske og Heidelbergiske i lige Dignitet og Autoritet.

Maatte vi i den protestantiske Kirke dog endeligen engang naae derhen, at vi, ved stedse fastere Sammenhold, ved Bortrydden af alt Parti; og Sect:Væsen, ved at opgive eller jævne alle uvæsentlige Forstjelslærdomme, fort, ved Forening af alle protestantiske Kirkepartier, (hvorfra vi ikke ville udelukke den anglicanske Kirke selv, med sine 39, fra den augsburgske Confession lidet afvigende,

Artikler), danne en eneste stor evangelisk-katholsk (i Modfætning til den romersk-katholske) Kirke, der kunde byde Hiin, til hver Tid, i hver Henseende, Spidsen; — saa vilde for Fremtiden Talen være ikke meer om særskilte Kirkepartier, men kun om tvende store, hinanden modsatte Kirker, til hvis endelige, om og endnu meget sjerne, Forening en skjøn og sikker Grundvold vilde være lagt.

Maatte den, for den evangeliske Kirkes Belibrigst bekymrede Forfatters Ønsker, overvejede af Sagkyndige, ved den for begge Kirkepartier lige vigtige (den reformerte Kirke tiltraadte i den westphalske Fred den augsburgske Confession) 300 aarige Jubelfest, (til hvis Højtidelighed Forfatteren, efter bedste Evne, ønskede at bidrage Sit) gaae i Opfyldelse!

Fuldstændigere at bearbejde Gjenstanden, laae ikke i vor Plan, hvorfor vi have forbigaaet Meget, hvorhos vi maatte være gangne nærmere ind paa det Enkelte, for (hvilket var vor eneste Hensigt) at overlade det herved Bakte til Sagkyndiges videre Bearbejdning.

H.

G.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 15.

Lørdagen den 10de April 1830.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Skulle protestantiske Geistlige være forplig-
tede til de symboliske Bøger?

(Af det Tydske).

Allerede hyppigere, end ellers, opstiller Man i vore Dage den Paastand, at det vilde være ønske- værdigt, "at forpligte de protestantiske Geistlige til de symboliske Bøger;" og saaledes at fornye den forrige Skik. Ethvert kirkeligt Samfund, siger Man, behøver visse Symboler. At holde fast ved Disse, er saa meget mere den Geistliges Pligt, da det ellers nødvendigen vilde komme der- til, at tilsidst Enhver lærde hvad han lystede. Den hellige Skrift er vistnok den egenlige norma fidei

(Troens Norm); men da der, formedelst Forskjellighed i Interpretation, gives fra hinanden afvigende Anskuelser af flere Punkter i den kristelige Troeslære, — saa behøves der, foruden den helige Skrift, endnu en anden Norm, efter hvilken den evangeliske Geistlige, ved sit Embeds Tiltrædelse, maa forpligte sig til at lære.

Det lønner Umagen, at prøve og undersøge saadanne og lignende Paastande: om det og ders med virkeligen forholder sig saaledes?

At ethvert kirkeligt Samfund behøver visse Symboler, hvori de Troessandheder, til hvilke den bekjender sig, med klare og tydelige Ord udtales, lader sig vistnok ikke nægte. Allerede i de ældste Tider holdt Man (dertil foranlediget ved de i Tidens Løb opstaaede Brang-Lærdomme) det for nødvendigt, paa Concilierne at opstille visse Symboler, hvori Man udtalede, hvad der var Kirkens Lære og hvad ikke. Det var dette Noget, hvortil Man ved Kampen mod Kjettere og Branglærere uvilkaarligen blev tvungen. Men ogsaa De, der afvege fra den herskende Kirkes Lærdomme, vare nødte til at retfærdiggjøre sig, og afvelte fra sig Mistanken om Kjetteri; og saaledes opstode da efterhaanden de mangfoldige Bekjendelseskrifter, som nu gives, og hvilke selv de mindre kirkelige Partier,

saasom Menioniter, Remonstranter, Quætere o. s. v. ej undvære.

Symbolernes Oprindelse viser sig altsaa for os som noget historisk Nødvendigt. — Seer denne Synspunkt maae da og Protestanternes symboliske Bøger betragtes. Samme gik frem af Kampen med den katholske Kirke; og Dem have vi at takke for, at der gives en protestantisk Kirke; thi ellers vilde De, der have løsrevet sig fra Katholicismen, have adspredt sig i tallose Sekter og Partier, hvilke om kortere eller længere Tid vilde være undertrykte af den katholske Kirke. Desuden kan der kun være een Stemme om vore protestantiske Bekjendelseskrifters høje Værd og Nytte.

Derimod lader det sig ikke nægte, at vor Kirkes Troesbekjendelser, ligesom enhver Andens, ere menneskelige Opfindelser, der paa ingen Maade lade sig stille ved Siden af den hellige Skrifts Documenter. Være end vore symboliske Bøgers Forfattere klartseende, indsigtsfulde Mænd, saa være de dog ligesaa udsatte for den Fare, at fælle, som andre Mennesker. Tilmed er det ikke blot ulædt, men og Pligt for enhver protestantisk Kristen, at prøve deres Skrifter og sammenslægne dem med den hellige Skrift, for at overryde sig, om Samme stemme overeens med den Sidste, eller ej.

Gjøre vi Dette med upartist, fordomsfrit Sind-
delag, saa maae vi nødvendigén indsee, at Meget
er indeholdt i de symbolske Bøger, der aldeles ikke
kan gjælde for reen Bibellære. Vi ville, for at
oplyse dette, blive staaende ved den augsburgske
Confession.

Allerede den første Artikel, hvori der læres:
"at der ere tre Personer i eet og samme
guddommelige Væsen," indeholder Noget,
der er fremmet for den hellige Skrift; thi saa
meget det og er at billige, at vi, som Kristne, troe
paa Fader, Søn og Helligaand — saa havde dog
i alt Fald Udtrykket "Person" borde være und-
gaaet. Sandt Reformatorerne det fornødent, at
bestemme noget Nærmere om Treenigheden; saa
havde de i alt Fald gjort bedre i, at de — istedetfor
at holde sig til det Nicenske Concils Beslutninger —
vare blevne staaende ved den reen bibelske Lære,
ifølge hvilken Guddommen aabenbarer sig paa tre-
dobbelt Maade (i Skabelfens, Forløsningens og
Helliggjørelsens Værker).

Ligesaa forholder det sig med den anden Arti-
kel, hvor der om Arvesynden paastaaes: "at
denne os medfødte Syge er virkelig
Synd" — da det dog ligger for Dagen, at Arves-

synden (den os iboende Syndefuldhed) forholder sig til virkelig Synd, som Aarsag til Virkning.

Det Samme gjelder om den tredie Artikel, i hvilken om Kristo læres: "der ere i Ham to Naturer, en guddommelig og en menneskelig." — At Guddommeligt og Menneskeligt var forenet i Kristo, er vist nok rigtigt; men Udtrykket: "Natur" er skriftstridigt, ligesom og den nærmere Bestemmelse om begge Naturers gjensidige Forhold.

Disse anførte Exempler bevise tilstrækkeligen, at Meget, de symboliske Bøger indeholde, aldesies ikke kan gjelde for reen bibelsk Lære, hvilket ej heller er at undres over; thi Reformatorerne maatte først bryde Banen; Exegesen befandt sig endnu i Barndoms Tilstand; tillige er det bekjendt, at Reformatorerne fornemmeligen kun befattede sig med de Dogmer, der umiddelbart hængde sammen med Pavedømmet. Deres værste Misgreb bestod deri, at de, efterat de engang havde erklæret den hellige Skrift for eneste norma fidei, desuagtet holdte fast ved de første œcumeniske Synoders Beslutninger, og lagde ligesaa høj Vægt paa Disse, som paa den hellige Skrift. Dette var virkelig en stor Inconseqvens, der er saa meget desto mere at beklage, da ellers i alt Fald Troeseenheden fra

først af vilde have været heri meget mere gennemgribende, hvorved sidenester mange forargelige Stridigheder vilde have været sparte.

Men naar det nu paa den ene Side ikke lader sig nægte, at der i den augsburgske Confession forekommer meget Ubibelsk; saa er det paa den anden Side ligesaa, at de allerfeste Artikler i Samme ere af den Art og Beskaffenhed, at Eldet eller Ilet Intet lader sig indvende mod Samme; saaledes til Exempel Artiklen om Retfærdiggjørelse, om Prædikeembedet, om den nye Lydighed, om Kirke og Daab. Navnligen er det andet Affnit, hvori de forandrede kirkelige Misbrug optælles, saaledes beskaffent, at ingen ægte Protestant kan vægre sig ved, uden Betænkning at underskrive Alt, hvad deri læres om Sacramentet under begge Etiketter, om Præsternes Egtestand, om Messe, om Skriftemaal, om Forskjel paa Episer, om Klosterløfter og om Biskoppernes Magt. Disse nævnte Artikler ere den egentlige Kjerne af Protestantismen; thi mod disse Misbrug var det fornemmeligen der protesteredes.

Efter disse forudskikkede Bemærkninger, vil nu Spørgsmaalet: om det er gjørligt, at forpligte protestantiske Præster til de symboliske Bøger, lettigen lade sig besvare.

Det lader sig besvare saavel med Ja! som med Nej! alt eftersom Forpligtelsen til de symboliske Bøger skal være en betinget eller ubetinget. Det Sidste vilde i Sandhed være noget ganske Uprotestantisk og Samvittighederne Saarende, "Troesbekjendelser" — bemærker den ærværdige Schott i sin Theorie der Beredsamkeit Th. 2 S. 4 — "En Kirkes Troesbekjendelser kunne, som menneskelige Producter, en vis Tidssalders Værker, i hvilken denne eller hiin bestemte Maade at udlægge de hellige Bøger paa, denne eller hiin Erkjendelse af de bibelske Grundlærdomme er herskende blandt Theologerne — ingen Fordring gjøre paa, i alle og enhver Henseende at fremstaae som ubetænkelig Norm for alle Aarhundreder." — Vilde den nu levende Gejslighed blive anmodet om, i Fremtiden at betragte Alt hvad de symboliske Bøger indeholde som norma fidei og bogstaveligen at lære derefter; saa maatte idetmindste to Trediedele af Dem uedlægge deres Embeder, eller de vilde nedværdige sig til uværdige Hyklere, hvilket ikke er at vente. I alt Fald maatte da Consistorierne og Universiteterne for al Ting sørge for, at Alt, med Hensyn til Theologien, igjen vender tilbage i den status quo, i hvilken Videnskaben befandt sig i Reformationens Tidssalder. Alle Fremskridt, der siden denne Tid

ere gjorte i exegetisk og dogmatisk Henseende maatte annulleres; ellers kan Man sandeligen (som Sagerne nu staae) ikke opfordre Noget til at forpligte sig til ubetinget Antagelse af de symboliske Bøger. Derimod er en betinget Forpligtelse paa de symboliske Bøger (forsaa vidt Disse stemme overens med den hellige Skrift), ej blot gjorlig, men endog højkonstværdig. Det Beste i disse ærværdige Kilder (navnligen Alt hvad der staaer i Opposition med Catholicismen) er, som jeg allerede har bemærket, højt fortræffeligt. Deri udtaler sig netop det Ejendommelige ved Protestantismen — Det, som gjør Samme til en særdeles, fra alle andre kristelige Religionspartier forskjellig kirkelig Menighed. Herved altsaa maae vi nødvendigvis holde ligesaa fast, som vore Troesbrødre til Reformationens Tid, og det skulde billigen gøres enhver tiltrædende protestantisk Præst til hellig Pligt, i denne Henseende ej at tillade sig den ringeste Afvigelse.

(Fortsættes).

Borger = Venner.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 17de April 1830.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Skulle protestantiske Geistlige være forplig-
tede til de symboliske Bøger?

(Slutning).

"Men," indvender maaskee En eller Anden,
"naar Forpligtelsen til de symboliske Bøger kun
betingelsesviis skal finde Sted, da kan jo aldrig
fuldkommen Eenhed i Troen, der dog var saa
vanskelig, komme istand i den protestantiske
Kirke! Da kan det jo ikke være Andet, end at
den ene Geistlige lærer saaledes, den Anden ander-
ledes!"

Denne Indvending er langt fra ikke saa far-
lig, som den lader til. — Allerede i nogen Tid

har Man i nogle protestantiske Lande ophørt, at forpligte de Geistlige til de symbolske Bøger, men desuagtet har Man dog ikke hørt, at der paa en protestantisk Prædikestol har været lært Jødedom, Hedenskab eller Pavedom. Vistnok gives der undertiden blandt de Herrer Theologer nogen Strid og Tvist, fordi den Ene gjerne vilde gjøre denne, den Anden hiin Anskuelse gjeldende; Man gyde kun ikke Olie i Ilden, men lade de lærde Herrer Doctorer og Magistre efter hjertelig Lust disputere; tilsidst forgaar dem Vejret og de holde op af sig selv.

Har nogensinde en forargeligere Strid funden Sted, end den imellem Rationalister og Superrationalister? Men er derfor den protestantiske Kirke gaaen til Grunde? Hvor længe vil det vare, saa høre Ravnene Rationalist og Superrationalist kun endnu til Dogme og Kirkehistorien; thi allerede gives der et betydeligt Antal indsigtsfulde Theologer, der søge at hæve sig over denne, vistnok daarlige, Modsætning, hvilke, undgaaende de Afveje, hvorpaa saavel Rationalister som Superrationalister ere geraadede, følge den Grundsætning: in medio tutissimus ibis (det Sikkest er at gaae Middelvejen)! Netop ved saadanne Kampe og Tvistigheder befordres, som bekjendt, Sandhedens

Nye. Kun der, hvor der er Frihed, kan det Gode
 og Prisværdige trives. Høortil altsaa, at indføre
 en ulydende Troestvang og et dødt, stibt Bæ-
 lte, illede for den levende, sig stedse videre frem-
 gaaende Kraft, der nu gjennemtrænger Protestan-
 tismen? Hvo der vil lægge den menneskelige Mand
 i Lænker, dner fornærværende ej engang for Tyr-
 kerne (der i nyere Tider begynde ligeledes at reforme-
 re), høistens i det, allerede i Aarhundreder
 gandeligen og politisk uddøde, China, en et saad-
 ant, Menneske paa sit rette Sted.

En anden er en gennemgribende Troes-
 enhed (som allerede ofte af lærde og indsigtsfulde
 Mænd er blevet) noget reent Uumuligt. En engang
 hos Katholikkerne er den saadan Troesenhed at finde,
 hos de Franske og Danballe. Thi den ene Ka-
 tholik troer paa Pavens Ufejlbarhed, den anden
 ikke; den ene erklærer sin Kirke for den ene salige
 gjælfende; en anden tænker kristeligere, og lader os
 stakkels Protestanter ligeledes tage Deel i Himlens
 Salighed. Ligesaa forskjellige ere og, som bekjendt,
 Katholikernes Anskuelse af Coelibatet, Marias
 besmittede og ubesmittede Undfangelse o. s. v.

Desuden behøve vi just ikke at tage os Katholikere-
 nes Bebrejdelse, at hos os Protestanter, finder
 ingen Troesenhed Sted, synderligen naar

Hjerte, men vi kunne med Dette give dem Samme tilbage.

Dog sæt, at vor Herres Apostle og Disciple havde ikke engang i deres Anskuelser heel igjennem stemmet overeens; hvad da? — Men er dette ej virkeligen Tilfældet; lader det sig nægte, at Messias, som Johannes skildrer ham, er en ganske Anden end den af Forfatterne af de tre første Evangelier skildrede — fremstiller Paulus i sine Breve ikke Kristus heelt igjennem som et Forsonings-Offer for vore Synder, medens Forfatteren af Brevet til Hebræerne gaar et Skridt videre og kalder ham vor Uppræst? Dog vistnok en Forskjellighed i Anskuelser, hvor ubetydelig Samme end maa være. Men naar allerede Apostlene, der dog modtog vor Forslægers umiddelbare Underviisninger, i nogle Stykker havde forskjellige Anskuelser, — hvor vilde det da være muligt, at den af saa mange Millioner bestaaende Kristenhed kunde glæde sig ved en fuldkommen Troesenhed? — Troen hører til Aandens Enemærke; men i denne har Commando-Ordet: "Du skal holde Dette eller Hiint!" ingen Gyldighed. Derfor siger og Frelseren (Matth. 23) "at Menneskene engang skulle dømmes ikke efter deres Troesmeninger, men efter deres Handlinger;" og herom vilde vi slutteligen og aaminde Nogle

af vore hyperorthodore Theologer, som ideligen udskjelde de stakkels Rationalister "Satans Børn," og opfordre dem til, ganske at udtræde af den protestantiske Kirke, fordi Samme, ulykkeligen, med Hensyn til Fornuften, have andre Anskuelse, end De.

Man lære dog, at skamme sig ved saadanne Uværdigheder!

Aug. Nischke,

evang. Præst til Tschirna i det preuss. Kaufst.

Om Forholdet af Reformatorenes Tro i det 16de Aarhundrede til Protestanternes Overbevisninger i det 19de *).

(Af det Tydste).

Naar en aandfuld Skribent **) spørger; "Er en Luther Dig mindre agtværdig, skjøndt Du finder, at han endnu troede paa Dæmonerne, og at hans

*) "Reformatorerne havde slet ikke den Hensigt, at paatrænge den hele kristelige Verden Det, der forekom dem selv som Sandhed, og at opstille Det som evig Forskrift for alle Tider." Nicrezoll.

**) Dr. Kaiser i Erlangen.

stærke, gudhangivne Mand sejrede over Djævelen?"
 saa ventede ham vel ligesaa vist af hans Bogs Læs-
 fere, et nægtende Svar, som det og uden Tvivl
 uskælfeligen gives af alle Fornærte. Men hvad, om
 nu den Samme havde spurgt: "Maade da ogsaa de
 troende antage og paastaae Dæmonernes Ildværelse
 og Virkning, fordi Luther var gennembrængt af
 denne Overbevisning?" vilde da vel Svaret kunne
 udfalde bekræftende? Indsenderen af Dette kan
 ikke troe det, og vilde besvare det andet Spørgs-
 maal ligesaa ubetænkeligt og ligefrem med Nej,
 som det første, saasnart Man for Alvor foretogde
 ham det. Men herved toy Man nu aabent nok ikke
 blive staaende; thi hvad her af den Enes paastaaelse
 af de Privatmeninger og Tidspredstillinger, Luther
 havde tilegnet sig, det Samme gjelder og med alde-
 les lige Ret om en Mængde andre Paastaaelse,
 hvilke Reformatoren ligeledes udtalede, (og udtal-
 lede med hans fleste Samtidiges Bifald!) uden at
 de dertil havde allermindste mere Grund, end hine
 erkjendte Fordomme, og uden at Man kunde sige:
 "Disse Meninger tilhørte væsentligen Reformator-
 ren, og maade derfor antages af Alle, der finde sig
 ved Troesenhedens Belgjerninger." Nej, de Per-
 soner, der med saa megen Enkke begyndte i det 16.
 Aarhundrede den udartede og vandskabte oprinde;

lige Christendom, høre til den forbigangne Tid og til deres troe Stemsfællerinde og Dommerinde, Historien; — men deres Værk, Reformationen, tilhører den nærværende og kommende Tid, tilhører alle kommende Tider som noget Fremgaaende, et blot Vordet, men endnu fædse Vordende, tilmed, i vis Forstand, som noget Uddødeligt *).

Stiller Man Sagen under denne Synsvindt, saa er da det videre Spørgsmaal ikke at undgaae: "Kunne vel, og hvorfor, Reformatorenes Mening er i det 16de Aarhundrede begrunde en Troesforbindtighed for Protestanterne i det 19de Aarhundrede?"

Dette Spørgsmaal fortjener i nærværende Tid saa meget meer at opkastes, at underkastes grundig Prøvelse og paa tilfredsstillende Maade at besvares, som netop nu indvortes og ret færlige Tjender (af

*) Vær dette ikke saa, maatte Reformationen, betragtet som noget ganske Fuldendte, og i sig selv som evig Afsluttet, opgave al Fremdannelse; da kunde Man vistnok skrive en ret fuldstændig Nekrolog, eller, som om et uddødt Sprog, en for alle Tider gjeldende Grammatik om den (nu saligen hensovede) Reformation; men da vilde den og for Liv og Virksomhed være ligesaa vist tabt, som den Døde, hvis Nekrolog paraderer i et Tidsskrift.

Reformationens Princip, — saa meget desto farligere, fordi de ikke rødme ved at udgive sig for de eneste rette Protestanter, og ogsaa af mange andre slet underrettede Lemmer af den evang. Kirke erkjendes derfor! — vove, ganske i Modsætning til de Grundsætninger, hvilke Reformatorerne hele Liv var indviet, at paastaae: ”at hvo der vil være Protestant, maa tænke og tale netop saaledes, opfatte enhver religiøs Gjenstand netop saaledes, som Reformatorerne fordm havde opfattet og udtalt den.” Just imod disse indvortes og maskerede Fjender, af ægte Protestantisme, (der gjerne, hvis det kun var muligt, gad hindre Protestantismens Løb, og afgrave dens Strøm ved Kilden, stille Tidernes Uhr Aarhundreder tilbage, hvem det vilde være kjærest, om vi, som deres Idol, Luther, endnu troede paa synlige Djævels-Aabenbarelser og Sligt), maa den aandeligen myndigere blevne protestantiske Kirke paa det omhyggeligste og tapreste forsvares. (Thi af Protestantismens aabnbare Fjender, Katholikerne, antager ingen Protestant saa let et Naad, der kunde forlokke ham fra den rette Vej).

(Fortsættes).

Dr. Professor Nisens Bidrag indkjemmer til den 25de d. M.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 17.

Løberdagen den 24de April 1830.

Forklagt af Understøttelses Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Univerfitets Bogtrykker.

Om Forholdet af Reformatorerne Tro i
det 16de Aarhundrede til Protestan-
ternes Overbevisninger i det 19de.

(Slutning).

Men have vi da ikke ganske løstrevet os fra alle Overbevisninger, hvilke Reformatorerne fordum holdt saa fast ved, saa helligt ærede? Er det Princip for Troen, hvilken De med Livsfare forsvarede, ikke blevet os fremmet, og vel endog fjendst? Ere vi Protestanter i det 19 Aarhundrede altsaa ikke maaskee mere Modstandere end Beundrere og Tilhængere af de oprindelige Protestanter i det 16 Aarhundrede? Det være langt fra! Men alligevel bør vi ikke jurare in verba magistri

(Magistrorum): sværge paa Læremesterens — Læremestrenes Ord). Hvad bliver os altsaa tilovers, for paa den ene Side ikke at tørde aandssegne (endnu langt værre end livegne); men paa den anden Side heller ikke affalde fra den oprindelige Aand, som besjælede Reformatorerne? (Deres Aand er det, der levendegjør, Rhedet nytter til Intet; og Bogstaven ihjelslaar endog!) Uabenhart intet Andet, end at vi, vendende os fra al Authoritetstro, hvilken de selv i høist mulige Grad vare fjendske, vel antage deres Paaastande og lade dem være gjeldende, men aldrig fordi De forebragde Saadanne, men naar og fordi de paa den ene Side nøje stemme overeens med Fornuften, paa den anden Side med den hellige Skrift (forsaa vidt den forstaaes rigtigt); men af samme Grund forkaste og tilbagevise de Deres Ytringer, med hvilke dette ikke maatte være Tilfældet. — Men i det vi gjøre dette, handle vi overensstemmende med de af de ærværdige Protestantismens Koryfæer selv opstillede og samvittighedsfuldt udøvede Grundsætninger; uden hvis Erkjendelse der ikke engang kunde have været at tænke paa nogen Reformation, langt mindre Samme vilde være at forsvare, og ved hvis theoretiske eller factiske Forkastelse Man strax fjerner sig fra den protestantiske Kirke, og eo ipso facto vender sig til den katholske. — Thi kun naar Man holder fast ved

den Grundfætning: "Ingen menneskelig Autoritet kan afgjøre Noget i Troens Sager, og B. paa ingen Maade være forpligtet til at holde det for sandt, som A. og fordi A. troede det;" saa lader det sig rettfærdiggjøre, at Reformatorerne forkyn- dede tidligere Kirkelæreres og Kirkeforsamlings Autoritet uden Betænkning Krig, og forkastede som Bildfarelse hvad hine havde befalet at troe som ubedragelig guddommelig Sandhed. At de gjorde Dette, er ej underkastet nogen Tvivl; thi hvor havde en Reformation, hvor havde augsburgske Codfession opstaaet, naar Troesforbedrerne havde respecteret tidligere Kirkelæreres normative Anseelse? Enhver Antithes i nogensomhelst symbolisk Bog (og hvormange Saadanne gives der ikke!) er et talende, ugjendriveligt Bevis for denne Paastand. — Men med hvilken Ret gjorde de det? Udenbort med den største og meest grundede Ret, der kun lader sig tænke! Thi skulde Noget være forpligtet til at antage en Andens Troesbekjendelse, Notabene blot fordi den er i sig selv den Andens Overbevisning, og gjøre den til sin, saa kunde Dette kun, paa gyldig Maade, skee under den Forudsætning, at hin Anden maatte være ubedragelig, og i Troens Sager slet ikke kunne fare vild. Men denne Forudsætning er netop en af de største og skadeligste Bildfarelser blandt alle, som nogensinde ere blevne yttrede og troede; og

netop Den danner lykkeligvis Grændselinien imellem den katolske og protestantiske Kirke, saaledes, at Hvo der holder hiin Paastand om Ubdragelighed hos nogensomhelst menneskelig Lærer for gyldig, er Katholik, Hvo derimod ubetinget forkaster den, Protestant. Det Sidste gjorde alle Reformatorer enstemmigen, saa lidet de end kunde enes om visse andre Punkter, og handlede stedse efter dette Princip. Hvo der modsiger denne Grundsaetning og paastaar, at nogetsomhelst Menneske er ubdrageligt, tilintetgjør eo ipso i sin Person Protestantismen, troer ikke mere Reformatorernes uortydigste Erklæringer, at De og alle Mennesker kunne fare vild, og virkelig have faret vild, og træder factist over til den katolske Kirke; men paastaar han dog derhos, at han troer Reformatorerne Alt paa Ordet, saa indvikler han sig just derved i den uopløseligste Modsigelse ei alene med Dem, men endog med sig selv. De sagde: "Vi have mangfoldigen faret vild!"; han paastaar, "De kunne aldrig fare vild," og alligevel vil han paastaae, at skjenke deres Ord ubetinget Tillid! Hvo derimod indrømmer den Grundsaetning, at alle Mennesker uden Undtagelse, (følgelig vist heller ikke de Reformerte, der jo ligesaavel vare Mennesker som vi) kunne fare vild, og virkelig have faret vild; han undviger vel paa den ene Side den dadelige Modsigelse, at ville hedde Pro-

testant, og dog indrømme menneskelig Autoritet; men han indvifter sig derimod paa den anden i en (om muligt end større) Bildfarelse og Modsigelse, om han alligevel paaistaar: "Man ligeledes maa holde Alt hvad og fordi Reformatorerne havde troet det, for sandt." — Det første Spørgsmaal altsaa: "tør og maa Man troe Alt hvad Reformatorerne have troet, og det derfor, fordi de holdt det for sandt?" maa ubetinget nægtes. — Men noget ganske Andet er det, naar Man stiller dette Spørgsmaal saaledes: "Skulle vi i det Væsenlige være enige med Reformatorerne's Tro og hvorfor?" Saaledes fremsat, vil dette Spørgsmaal af enhver ægte og fornuftig Protestant vist besvares bekræftende. — Vi troe virkelig hvad Luther, Zwingli, Calvin o. A., i vigtige Skrifter, lagde for Dagen, som Resultat af Deres Tro; vi troe paa Forpligtelsen til at opsoge og ligesom ose Religionens Kilde i den hellige Skrift (hvilken vi rigtigere end De formaaede, tør og skulle udlægge), men ikke i Traditioner og vilkaarlige Conciliebestemmelser; vi holde, ligesom De, den frie Grænsnings Ret og Pligt, for hellig og ubrødelig; vi ivre, ligesom De, mod alle Misbrug, der, til største Skade for den kristelige Kirke, lidt efter lidt have indsnæget sig og vanskabt den; vi forkaste alle Forbringelser om noget som helst Menneskes Ufejlsbarhed o. s. v. — Kort, vi ere i Hovedsagen og i alt det

Bæsenligste fuldkomment enige med dem. Men just derfor kan det og aldeles ikke være nødvendigt, at anføre alle enkelte Punkter af Overensstemmelsen, da disse overalt maae antages og forudsættes, hvor ikke udtrykkeligen det Modsatte bemærkes. Men kan da nu den af mig paastaede Landsfrihed og Troesnaafhængighed ogsaa virkelig endnu betragtes som umisselig og ukrænket, naar vi troe hvad der og var Gjenstand for Reformatorerne's Overbeviisning? Svar: Sikkert og uden Tvivl. Dette viser sig strax, naar Man spørger, "hvortfor troe vi endnu hine Sætninger den Dag i Dag, hvilke i de symboliske Bøger blive paastaede?" og derpaa modtager det ene fornuftige, ene gyldige, ene ægte protestantiske Svar: Vi troe alt Det, som staar i de symboliske Skrifter, naar det, og saavidt det er grundet i den hellige Skrift (dens rigtige og uvilkaarlige Interpretation forudsat), eller i klare utvetydige Udsagn af Fornuftens og Samvittigheden; men vi troe Intet, fordi A. B. eller C. har paastaet det." — Saaledes er vor Tro ganske uafhængig af Reformatorerne, og dog med Samme overensstemmende; den hviler paa Grunde, som ere os indlysende, men ikke paa nogen som helst Persons Auctoritet. Just derfor kunne vi antage og i ørigen forsvare 10 af en Mand's Paastande, men nægte og bekæmpe 5 andre af samme Mand's Paastande, uden at vi herved finde

os indvinklede i ringeste Modsigelse med os selv. Dette Sidste vilde kun da være Tilfældet, naar vi antog hines Sætninger, fordi t. E. Luther havde paaftaaet dem, derimod ikke hines 5, skjøndt de ligesledes hidrøre fra ham. Men vi blive os selv lige og troe, saasnart vi afgjøre efter Grunde, hvilke enten hiin første Paaftaaer af en Sætning selv har angivet, og som overbevise os; eller vi selv have opfundet, og som give det samme Resultat; det er iøvrigt det Samme i Hovedsagen om denne frit tilstaaede Afgjørelse udfalder bekræftende eller nægtende, alt efter Beskaffenheden af de forebragte og vejede Grunde. Netop saaledes gjorde og Reformatorerne det, hvilke optog Meget, men ej fordi tidligere Lærere og Kirkeforsamlinger have troet det, med i deres Overbevisning og dens offentlige Meddelelse i Skrifter, som Deres Anskuelse udtrykkelig beviser. Ganske fortrinligen afgjørende, sandeligen klassisk er i denne Henseende Forfatternes Erklæring til Formula concordiae (Epitome, Introductio) hvor det hedder: *Luculentum discrimen inter sacras V. et N. T. literas, et omnia aliorum scripta retinetur; et sola S. S. iudex, norma et regula agnoscitur, etc. — Cetera autem symbola et alia scripta, quorum paullo ante mentionem fecimus, non obtinent auctoritatem iudicis; (hæc enim dignitas solis sacris literis debetur); sed duntaxat pro nostra*

religione testimonium dicunt etc. *). Ved tro-
 ligen heri at efterfølge Dem, ære vi og, i de fra
 Dem udgangne Symboler, det utvetydige Bidnes-
 byrd om Deres Religionsanskuelse, og istemme og
 Samme der, hvor Deres Grunde ere os indly-
 sende; uden dog i dem at erkjende en afgjørende,
 eller normativ Autoritet, hvilken vor egen Tro
 maatte bestemme. Og netop i det vi saaledes
 fremfare, ere vi ægte Protestanter, hvad deres sla-
 viske Efterbære allermindst ere! — De vide altsaa
 virkeligen ej hvad de ville, der indbilde sig og paa-
 staae højt og tilførfadeligen: "at Man, for atter
 at opbylde den forfaldne Protestantisme, for at
 skaffe Samme den Hæder og Gyldighed, den
 engang besad, men nu har tabt, maa ganske sætte
 sig ind i den Tænkemaade, det 16 Aarhundrede
 hylkede, og stille Tidens Uhr 3 Aarhundreder, lige-
 som Man stiller Lommeuhret i Timer og Minuter,
 tilbage." — Hvo der har Dine, see, Hvo der har
 Forstand, domme!

*) "Man beholde den klare Forskiel imellem d. G. og
 N. T. hellige Skrifter, og alle Andres, og ene den
 hell. Sk. erkjendes som Dommer, Norm og Regel
 o. s. v. — Men de øvrige Symboler og andre
 Skrifter, hvilke vi kort forhen have nævnet, kunne
 ikke have Ret til at domme; (thi denne Hæder til-
 kommer ene den hell. Sk.); men kun for saavidt
 de afgive Bidnesbyrd for vor Religion o. s. v."

Pl. U.

Dr. Professor Wisens Bidrag indkommer til den
 25de d. M.

Fra de forenede Læger i Kjøbenhavn den 15de April 1847

Extract

af

første Quartals Regnskab 1840,

for

Året det forenede Læberstiftelses, Selskab.

I n d t æ g t.

	Efter og Regn.		Med Sels.	
	Rbb.	f.	Rbb.	f.
Rebøining fra forrige Aar, Stiftanscer iiterregnet	2064	31	4032	1
A. Hgentlige Indkomster for Hgebladet 42 Aargang No. 1—13	510	53		
B. De overordentlige Medlemmets Beslutninger for dette Aar	147	24	20	
C. Stenter i Banfen af 6600 Rbb. Selsv	272	24		
D. Stenter af 2500 Rbb. Selsv, forrige liggige Obligationer henstørnde til Selsvoline Regatet			51	32
E. Raans Befaling	18	72	1026	48
F. Optogter Raan i Banfen			2700	
G. Rerlet 4500 Rbb. Selsv. Selsv. a 2091, 1/2. 1571, 2/4				
	<hr/>		4554	127829
	<hr/>		81	

Oversættelse med den af Administrationen førte Control.

G. Ström. Friedenreich. Buntley.

Lund.

U d g i v t.

	Efter og Regn.		Med Sels.	
	Rbb.	f.	Rbb.	f.
1. Pensioner for dette Aartal: Til de sædvanlige Pensionister	661	24	112	48
Dito for det Brovffe Regat			44	
Dito for Caroline Regat			25	
2. Gratuler til 151 Medlemmer	2075			
3. Dito til Dobbene	140			
4. Raan til 25 Medlemmer			4000	
5. Sundheds Indberetnings Provision for forrige Aar	135	6	85	20
6. Rerlet med Strepentator			1500	
7. Hgebladet Trykning med Part	219			
8. Lønninger			355	
9. Tilfæltige Hgater: Raan i 1899 og 1898			42	
Rerlet af usfælt, ei endnu indfælt Dittrethger:			11	24
for Raan ... 152 Rbb. 1195 Rbb.				
Sontingent: 49 — 66 Rbb.				
Regatet	10	4	311	66
Selsv			970	12
	<hr/>		4554	127829
	<hr/>		81	

Sjobernbanen den 31te Marts 1880.

Vorger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 1te Mai 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

Uf Selskabets Medlemmer ere i afvigte Januar
Qvartal, ved Døden afgangede:

1) Contribuerende:

Graver Bruun

Kræmmer Bruuns Enke

Guldmægtig Bierrings Enke

Brændeviinsbrænder Dons Enke

Grovsmed Dittmers Enke

Klædefabriqeur Hoppes Enke

Capitain v. Abrahamsons Enke.

2) Pensionister:

Skomager Sylvech's Enke

Sverdfeger Meiers Enke

Bundmager Bremers Enke

Guldsmed Carstensen's Enke

Prokurator Hansens Enke

Maler Swanekiær's Enke.

Ligeledes have følgende contribuerende Medlemmer ndmeldt sig:

Episemester Abels Enke

Aksesfor Pharm. Hagen.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Friedenreich.

Bentley.

Schram.

 Lund.

Et Synodal-Ord

eller

Opklaring og Oplysning,

af Schulthes.

(Oversat af Lydf).

Opklaring forudsætter paa den ene Side Lys, paa den anden Mørke. Lusten være nok saa reen,

naar hverken Soel eller Maane stode paa Himlen, saa var Man derved ikke hjulpen. Og stod allerede Middagssoelen paa Himlen, men ægyptisk Mørke lejrede sig paa Jordkredsen: saa var derved atter Intet vundet.

Men i den moralsk-religiøse Verden fattes aldrig Lyset. Hiint Logos, der var i Begyndelsen, var og fra Først af i Menneskeverdenen, som det sande Lys, der tilflyder ethvert Menneske, der kommer i Verden. Men Verden har ikke antaget det, Hvorfor? Mørket hindrede og afvendte Lysets Brug.

Hvilken Opgave flyder nu deraf? Ikke, at skade Lyset, men fordrive Mørket fra mig og Andre, hvilket hindrer Lysets veldædige Virkning, Dplysningen.

Med eet Ord, Opklaring, nemlig den moralske, er den geistlige Stands største, ja eneste Opgave. Uden Opklaring gives ingen Dplysning; Hiin er en nødvendig Betingelse for Denne.

Fra denne Stand maa Opklaringen begynde; Den maa stedse deri foregaae alle Andre; ellers synker Den i retmæssig Foragt. Fra Den skal først de højere, derpaa de midterre Stænder lade sig opklare; og saaledes Opklaringen, der, som det

sande Lys, gaar fra oven nedad, i rigtigt Forhold, trænge ind i de laveste Hytter.

Der gives, naar Man vil give forskjellige Ting eet Ravn, tvende Slags Opklaring, — en, der kun er forfinet Sandselighed, Kunst og Smag; dannelse, og bliver til Luxus, saavel som den blotte Forstands dannelse, der tjenes af al Lastefuldhed og Anggesløshed, og kan være ganske irreligiøs, ja djævelst; hvilket i N. Test. hedder denne Tids, denne Verdens Biisdom. Dog kun Aandens, ikke Sjodets Kultur, Mejen af Det i Mennesket, der gjør ham til Guds Billede, er egentlig Opklaring; hvad som uden for Denne ellers kaldes Opklaring, er ingen, men meget mere Mørket hengiven.

Hiin Opklaring i Frankrige under Ludvig XIV, hvorved Femelons og Bossuets Bestræbelser i det Hele bleve frugtesløse, var ingen; hiin Roms Opklaring under Leo X, hvilken Pius af Mirandola og andre Profeter undertrykte, var ingen. Men hyppigen lægger Man den sande Opklaring den Skade til Last, som den falske anretter; saa let det endog er at skille dem fra hinanden.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 8de Mai 1830.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Et Synodal = Ord

eller

Opklaring og Oplysning,

af Schulthes.

(Slutning).

Intet offenkjærligt, almindeligt Lys kan udbredes efter enhver Enkelts Faaetevne. Solen oprinder jo baade over Blinde og Seende, over Orne og Muldvarpe, over Mennesker med syge og sunde Dine. Men og en Lykke for den Blinde, for hvem dog Lyset skinner middelbart i hans seende Fører. Den Djenstvage kan beskytte sig med Brillen eller Jalusier, eller drage sig tilbage i et mørkt Bærelse. Solen nøder Ingen til at optage dens Lys i Fuldmaal.

Saaledes, naar vi drive Opklaringsens Syssel, kunne vi vel hos Enkeltte, ogsaa hos Mennesker af eens Alder, Dannelsse, Levemaade, skjønde hvor megen Opklaring der er Lys nok for dem; men hos meget blandede Tilhørere eller som Skribent skal Man ikke give Minimum, men Maximum, eller idetmindste Medium, og henstille til enhver Læser eller Hører, enten at lade Alt ubenyttet, eller at tage saa Meget deraf, som han lyster og som er nok for ham.

Jesus selv, som Oplyser og Opklarer, udbredte et Lys, der var Mange, ja de Fleste af hans Tids Mennesker og Landsmænd, endnu for klart og der; for anstødeligt. Derfor bleve Mange deraf ikke oplyste, men forblindede, eller meget mere: de bleve deraf som lucisfugi (lysfky), som Hadere af Lyset, som Mørkets Børn.

Saaledes blev Kristus nødvendigen som et Tegns eller Maal for Modsigelse, og han selv sagde: jeg er ikke kommen for at udbrede Fred og Ro paa Jorden, men Strid tilligemed Mørket og Løgnen! I samme Capitel, hvor Paulus taler om de Svage og Overtroiske, lægger han dog den stærke Spise for Disse, *γυναικας* (Kundskab), som endnu fattedes dem (N. 14, 14. 1 Kor. 8, 4.), og Zwingli, hvorvel han forudsaae, at hans, eller meget mere den evangeliske Lære om Nadveren, vilde opbringe næsten hele Verden imod sig, fortaug derfor ikke

den ham og Andre først indlysende, dyrebare Sandhed.

Derfor, hvo der elsker Fred og Rolighed over Alt, endog Fred med Mørket, og Rolighed under Mørket, han see til, om han ikke dermed forbanded Opklaringen eller dog den uestergivelige Betingelse for al Opklaring, og røber sig som Den, der havde havt Mishag til Evangeliets Prædiken for 1800 Aar siden, og til Reformationen for 300 Aar siden, og var, for Fredens d. e. sin Roligheds Skyld, bleven ved den gamle Glendrian.

Saameget er vist, Fædre og Brødre! det er vor hellige Pligt, paa muligste Maade at opklare os selv, vore Embedsbrødre og vore Efterkommere i Kald og Embede, og at knytte den nye, nærværende Opklaring til enhver ældre. *Chi laudem novam nisi meremur, etiam veterem amittimus* (forhverve vi os ikke ny Hæder, da miste vi og den gamle). Vi maae og kjende den falske Opklaring, og forstaae at gjøre Forskjel paa Glittergildet og det virkelige Guld.

Chi det er Pastoral-Klogskab, som gode Husholder over Guds forskjellige Raadegaver, at frentage af den forhvervede Skat Nytt og Gavn, og række enhver Unbetroet, som dertil er trængende, derfor modtagelig; og hvor et urigtigt Maal, eller et Misgreb findes til Skade for den aandelige og moralske Sundhed, da at rette denne Skade.

Hvo der vil forjage falsk Opklaring, han stille kun den sande imod den. Som Måne og Bortlys blegne for Solen: Wildlys og St. Hans Orme forsvinde for Daglyset; saa skal og den falske Opklaring flye for den sande. Ellers hjælpe alle Klager Intet, og Forbud ere frugtesløse.

Som Opklarere ere vi, som oventil er bemærket, ikke Lysets Skabere; vi borttrydde blot hvad der hindrer, svækker, besværliggjør Lysets, det sandes, Indflydelse paa Menneskeheden, det være sig subjective eller objective Vanskeligheder. Ja, fornemmeligen som geistlige Djentægter, skulle vi gjøre os fortjente af Alle, hvis Tillid vi have vundet. Men fra vort Hværv skal al Tvang være langt borte. Hvo der tiltrykker sine Dine for Lysen, for en Deel eller ganske tilmurer sine Vinduer, han gjøre det længe nok; Vi gjorde ham Uret, hvis vi derfor tilintetgjorde ham; ja, vi vilde dermed Intet vinde for Lysets Sag, men kun gjøre ondt værre (R. 14, 3. 10. 13. 21.). Thi flige Folk vise just derved, at De ej ere skikkede til Lysen; og at paatrænge Saadanne det, kan ingen anden Folge have, end egenligt Fiendskab. "Hvo der ikke er imod os, Den er med os," lærer Jesus. Men hvis der gives Saadanne, der ere Lysen imod, der med al Magt forbyde Andre, hvem det er velkomment, fjært og dyrebart, dets Brug og Nydelse, hindre Lysets Tjenere i deres Kreds fra

deres Kald, Lysets egenlige Modstandere, dem tør vi ej vige; det er vor helligste Pligt, at hyde dem Spidsen, med alle ærlige Baaben; og, hvis det behøves, som gode Hyrder at sætte Livet til for Faarene, ligesom vor Mester, der taledede: "Jeg er Verdens Lys," og: "J skulle, som mine Disciple, være Verdens Lys."

Erindring om Luther i Worms.

Movemur, nescio quo pacto. locis ipsis, in quibus eorum, quos diligimus aut admiramur, adsunt vestigia *).

Cicero.

Kirkeraad Graf, Præst i Worms, der har været saa lykkelig, allerede i 32 Aar at have forkyndt Evangeliet paa classiske, evangeliske Jordbund, og ofte sølede sig begejstret, ved den Tanke, maaskee at staae paa samme Sted, hvor fordem den Guds Mand vidnede saa frimodigen for den evangeliske Sandhed, kæmpede saa uforsærdet og sejrede saa herligt, beklagede ofte, at det ej med fuldkommen Visshed kan paavises, hvor egenligen hiin Bygning

*) Vi tørres, jeg veed ikke paa hvad Maade, selv paa de Steder, hvor der foresindes Spor af Dem, vi elske eller beundre.

stod, i hvilken den store, verdenshistoriske Begivenhed havde fundet Sted.

Alleredede for længst er intet Spor af det saakaldt Førstehuus forhaanden, og selve Worms ferne fra forrige Aarhundrede saae det ikke mere; Kun Ravnet paa Pladsen, det engang prydede, havde længe vedligeholdt sig, og forekommer til sidst paa den ærefuldeste Raade i en Magistratsbeslutning af 30te Januar 1708. Paa hiin Dag raadsloge nemlig Stadens Fædre om den Plads, hvorpaa en ny evangelisk Kirke beqvemmost og passeligst kunde bygges, der siden Odelslæggelses Aaret 1689 var bleven en saa stor Trang for den anselige Menighed.

Magistrats Documentet lyder saaledes:

"Den højedle Magistrats anordnede Deputation har taget de til den forestaaende Kirkebygning, foreslaaede Plads i Djesyn, og fundet, at der findes forskjellige Vanskeligheder alle Steder. Imidlertid da den regjerende Borgemeester har gjort det Spørgsmaal, hvilken Plads, fremfor Alle var at vælge, saa have Mange erklæret sig for Luthers Confessionsplads."

Denne Stemme ansaae Man nu som en Opfordring til at hædre den store Reformators Fortjenester, og i den Stad, hvor han har bestaaet sin største Fare, "at oprejse Ham et Mindesværk, der kunde være Ham værdigt. Ogsaa beholdt da,

blandt de foreslagne Pladse til Kirkebygningen, hiin Fortrinet, der, efter angivne Protokol, førte avenangivne Navn, og den 31te Juli i det følgende 1709 blev Grundstenen lagt til Trefoldighedskirken, over hvilken vi end fryde os.

Efter denne højtidelige Handling gif geistlige og verdslige Deputerede ud i den kristelige Verden og samlede milde Bidrag til Bygningen. I Stads- og vrighedens Collect-Brev hedder det udtryffeligen:

”Da Gudshusene i Worms saavel som Borgershusene tilhobe i Aaret 1689 ere opgangne i Røg og Damp, saa har Man besluttet, fra Grunden af at lade opbygge, med Guds Hjelp, en ny Kirke, og det paa samme Sted, hvor den salige Luther fordum aflagde sin Troesbekjendelse o. s. v.”

Overalt, hvor Collectanterne kom hen, aabnede sig en stor Kjærlighed til Sandhedens vigtige Kampplads. Rigt begavede kom de tilbage til Fædrenestaden, og 1725 d. 31te Juli blev den herlige Kirke paa det Højtideligste indviet.

I Mindeskriftet om denne Højtidelighed staar et Vers, der antyder denne mærkværdige Begivenhed.

Blandt Mynterne, som bleve lagte i Kirkens Grundsteen, findes en Sølv-Skuepenge, med en opslaaet Bibel, en Stage med brændende Vortlys og den Indskrift: Lumen Evangelii perenna, Deus noster! (Bevar os stedse Evangeliets Lys,

vor Gud!); foruden nogle andre Mynter med
Ufsbildning af Kirken og den Indskrift:

So seht mich Gott nun an den Ort,
wo Luther eh' bekannt sein Wort.

At de nuværende Evangeliske i Worms vide
at sætte Pris paa hvad de fromme Forsædte skabte,
beviser den almindelige Iver, med hvilken de, ved
Nærmelsen af det sidste Reformations; Jubileum,
samlede en betydelig Sum frivillige Bidrag, for at
forstjonne Kirken og lade det skadelidte Maleri, der
forestiller Luther for Rigsforsamlingen, restaurere.

Og saaledes have vi i denne Kirke og i dette
Billedet vort Monument, og fryde os saa meget
desto mere derover, som vi ej engang mere besidde
de ringeste Ruiner af hiint Huus, i hvilket hin
evig mærkværdige Rigsdag holdtes. Vi benytte
forresten enhver Lejlighed til at føre den store Be-
givenesshed for vore Samtidiges taknemmelige Sjæl,
og have i Aaret 1811 saare høitideligen fejret den
velsignede 17de April 1521.

Maatte denne korte Beretning glæde alle den
udsødelige Reformators Bekjendere, der gjerne
vende deres Blik imod det Sted og den Bygning,
hvor han har levet og virket, og maatte det med
Deltagelsest erfares, at, om end i Worms intet
Huus mere eksisterer, hvori han har kæmpet og
lagt i Bønner for Herren, det dog ikke her fattes
paa Mindeværker om hans Navn og hans For-
tjenester!

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 15de Mai 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Napoleon Buonapartes Tanker om religiøse Gjenstande.

(Udaf Chausfier's Betragtning. o. s. v.).

1) Kedelige Mennesker og Dumhoveder trænge til Religion, paa lige Maade. De Første adlyde den af Kjærlighed til Dyd og til Orden; de Sidste af Uvidenhed og for at undskylde sig. Den tilfredsstiller Hine og tæmmer Disse.

2) Den religiøse Følelse er saa trøstende, at det er en Himlens Velgjerning, at besidde Samme.

3) Den religiøse Tro staar over Loben: Den er Menneskets helligste Ejendom.

4) Den christelige Religion er et civiliseret Folks, den er aldeles aandelig. I denne Religion er Alt egnet til at undertrykke Sandseligheden, Intet til at ægge den.

5) Intet nedværdiger en Nation meer, end religiøs Despotisme.

6) Skulde man vel troe, at Paven, som Fange i Fontainebleau, og da det var tvivlsomt, om han selv skulde blive hvad han var, meget alvorligen med mig afhandlede Munkenes Existens, og vilde bringe mig til igjen at indsætte dem. Det ligner det romerske Hof!

7) Den Guds Mand, der ophører at prædike Guds Ord, for at syssle med verdslige Anliggender, kan i Dag skade Førsten og i Morgen Folket, alt eftersom han derved finder sin Fordeel, i at tjene den Ene eller den Anden.

8) Maatte den meest ophøjede Religions Tjener, der skal bringe den af Ulykken sonderknuste Sjæl Fredens og Trøstens Ord, kjende de blide Fornemmelser af Hjertets Udgydelse; maatte kjndst Kjærligheds Nectar inderligen have gennemtrængt ham med vort Livs Ophavs Storhed; da bliver han den offentlige Tillid i Sandhed værdig,

og kan være Naturens Mand og dens Følelsers Volk. Han vælge sig en ledsagerinde i Livet; denne Dag vil være Moralens Triumf, og af Hjertet fejres af alle Dydens Benner *).

Et Bidrag til vor Tids Historie.

(Udaf Krugs Enthüllung mystischer Umtriebe).

Mod Enden af Februar 1829 kom en Fremmed, under Navn v. Reichmeister, til Leipzig, og forskaffede sig, deels formedelst de fra Dresden medbragte Ubefalinger, deels formedelst sit takkelige Udvotes og sin Verdenstone, Indpas saavel hos Enkelte, som i store Selskabskredse. Han behandlede i Forstningen Enhver paa sin Viis; spillede hos Liberale den Liberale, hos Hængehoveder Hængehoved; men traadde snart op i de Sidstes udelukkende Tjeneste, idet han for Tilhørere af enhver Stand, ethvert Køn, enhver Alder anmeldte almeenforstaaelige Forelæsninger over "Løsningen af Menneskets højeste Opgaver," hvilke

*) At N. her taler om den catholske Geistlighed, behøves neppe at erindres.

hans "mystiske Benner" gjorde sig paa det Jorligste Umage med at fremme. Sammes fæde, gemene og affindige Indhold opvakte dog de fleste Tilhøreres Uvillie mod ham saa meget, at Politiet, for at forebygge flemme Dptrin, lagde sig deris mellem og maatte forbyde den videre Fortsættelse af disse Forelæsninger.

Ifølge den derved vakte Opfigt, begyndte Man nu ogsaa at have skarpt Øje med Deltagerne, og det fandtes, at bag det onimose Navn af en Hr. v. Reichmeister stak Ingen Anden, end den af Limmers Forsølgelses-Historie i Rusland noksom bekjendte Böttiger eller Bötticher, der, efter mangehaande afvejlende Skjebner, efter derværende protestantiske Hængehoveders Begunstigelse, men især paa Fesflers Unbefaling, tilsidst var bleven ophøjet til en Generalsuperintendents Værdighed i Odesa. For Politiet vilde han i Forskningen ej tilstaae det, men maatte, overbevist ved de utvetydigste Beviser om hans løjede Individualitet og om hans fra Odesa og Lemberg daterede Paaſe, tilsidst give Sandheden Væren, hvorpaa det blev ham tilstedet, med Ophor af al offentlig Virksomhed, at vedblive at leve usforstyrret og ufortrædiget iblandt de med ham ligesindede Brødre.

Mandelig Hverver-Depot i Schweiz.

For at give et Begreb om den raa Tone og det forkerte Væsen, disse fornummede Pharisæere føre, meddele vi nogle Smaa prøver af de trykte Hverver sedlers Indhold som de ordret ere udstædte.

En af Sedlerne fører den Overskrift: "Djævelen Bii n og Gud Bærmen." Den begynder saaledes: Er det ret? Djævelen det Lige og Gud det Hinkende; er det ret, Djævelen det Sunde og Gud det Syge; er det ret, Djævelen det Friskblomstrende og Gud det Forvisnede; er det ret, Djævelen det Visse og Gud det Uvisse; er det ret, Djævelen den sunde, blomstrende Ungdom, og Gud den hinkende, lamme, raadne, syge, indskrumpede Alderdom, er det ret? — Djævelen forskyder Dig. Hvad gjør Du af Gud? En Satans Rødtjener.

Paa en anden Seddel med den Overskrift: "Elsket over Alt," lyder det saaledes: "Gud elsker Dig over Alt, ogsaa over alle Engle — Du kaldes et Guds Barn, ingen Engel kaldes saaledes; Engle kaldes kun Tjenere; Ere ikke Børn fjærere end Tjenere? Du er Christi Broder, Du er Guds Arving; hvor staar det om nogen Engel? — En Engel tjener Gud og Dig; Du tjener

kun Gud, og ingen Engel. En Engel har ikke Sæde hos Guds højre Haand, hvorom han kunde sige: det tilkommer mig! Du kan sige: Mit Kjød og mit Blod sidder ved Guds højre Haand!"

Beviis paa græsselig Uvidenhed eller navn-
løs Frækhed af den romerske Catholske
Ordfører i den nye jesuitiske Proselyt-
mager-Klif i Frankrig og Tyskland.

Der gives den Meddelelse, at i Pogligny atter
for kort siden 2 Protestanter havde affvoret Prote-
stantismen. Om den Første, Hr. H. L. Du-
commun bemærkes, at han endog har erholdt
Daabens hellige Sacramente: uden at der blev
spurgt naar, og hvorfor, om betinget eller ubetin-
get, saaat Man maa troe, han ikke har været døbt.
Om den Anden Hr. G. L. Constant meldes, at
han betingelsesviis — om han maaskee tilforn stet
ikke, eller ikke retteligen skulde være døbt — har
erholdt Daaben, og Man kan og maa derfor slutte,
at han i det mindste intet Sikkert vidste om sin Daab.

Men nu ere Protestanter, som Man kalder
dem, Folk, der ere døbte, og vide at de have
modtaget den hellige Daab; de ere Christne og

høre til den christelige Kirke, omendkjøndt vi fra det romerske; chatholske Standpunct ikke ville tilgive, at de danne Christi meest rettroende Kirke. Men alle Mennesker, som ikke ere døbte, eller ikke vide dette, ere ikke Christne, altsaa heller ikke Protestanter, skulle de endog tee sig som Saadanne, der høre til Protestantismen.

See vi nu hen til ovenstaaende Efterretnings Affatning og Meddelelse, saa bevidner Franskmænd og Hr. Doctor Benkert, hvad vi i Førstningen sagde. Thi Begge vidste og vide enten Intet om, hvad Man hos hine Profelytter havde under Hænder — Udøbte, Jøder, Hedninger eller Mahomedaner, der maaskee overfladigen kjendte Protestantismen, eller Gallo; og Mainfranken tillod sig at udgive udøbt Uchristne for Protestanter. I første Tilfælde vilde græsfelig Uvidenhed, og i Andet navnløs Frækhed være umiskjendelig, naar Man ikke tillige vil finde Begge forenede hos Skriveren og Efterskriveren af hiin Efterretning.

Naar vi snarere ansee det franske frække Dumshoved, der maa have skrevet den revsede Meddelelse, med en foragtelsesfuld og medlidende Tavshed, end vise ham tilrette, saa kunne vi dog ikke undlade at sige den tydske Nabo eller den utydske Romer, at han maa dog lære den hele

gamle Chatechismus af Canisius, især Side 90, det andet Spørgsmaal, og deraf see, at Udbøtte ere ingen Protestanter. Lillige formane vi ham, idet vi raade ham at betænke, med hvilken Fornøjelse den nu regjerende Enkedronning af Baiern kunde modtage en Meddelelse, efter hvis nødvendige Consequents Majestæten er krænket i sin Ret og Respect.

Den hellige Januar's Sæde.

En Geistlig i Neapel underholdt sine Tilhørere med den hellige Januar's Fortjenester. Efterat han igjennem allehaande selsomme Skjæbner havde ført ham ind i Himlen, tabte han sig i Betragtninger over den Plads, Man havde at anvise ham.

”Hvor skal han sidde?” spurgte han. ”Paa høire Side af den almægtige Gud kan det ikke være, fordi det er vor Herres og Frelseres Jesu's Plads. Ligesaalidet kan det være paa venstre Side af den Højeste, fordi Jomfru Maria befinder sig der. Heller ikke paa Forløserens høire Side, fordi St. Peder sidder der” —

”Fader,” afbrød ham en Læzeron, og sprang, piint af den græsseligste Redsomhed op, ”see, I kan sætte ham paa min Plads; thi nu gaar jeg bort!”

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 22de Mai 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Christelig Duffeleg.

En saadan findes, og det i strengeste Forstand, hvert Aar 2 Gange Sted i Lima, paa den hellige Franciscus's og Dominicus's eller Dominigos Dag. Paa begge Dage blive de Helliges colossale Duffer, hvori en Taler befinder sig, som styrer Figuren, ombaarne. Paa Torvet møde de kjære Hellige hinanden, hilse og bøje sig for hinanden, og Enhver vil kysse den Andens Hænder, Enhver have den Andens Velsignelse; Enhver gjør den Anden Bøbedelse for, at Han i saa lang Tid ikke har besøgt Ham, indtil endeligt den Ene byder den Anden til Gjest. Som nu Røden træffer, modtager den hellige Francisko eller Dominigo Indbydels

fen, og vandrer ned med den Anden til Bertens Huus, d. e. Kirken. Her bramme nu Begge paa Alteret; der læses stor Messe, og naar denne er til Ende, gaar "det troende, overbeviste Folk" ud af Templet; men Baalspræsterne, eller de hellige patres og fratres blive der, og smause ved et rigt besat Bord, og anstille Betragtninger over Guds Gaver, ligesom ogsaa over de Troendes Dumhed, indtil De, drukne af sød Viin, lade sig med Deres Hellige bære hjem.

1761.

De syv Sacramenter og Landsbyefolkene.

Syv Sacramenter gives der, paa staar den kattholfske Kirke. Det lade vi staae ved sit Værd. Men Jesuiten Georg Scherer i Osterrig, der 1599 udgav en Postil i Bruck i Mähren, vilde og bevise, at der gives 7 Sacramenter, og saa beraaber han sig i sin Præken paa 7de Søndag efter Trinitatis paa derværende Landsbyefolks sædvanlige Ed; af Disse "bander jo Ingen ved 2 eller 3; heller ikke ved 2000 eller 3000 Sacramenter, men alletider ved 7 eller 7000 Sacramenter.

1761.

Fordelse af Messelæsning.

Bower, Fortsætteren af Forduns Skotske Krønike, der levede i det 15de Aarhundrede, indlader sig i at fortælle Fordelene og Nytten af Messen. Han optæller 14 Fordele: En Sjæl har i Skjærildnen, så længe Præsten læser Messe for den, Intet at sige af Flammerne, eller dog Lindring af Straffen. Efterat have hørt Messe, fordøjer Mennesket lettere Epise og Drikke, og al Nydelse af den Art bekommer ham bedre, end om han ingen Messe havde hørt. Så længe et Menneske hører Messe, bliver han egenlig ikke gammel, men vil indtil sin Død have saameget mere Tid at leve i, som han bruger til at høre Messe. Medens Mennesket andægtigen hører Messe, taber Djævelen den Magt, han ellers maatte have havt over ham, og har siden mindre Magt over ham. Paa den Dag Nogen hører Messe, vil han ikke fattes den nødvendige Næring. Paa en saadan Dag har han ligesaa lidet at befrygte pludselig Død eller Blindhed. Ethvert Skridt Nogen gjør, der gaar hen for at høre en andægtig Messe, tælles af Englene og Mennesket bliver belønnet efter udstandne Besværligheder. Lillige forsikrer Forfatteren, at

en Messelæsen er lig Christi Lignelse, der siger;
 "Saaofte I Dette gjøre, gjører det til min Jhu:
 kommelse."

B. I. f. I. U.

Missionærens Exegese.

Den franske Missionær Pater H. fortalte nyligen paa Prædikestolen Abels Mord, og hvor forskjellige Cain og Abel havde været i deres Opførsel. "Abel" — sagde han — "gik dagligen i Messe, og betalte sin Præst punctligen Tienden. Men Cain var en gudsforgaaen Jacobiner, der Intet bekymrede sig om den geistlige Stand, foragtede Rosenkrandsen, og gik heller i Comodie, end i Kirke. Derfor blev hans Sjæl hentet af Djæblen, og kastet i den evige Helvedes Flamme."

M e r c a.

Præstelig Discretion.

Carl den Tredie, Konge af Spanien var, da han endnu var i Neapel, høist utaalmodig over, at Messen varede saalænge, og endnu skulde han

vente, til den hellige Januars Blod vilde flyde! Men han besluttede, at gaae fort til Bærks. "I saa og saa mange Minuter maatte han gjøre Blodet flydende, ellers vilde Hans kongelige Højhed fjerne sig," lod han sige den mæsfælæsende Præst. Og det skedte saaledes; thi det gamle Kunstgreb blev gjentaget.

Se sp.

En mærkværdig pavelig Bulle.

Høist mærkværdig er Tyvebulle i Spanien, endskjøndt den har faaet et pænere Navn. Man kaldte den: bulla de compositione, eller Forsbundsbulle. Hvo der nemlig havde stjaalet, eller ellers paa uretmæssig Maade bragt Noget til sig, kjøbte sig denne Bulle, og havde nu gjort Pakt med Paven og sin Samvittighed; thi Paven gav ham den, som uindskrænket Overherre over alle geistlige og verdslige Ejendomme. Det meddelte Afraad beskærmede mod enhver Straf i Helvede. Med 6 Gr. eller 2 Realer kunde En forskaffe sig den rolige Besiddelse af 100,000 Rdlr. sammenkrabet Gods.

Se sp.

Det forulykkede Toffelkys.

For at kunne indgaae et nyt Ægteskab med Anna Boleyn, var Henrik den Ottende, Konge af England fundet at stille sig fra sin Gemalinde, Catharina af Arragon; og Dette under den søgte Forøending, at det ikke var tilladt, at ægte en Broders Enke. Dog vilde han ikke gjøre dette, uden Paveens Samtykke. Han fandt imidlertid mange Banzkeligheder, der lagdes ham i Vejen; for det Første i det Forhalingsystem, hvormed han af det pavelige Hof blev holdt tilbage i sine Forhaabninger; og for det Andet i den Magt, Keiser Carl havde i Hænder, at styre den egenfjærlige og frygtsomme Pave, der ganske var i hans Magt, efter sin Villie.

Henrik haabede dog, at Clemens desfor skulde lade sig bevæge til, at give sin Sanction til Etilsmisfen, naar det kunde lykkes ham at vinde de Lærdes Mening for sig. For at bevirke Dette, besluttede Kongen at stikke et Gesandtskab til det fasseland, der først skulde indsamle Universiteternes Godtsbefindende, og, støttet paa Dette, søge ved det pavelige Hof om en dermed overensstemmende Bulle.

Dette Gesandtskab, i hvis Spidse Greven af Wildshire stod, og der blandt dets Medlemmer tællede 3 Theologer af første Rang: Dr. Stokesley,

Biskop af London, Dr. Leen, den tilkommende Erkebiskop af York og den berømte Dr. Cranmer, Erkebiskop af Canterbury, tilligemed 3 Civile, naæde 1529 Italien, just da Paven befandt sig i Bologne, for der at oppebie den fra Spanien tilbagevendende Keiser. Paven modtog Keiseren i St. Petrovius Kirken, siddende paa en Trone, og fremholdende den broderede Tøffel, hvilken troende Papister skattere sig saa lykkelige ved at kunne kysse. Keiseren bukkede sig, for at iagttage denne Ceremonie; men Clemens tillod det ikke, men kysede sin kejserslige Gjæsteveren paa Kinden.

Det intime Venstabs, hvormed Rom's Erobrer dengang bærede Paven, lod Wildshires Sendelse haabe liden Frugt. Han blev dog venstabeligt modtagen i Bologne, og under de sædvanlige Formaliteter indført hos Paven. Ulykkeligvis havde Greven medbragt en tro Ven af laveste Klasse, i en Pudels Stikkelse, der tillod sig at følge ham i Hælene, da han indtraadte i det pavelige Audientses Gemak. I det han nærmede sig Pavens Person, stod denne den skjontsmykkede God, i Fylden af pavelig Artighed, midt under Tælen frem, og Gesandten bukkede sig, for at modtage den bevilgede Raade. Clemens var ikke i det bedste Lune, og hans Gjæster maae vist ikke have været ham saare

behagelige, saa venligen han og smilede Dem imøde. Maaskee var det Aarsag i, at han noget hastigt skød Løffelen frem, og da den ædle Britte bukkede sig, for at bringe ham den forventede Hylдинг, indbildte hans troe Pudel sig, at hans Herre skulde skee nogen Overlast. Bist er det, at Hunden sprang til, og fattede Løffelen med Tænderne (efter Parker ogsaa Paven's store Taa). Clemens, der følte tillige sine Tæer, ligesom sin Værdighed, truet, skødte Hunden bort med den anden Fod, medens det engelske Parti, glemmende alt til den højtidelige Anledning udfordrede Alvor, udbrød i en ikke meer betvingelig høj Latter. Dette Sammenstød af Alt, hvad man kan falde forkeert, bragte den letopirrede Pave ud af Fatning. Han gjorde intet videre Forsøg paa at modtage paa sin Nederdeel Englænderens Hylдинг, og Wildshire var nødt til at begynde sine Underhandlinger, uden at vorde tilstedet den Forret, til hvilken, som det synes, en Kæjser for ganske nyligen har bejlet.

(Af det Engelske).

~ ~ ~ ~ ~

Hr. Professor Thorings Bidrag indkommer til den 30te Dennes.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 29de Mai 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Profelyterne.

(Af König).

Overgangen fra een Religion eller Kirke til en Anden bliver sædvanligt betragtet med forhadte Øjne, især af Dem, der ville vinde en Apostel. Selv den Dplyste formoder først Bevæggrunde af borgerlig Fordeel, og vil ikke strax indrømme en saas kaldet Overbevisning, der neppe engang billiges.

Saa meget ere vi endnu afhængige, at vi ansee det Religiøse bestandigt som Partisag, og hiin vestphalske Fred, der under kejserlig Forsøgling udfærdigede ægte christelig Kjærlighed, fastsatte den meest ublandede Troesfrihed, er endnu

stedse ikke affluttet. Og naar Religionen vistnok for Menneskenes aandige Liv er det, som Blomsten for Planten, nemlig: det lysstraalende Epireveje af en højere Udvikling, det første smilende Barneblif efter den højere Bestemmelse og Trin: hvorlænge skal da det kunstige linnøiske System beholdes, saaat Man ogsaa undersøger Menneskene netop i deres Væsens hemmeligste Kalk, og afdelser og anordner dem efter Troesartiklernes Stovtraade?? —

Vi see Enkelte at komme fra andre Confessioner over til os, og troe dem ikke; vi see Andre af vore Troesbeslægtede at træde over til det andet Parti, og om vi endog ere oplyste nok til at billige deres Bevæggrunde, saa føler dog vor Egentjærlighed sig krænket. Hvilken Kjærlighedsløshed og Skadefryd bryder ikke først da uden Sky ud, naar en verdslig Bevæggrund til hans Overgang kan paavises Troes:Novizen. Men skulle da alle verdslige Bevæggrunde til en Forandring af Kirke være saa ubetinget forkastelige?

Vistnok er det hine Hensyn, der, ved Overgangen til en anden Kirke, ikke blot til Formue og Fordringer, hvilke Man haaber af denne Kirkeanstalt, men og til Partiets Kraft, hvilke De tage, der bekjende sig til saadan Anstalt. —

Derhen fører Ergjerrighed, Gjerrighed, Fortængelighed, der i den herskende Religion i et Land, søge Indskrænkning og Hjælp hos troesivrende Regerter eller ufordragelige Præster.

Imidlertid gives der endnu Bevæggrunde, der flutte sig, ikke paa Lidenskaberne, men paa Livets Drettigheder, og derfor, saa verdslige de end monne see ud, tør gjøre Fordring paa Kirkens Beskyttelse, om endog blinde Jvrere maae skrige over det Helligstes Vanhelligelse til almindelige Djemed. Jeg mener det nemlig saaledes: Hvad Religion er, lader sig maaskee ikke bedre forklare, end af den gamle chinesiske Sædelære, hvor det hedder: "At see Herren i Alt, og Intet at see uden Ham, det er Religion, ej at modsætte Herrens Villie nogen Art af Modstand, det er at være i Eenhed, eller Intet at see uden Ham, og at see Ham i Alt."

Religion kan saa lidet forandres, som Mennesket selv ved Tid og Omstændigheder kan forandres. Men hvad der kan forandres ere de religiøse Begreber og Skikke, altsaa Læresætninger og Cultus, eller hvad Man kalder Kirken. Læresætningerne ere en Kirkes Grundstene, Cultus den indre Udsmykkelse, hvortil endnu kommer Kirketugt, som den kirkelige Levemaade for Dem, der høre til et Kirkeselskab. Kirken, overhovedet tagen, kan

kun ansees som en Religionens og Livets Mægler: inde; den er en Uabenbar else af Religionen til Livets Befordring og Forklaring — et Bjerg Tabor, hvorpaa Himmelen forklarer det ophøjede Menneske. De enkelte Kirker ere kun de forskjellige Standpunkter for at blive deelagtig i hiin Forklaring. Til Religion lede de Alle; thi Denne, eller hvad der er Eet med den, den ægte Christuslære, der bestaaer i Troen paa Gud og Handlen i Gud, lader sig ingensteds indpode i en vis Menighed.

Idet nu enhver Kirke i sit Mæglerkald betragter sig som en Lyksalighedsanstalt, til Menneskenes Forløsning for Himmelen, — som en Anstalt for det Eigheden bestemte Verdslige: saa kan denne Forløsning selv kun skee enten ved Forklaring eller Opoffrelse af det Jordiske.

Her møde vi nu strax den egenligste Ufordragelighed af den romerske Katholicisme, ikke hiin Ufordragelighed, der frasiger enhver anden Kirke Saligheden; men den langt mere omfattende, der ikke vil tilstaae det Jordiske noget Værd og nogen Ret med Hensyn til Himlen; men forlanger Mæglingen af Offeret paa Bejen, og af Tilintetgjørelse af alt Jordisk. Denne Synsmaade er ikke ganske uden Grund. Den guddommelige Lærers, Apostl:

lenes og mange deres Efterfølgeres Lidelse og Død henwise paa en Opoffrelse af det Jordiske for Himlen, og danne hiin dunkle Baggrund af den udvortes Christendom, for hvilken den romerske Kirkes Pragt og Yppighed paaafaldende nok tager sig ind. Selv denne Modsigelse mellem den theoretiske Verdensforagt og den practiske Verdenslyst, i Forbigaaende sagt, lader antage, at den romerske Kirke har søgt at vorde i Besiddelse af Jordens hele Magt og Herlighed, kun af den Grund, som en omhyggelig Moder, først at borttrydde det Truende og Fordærvelige i Verden fra hendes Børn; men tilsidst at holde et stort almindeligt Offer, en yderste Dom over Samme.

Dog, Dette tilsidefat, saa kan hiin historiske dunkle Baggrund ikke forandre den, samme foregaaende, Lære af den høje Messer selv, og denne er henrettet paa Kjærlighed og Lyksalighed, — paa det Jordiske Forklaring. Thi, som Himlen skal udfolde sig af og ved det Jordiske, saa afspejler sig ogsaa det Guddommelige bedre i det lykkelige og glade Menneskes Sjæl, end i det Bedrøvedes og Ræmpendes. Derfor har Kirken, efter sit Begreb, som Mæglerinde, religiøse Hensyn, men dog jordiske Hensigter, og begunstiger saaledes de verdslige Forhold, at ved Samme Mennes-

flers Sjæl desto lettere og fuldstændigere kan indvies for Evidheden.

Det maa derfor forekomme, at En dog ikke forlader sin Moderkirke, hvis Lære og huiuslige Indretning forlængesiden ikke mere har svaret til hans religiøse Overbevisning, førend ogsaa hans jordiske Lykke, ligesaalidet som hans Overbevisning, kan forene sig med hiin Kirkes Virkning, og han forlader Samme vistnok af verdslige Bevæggrunde.

Saaledes have katholske Præster, for dog om endog kun at give et Exempel, aflagt et Løfte, aldrig at have en anden Kjæreste, end den gamle mandgale Kirke. — De vare tillige myndige, sigte I, og vidste, hvad de gjorde. Myndige? Biskop — i videnskabelig Dommeffraft; men mon og i Hjerte og Leveviisdom; og vidste de, hvad det var de give Slip paa? Ere de ikke ved den indgangne, Forpligtelse skadede langt over Halvdelen (*læsio enormis*)?? Alt dette erfare de nu ved Dimgang med Verden, til hvilken deres Embede kalder, estrat de have tilsat deres første Ungdom, sædvanligen i største Indgetogenhed, ved Forberedelsen til deres Kald, som de kalde den Vej, der maa skee ved Lykke eller Tilfælde stod dem aaben, som eneste Udflugt. En er standhaftig nok til at træde ind af Kirken, og bagved ham raabes der: "Kjæddjævelen

har overvældet ham; vi tabe Intet i ham!" — Hvo der da af Dem, der formedelt Kjelderer eller Kjøkkenet eller Koffepigen holde deres Præsteværdighed oprejst, og nu gribe til Stening, har oplevet og fundet, hvorledes, ved enhver glad Menneskes bevægelse, ved enhver Musikens Tone, selv af det Gud indviede Orgel, om dæmrende Aftener, i stille Nætter og endnu stærkere i Dugang med elskværdige Sjæle, kan vække en Længsel, en Trang i Mandens Hjerte, der fordrer hans hele Kraft til Kamp! Og har en Mand Intet højere og glædeligere Kald endnu og stedse at kæmpe denne unødvendige Kamp? Hvi skal han sin Livstid fremslæbe sig med Colibatets Misfoster, som en verdenslysten Kirke, selv i syndig Længsel efter det Jordiske, har avlet.

Saa er da dog — indvende J — saadanne overgaaende Præsters Mening og Overbevisning om den protestantiske Kirkes Fortrinlighed tydeligt og mistænkeligt nok fremgaaen af hine Mænds verdslige Fornødenheder.

Og hvorfor da ikke? Naar jo den romerske Kirke har taget saadanne verdslige Fornødenheder for deres religiøse Djemed i Betragtning, — hvi skal da ikke en Præst fra disse Fornødenheder torde underkaste hine Djemed selv og den hele romerske

Kirke: Anstalt, sin Prøvelse — og — ligesom Saul søgte sin Faders Åsner, vinde Overbevisningens Trone? — Men for det Næste maae ingen nye Overbevisninger, men kun et nyt Mod tilskynde saadanne Mænd til at give deres gamle Overbeviisning Plads. Thi kunde den romerske Kirke maastee formedelst dens Inspiration gjennemskue dens Hjords Hjerter og Nyrer, for at udstøde Hine, der efter Kirkens strænge Mening ikke mere ere nogle fuld stændige Katholiker: hvor reen, men tillige hvor lille vilde da Hjorden vorde?

Og naar det da skal blive en reen Svaghed hos hine Mænd, at give deres Kirke Skilsmissebrev, skulle da de gjelde for stærkere, der gjøre Tilbagetrinet fra Protestantismen til Romanismen.

(Fortsættes).

Gr. Professor Thornings Bidrag indkommer til den 30te Dennes.

Borger = B ennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 5te Juni 1830.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Profelyterne.

(Slutning).

Den største Intelligens, den ædleste Character kan ikke befrie os herveden for Livets og Naturens Bestemmelse. Denne Underdanighed behøve vi ikke at skamme os ved noget Djeblif — men om en Mand's Kald og Ære kan bestaae med, at han for stedse bliver uselvstændig, aldrig myndig over sine Tvivl og sin Tro — Tro paa fremmed Inspiration, fordi det mangler ham paa egen Oplysning — holder sig til en kronet Authoritets Pragtfløb, fordi det fattes ham paa Kraft til, paa egne Baner at søge Himlen, eller at han kildent kaster

sig i den kirkelige Sandfælsgheds Arme, vel endog rystet af det tidligere Livs Fortrædelsesfeber; og som en fortvivlet Syg skifter Læge og Apothek?

Overbævisning, sige J, har tilbragt os de til den romerske Kirke Tilbagevædende. Overbævisning? Sandeligen, et ærbærdigt Ord, imod hvilket slet Intet tæder sig sige; kun at det forholder sig med saadan Overbævisning ofte som med Sir John Fallstaffs Band, om hvilket — i Shakespears Kong Henrik den Fjerde — Lægen siger, — at det Band i og for sig selv vilde være godt, sundt Band; men den Person, som tilhører det, maatte have flere Sygdomme, end han selv vidste. —

Dog, hvi spørge vi, hvilken Vanskelighed der er størst: af saadan Overbævisning at gaae over til den romerske Katholicisme, eller af verdslige Bævæggrunde at træde over til Protestantismen? Hvad kan da den romerske Kirke med det bækjendte Udtryk: "Tilbagevædende til den katholske Kirke" — hvilket Udtryk er tydet saameget og i den senere Tid ogsaa anvendt fra protestantisk Side — ville sige Andet, end at den selv holder Obergangen til den romerske Katholicisme for et Tilbagefæridt; thi hvor kan Rogen vende tilbage, der endnu ikke er kommen fremad? — Kun vor nyeste

lærde, apostoliske Seiler forstaaer sig paa det Haandværk, og til det Haandværk — skridende baglænds, at frembringe noget for sig, nemlig Binding ved Hjernesvind.

H. C. Michelsen,
Præst.

Baldhornistens Dødsfærd

eller

Offrene for Standsfordom.

Novelle af N. v. Tromlitz.

De svore hinanden ubrydelig Tro

De fødte til Sørrig og Kvide.

I hine Dage, da et pletfrit Stamtræ endnu gjaldt meer, end Lands;Dannelse, og man endnu vurderede Mandens Fortienstlighed ikke saa meget efter hans Jdrætter, som efter hans Aner, levede, for næsten hundrede Aar siden, i et saare forfaldet Slot paa den høire Bredde af Elben, en Adels;mand, gammeldags i Sind og i Skind. Jagt var hans Forlystelse; Begeret i Redsomheds; Timerne hans Tidsfordriv; Stamtræet, i hvilket han dog; ligen studerede, hans aandige Dyddelse. Byens

Præst, en gammel Orthodox, i alle verdslige Sager Adelsmandens underdanige Tjener, i de Aandelige derimod hans strænge Behersker, var hans daglige Sælfskabsbroder; hans Naboere, forsaauidt disse lignede ham i Byrd og Jægerdrivtighed, vare hans Dmgangsvenner. Undertiden pleiede han ogsaa at tage Deel i den churfyrstelige Overforsters Jagtpartier, paa hiin Side Elben, ja endogsaa, ifølge udmærkende Gunst, at lade Overforsteren og hans Søn deeltage i hans Jagtforlystelser, eller indbyde dem tiltaffels, især naar Overforsterens fulde Pung skulde bøde paa Tomheden i Adelsmandens. Dog var han for en Tid siden kommen i Uenighed med den vakke Jæger, saaat hverken denne, eller hans Søn meer kom i hans Huus.

Adelsmandens Familie bestod af to Systre og een Datter. Den ene af hine, Stiftsdame i Klosteret, Bar singhausen, kom sieldent til sin Broder, men levede almindeligviis i sit Kloster. Hun var en gammel, i Ord og Gierning, gudsfrygtig Pige, som folde sig ret tilfreds i sin Ugiortheds Stilling, viisde sig ei mindre blid, end god, og rettede sig med Fsielighed efter sin Stands Fordom, dog ikke, fordi hun ansaae sig bedre, end Andre, men fordi det saaledes var Skik. Færgesøskene glædede sig stedse, naar de skulde hente

den store gamle Klostersvogn og deres Frøken Gertrude over fra den modsatte Flodbredde; thi det forekom da den mægtige Herfers stakkels betrængte Undersaatter, somom man altid herskede med større Mildhed, saalænge denne Dame opholdt sig paa Herresædet. Den anden, yngre Syster var endnu i den Alder, da det er saa ubehageligt at skue fremad, og man stedse gierne vilde, ligesom Krebsen, gaae tilbage, hvis man blot kunde, hig denne, bortkaste den gamle Ham. Frøken Emerenzia — dette var den yngre Systers Navn — Broderens Første-Minister, hans høire Haand, regierede Huus og Gaard, Land og Folk med Jernsepteret, og var derfor hadet af Alle; ja Enhver skyede hende, naar Gammeljomfru-Lunen kom over hende; man flygtede for hende, som for et Bidsviin, paa hvilket der er giort Anskud. Meest fulde dog Frøken Anna, et vunt elskeligt Væsen, denne Regierings Haardhed. Rosenrød og lilliehvid af Naturen var hun fin baade paa Legeme og Siel, fremblomstret som en besteden Violblomst iblandt Torne. Dmgav hende endog undertiden et Helvede, var der alligevel en Himmel i hendes Indre; ja frempressede endog Fasteren, ved sin evige Stiænden og Skielden, Laarerne i hendes Dien, formaaede dog ei dennes uventlige Væsen at udplette

det Blidheds-Udtryk, der lod sig tilsyne om den hvide Piges rødmenende Læber.

Naar Kloster-Karossen rullede ind i Gaarden paa det gamle, tæt ved Elben liggende, Slot, blev den unge Frøken's Livshimmel strax klarere. Faster Gertrude var det eneste Hjærte, der forstod hende, for hvem hun aldeles kunde aabne sit eget Indre, og som følede, ja, desværre! ogsaa sværmede med hende. Alderen beskytter ei altid mod denne slemme Aand, der med den ene Haand viser os en Himmel, fuld af søde Drømmerier, og med den anden Jorden som et mørkt Skyggebillede. Dog — denne Frøken Anna's Livshimmel blev snart bedækket med Skyer, og et frygteligt Veir trak sig sammen over den kiære Piges Hoved, medens Tante Gertrude levede roligere i sit Kloster.

En nærboende Adelsmand, som havde betydelige Capitaler paa Rente i hiint forgiældede Gods, og derfor var Herre over Eierens Skæbne, en Enkemand paa 60 Aar, plump og udannet — hvilket pleiede at være Tilfældet med Land-Adelen paa den Tid, ja selve Hof-Adelen, ligesom ogsaa ei sieldent nuomtids, bar sin hele Dannelse i sin Titel — friede til Frøken Anna, lovede Faderen Estergivelse af Renter, der i adskillige Aar ei vare

betalte, Redsaetelse i Rente: Ydelsen og, hvad endnu var Mere, Faster Emerenzia en ny Søndags: kaabe af smukt guldblommed Grosdetour, kantet med Maarstind. Triumferende forkyndte nu Fasteren Fruken Anna hendes store Lykke, hvilken denne alligevel ikke vilde modtage. Faderen truede og bandede. Den fine Lillie boiede sig for Stormen, men hævede uforvansket sit Hoved atter iværet og blev urokket.

Over dette Stivsind, denne Opsætsighed hos den bløde Pige undrede sig hvilken Fasteren: hun anede derfor en dybere liggende Grund, end den blotte Modbydelighed for den værdige Friers Alder, og snart skuede klarligen hendes skarpe Die.

Gott hold, Overforsterens Søn, der undertiden kom over til Borgen, enten for at deeltage i Jagten, eller ogsaa i sin Faders Vrender, og syntes saare vel at kunne lide den orthodoxe Præsts Prækener, blev, som en borgerlig Person, ei videre ænset — thi hvor kunde vel et adeligt Sind saaledes forglemme sig selv! — Ikkedesfor mindre havde han vundet Annas ædle Hjærte og hendes Hengivenhed; ja den samme Pige knyttede sig, med Inderlighed, til den kraftige Jægers Bryst, omendskjønt endog kun den jævne Naturs ynglings Hjærte rørde sig under dette. Ofte havde

de hemmelligen seet hinanden og talet med hinanden. Den omme Pige med et Sind, saa let henrevet til Overspændthed, gav sine Følelser det fuldeste Raaderum, og Begge svore de, uden at betænke Følgerne, hinanden evig Kiærlighed.

Da Faster Emerenzia endag begyndte det udpinende Forhør, troede Anna ikke at burde negte sin Tilbøielighed: hun tilstod derfor, at hun elskede Gotthold, og vilde evigen elske ham; men midt i sin Henrykkelse foer hun skræksom tilbage, da Fasteren, ved disse Ord, brast ud i en lydelig og haanende Latter.

”Evig Kiærlighed!? — udbrød hun skælvende af Brede — Evig Kiærlighed? en Saadan har jeg ikke kjendt til i mit hele Liv — Enfoldige Barn! Evigheden hos Mandfolkene er tilende med Maaneskiftet — Dog — hvi tale om Sligt? Du, udsprungen af en Adelslægt, der har, ligesom fra Henrik Løves Tid, holdt sit Stamtræ uplettet — Du vil fornedre Dig til at elske en simpel borgerlig Person!? Du, som kunde, naar det engang maatte behage vor Landsherre at komme fra England til Hannover, vise Dig ved Hofset, hvis dine Paaklædnings-Sager vare saaledes beskafne, at de tillode Dig dette — Du vil saalunde vanære din Slægt!?”

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 12te Juni 1830.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets - Bogtrykker.

Baldhornistens Dødsfærd

eller

Offrene for Standsfordom.

(Fortsættelse).

Du, der engang skulde kunne som Gemalinde til hiin værdige Mand, der frier til Dig, age i en herlig lakeret Bogn, forspændt med fire smukke og vælige Heste — Du vil paa denne Maade haane din Stand! Du agter at forbinde Dig med en Oversforsters Son, der maa, naar jeg er tilstede ved en Jagt i Faderens Distrikt, bringe mig et Glas Vand, hvis jeg monne forlange dette!? Lad denne Daarskab fare! tee Dig ædlere, end at overgive

Dig til en saa simpel Kiærlighed, og giv endnu den Dag idag vor værdige Naboer dit Ja! Da vil jeg tie, holde vort Huus's Skændsel dulgt i mit Bryst, og ikke nævne et Ord derom til din Fader"

"Du tier? — udbrød hun i høieste Opbragthed — Har Du endnu ikke bestemt Dig?"

"Jo, Faster! det har jeg!" — svarede Anna med fuld Fatning."

"Elendige!" udbrød den Rasende, stødte Pigen fra sig og ilede til Faderen, hvem hun foredrog, ufskaansomt og med de styggeste Farver, hele Sagen.

Nu maatte Anna fremstille sig for Domstolen. Trusel og Mishandling tiltrods blev hun urokkelig. Egentligen gjorde dette Tilfælde Faderen, der elskede sit eneste Barn, meget Ondt; men Forbrydelsen var for stor, for oprørende; den udslættede enhver fremspirende Medlidendhedsfølelse. Faderens Brede, der end meer opflammedes af den anestolte Syster, kiendte ei længer nogen Grændser. Anna blev indspærret paa et Kammer i et saare forfaldet Taarn, den ubleste Kost dagligen given hende, og til Overforsteren skreves, i Anledning af hans Son, hvem man strængeligen forbød Huset, et overmaade fornærmende Brev.

Nu paatog Præsten sig den Forretning, at bringe sit Skriftebarn paa andre Tanker. Han

gik da til Anna, søgde af Skrivten at bevise hende den Uret, hvori hun gjorde sig skyldig; men ingens steds fandt han, i den hellige Bog, et Udsagn, der forbad Frafenonen at ægte en Mandsperson, som ikke havde sit Navn fremhævet af et lille "Bon." Den omme, ellers i Alt eftergivende, Anna blev standhaftig. Evig Kiærlighed havde hun svoret, og troede da, hellere at maatte lide Døden, end bryde denne Eed. Alle Forsøg, Bønner og Trusler vare frugtløse. Da lod fra den høist opbragte Faders Læber den frygtelige, med Eed ledsagede, Beslutning: "Min Datter skal saalænge leve af Vand og Brød i dette Fængsel, indtil hun faaer givet den Mand, jeg har valgt hende, sit Ja; skulde hun endog blive der lige til sin egen, eller til hans Død."

Anna hørde dette og blev alligevel sit Forsæt tro. Hun indsluttede Faderen i sin Bøn til Gud, idet hun bønfaaldt det algode Væsen om et at straffe ham for hans Haardhed; hun spiidde sit Brød, drak det Vand, man rakde hende, tænkte paa sin Gotthold og gav sig, med et ydmygt Sind, Gud i vold.

Oste mindedes Anna i sin Eensomhed hint Dieblif, da hun førstegang havde seet den Elskte. Hendes Faders Jæger, en endnu kraftfuld Mand,

var bleven dræbt, ved et Baadestud fra hans eget
 Gevær. Fra nære og fjerne Egne samlede sig nu
 alle Jagtmænd for, at ledsage til Graven Liget af
 denne ullykkelige Mand, der efterlod sig en Enke
 med otte Børn. Ogsaa havde den sextenaarige
 Anna fulgt med Toget ind paa Kirkegaarden, hvor
 Skaren sang den hjærteopløstende Sang: "Jesus,
 Du min Trøst." En fuldttonende, melodisk
 Stemme, hun fornam i Nærheden af sig, vakde
 hendes Opmærksomhed. Hun slog Dinene op fra
 sin Salmebog og saae da en lysshaaret Yngling,
 der, med Laarer i Diet, istemmede fra sit Hjer-
 tes Junderste den gudelige Sang, der vakde hendes
 Deeltagen. Da nu, efterat Begrævelsen var til-
 ende, den samme unge Mand traad hen til den
 jammerfulde Enke, skuede omkring paa Kredsen af
 de grædende Børn, derpaa trak til sig med høire
 Haand en rødmosset Dreng, og med venstre
 Haand en lysvied Pige, og sagde kjærligen til den
 sørgende Moder: "Overlad mig disse to Børn,
 Drengen til min Fader og Pigen til min Moder!
 Begge ville de være disse faderløse Børn kjærlige
 Forældre, og jeg dem en trofast Broder." Da for-
 maadede Anna ei længer at holde sig tilbage, men
 nærmede sig ham, og forsvunden var hendes Frygt-
 ogstighed. "J er en agtværdig Mand, sagde hun

til den unge Jæger — Gud lønne Eder!" Da nu Gotthold saae op og skuede Pigen's himmelske Skikkelse, det mildtsende, taarevaade Nie, Blidheds; og Venligheds; Trækkene om hendes Mund, forekom det ham, som stod for hans Ansigt en Engel, der allerede her vilde lønne ham med dette Himmels; Smil.

Dette Dieblif havde knyttet Baandet for Evigheden. Ofte skede det sidenester, da deres gienfidsige Tilbøielighed tolkede sig ved Ord, og de i Aftenstumringen sadde under det vilde Skovæbles Træ paa Bredden af Elbfloden, med Tankerne henvendte til hiin Dag, at de saa atter istemte hiin herlige Sang, og det forekom dem da, somom dette gudelige, hjærteglædende Kvad maatte ledsage dem igiennem deres hele Liv, indtil det omstrider skulde lyde ved deres Grav.

Engang, strax efter den Dag, Anna's Fader havde fældet hiin haarde Dom, reed han ud for at jage; men snart blev han, da en anskudt Bild:Orne havde saaret ham, paa en af Grene flettet Bæreskot bragt tilbage. Anna, der fra Fængselsvinduet, besat med Jernstænger, saae Faderen bæres ind i Slotsgaarden, blev som ude af sig selv. Hun vred Hænderne, jamrede sig og raabde. Ei hørde Nogen hendes Jammer og Klage; thi de saa Nie:

nere være sysselsatte med den syge Herre, og Faster
 Emerenzia lod sig ikke tilsyne. Saaledes gien-
 nembaagede Frøkenen angstfuld hele Natten. Først
 næste Morgen, da den gamle Tiener bragde hende,
 paa den vanlige Tid, Brød og Vand, fik hun ved
 ham de nærmere Omstændigheder at vide, og lod
 bede Fasteren at komme til hende. Denne viisde
 sig da for Anna med et mørkt Ansyn, der forud-
 spaaede Ulykke. Pigen bad om at maatte komme
 til sin Fader. Fasteren vegrede sig for at opfylde
 dette saa retmæssige Ønske. "Utilfredsheden med
 Dig, sagde hun uskaansom, jog din Fader ud paa
 Jagten, hvorved han udsatte sig for Livsfare. Du
 er Årsag til hans Lidelser, der kanstee ville paa-
 drage ham Døden. Hvis nu Synet af Dig kunde
 bringe ham Trøst; hvis dette for ham kunde være
 velgjørende og ikke alformegget ryste hans Indre;
 hvis Du kunde bestemme Dig til, at give vor Na-
 boer din Haand og derved befrie din Fader fra den
 trykkende Tilstand, hvori han befinder sig: da vil
 jeg tillade, at Du kommer til ham. Overlæg nu
 derfor vel, hvad Du vil gjøre, og lad mig imorgen
 vide din Beslutning!" Uden videre at ønske Annas
 Bønner, uden engang at værdige hende et Svar,
 bortfiernede Fasteren sig, og overlod den Ulykkelige
 til hendes Smerte, ja Fortvilelse.

Dagen, saavel som Natten, henrandt under Taarer og en forførdende Sielskamp. Den første Morgenrødens Straale, der trængde sig igiennem Anna's Vinduer, forekom hende at være et Sendebud fra Himmelen, adspredte Mørket i hendes Indre og styrkede hendes Beslutning. "Gode Conrad! sagde hun til den gamle Tiener, der stedse med taarevaade Dien bragde hende den usle Røst, sig til min Fæster, at jeg venter hende!" Snart kom Emerenzia. "Jeg er beredt til at opoffre mig! sagde Anna. Før mig til min Fader, led mig til Altaret!" Hun gik da med Fæsteren. Faderen, endnu paa Sygeleiet, modtog Datteren, da han havde faaet Underretning om hendes sidst fattete Beslutning, med aabne Arme. Det glædede hans Hjærte, at han kunde, uden at rødme derved, trykke sit elskte Barn til sit Bryst, og han takkede Gud, fordi det nu var ham tilladt, med Ære at gienfalde en haard, uoverlagt Beslutning; thi han var af den Mening, at et Udsagn, man ved en høitidelig Eed havde bekræftet, maatte være for en Adelsmand lige saa forbindende, som det Æresord, han havde givet sin Ræboer.

Nu knælede Anna, med rofuld Munterhed, somom den nylig tagne Beslutning ikke havde

sønderknust hendes Hjærte, ned ved Faderens Sygeleie, kyskede hans Haand, tilbageholdt de frembrudende Taarer, og horde, med tilsyneladende Nøilighed, Fasteren give Nideknegten den Befaling, at begive sig hen til den gamle Frier og bede ham ihæst at komme til deres Slot.

”Endnu idag, sagde Fasteren til Anna, skal Du give ham dit Jaord, inden din Fornuft atter bestikkes af din daarlige Lidenſkab. Bered Dig nu derpaa!”

”Det er jeg allerede, Faster! — var Annas Ord; jeg underkaster mig min Skæbne.”

Fasteren smilede; thi hun forstod ikke Pigen, der nu strax maatte gaae tilbage til sit Fængsel, indtil hun havde givet Frieren sit Jaord. Dog kom Frøken Emerenzia snart tilbage med Annas bedste Pynt, hvilken hun skulde iføre sig og vente paa Frierens Ankomst. Anna klædte sig paa uden at knurre, og da hun, rigtignok blegere, end ellers, stod for Fasterens Dien, udbrød denne i sin Glæde: ”I sandhed Barn! kun mangler Brudekrandsen paa dine Lokker, forat Du kunde, med fuld Yndighed, træde som den skionnestke Brud frem for Altaret.”

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Sjrgetyvende Aargang.

Nr. 25.

Løverdagen den 19de Juni 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Baldhornistens Dødsfærd

eller

Offrene for Standsfordom.

(Fortsættelse).

”Som et Offerdyr!” lod det ganske sagte fra Annas Læber, og i det Samme afviste hunde Lærer, hun ikke meer formaede at holde tilbage.

Samme Dags Eftermiddag kom Frieren. Med fast Stemme gav Anna ham, da han frembragde sin Begiering, et lydeligt Ja. Dog, saa snart han derefter vilde, paa en ikke fin Maade, omfavne hende, afviste hun med Alvorlighed

Personen, idet hun sagde: Forstaaen mig for Deres Rærligheds Ytringer, indtil jeg er Deres Egtevierte! "forlod Faderens Bærelse og indelukkede sig i sin lille Stue, hvor hun ofte havde tænkt paa sit Hjertes Elskte.

I Overforsterens Bolig, der ligeledes laa tæt ved Elben og Kraas over for Friherrens Slot, sad næste Morgen, efter den for Anna saa ulyksfulde Dag, Overforsterens Familie ved Frokostbordet. Allerede stode Geværerne i Forstuen; Jægerdrengen hentede Støverhundene; Jagttasken, Krudthornet og Kuglepøsen laae allerede i Beredskab paa Bordenden. Moderen syslede med at indpakke Madforraad, forat Sønnen ikke skulde lide Mangel paa Velen, og hun saae netop i samme Dieblik hen paa ham, der med sin Hirsksfænger malede i Sandet paa Gulvet nogle Bogstaver, da Faderen raabde med sin barske Stemme: "Gott hold!" Ynglingen foer op af sine Drømmerier. "Hvad vil J? gode Fader!" spurgde han.

"Min Søn! — begyndte denne — Du behager mig ikke; Rærligheden har for megen Magt over Dig. Du er ei længer nogen Mand, og Du opfylder, kun for en Deel, dine Pligter imod Gud, dine Forældre, din Herre og Dig selv. Daarligen handlede Du i at binde dit Hjærte til en adelig Pige;

daarligen byggede Du Haabet om dit Fremtids-
Held paa en saadan Høiheds Grund."

"Fader!" afbrød Moderen ham i Brantenheds-
Tonen. "Nu, hvad skeet er — vedblev Overforsteren
— staaer ikke i Menneskets Magt at forandre — og ei
altid er man i Stand til at byde over sin Tilbøielig-
hed: derfor vil jeg ikke give Dig Bebreidninger for
det, som er skeet; kun over dit umandhaftige Forhold
er jeg fortørnet. Hvad nu er indtruffet, maatte
Du jo see forud og vente dette. At den hofmodige
Adelsmand ikke vilde give Dig sin eneste Datter,
kunde din Fornuft vistnok sige Dig; at han forbad
Dig sit Hus, maatte ikke overraske Dig; at han
gjorde dette paa en uartig, grov Maade, skeede,
fordi han kiendte mig for vel og er overbeviist om,
jeg mindst nu vilde tilbagefordre de ham laante
Penge. Du maatte jo være forberedt paa alt det,
som nu giver Dig saa aldeles modløs."

"Eilmed — faldt Moderen ham ind i Talem-
er jo dog ei Alting tabt. Saalænge Frøkenen elsker
Dig og bliver Dig tro, behøver Du ikke at for-
tvile og kan endnu haabe. Desuden ere I jo
Begge endnu noksom unge til at kunne vente, og
hvorlænge vil saa vel den anestolte Mand kunne holde
fra sit Hoved den truende Fare!?"

”Kone! — afbrød hende den gamle Jæger for-
 tøret — hold inde med din Daarskabs-Tale! Vee
 den, der bygger sit Held paa Andres Uheld! Eller
 stoler Du kanskee paa trofast Kiærlighed? Gode
 Kone! Du taer feil; jo høiere Stand, jo min-
 dre Trofasthed. Ja, sæt endog det Tilfælde,
 at Frøkenen, hvem jeg ærer og agter — thi hun er en
 gudfrygtig og god Pige, ja endnu ædlere af Sind,
 end af Stand — bliver Knosen med tro Kiærlighed
 hengiven: hvortil skulde da vel dette lede, naar
 deres Kiærlighed strider mod hendes Faders Villie?
 Er din Fader og din Moder! derfor vee den,
 som ikke agter paa dette Ord! Ogsaa er Frøkenen
 alfor dydig til ikke at ænse Faderens Villie: hun
 maa saa engang lade Dig fare. Desuden duer
 det sletikke, at Personer af høi Stand forbinde sig
 med Saadanne, der høre til de lavere Klasser, dog
 ikke med Hensyn til det egentlige Menneskevæsen;
 thi fra den Side ere vi, Gud skee Lov! hverandre
 lige i Værd. Fordomme, indsugete tilligemed
 Modersmælken, forlade ikke saa let Menneskerne:
 derfor passe Lige og Lige sig bedst til hinanden.
 Slaa Du altsaa den fornemme Pige af Lanterne!
 thi ei maa Mennesket, med sin svage Kraft,
 tragte efter det, som ikke kan skee; det maa lære
 at stikke sig i sin Stæbne og med Mod at bære

denne. Gaa ud i Skoven! Naar Vinden der suset igiennem Bladene, og naar de falmende Løv nedvistes, saa tænk paa, at Altting er forgængeligt! Som Bladene visne, saaledes forgaaer ogsaa det, vi føle i Hjærtet. Efter kort Winterdvale grønnes og blomstrer Alt igien; andre Blade spire frem og udvikle sig: saaledes fortrænger en nye Tilboielighed den Gamle."

Gott hold stod op, uden at svare Faderen Noget, smilede, skiont giennemtrængt af Smertens dybe Følelse, hængte Jagttasken over Skulderen, tog Jagthornet ned fra Væggen, og blæste, da han uvilkaarligen satte dette for Munden, Begyndelsen af hün aandelige Sang, han saa ofte havde gien- taget for Anna; men Faderen bad ham at holde inde dermed.

"Banhellig ikke — sagde han med Misnøie — denne hellige Sang ved upassende Anvendelse! Hvo veed, for hvem af os Du først kan komme til at blæse Sangen."

"For mig vistnok!" udsuffede Ynglingen.

"Du Nar! sagde Faderen. At blæse Ligsang for sig selv, vilde jo være reent umuligt."

"Tal dog ikke om Sligt! afbrød Moderen ham — Døden kommer ukaldet."

Idet hun saaledes talede, bankedes der paa Døren, og ikke saasnart havde man raabt: "Kom ind!" førend den gamle Conrad traad ind i Bærelset.

"En Helsen til Hr. Overforsteren og til Eder gode Kone! fra Fruen Anna — sagde han — og dette lille Brev til Eder, unge Mand! Der behøves ikke noget Svar." Efterat han havde sagt dette, gif han strax bort.

Længe holdt Gotthold Brevet i sin skælvende Haand; hans Dien hvilede paa de fiære Skrivtræk. Derefter vilde han trykke Brevet til sine Læber; men Faderen holdt hans Arm tilbage.

"Læs først, min Søn! — sagde han alvorlig — og see da, om Indholdet fortjener en saadan Tak!"

Gotthold brækkede nu Brevet, læsde og læsde atter. Hans Afsyn blev stedse meer og meer alvorligt; hans Dien hvilede stedse, meer og meer veemodsfuldt paa Skrivtrækkene; derpaa foldede han igien Brevet sammen, lagde det ned paa Bordet og forlod, idet han sagde: "Gud, mine fiære Forældre!" Bærelset, ilende, ledsaget af Jægerdrengen og Hundene, henimod Skoven.

Faderen havde snappet Brevet og allerede læst dette, inden Moderen kom tilbage fra Vin-

duet, hvor hun havde seet efter Sønnen. Nu spurgde hun ængstelig: "Hvad staaer der da i Brevet? Fader!"

"Det, jeg har forudsagt — svarede Overforskeren aldeles rolig. — Hør nu!" Han læste da Følgende.

"For at bortvende min Faders Forbandelse fra mig, og for at yde min syge Fader Trøst i hans Lidelser, har jeg idag forlovet mig med den gamle Adelsmand, der allerede forlængst beilede til min Haand. Kun saaledes var det mig muligt at opfylde min Barne-Pligt. Dog — frygt kun ikke, Gott hold! Jeg bliver min Eetro og er Din lige til Døden. Vær mig ikke vred og glem aldrig din Anna!"

Moderen gav et høit Skrig fra sig. "Dette sønderknusde min Søns Hjærte! — udbrød hun — O, løb ihast efter ham, at ikke Fortvilelse bringer ham til Døden — far afsted!"

"Han er jo en Mand, en Christen! sagde Faderen — Hans Selvfølelse vil sikkert beskytte ham mod Fortvilelse, og Religionen mod en Forbrydelse. Lad ham kun gaae! I den frie Natur, i den skyggefulde Skov, hvor Guddommen taler til os igiennem tusinde Stemmer, og hans Rieklighed byder os Trøst i ethvert Blad, ethvert Straa — der reiser

sig det faldne Mod hurtigen, og hos Anden vender snart, ved at anskue Naturen, den sunkne Kraft tilbage. Lad ham gaae, Moder! Han maa handle alene; alene kæmpe mod sin Skæbne."

Ikke kunde ved dette Moderhjertet beroliges. Den gamle Jæger, der havde tiemt allerede hos hendes Fader, maatte i al Stilhed ile afsted. Han skulde opsoege Sønnen og ikke forlade denne, men bringe ham strax tilbage. Hiin travede da, stønnende og aandepustende, efter Sønnen ad den bekiendte Wei, men var ikke i Stand til at naae ham, der, drevet af Fortvilelses; Plageguds; inden, giennemfoer Skoven i alle Retninger.

Da han i Aftenstunden vendte tilbage, helsede han Fader og Moder venligen, ja det lod endog, som var han beroliget.

"Den stille Sorg vil sikkert dræbe ham!" lod Moderens Klage.

"Lad ham kun alene bære sin Smerte! — gientalede Faderen — han vil nok blive Herre over denne."

(Fortsættes).

Trykfeil og Rettelser i No. 24.

S. 188, Lin. 18: Dreng, og med, læs: Dreng, med

— —, — 20: Overlad; læs: overlad.

— —, — 23: Broder." Da, læs: Broder" — da.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 26.

Løverdagen den 26de Juni 1830.

Forlagt af Understøttelses Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Bogs og Universitets Bogtrykker.

Baldhornistens Dødsfærd

eller

Offrene for Standsførdom.

(Fortsættelse).

Dverforsteren syntes at have Ret. Gotthold gjorde nu, ligesom tilforn, sine Turer ind i Skoven; var, hvis saa skee kunde, endnu virksommere, end forhen, og taledede ikke med et eneste Ord om Anna. Kun satte han sig ofte i Lysthuset ved Elben, og saae over til den anden Bredde, hvor vanligviis da en hvid Skikkelse sad under det bladesløse Apletræ og, kanske med lige Rummer i Hu, skuede henover efter ham. Da greb han sit Baldhorn og blæste en sørgelig Sang.

Saaledes svandt for ham den ene Uge efter den Anden. Dogfaa Anna saae imøde, med et Gud hengivet Sind, den til hendes Bryllups: Høitid bestemte Dag. Ikke viisde sig om hendes Læber noget Smil; Træk; ikke astørrede noget deeltagende Bæsen hendes Laarer; kun, naar hun vinede Kloster: Karossen fra Barsinghausen komme svømmende over Floden; kun, naar hun ved Faster Gertrudes Bryst kunde lade Laarerne frit Løb — kun da lod sig forforstegang atter tilsyne et livligt Smil paa hendes blege Ansigt; dog var dette ikke Glædens, men Gudshengivenshedens Smil.

Den gode Faster rystede betænkelig med Hovedet over det, som var foresaldet; vel beklagede hun Pigen, alligevel kunde hun ei andet, ifølge de hende fra Ungdomstiden indprentete Fordomme, end dadle sin Broder: Datter formedelst hendes, Familien vanærende, Kiærlighed; kun behagede Adelsmanden ligesaa lidet hende, som Anna. Dog herved var ei Mere at giøre; han havde Datterens og Faderens Ja; Bryllupsdagen var allerede bestemt, Hjælp ikke meer mulig: Trøst blev altsaa det Eneste, hun formaade at byde den Stakkell. Denne syntes med Taknemmelighed at modtage Trøsten. "Jeg redder jo min Fader, og

dette er mig tilstrækkelig Trøst. Vidste jeg nu blot, at Gotthold ikke var mig vred!" sagde den Sorgfulde, og jo meer den ulykkebringende Dag nærmede sig, desto inderligere syntes hun at tage til Hjærte den gode Klosterfrøkens Lærdomme og Trøst; desto meer Guds Villie hengiven teede sig den ædle Pige.

Saa vel Faderen, hvem den tilkommende Svigersøn skaffede Udspredelser i fuldt Maal, som ogsaa Faster Emerenzia, der tillige havde, foruden Pelsen med Maarstinds Garneringen, faaet et Par kostbare Drenringe, agtede ikke paa den lidende Pige, havde ei heller forstaaet den Ulykkelige, hvis Blik vel forkyndte Tilfredshed med hendes Skæbne, men som alligevel skiulde Fortvilelsen i Hjærtet.

Nu nærmede sig da alle Helgenes Dag, paa hvilken fulgde alle Sieles Dag, og med denne den urofulde Aften før Bryllupshvøitiden. De to Forlovede, samt Fader og Fastre, sadde ved den blussende Kamin; Ild, som med sit Ekin farvede Piggens blege Kinder. De taledes om Festen næste Morgen. Den tilkommende Brudgom glædede sig over, snart at kunne see sit høieste Ønske opfyldt, og at næste Dag dog vel et lille Kys vilde blive ham til Deel. Emerenzia fortaltes, hvorledes hun havde anordnet Bryllups Hvøitidelighederne, og i hvilken

Orden Gæsterne skulde sidde ved Bordet. Faderen flappede nu og da Datteren med Venlighed paa Kinderne; derefter talde han igien om den tolvtaggede Hjort, han til denne Høitid havde skudt, og Klosterdamen saae deeltagende paa Offerlammet, der holdt sine Dien stivt, ja næsten uden Bevægelse, heftete paa Ramin: Ilden, da Høitids: Aftenen forkyndtes ved en frygtelig Larmen udenfor. Anna foer ved denne Støi forstrækket op, styrtede sin Fader om Halsen, trykkede Faster Gertrude heftigen til sit Bryst, hviskede hende nogle uforstaaelige Ord i Øret, og styrtede derpaa ud af Døren. Den tilkommende Brudgom vilde, for Anstændighedss Skyld, følge efter hende; men Faster Emeren; ja holdt ham tilbage.

”Vær De blot rolig og lad hende kun gaae! — sagde hun — Det er alene jomfruelig Blyhed, der byder hende, at bortfierne sig ved Landbye: Ungdommens usmagfulde Jubeltraab. Hun vil strax være her igien.”

De sadde nu længe, men Anna kom ikke tilbage. Da listede Klosterfrøkenen sig sagte afsted. Ogsaa hun blev længe borte, og kom omsider tilbage med et skrækbende Ansyn.

”Jeg kan ikke nogensteds finde Anna! — sagde hun ængstelig — Eiheller har Nogen mødt hende.

Kun Gartneren troer, han saae hende smutte igien:
nem den lille Hægedør." "Hvad siger du?"

Nu kom Alt i Bevægelse; selv Enevængra
paafom der en Vengsteligbed, og trods Podograen
begav den tilkommende Brudgom sig ud for at
opsoge den Savnete. Dog, den ene Time forgik
efter den Anden, udenat Pigen kom tilbage.

I Overforsterens Stue sad hele Familien ved
Bordet. Den Gamle røgede sin Pibe-Tobak, som
den Dag dog ikke vilde ret smage ham. De to
Børn vare faldne i Søvn paa Stolene, og Gott-
hold syntes med Opmærksomhed at høre paa Mo-
deren, der forelæste af en Andagtsbog en Troste-
bøn; men hans Tanker vare hos Anna paa hin
Side af Gloden. Da afbrød en sagte Bankens Stil-
heden. Faderen raabde: "Kom ind!" Nu aabne-
des Døren, og Anna traad ind, bleg som en
Dødning.

"Tilgiv — sagde hun stælbende af Kulde —
tilgiv, Hr. Overforster! Ogsaa De, værdige Kotte!
tilgive at jeg endnu engang kommer og det saa
silde! Ja Du, kære Gott hold maa tilgive, at
jeg endnu engang træder frem for dit Uafsyn, før:
end vi maae adskilles i denne Verden! Jeg maatte
endnu engang see Dig og sige Dig, at jeg med
Trostab elsker Dig, og vil elste Dig saalænge,

jeg kan og tør." Under disse Ord traad hun nærmere hen til G o t t h o l d , der sad ved den anden Side af Bordet, og hun rakte ham Haanden. Han dvælede med at tage denne.

"Næf Du kun Frøkenen din Haand, og giv hende dermed tilbage det Lovte, hun engang har givet Dig!" sagde den Gamle.

"Nei, Fader! — udbrød A n n a med høitideligt Alvor — jeg bliver mit Ord tro. For at sige G o t t h o l d dette er jeg kommen her. Og saa han maa ikke bryde sit Ord, hvis han endnu elsker mig."

"Om jeg endnu elsker Dig!?" — udbrød Ynglingen med Hestighed — omfavnede hende og vilde trykke hende til sit Bryst. Med Blidhed skød hun ham fra sig og sagde: "ikke saaledes, elskte G o t t h o l d! jeg er en Andens Forlovede og tør ei meer omarme Dig."

"Frøken! — afbrød Overforsteren hende — veed Deres Fader, at De er gaaet over til os?"

"Nei," svarede hun.

"Saa maa jeg bede Dem, at forlade os. Et godt Barn tør ikke handle mod sine Forældres Villie. De har paadraget Dem — et stort Ansvar."

"For det, jeg har gjort og for det, jeg vil gjøre, gode Gamle! — talede hun med et bevæget Sind

— Skal jeg blot hos Faderen hiistroppe staae til Ansvar. Jeg beder Dem — vedblev hun skælvende — tillad De, at jeg blot nogle Dieblif opholder mig og taler nogle faa Ord med Gott hold alene! Jeg skal strax giøre Ende derpaa.”

Den Gamle, hvis Indre rørbes af Nogens høitidelige Væsen, taledede sagte til Moderen. Derpaa gif baade han og hun ud, idet de lode Gott hold og Anna være alene under de sovende Børns Beskytning.

”Har Du havt Tillid til mine Ord? Gott hold!” spurgde hun nu.

”Ja,” svarede han.

”Tvilede Du ikke om mit Hjertes Hengivenhed, da Du fik mit Brev?” — spurgde hun videre.

”Iførstningen ansaae jeg Dig for falsk, for troløs, — svarede han; — men saa tænkte jeg ret med Liv og Siel paa Dig, og Tilliden vendte atter tilbage.”

”Og Du elsker mig endnu?”

”Ja endnu!” sagde han med Hestighed, og trykkede hende hjærteligen i Haanden.

”Gud være lovet! — raabde hun — Nu gaaer jeg trøstet bort og vi adskilles som Venner. Der, hvor vi igien tør see hinanden, Gott hold! — vedblev hun og med straalende Dien skuede hun

op mod Himlen — der vil jeg med inderlig Ægter-
lighed omarme Dig. Lev vel!”

“Nu skreed hun henad Døren, og Dverforsteren
kom hende imøde.” “Med hvem er De kommen
over?” spurgde han, heelt ængstelig.

“Jeg har selv alene fort Aaren,” svarede hun.

“Det gaaer nu ikke an paa Tilbagefarten, —
sagde den Gamle — thi det stormer udenfor. G o t t-
h o l d! tag Thomas med Dig og sæt Frokenen
over! forat der ikke skal tilstøde hende nogen
Ulempe, da Veiret er haardt.”

Glæden fremlyste, ved disse Ord, af Annas
Dien; dog hurtigen var denne igien forsvunden.

“Jeg takker Dem, Hr. Dverforster! for Deres
gode Omfarg, sagde hun; men det vilde ikke stikke
sig, at jeg fattes over af G o t t h o l d, eller nogen
anden Mandsperson. Jeg forstaaer nok at styre
en Baad; Stormen har endnu ikke fat Bølgerne
i saa heftig Bevægelse, og desuden er jeg jo i
Guds Haand.”

(Fortsattes).

Borger = Bennen.

To og Tyrgetyvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 3^{die} Juli 1830.

Forklægt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Baldhornistens Dødsfærd

eller

Offrene for Standsfordom.

(Fortsættelse).

Alle den gamle Oberforsters Indvendinger, selv
Gottholds Bønner kunde ikke bevæge hende til,
at lade sig sættes over af Noget. Hun stod fast
paa, at ville betroe sig alene til Baaden. Fader og
Søn ledsagede hende til Flod-Bredden. Just vilde
hun til at stige ned i Baaden, og allerede havde
hun berørt denne med sin Fod, da hun pludseligen
vendte sig om og sank op til Gottholds Bryst.
"Din for Ewig!" udbød hun, rev sig løs, sprang
i Baaden og overgav sig til Bølgerne.

Midnatstimen var omme, men Anna endnu ikke vendt tilbage. Alle de Sendebud, man havde udskicket, kom hjem uden Trøst; kun Een bragde den Underretning, at Herskabsbaaden, der ellers pleiede at ligge bunden til en Pæl tæt ved Slottet, nu savnedes. Denne Beretning forfærdede Alle; thi ei havde Nogen, Faster Gertrude undtagen, frygtet det Værste; selve Friherrens Koldsindighed syntes nu at svigte; ja i Emerenzias Die saae man — et sieldent Tilfælde — en Taare fremperle. Faster Gertrude ilede nu op paa Annas Bærelse, giennemfødte Alt, men fandt ei Noget, der havde kunnet give nogen, endog kun den løfeste, Formodning om hvilkensomhelst uoverlagt Beslutning. Da faldt det hende ind, hvorlunde Anna pleiede at opskrive, i en Art Dagbog, sine Tanker og det, der ellers hændtes hende i Livet. Fasteren aabnede hendes Skrivepult, giennembladede de sidst paaskrevne Papirer og læsde Følgende.

Den 28 September.

”Saa er det da virkelig fuldbragt! Jeg havde Rok af Mod til at kunne frasige mig ham!? Gode Gud! handlede jeg da rigtigen, idet jeg brød min Eed? Paa den ene Side stod min G o t t h o l d grædende, og for Beständig forladt af sin Anna; paa den anden Side laa min syge Fader, der affagde

Forbandelses ; Dommen over mig. Jeg maatte jo, hvor grusom min Fader end havde været mod mig, redde ham ud af hans Elendighed — Nu har jeg opfyldt min Pligt — Gud vil visseligen opretholde mit synkefærdige Mod.”

Den 3 October.

”Det er dog vanskeligere, end jeg havde anseet det, at løsrive sig fra den, ved hvem man hænger med sin hele Siel; at forsage den, der altid staaer for Ens Dø. — Hvorledes vil det vel gaae, naar jeg først har, ved Altaret, givet mit Ja og lovet Trostskab til Døden? naar jeg ikke længer tør tænke paa ham, ikke længer tale om ham? — Vil jeg da vel kunne staae reen for Guds Trone, naar mit syndige Hjærte ikke nogensinde kan ophøre at staae for ham? Vær da barmhjærtig, Fader i Himlen! Vær over med dit Barns Svaghed og tilgiv mig min Brode, ligesom jeg gierne vil tilgive dem, som gjorde mig ulykkelig!”

Den 12 October.

”Da Tonerne af hans Baldhorn idag lode fierntfra for mit Dø, blev jeg underligen stemt. Det syntes mig, som skulde jeg flyve iværet, og, at Binden, der susede igiennem Eblæræts Grene, maatte bringe mig over til ham. Jeg forekom mig selv saa let, at den svageste Luststrøm

Kunde have ført mig med sig. Dog, Vinden susede
 over mit Hoved og rev mig ikke borte; og den fal-
 mede Blade slæde den i mit Skød, visne Blade,
 saa henvisnede som mine Ungdomsglæder. Da da
 blev det mig saa tungt om Hjertet; det bankede
 saa ængstelig i mit Indre; ei meer bestormede
 mig Længselen, men Smerten henrev mig, og So-
 nerne af hans Horn skare mig i Hjertet. Stak-
 kels! Gøtthold! arme, trofaste, taalfulde
 Siel! Og dog er Du lykkeligere, end den
 Ulykkelige Du, der leve for hendes i Guds
 Tanker; mig derimod bliver enhver Erindring
 til Synd, enhver Længsel, enhver Trostabsbrud,
 ethvert Haab, til Forbrydelse. Hav Medlidenshed
 med mig!

Den 19 Oktober.

”Snart nærmer sig meer og meer Liden,
 snart er alle Sieles Dag forhaanden! Arme Siel!
 maatte Du kun snart svæve op til din Gud, her
 ere alle dine Glæder forsvundne! — Jo meer den
 afgjørende Dag rykker nært, desto hjærteligere beer
 jeg Gud, at han vil give mig Graven til Brø-
 deseng; desto inderligere ønsker jeg mig Døden
 den alene var i Stand til at redde mig! —
 Endnu kunde jeg staae med et reent Hjerte for min
 Dommer; endnu vilde mit Syndereregister ikke være

oprullet — — — Først hans Kone — — — Nei, nei!
 — — — Allrøegne har jeg min Elskte i Tanterne — — — O,
 retfærdige Gud! hjælp mig at bære denne tunge
 Byrde! Jeg er kun en svag Pige, der ikke har
 Kraft til at opoffre Alt, Alt for Pligten; et svagt
 Væsen, der vel kan være Herre over sine Hand-
 linger, men ikke over sine Følelser — — — Dom mig
 ikke efter min Villie, men dom mig barmhjærtigen
 efter mine Gierninger!”

Den 31 October.

“Endnu kun faa Dage, og det er forbi. Ofte
 spørger jeg mig selv om, hvad vel monne være
 bedre — — — frivilligen og ikke betyngtet med nogen
 saadan Synd, end Selvdrab, at træde bort fra
 Snepladsen, eller modigen at gaae sin Skæbne
 imøde, og see Spiren til det Døde efterhaanden at
 voxte og udfolde sig i Hjertet! — — —”

— — — I Gaar under Prækenen tænkte jeg ret over
 min egen Tilstand, og prøvede mig tilgrunden, om
 ogsaa Kilden, fra hvilken Ønsket efter at døe ud-
 sprang, monne være reen, og om blot Frygt for
 Gud — — — thi over mine Tanker, mine Længsler,
 mine Ønsker bliver jeg ingenfinde Herre — — — bevæger
 mig dertil, men ikke Mangel paa Tillid til Gud,
 paa Hengivenhed i Forsyners Villie! Jeg fandt da
 til min Gæst, at Kilden er reen, og at jeg vel

kunde have Mod til at lide, taale, ja i Ydmyghed vente paa den Time, da den himmelske Fader vil forløse sit stakkels uhykkelige Barn — og dette trøster mig. — Skulde jeg da fuldføre det, hvorfor jeg skælver — og hvorfra Gud bevare mig — saa kunde jeg ikke Andet! Gud være mig da barmhjærtig og naadig!”

Den 1 November (i den tidlige Morgenstund).

”Bønnen har styrket mig. Jeg vil taale, lide og ikke selv afgjøre min Skæbne. Kommer jeg endog til, Dag og Nat, ved Altaret som i mit stille Kammer, at tænke paa ham: hvad kan jeg da udrette mod denne Længsel, hvad mod mine Tan-ker? Kæmpe mod disse staaer i min Magt, men at blive Herre over dem formaaer jeg ikke. Min Willie er til det Gode; det syndige, menneskelig-salende Hjærte satte Gud i mit Indre; det er son-derknust og dog banker det endnu saa lydeligen!”

”Gierningen derimod, for hvilken jeg maa være ansvarlig, bliver opskreven paa Synde-Regi-steret, og for den gælder ikke nogen Skaansel — derfor bort, bort med denne Tanke!”

Den 1 November (i Eftermiddagstiden).

”En ubeskrivelig Angst farer igiennem mit Indre! — Min Brudgom er kommen og med ham min sorgelige Skæbne — Modet forgaaer mig! —

Gud staae mig bi! — Dog, endnu engang maa jeg see min G o t t h o l d, endnu engang skue hans kiærlige Afsyn — og da ei meer her paa Jorden! — Kun hisset! — Herre! Glee Din Billie!”

Dermed endte Dagbogen, som, om den endog gav kun Anledning til at ane det Frygteligste, dog nu, da Midnatstimen var forsvunden, lod befrygte Alt. Faster Gertrude, næppe sig selv mægtig, forlod Bærelset, ilede ned og meddeelte de Andre sin Frygt. Faderen var trostløs, og Faster E m e r e n z i a pinedes af Samvittigheden. For Brudgommen blev hele Sagen blot formedelst den Opsigt, den affedkom, ubehagelig, dog var han den, som hurtigst trostede sig; thi strax, da næste Morgen det, til Overforsterens Bolig skikkete, Sendebud kom tilbage med den Underretning, at Frøkenen havde været der om Aftenen, men var, efter en Times Forløb, vendt tilbage, og der nu altsaa ikke meer blev nogen Tvil om, at hun jo paa en eller anden Maade maatte være forulykket, reisde han tilbage til sit Herresæde, hvorhen den angergivne Faster E m e r e n z i a ogsaa sendte, efter hans Bortreise, Peltsen med Maarsskindskanten samt Drenningene.

Ogsaa udbredte sig Rygtet om det, der var skeet, iblandt Beboerne paa den anden Side af

Elben; ja kun alfor tidligem naaede det Overfor-
sterens Bolig.

"Nu først, forstaaer jeg Dig tilgavn's, ærlige
Pige! — Tro blev Du mig til Døden. Og saa jeg
vil blive Dig tro, indtil Herren bortkalder mig; men
ikke byder jeg Døden til mig, inden den selv
banker paa min Dør."

"Disse Ord vare som en Tale fra Gud —
sagde den grædende Moder, idet hun faldt ham
om Halsen — Gud være lovet, der lod Dig fatte
denne christelige Beslutning!"

"Han er jo Mand! taledede Faderen, idet han
lagde Haanden paa Sønnens Skulder — Hvor
kunde han vel ville handle anderledes! — Indslut
Pigen i din Bøn, Gott hold! — sagde han da
med høitideligt Alvorfind. — Tilgiv dem paa hvin
Side, forat Gud skal tilgive hende Selvdrabs-
Broden, hvis dette her er Tilfældet, og find Dig
med Ydmyghedsfølelse i din Skæbne! Herrens
Veie ere skjulte for Menneskets Øie; ofte vorder
til Held, hvad det troer at ville være til dets
Skade. Opfyld som virksom Mand din Pligt og
tab ei Modet! — Tiden mildner enhver Smerte."

(Fortsettes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 10de Juli 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Univerfitets-Bogtrykker.

Baldhornistens Dødsfærd

eller

Offrene for Standsfordom.

(Fortsættelse).

Laus rakde Sønnen ham sin Haand, sank op til Moderens Bryst, og Smerten negtede ham den lindrende Laare. At vandre ud i Skoven var ham umuligt; men Sorgen drev ham til at opsoge den Elsktes Liig ved Flodbredden; thi, at hun maatte være forulykket paa Floden, blev ved den optagne tomme Baad til fuld Visshed. Dog, det skulde ei blive hans Lod, at finde den Riæres jordiske Levninger; thi Fierdedagen efter havde

Strømmen opkastede den Ulykkelige Liig paa Land, ikke langt fra Ebletræet, i Nærheden af hvilket Ulykken rimeligviis tilstødte hende. Der fandt man den Døde.

Da hun nu var bleven lagt i den snevre Dødnings-Seng, og skulde stedes til No hos sine Forsfædre, modsatte Præsten sig hendes Begravelse paa den indvierte Hvileplads. Han ansaa hende for en Selvdræberske, og Liget af en Saadan kunde ikke — saaledes yttrede sig den Guds-Mand i sin Tver — nedsænkes i christen Jord, endnu meget mindre hensættes i Guds Hus, hvor Familien havde, i en hvælvet Kielder, sit Begravelses-Sted. Ikke kunde nogensomhelst Forestilling, nogen Trusel formaae den strænge Præst til, at afvige fra de paa den Tid endnu brugelige Kirkeskikke. Friherren blev saare opbragt over dette uventlige Forhold, af hans Sælfsbrøder. At see sit Barns Grav udenfor Kirken, ja udenfor selve Kirkegaarden, den ne Tanke var ham skrækkelig, og han ansaa baade sig og sit hele Hus som der ved beskæmmet. Den gode Mand vidste ikke, at den Dødes Søvner paa ethvert Sted er bliid, naar kun en Engel vaager ved Graven; hvor derimod Levningerne af den Lastefulde hvile, tumler sig stedse den onde Aand, som her i Livet besieledede

dennes Indre, ja foruroliger endog i Døden den Slumrende, indtil Vasunen lyder og kalder Mennesket for Guds Domstol.

Da troede nu Frøken Gertrude, at have i denne Knibe fundet en Udvei. En af hendes Ungdoms Veninder havde nemlig sit Enkesæde, liggende halvanden Mil høiere oppe ved Elben, og den venlige Hauge ved Flodbredden gjorde det til et roligt Fristed. I Haugen, hvor denne værdige Kone, der ikke beherskedes af nogensomhelst Fordom, nød saaofte Hjærtets Fred i det stille Aftens Lusmørke, havde hun ladet indrette en Gravhvælving, der bedækkedes af en med Roser beplantet Høi, hvortil Indgangen overskyggedes af to Laarepile. Til hende begav sig Klosterfrøkenen, og bad om en Hvileplads for Støvet, af den ulykkelige Anna, i denne Gravhvælving.

Med Glæde gav den hæderlige Kone dertil sit Samtykke.

”Ikke vil hun — yttrede denne brave Kvinde — itiden, naar jeg er faret heden, forstyrre min rolige Slummer. For kun hendes Liig herhid! Luftigen og blidt skal det i denne de Dødes Bolig hvile.”

Næste Dag drog Liigtoget i al Stilhed langs ad Elbens Bredde, og da det kom nært den stille Hauge, begyndte man, ifølge den Bortdødes saa

ofte yttrete Ønske, at synge Liigsalmen: "Jesus, Du min Trøst"; og fra den hiinsidige Flodbredde lode et Baldhorns dybe Toner, der ledsagede Gravsangen. Saa snart Aftenen faldt paa, kom, i den lille Bugt ved Haugen, en Baad til Landet. Den unge Jæger steg iland, satte sig under Piletræet paa Flodbredden og blæste Liigsangen. Dette giens tog han hver Aften. Gamle og Unge der i Egnen kom da til, for at høre Baldhornets høitidelige Toner; men ikke foretog Noget sig at forstyrre Ynglingen i hans Sørgfærd: tværtimod horde de med Andagt paa ham, og bade inderligen bevæget, medens de hjerterørende Toner lode i den lyse Maanefkins-Nat. Nordvinden stormede, den tætte Sneeflug hvirvlede igiennem Luften: ikke kunde dette nogensinde afholde ham fra at fare over til Graven, og der blæse Liigsangen paa sit Baldhorn.

Saa ofte G o t t h o l d forlod Hjemmet, trykfedede Moderen ham op til sit Hjærte, og tog en saarørende Afsked fra Sønnen, somom hun ei meer skulde see ham. Det forekom hende ret, ligesom han, der vandrede til den Dødes Bolig, skulde ogsaa selv suarligen blive Dødens Bytte. Faderen var ibegyndelsen utilfreds med ham; alligevel vovede han ikke lydeligen at yttre sin Misnøie; ja tilsidst, naar Sønnen hver Aften begyndte sin Bal-

fart, hver Nat kom tilbage og alligevel troligen om Dagen besørgede sine Forretninger, desuden var venlig og stille, taug den Gamle, og blev, hver gang Sønnen tog Hornet og sagde: "God Nat, Fader!" saa urolig i Hu; ja der paakom ham næsten en rædselsfuld Grefrygt for den natlige Vandrer.

Da Gotthold endag stod fordybet i Tanker bag et Træ paa Veien, saae han Friherren, der red til Lüneburg, komme hen imod ham. Overrasket havde han, hartad uden selv at vide det, spændt sin Bøsse op; men traad, saasnart han saae den Gamles blege og kummerfulde Ansigt, medlidende hen til ham og helsede ham. Friherren blev forskrækket, holdt stille, men rakde strax derpaa Gotthold Haanden, nikkede venligen til ham, som vilde han trøste ham og reed derpaa videre frem. Dette Haaudtryk havde aldeles udsonet Unglingen med den Gamle.

December; Nætterne begyndte nu at blive kolde; Julefesten bragde Frost, og snart skulde Jisgangen lægge Hindringer i Veien for Gottholds Overfarter; men trods sin Moders Bønner foretog han sig endogsaa da Balfarten. "Lillad Fader! sagde han enaften, at jeg maa blive derovre hos min Fætter, indtil Isen er fast. Und mig den Trøst! Anna kan ikke sove roligen, naar hun

ei hører Liigsangen." Faderen rystede vel med Hovedet, men endnu var ikke nogen Fare ved Overfarten: han tillod ham det da, for at afværge en større Ulykke. Gotthold drog over, og kunde ogsaa nu, medens DrivIsen hindrede Samfærdselen, hver Aften sætte sig under det nøgne Piletræ, og blæse sin vanlige Liigsang.

Snart tillod dog nu Frostens igien Gotthold, at foretage sine aftenlige Lurer fra Faderens Bolig. Indhyllet i sin Pels vandrede han da afsted i Januar;Maanedes kolde Aftener, og, medens Milioner Stjerner glimrede paa Himlens Blaa, hørdes Baldhornets Sørgetoner i den maaneklare Nats Høitidsstille. Hverken den bidende Kulde, eller den flygende Sne holdt ham tilbage; for ham lysde Solen, ham qvægede Foraarsluften, naar han sad ikke fiernt fra Annas Grav; de Timer, han ved denne oplevede, vare ham de eneste glædebringende i hans ellers glædeløse Liv. For hans Afsyn stod den herlige, tabte Pige; op mod Himlen, op til hende hisset var hans Die henvendt.

Nu nærmede sig Foraaret: det duftende Hyl; detræes Knopper begyndte venligen at fremskyde; de kviddrende Fugle hoppede fra Green til Green; de blide Luftninger forvandlede Sneen til Vanddraaber, og fra Hoiens Toppe nedbrusede den optøete

Snee til Dalenes Bække. Endnu var derimod Strømmen bedækket, som med et Harnisk, mod Foraarssolens Straaler, og ei formaaede de tilskyllende Bække at hæve Flodens Iisdække; hvad Solens Straaler om Dagen optoede, stivnedes igien af de stjernelyse Nætters Frost:Vande, og troligen bar endnu den stivtfrosne Støm de Byrder, der førdes over den. Dog snart vovede ei længer Folk og Heste at drage derover, og kun den Forbovne, der ikke ænser Faren, betroede sig til den usikre Iisbro, da Gotthold enaften tog Baldhornet for at begynde sin Balfart. Moderen bad, selv Faderen kaldte det et Daarskabs Foretagen. "Jeg er jo i Guds Haand — sagde Ynglingen glædefro — lad mig endnu kun iaften drage over, Fader!" Han bad saa veemodigen, at Forældrene ei kunde negte den Ulykkelige den eneste Trøst, der endnu var ham forundt i Livet; dog, med et Hjærte meer beflemt, end tilforn, trykkede Moderen ham, ved Afskeden til sit Bryst, og fastere, end ellers, syntes Faderens Haandtryk dennesinde at være.

Medens Gotthold sad paa Stammen af det afhuggete Piletræ og, med Diet henvendt mod Gravhvæn, blædsde Gravsangen, forekom det ham, som aabnede sig Døren til Gravhvælvingen, og som Anna ved Indgangen vinkede ad ham. Han blev

som iiskold over sit hele Legeme; med Diet stirrede han uafadeligen hen paa det Sted, hvor Skikkelsen, oplyst af Maanens gulblege Skin, endnu stedse syntes at vinke. En Dødsghysen betog ham; han satte Baldhornet fra sig; uvilkaarligen trængde Grabmelodien frem fra hans bevægede Bryst, og de trøstende Ord gode Lindring i hans Hjærte; hans Blik imod Stiernehimmelen forvandlede hans Ghysen til Længsel, og da han igien henvendte Diet mod Indgangen til Graven, saae han Døren lukket, og Skikkelsen var forsvunden. Kun svævede nu frem og tilbage Skyggen af den vaiende Laarepiil.

(Fortsættes).

Dydens Billed.

En dydig Siel — siger En af Oldtidens Viis- mænd, ligner en stedse rindende Kilde, hvis Vand er reent, nydbart, sødt, behageligt, uudtømmeligt og ikke underkastet Fordærvelse.

Søndagen den 18de Jull indkommer Hr. Kammeraad Kalls Bidrag.

Borger = Bennen.

To og Tysyrtvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 17de Juli 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Baldhornistens Dødsfærd eller Offrene for Standsfordom.

(Slutning).

Betagen af Længsel, giennemtrængt af Andagtsfølelse faldt han paa Knæ og bad. Ikke hørde han under sin Bøn Stormen, der jøg Skyerne forbi Maanens blege Afsyn; ikke mærkede han det tilstrømmende Bands Larmen; ikke fornam han den fjerne Bulder, somom Bølgerne brødes paa den trodsende Klippe; ikke lagde han Mærke til Bølgernes Brusen, da Uveiret med Tordendrøn nærmede sig. Dog, ikke saasnart havde han endt

sin Bøn var staaet op og lovede sig til at drage hjemad, førend han fornam, at Naturen skrækkeligen var i Oprør, og han erkjendte nu den Fare, for hvilken han var udsat. Et Dieblif stod han i Tvil; derefter tænkte han igien paa sin forsagte, ængstelige Moder. "Jeg maa berolige hende!" — sagde han — skuede med Tillsid op imod Himlen, begav sig da ud paa Ijsbroen, betroede sit Legeme til Flodstrømmen, sin Siel til Gud og ilede fremad. Allerede stod Vandet over Ijsdækket; men ogsaa allerede var han nær ved den anden Flodbredde — da begyndte det at bevæge sig under ham — han fløi affted — et frygteligt Knald ligesom fra et Gevær, der affskodes foran ham, lød bagved ham og — Isen brast. Endnu næppe hundrede Skridt fra den reddende Bredde — en Kevne, han ikke kunde springe over, gabede ham imøde og standsede hans Skridt. Han løb tilbage — Vandet bevægede sig under ham, Ijsbroen var sonderbrudt, Bølgerne hævede Dækket, og blideligen, som Barnet i den gnygende Bugge, svømmede han bort paa en Ijsbrokke.

"Du har kaldt mig til Dig, Anna! og jeg kommer — sagde han rolig og oprømt, da Dødsangsten var forsvunden — i Bølgerne fandt Du din Grav, ogsaa der skal min blive. Herrens

Billie stee! — Lev vel, indtil vi sees hist; oppe." I den rædsomme Nat tonede, under de optaarneede Bolgers Brusen og rullende Jisbroffers Larmen, hien Grøvsang blidt som en Stemme fra Englen, der paa Opstandelsedagen, naar Gravene med frygtelig Bragen have aabnet sig, opvækker de Troende til et evigt Liv.

Denne faretruende Jisgang havde, med sin rædselsfulde Bulder, vakt de trætte Sovende og kaldet dem til Floddens Bredder. Uengstelig saae nu Enhver den truende Fare imøde. Ogsaa dreves Overforsteren og hans Kone didhen, af Bekymring for deres Søn. Med angstfulde Hjerter saae de nu det forskæddende Skuespil, og Faderens Trøstord formaaede ei at mindste Moderens Angst. Ogsaa havde hans Trøst tabt sin Kraft; thi det manglede ham paa egen Lillid. De søgte da Trøsten hos Faderen i Himlen, foldede Hænderne og bade — af Hjerternes Indre, om Beskytning for Sønnen. Medens de endnu udødsde varme Bønner, hørde de fierntfra Baldhornets rørende Toner. "Hør, Fader! — raabde Moderen, afbrydende sin Bøn, — hør! vor Søn nærmer sig. Ulykken har ikke rammet ham. Gud hørde vor Bøn." Faderen taug og lyttede efter Tonerne.

”De komme nærmere og nærmere — de komme op fra Vandet — sagde Moderen, der nu skælvede — Gud har ikke bønhørt os, Fader!”

”Hans Navn være lovet, hans Navn være priset! taledede Faderen, og hans Knæ rystede, da han sinede en dunkel Skikkelse svømme paa et Fjlsstykke midt i Floden, og han fornam Gravsangens hjærtefærende Toner.

”Hjælp, Hjælp, Redning!” — raabde den besvimede, nedsegnende Moder. Dog, Hjælp var umulig; thi ikke kunde nogen Redningsbaad trænge sig igiennem de rullende Fjlsbrokker. Faderen maatte, under Fortvillessens Stumhed, see, hvorledes hans elskte Søn, hans eneste Barn drog den visse Død imøde. Heldigere var Moderen, der, sig selv ei bevidst, ikke saae ham fare forbi, ikke hørde Gravsangens hjærteknusende Toner.

”Lev vel, gode Fader! Lev vel, kære Moder!” tonede det nu over til dem, igiennem Stormens Susen og Bølgerens Larmen.

”Far vel, far vel, min Søn! — raabde den jammerfulde Fader — Lovet være Herrens Navn endog, naar Hjærtet snart maa bryde!” Utter lode Baldhornets Toner; den hellige Sangs Trøsteord trængde igiennem Bølgerens Bruslen, og fra begge

Flodbredderne istemmede den forstummede og af
 Stræk betagne Mængde, i høitideligt Chor: "Jesus,
 Du min Trøst, Du min Frelsermand i Livet!"

Saa snart Baldhornets Toner ophørde, taug
 ogsaa Sungen; kun Stormvinden susede, og Bøl-
 gerne buldrede, forkyndende Herrens Magt.

Endog ved Hamburg saae man Ynglingen
 drage forbi, og hørde ham blæse sin Gravsang.
 Liig Svanen, hvis Bryst bevæges af Aelse og
 Længsel, naar den nære Død surrer om den og
 berører Strængene i dens Indre, fra hvilke da kun
 Dødsfange fremkomme — liig denne svømmede
 Gotthold, tænkende paa sin Anna, med rolig
 Hu, henimod det store Hav. Døden omsusede ham
 i Stormens Luden og Bølgernes Buldren; men
 paa sin hellige Sangs milde Toner svævede han,
 fra det dybe Hav, op til et bedre Liv.

Han vække nu den klare Morgenrøde,
 og Anna, Opstandelsens Engel, stande ved
 hans Side!

Nogle Ytringer om de nyere Christen- Foreninger (Conventikler) til særlige Andagts-Ovelser.

(Af Tscherners Predigten).

”Vistnok oprettede de Christne, i hine Apostlernes Dage, adskillige lignende Samfund, idet de forenede sig sammen til Menigheder og tilbade det høieste Væsen anderledes, end deres Samtidige og Landsfæller. Dog, dette var for dem en Nødvendighed, hvis de vilde være Christne, og tilfredsstille deres religiøse Krav paa en Maade, som stemte mede overens med deres Troeslære. De Christne betragtede den mosaiske Lov som ophævet: hvor kunde de da vedblive at iagttage de Religionsstykke, denne havde anordnet?! De maatte derfor særskille sig fra Jødedommen. De Christne tilbade en eneste Gud: kunde de da vel have samlet sig til Gudsdyrkelse paa de Steder, hvor der offredes til de falske Guder?! Ere derimod nu vel Omstændighederne for de Christne, i vore Dage og i vor Kirke, de samme? Forkyndes ikke i alle vore Templer Livets Ord, og tilbedes ikke Gud i Mand og i Sandhed? Er ikke Gudstienesten, i de evangeliske Kirker, indrettet, saavidt muligt, efter den apostoliske Kirkes Mønster? Have vi ikke, hvad

ogsaa den apostoliske Kirke fordum havde, Bøn, Sang og opbyggende Taler? De altsaa, der oprette og fremme, foruden vor offentlige Guds-Tjenester, tillige særlige Andagts-Ovelser, ja kanske endog unddrage sig fra hiin, idet de tage Deel i disse alene, foretage sig noget Unyttigt og Overflødig. Ja ikke alene overflødig, men endogsaa betænkkelig er en saadan Særskillelse. Kun altfor let kan nemlig den Andagt, der omgiver sig med Hemmelighedens Slør, og ikke ledes af den oplyste Kyndighed, udarte, ja endog vorde, af listige Bedragere, misbrugt til strafværdige Hensigters Dypnaelse. Ogsaa lærer Historien, at begge Dele alfor ofte have fundet Sted. Havde nu desuden denne Sag ikke nogen anden Skyggeside, maatte man endog misbillige den allerede af den Grund, at de, der saaledes særskilte sig, letteligen falde paa den Tanke, de monne høre til en ypperligere Art Mennesker; de monne være en udvalgt liden Hob Gudfrygtige og Retfærdige; ja de nære kanske vel endogsaa, med al deres Ydmagthed i Taler og Miner, alligevel aandelig Hofmod i deres Sieler og mene sig ophøiete over andre Christne. Kun den offentlige Gudstjeneste, der holdes lige for Verdens Dien saalunde, at Enhver kan see, hvad vi lære, er ikke

underkæstet en saadan Udartelse, en sliq Misbrug. Vel miskiender jeg ingenlunde i det, paa mange Steder yttrete, Ønske om særlige Andagts:Øvelser den gienvakte Driqt til et religiøst Leved; jeg vil endog troe, at de Fleste af dem, der attraae og deeltage i saadanne Andagts:Øvelser, ere religiøse og velsindede Mennesker: ikkedestomindre kan jeg umuligen, da jeg føler mig fuldeligen overbeviist om, at man, ved Deeltagen i vor offentlige Guds: tjeneste og ved Andagts:Øvelser i Familie: Kredse, kan tilfredsstille sin Trang til Næring for sine Religiositetets: Følelser, og jeg af Historien tillige kiender de lidet heldbringende Forvirringer, sliqe bestaaende Samfund afstedkomme, billige saadanne Samfund, ja endnu mindre raade til at fremme disse. Lader os derfor med Skaansomhed og Mildhed bedømme deslige Forsamlinger, men ingenlunde befordre deres Fremkomst enten ved Unbefaling, ved Deeltagen, eller paa nogensom: helst anden Maade!”

R. N. Thoring.

Søndagen den 18de Jult indkommer Hr. Kammeraad Kalls Bidrag.

Vorger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 24de Juli 1830.

Førlagt af Understøttelses Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets Bogtrykker.

Tre store Magter.

(Frit efter J. L. Klübers Beobachtungen 1830).

Den theoretiske saavelsom den ægte praktiske Politif erkjender almindeligen tre store Magter: den offentlige Mening, Baabenmagten og Pengemagten. Den første er efter Verdenshistoriens Vidnesbyrd altid feierriig, den anden og tredie kan vel i Forening paa en kort Tid standse dens Fremskridt, men aldrig undertrykke disse. Den anden gjør kun da sin Besidder sikker og uroffeligg, naar den er i Forbund med den første: en Sandhed som ingen Samling af flere Partiers Baabenvælde kan bringe til at vakle; thi den Lykke,

som har fulgt de virksomme og driftige Baabenmægtige, overlevede aldrig hiint Forbunds Oplosning. Den tredie Magt er overalt kun en Hjælperste for de tvende førstnævnte; men kun for den anden af dem er den en uundværlig Allieret. Paa sin høieste Standpunkt viser den sig som Nationalrigdom. Forsaaavidt den skulde beroe blot paa Statscassens Beholdning eller Credit, befindes dens Styrke ikke sieldent af ringere Betydning, end naar den ligger i visse Handelshuses Hænder, der selvstændigen rage frem som Magter af tredie Rang, saasom Rothschildernes Pentarchie.

Enhver Baabenmagt indskrænker sig til enkelt Land eller Stat. Thi, hvor stor den endog monne være, saa har den dog stedse et vist Fædreland, og det Fundament, hvorpaa den hviler, er et Territorium af bestemt Omfang, fra hvilket alene den maa gaae ud, og til hvilket den, endog efter den lykkeligste Krig, maa vende atter tilbage. Dens Tilværelse er følgelig betinget og indskrænket i Rummet, og den Plads, hvortil den er knyttet, kan vel formindkes ved Erobring af Fremmede, men ikke varigen betrygges ved egne Erobring. Endnu er ingen Plan til et Universalmonarchie kronet med et lykkeligt Udfald, og ingen vil nogen sinde worde det til Etadighed. Jo større et Stats

gebeet er, desto mere er det udsat for Udstykning og Udsplittelse, isærdeleshed under stigende Folkesmængde og Cultur.

Derimod er den offentlige Mening og Pengevælden ikke Magter, som ere bundne til et vist Land. De ere Verdensmagter, uden noget isoleret Fædreland, og hverken indskrænkede ved Tid, Rum eller Statsform, utæmmelige for Enevælde, selv for den meest vaabensværke, og selvgelig sande Universalmagter.

Den allermægtigste er uden Tvivl den offentlige Menings Magt, og denne er i Virkeligheden uovervindelig. Saaledes kaldes hiin aandelige Magt, som danner sig ved fri Udtale af den moralske Overbeviisning hos Fleertallet af de Forstandige og Belsindede af alle Borgerclasser. Den er et nødvendigt Product af den samtidige Folkedannelse, som paatrænger sig ikke blot som en Sandhed, men som en Fornødenhed i en bestemt Tidsalder. Thi hvad er den vel andet, end en Frugt af den almindelige Udvikling af Menneskelivet til en større og større Fuldkommenhed i Aarhundredernes Løb?

Ikke blot dens Venner, men selv dens meest aabenbare Fjender tjene den offentlige Menings Fremskridt, som ved en Tilskikkelse; thi enhver ny

Hindring, som modsættes dens Udvikling, er for den et Middel til ny Seier. Ustandselig, som den vældige Storvaskne, breder den sig ud over Land og Hav, og optager i sig, til forenet Samvirken for et fælleds Maal, den aandelige Kraft hos Mennesker fra alle Lande, af alle Religioner, af alle Stænder. Ligg Lavinen, der sonderknuser Alt, hvad der modstræber dens Fald, tager den sit Udspring fra et Tankeatom, som, ved en eller anden Aaledning, river sig løs af Tankeforbindelsernes sædvanlige Række. Men hvad der ikke er udsprunget af individuelle Forestillinger og Hensigter, men avlet i Elementernes Gæring, udfløkket og uddannet under det borgerlige Samskuds Udvikling, det er uundslægtelig: et Svøkn, nedlagt i Evighedens grønne defulde Skjød.

Saaledes var det med Christendommen i dens første Begyndelse, i Middelalderen med den romerske Curies Universalmagt, i det sextende Aarhundrede med den store Kirkereformation, og i det attende med den politiske Omvæltning, som fra Nordamerika forplantede sig til den gamle Verden, og endnu sætter Europa i Bevægelse.

I saadanne Tilfælde ere Resultaterne større og Fremskridtene langt mere udstrakte, end den Forstand, som avlede Omvæltningens Spire, eller

Phantasiens høieste Flugt, i Begyndelsen kunde åbne. Skulde vel Opfinderen af Bogtrykkerkunsten have været at fatte den Tanke, at alle Baasbenhæres Magt tilsammen, efter et Par Aarhundreders Forløb, vilde være altså svage til at undertrykke hans Opfindelse, om de vilde det?

I en fattig Klostercelle udviklede Spiren sig til Kirke-reformationen, dette overraskende Bærk, som endnu i lang Tid vil og bør stride fremad. Allerede efter halvjerde Aars Forløb havde den fattige Munk, som uden tilsyneladende udvortes Held drev paa sit Bærk, under Forsølgelse af Høier og Minge, og af Christenhedens Overhoved fordrømt ved en egen Bulle, dog naaet en saadan Betydning, at Keiseren og Rigsstænderne kjendte ham god nok til formeligen at træde i Underhandling med ham paa en almindelig Rigsdag. Endog Inscriptionen paa den Keiserlige Stævning: "Honorabili nostro, dilecto, devoto Doctori Martino Luthero, Augustiniani Ordinis" bær Vidne om den Anseelse, hvortil han i saa kort en Tid havde kæmpet sig frem. Advaret fra mange Sider, og selv af den Mening, at den Skjæbne, der ramte Hus, ogsaa ventede ham, udbrød den Uforsværgede alligevel, da han vinede Nædeseders Læge, i sin diærvte Forstikring: "Vare der

endogsaa faamange Diævle i Worms, som Stene paa Lagene, saa vilde jeg dog derind!" To Gange blev han af den keiserlige Herold ført frem for Rigsforsamlingen, og hvergang forsvarede han med tillidsfuldt Mod sin Lære for Keiserens Maiestæt og Rigsstænderne, opfordrede at forsøge dens Gjendrivelse af Skriften, og sluttede med de Ord: "Her staaer jeg, jeg kan ikke handle anderledes, Gud staae mig bi, Amen!" Kurfyrsten af Trier spurgte ham mild og venlig, hvorledes man kunde bringe Sagen til en mindelig Afgjørelse. Han gav det betydningsfulde Svar: "Kommer min Lære ikke fra Gud, saa vil den i et Par Aar gaae under; men er Sagens Fremgang Guds Villie, saa skal I ikke nedfue den! Det kan Keiseren og Stænderne formelde til Paven." Den samme Stormand truede ham derpaa med, at det vilde koste hans Hoved, om han ikke gjenkaldte. Men han svarede: "og havde jeg tusind Halse: jeg vilde give dem alle hen for den evangeliske Lære!" Forbittrede bestormede hiin Kurfyrste og Erkebiskop, med Flere, nu Keiseren om at bryde det sikre Leide, han havde tilsagt Pater Martin. "Paa denne Maade," sagde Sjelehyrden, "vil med en Haandsfuld Blod den Sag være afgjort, og en Kjætter behøver man ikke

at holde Ord." Men Sandhedens Straaler berørte den ridderlige Carl's Die, og han gav det ægte keiserlige Svar: "Nei! Bare Troe og Love landsflygtige paa den hele Jord: hos Keiseren maatte de dog staae fast." Keiseren noiedes med, en Maaned sildigere, med de saa endnu tilstædeværende Rigsstænders Minde, at udstæde et af de pavelige Legater affattet Edict, hvori Luther med alle sine Tilhængere og tilkommende Beskyttere blev erklæret i Rigets Aft, hans Lære forbuden paa det strengeste, og hans Skrifter fordømte til Baalet.

Standfede vel dette Reformationsværkets Fremgang? — Ni Aar efter overgave de evangeliske Kurfyrster, Fyrster og Stænder, i en offentlig Rigsforsamling i Augsburg, til Tydsflands Keiser den formelige Troesbekjendelse, Reformationens Grundlag, paa det tydske og latinske Sprog, tilgængelig ikke blot for de Lærde, men endog for læg Mand. Med lydelig Stemme turde de forelæse Keiseren og Forsamlingen dette Melanctons store Mesterværk, ved hvilket det er tvivlsomt, om man meest skal beundre dets Klarhed og Bestemthed, den tilsyneladende kunstløse Fremstilling, eller den uovertræffelige Siinhed, Lempelighed og Moderation, med hvilke Misbrug afløses, Modstandernes Meninger gjendrives, og det

Væsentlige af Troeslærdommene udvikles, uden at
 svække den tilsigtede Virkning, uden at sætte den
 religiøse Overbeviisning, eller det evangeliske Par-
 ties Værdighed, i mindste Naade tilside. Endnu
 imedens denne samme Rigsforsamling varede,
 blev Confessionen oversat paa Fransk, Italiensk,
 Spansk, Portugisisk og Engelsk. Sildigere ere
 Oversættelserne paa Dansk, Svensk og Bøhmisk
 komne til.

(Fortsættes).

Trykfeil i No. 28 og 29.

Side 223, Lin. 7: Stom, læs: Strøm

— 224, — 16: Wiismænd, læs: Wiismænd —

— 230, — 3: Tscherner læs: Tschirner

der Institution af indvortes og det ydre Land i Danmark
 ved en stor Samling af Indvorne. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa.

Indvortes og det ydre Land i Danmark

Den første af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa.

Indvortes og det ydre Land i Danmark

Den første af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa.

eller en anden Samling af Indvorne. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa.

Den første af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa.

Den første af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa.

Den første af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa. Den var den første
 af sin Art i Danmark og den første af sin Art i Norden
 og den første af sin Art i Europa.

S n d t æ g t.

	Esbler og Regn.		Rebe Gald.	
	Stbd.	f.	Stbd.	f.
Beskolning fra forrige Quartal, Støfsmager iberegnete	1281	78	1696	85
A. Hverlige Støfsmager for Høglæderets 42 Kargang No. 14—26	501	19		
B. Contingent for de to første Quartaler i dette Aar	1755	48		
Sto for en gammel Støffance	63	73		
C. Stenter af 28,800 Stbd. Guld			576	
Sto af 2,500 Stbd. Guld for Garrolin-Degeter			50	
D. Raans Offetaling	18	72	1066	48
E. Rigt mod Representerter			1000	
	Stbd.	3621	24889	37

Overensfommende med den af Administrationen førte Control:

Staden Reich. Rentier. Gdram.

Kund.

I d g i v t.

	Esbler og Regn.		Rebe Gald.	
	Stbd.	f.	Stbd.	f.
1. Pensioner for dette Quartal: De almindelige Pensionister	718	72	112	48
Personisterne for det Dvooffte Regat Sto af Caroline-Degeter ..			44	
Sto af Caroline-Degeter ..			25	
Sto			50	
2. Røst- og Løse			30	
3. Støfsmager 1000 Stbd. Guldsumpt à 208¹/₂ pCt	1042	48		
4. Afdrag paa Raant i Danfen			2300	
5. Høglæderets Trykning med Papir	201	16		
6. Samlinger			364	
Støffancer af ulfæder, ei endnu indbrøede Dutteringer: <small>Gælder og Tegn. Rebe Gald.</small>				
for Raan ... 152 Stbd. 1133 Stbd.				
for Conting. 312 — 36 f.				
for Degeter... 3 — 2 —				
Guldo	1191	22	328	85
	Stbd.	3621	24889	37

Kjøbenhavn den 30de Juni 1830.

M. Bentzen.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 31te Juli 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

Uf Selskabets Medlemmer ere i afvigte April
Quartal, ved Døden afgaaede:

1) Contribuerende:

- Hattemager Kruse
- Frue Schæffer
- Malersvend Broder Hein
- Bogbinder Westphal
- Frue Banner
- Inspecteur Jessen
- Maler Lange
- Grev v. Løvendahl

Justitsraad Benken
 Kammeraad Janzen
 Mad. Hinrichsen.

2) Pensionister:

Profesor Smiths Enke
 Havnefoged Nissens Enke.

Ligeledes have følgende contribuerende Medlemmer udmeldt sig:

Koffardiecapitain Schou

Bager C. Møllers Enke

Frue Bispinde Mønter

Commerceraad Peholdt

Skrædermester Carlzen

For Contingents; Restancer er udslettet et Medlem.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

Lund.

Tre store Magter.

(Fortsættelse).

Forelæsnningen af det evangeliske Bekjendelseskrift havde gjort et dybt Indtryk paa Keiseren, ja endog paa adskillige geistlige katholske Rigsstænder. Keiseren lod de Evangeliske melde: "at han med al Flid vilde overveie dette fortræffelige, høist vigtige og mærkeligt store Anliggende." Biskoppen af Augsburg kunde ikke afholde sig fra den Erklæring: "Alt, hvad der blev forelæst, er den rene Sandhed; vi kunne ikke nægte det." Erkebiskoppen af Salzburg yttrede: "Grundede og retfærdige er de fleste af de Evangeliskes Klager over Misbrug, og deres Ønske om at see dem afhjulpne: men det er dog uudstadeligt, at en simpel Munk skal have Lov til at reformere os alle." En anden af Rigets Stænder skal have sagt: "Disse ophidsende, geistlige og verdslige Tørere slaae sig ikke tilfreds, for end vi ere ødelagte: de gjøre Keiseren, som ellers er from og god, ganske ør i Hovedet."

Saaledes var det ogsaa. Reformationsværket, i sin Oprindelse en tilsyneladende Ubetydelighed, offentlig fordømt af Keiser og Pave, i de første sex Aar hadet af næsten alle Stormænd, neppe beskyttet af een eneste Tyrste, og næsten kun af

Medlidenhed taalt, blev lige virksomt befordret af Venner og Fjender, efter mindre end tredive Aars Forløb anerkjendt ved formelig Religionsfred, og hundrede Aar senere rodfæstet og sikkert i det tydske Rige ved en Grundlov, efterat det havde udbredet sig i mange Lande i og udenfor Europa, og efterat Strømme af Blod i tredive Aar vare udøste for at befæste Reformationen.

Hvor paafaldende forandrer sig ikke, Dag for Dag, den talmudiske Jødelære for vore Dine? Hvor nær og let er ikke allerede for mange Israelliter Overgangen blevet derfra til en Fornuft: Religion. At Middelalderens Begreber om Standsforskjel og Casteinddeling af Borgere i samme Stat mere og mere taber sig, ikke blot iblandt den oplyste Deel af Folkene, men i Almindelighed: at mere moderate Forestillinger ere i Omløb angaaende Kirkeanliggender: dette maa ogsaa tilskrives den offentlige Menings Indflydelse. Og hvilken Kilde, uden denne, skyldes Catholikernes Emancipation i Irland: Formildelsen af Jødernes borgerlige Stilling i mange Stater, saa at deres Rettigheder er lige med de Christnes?

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 7de August 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Tre store Magter.

(Slutning).

Her maa ogsaa Grunden søges til at Ideen om Grækernes Befrielse, som moisommelig kjempede sig igjennem i deres Hjemstavn, endelig fæstede Rod endog i de fjerneste Staters Cabinetter. Den offentlige Mening er det at tilskrive, at en virkelig, af de største Magter omhyggeligt beskyttet, og med Midkjærhed bevogtet Rolighedstilstand, som næsten realiserer den skjønne Drøm om en evig Fred imellem de cultiverede Stater, er fulgt efter de hidtil brugelige Freds- eller snarere Vaabensilstandstraktater, i hvilke evig Fred og evigt Venstabs paa det

Kraftigste blev gjensidigen lovet — men ligesaa hurtigt brudt, saasnart Udsigt til Fordeel lokkede til Erløshed. Den offentlige Mening er det, der istedetfor systematisk Handelstvång har kaldt en fornuftig, paa Nationernes gjensidige Trang og Læve bygget Handelsfrihed tilveie, og ordnet Statsindtægterne saaledes, at Byrderne ere ligeslignende og retfærdigen fordeelte paa alle Classer af Statsborgere.

Saa mægtig og kraftfuld, saa overraskende, paatrænger sig og seirer den offentlige Mening eller Oplysningens Magt, og overvælder tilsidst de rodfæstede Fordomme fra soundne Aarhundreder, og enhver bydende Baabensstyrke, som prøver paa at standse Tidens aandelige Fremskridt. Man være nok saa stærk, det bliver dog stedse et frygteligt Bøvestykke at gribe ind i det Hjul, som en mægtig Skovstrøm driver.

Uden Understøttelse af den offentlige Mening for det Princip, der bevæger Statslivet, er enhver Stat vanmægtig. Men med denne hæver den lille Stat sig til en Kraft, der veier op imod den langt større Stat, hvis Regjering savner hiin indenlandske Allierede. Hvo, som vil nægte dette, maa fornægte den ældre og nyere Histories Vidnesbyrd, ja Naturens Gang. Den Kæmpe, som

drages med Kramper, bliver overvældet af en ringe Dverg, som er velbygget og karst paa Lemmerne.

Mindre høit end den offentlige Menings Magt staaer Pengevælden, men viser sig dog i vor Tid som en Verdensmagt, der ikke er indskrænket til enkelt Stat eller Territorium. Den gjør sig overalt gjeldende. Uden dens Hjælp føres nu ingen Krig, ingen Modrevolution lykkes. Den har sit Sæde allevegne, og sine Ordførere og Ministre paa Børserne i London og Paris, i Amsterdam og Hamborg, i Wien, Berlin og Frankfurt: hine Ordførere, hvis uoploselige Coalition nu til dags danner en Art af Aristokratie i Europa.

Denne finantsielle Magt har sine Landstænder, Capitalister kaldede, uden hvis forventede Bifald den Intet vover, og uden hvis virkelige Bifald og Medvirkning den ogsaa kun vilde udrette lidet. Og af hvem modtage nu vel disse Stænder deres Instructioner? Af den offentlige Mening. De ere altsaa sande Generalstænder. Gjør Storsultanen: gjør den fordums Malteserorden: gjør Don Miguel: gjøre de endnu vaklende Republikker i Sydamerika Forslag om et Laan, selv under de meest lokkende Vilkaar: hine Ordførere svare dog — ud af deres Stænders inderste Hjerter — med et lydeligt Nei! De svare som Organer for den offent-

lige Mening. Paa dennes Magtord stige og falde de største Staters Forskrivninger i Realisationsværdie; som Mynter stige de over Pari, eller synke saa lavt, at Ingen vil befatte sig med dem. Capitalisterne udgjøre nu fra den ene til den anden Ende af den civiliserede Verden en usynlig Forening, og ere sande Verdensborgere, hvad Finantsfaget angaaer, der have en selvstændig og uafhængig Villie til at yde eller nægte Regjeringerne den Understøttelse, som begjeres. Ved denne Forening er det Særegne, at den bestaaer af Medlemmer af alle politiske og religiøse Partier eller Sekter. Den fælleds Aand, som besjeler dem alle og forener dem, er Pengebegjerlighed: og Handels: Aand, just ikke altid i det sidste Ord's ædle Betydning.

Det er saa langt fra, at nogen Regjering nuomstunder skulde vægre sig ved at anerkjende denne tause Forenings Selvstændighed og Indflydelse, at ingen forsmaaer i Gjærningen at vedgaae sin Afhængighed deraf. Erangen nødsager dertil, og andre Staters Exempel, forbundet med Bevidstheden om at det er umuligt at finde den fornødne Hjælp paa nogen anden Wei, formilder den ubehagelige Følelse af den Nedværdigelse, som dette Forhold kunde synes at medføre. Man har kun Balsget imellem at underkaste sig det Trykkende i Pen-

gemændenes Fordringer, og at savne al offentlig Credit, hvilket Sidste, efter Omstændighederne, kunde medføre langt større Ulykker.

Capitalisternes Forening giver kun Credit, og Hjælp ydes kun dem, der give gode Ord, og holde deres Løfter. Boldsomhed og Magtsprog tilintetgjøre Hjælpen. Hvor Talen er om Pengesforstrækninger gjælder ingen Personsanseelse; Paven og Keiseren, Indlændingen og den Fremmede, modtages med samme Kulde og efterregnende Betænsfelighed. Magthaverens Legitimitet og Rang bøie ligesaalidet hine haardhjertede Independenters Sind, som den kraftigste Bevidnelse om Renten og Capitalbetaling alene er istand dertil. Ene og alene den efter forudfattede Meninger fornødne Sikkerhed for at Capitalerne ere fordeeltigt udsatte og deres Tab ikke at befrygte, formaaer at aabne de vel forvarede Pengeposer.

Uligevel er Pengevælden, ligesom enhver anden isoleret Magt hos enkelte Individider, underkastet en høiere Overmagt, Omstændighedernes tilfældige Sammenstød og Verdensbegivenhedernes Gang, hvis ledende Traade og Styrelse ere skjulte for ethvert jordisk Die.

Endelig gives endnu, dog kun for visse Mennesker, en fjerde Universalmagt, hvorved Magthav-

verne blænde sig selv eller stræbe at blænde Andre. Dette er Fordommens og de gamle Vaners Magt, hvis Vælde for det mæeste er bygget paa blind og herskesyg Egoisme. Men lykkeligviis er denne Magt, bygget paa Sand, ustadig som den slagrende Sommerfugl, og derfor kun af kort Varighed.

De franske Basker.

Pyrenæernes vestlige Afhang, fra den Landstrækning af, hvor denne Bjergkjede endnu kun hæver sig tre tusinde Fod over Havet, og hvor Kornmarker og Græsgange naae lige til Bjergenes Toppe, beboes af et Folkelag, som ved eiendommelige Sæder og Skikke og ved et Sprog, som er aldeles forskjelligt fra de nærmest boende Nationers Tunge: maal, vækker betydelig Interesse.

Til en ny Bygning henvende vi kun et flygtigt Biekast, men Levningerne af et græst Tempel, end: skjøndt det er aflædt sine fleste arkitektoniske Prø: delfer, drage vort Blik til sig, og de Erindringer, som disse vække, fremfalde vor alvorlige Efter: tanke. Saaledes bliver ogsaa vor Opmærksomhed

fængslet af et Folk, over hvis Tjese Aarhundreder ere dragne hen, uden at have forandret noget i dets oprindelige Egenheder, eller nogen Tone af dets Sprog, men som i dets Bjerger intet har følt af Civilisationens Indvirkninger, hvilke hos andre Nationer have modtaget saamange forskjellige Former, og tilsidst tilveiebragt en vis Jævnhed og fælleds Overeensstemmelse.

Den største Deel af Baskerne staae under det spanske Scepter, og danner næsten ganske Folkemængden i Ober: Navarra, Alava, Biscaya og Guipuscoa, rundt omkring det Sydlige af den hispaniske Havbugt. I det franske Departement Nedre: Pyrenæerne leve alene halv: fjerdsindstyve tusinde baskiske Familier. Disse Basker inddele deres Land, som de kalde Hesenalheriac (det baskiske Rige), i tre Cantoner: Labour, Soula og Behere-Navarra (Nedre: Navarra). Det første er det største og folkerigste af disse tre, og der har det baskiske Sprog og de oprindelige Skikke vedligeholdt sig mere ublandede, end i de andre. I intet af disse Districter findes egentlige Stæder; med mindre man vilde give St. Jean:de:Luз dette Navn, endskjøndt den egentlig kun er en stor Flekke. Som en Folge heraf have heller ikke enten Fabriker eller noget andet af de

Etablissementer, som fremstaae ved de mangfoldige Forbindelser, der finde Sted iblandt en talrig og oplyst Folkemængde.

Indbyggerne dele sig i tre Classer, Adel, Bønder og Daglønnere. Adelen er ikke talrig, og, med Undtagelse af et Par Familier, fattig og uden synsderlig Dannelse. De Landboer, som ere i Besiddelse af Jordeiendomme, nyde en jevn Velstand og staae i temmelig Anseelse. Ogsaa Daglønnernes Fortjeneste er tilstrækkelig til at sikke dem et behageligt Liv. Der, ligesom andensteds, er Middelsclassen, som benævnes Etcheco yauna (Husmænd), den talrigste, og udgjør den egentlige Stamme af Nationen. Disse Grundeiere ere overalt lige stolte, saavel af deres Fædreland som af deres Fødsel, og i det hele Land gives ifkun et eneste Exempel paa en Etcheco yauna, som har gjort sig latterlig ved at eftertragte en anden Titel.

(Fortsættes).

Søndagen den 15de August indkommer Hr. Pastor
Vibys Bidrag.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 14de August 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

De franske Basker.

(Fortsættelse).

Fra Høiderne ved Ainhoue overseer man med et eneste Blik det hele af de franske Basker beboede Land. Umiddelbart ved deres Fod ligge tre store Flekker, Sarra, St. Pe, og Espelet, hvis adspredte, blændende hvide Huse indtage to Sider af Sletten. Espelet, som næsten berører den spanske Grændse, skylder en levende Transithandel med Uld sin Velstand. Sarra og St. Pe ere næsten alene beboede af ansete Huuseiere. De ligge paa et meget frugtbart Jordstrøg. Til høire Side skjule Egeskove af en særegen Grønhed

Bjerge og Dale, samt Flækkerne Louhossoa, Maccaya, Odesse og Hasparren, der ligge paa en Jordbund, som uagtet sit stenede og ufrugtbare Udseende dog giver Høst to Gange om Aaret.

I Hasparren er et betydeligt Marked hvert Aar, som bliver besøgt af alle Landets Indvaanere, og hvor Spanierne ere Hovedkjøberne. Nærmere hen imod Linhoue seer man i en smilende, af Floden Rive gennemstrømmet Dal, de tre Smaaflækker, som tilsammen udgjøre den forhenværende Hovedstad i Baskernes Land, Ustarritz. Der var det, at Bilzar eller Senatet forsamlede sig i gamle Dage, i den ældgamle Egeskov, hvoraf endnu en Levning er tilbage. Med Ryggen imod et ærbærdigt Træ, stillede i en trofast Kreds, afhandlede Oldingerne Landets Anliggender. Siden blev Ustarritz Sædet for Landets Localregjering. Nu beroer Byens hele Vigtighed derpaa, at Sæderne og Sproget der har bevaret sig mere reent og ublandet, end i de andre baskiske Flækker.

Alt det Dørlige, sit Bilzar, sine Domstole og sin Handel har Ustarritz mistet. Paa en nærliggende Høi er endnu nogle ubetydelige Spor af Byen Petarsa. Ikke langt fra la Camba er en smuk Høi, hvis Mineralkilder trække mange

Folk sammen henimod Sommerens Ende. De Festsigheder, Lege og Jagtpartier, som paa den Aarstid finde Sted, gjøre dette Opholdssted til det behageligste i det hele baskiske Land. Ligeoverfor ligger Jazon i en stille Skov. Ved Landeveien, og paa den Side henimod Bajonne, ere Sognene Urkuray, Arbone, Arcanguez, Bassefary og Laressore. Det sidste Sogn besidder den eneste Skole, hvori nogen høiere Cultur meddeles. Denne Egn er ogsaa nogenledes bekjendt med de franske Sæder og viser mindre, end andre Districter, Uvillie imod det, som kommer fra Udlandet. Omtrent den samme er Civilisationen i de smaae Kjøbstæder St. Palais, Mauleon, Etchpearren, Navarreins og Cardets og den Mængde Landsbyer, som omgive dem. Længst borte mod høire Side udbreder sig Byen St. Jean; Pied; de; Port og de Kjøbstæder, som strække sig fra denne indtil Dalen ved Baiorry. Endelig seer man langs med Kysten af Habbugten; ved Bayonne Husene i Biarrits, Anglet, Bidart, Gunthari, St. Jean de Luz, Siboure, Urrugue ved Foden af Bjerget Als; guibal, Tren, Fontarabia, og Ruinerne af Andayn, som bedække Kysterne.

Alle disse Navne ere nuomstunder kun lidet bekjendte; imidlertid vare de Flækker, som føre disse Navne, i sin Tid Hjemstavn for nogle af de meest driftige Søefarere — som kaldes Søulvene — hvilke længe førend Hollænderne og Engellænderne gjorde Jagt paa Hvalerne i de nordlige Have. Efter et Sagn, hvis Paalidelighed er undersøgt af Robertson og flere, skal det ogsaa have været en biscaynisk Søemand, som meddeelte Columbus Underretning om, at det store Continent, som han formodede i Vesten, virkeligen var til.

Det er et Spørgsmaal, om Havet ved nogen Aanden af Europas Kyster viser sig saa skjönt og maiestætist som i Gasconne; Bugten. Dets lange, høie og brede Bølger pidske her uophørlig Strandens Kridtvægge paa den steile Bredde, og den dumpe Gjenlyd fra Klipperne kan endnu høres høit oppe paa de baskiske Alper. Overalt har Naturens Haand dannet dybe og høist forfriskende Huler i Klippevæggene. Den meest berømte af dem, ved hvilken ogsaa de elskeligste Minder dvæle, er den i Nærheden af Biarritz, som bærer Navn af Kjerlighedskamrene.

Baskerne frembyde det interessante Skue af et Folk, som midt imellem de Storme, der have

sat Naboerne i Bevægelse, er forblevet i Rolighed, og som hverken har erfaret nogen af de Sammensmeltninger eller af de Sønderlemmelse, hvorunder andre Folkeslag have lidt: et Folk, som ikke har Stammeliighed med nogen af de andre Nationer, som ere til: et Folk, som er ligesaa forskjelligt fra alle andre Mennesker ved Sæder og Sprog, som adskilt fra dem ved Hjemstavnens Bjerge, og ved den Bestandighed og Bedholdenhed, hvormed de have nægtet det Fremmede Udgang. De grundigste Forskninger bevise, at **Baskerne** nedstamme fra Iberiens oprindelige Beboere, hvilke vare i Besiddelse af Pyrenæernes Passer og begge Bjergkjedens Sider, førend Celterne brøde ind i Landet, og førend Phoenicierne, hvis Ankomst til Spanien i Historien antages at have fundet Sted femten hundrede Aar før vor Tidregning begyndte, indfandt sig for at bearbejde Landets rige Sølv- og Guldminer.

Bretonerne i Nedre-Bretagne, **Walliserne** og **Irælænderne**, disse ligeledes ældgamle Beboere af det vestlige Europa, have Intet tilfælleds med Baskerne, enten i Henseende til Sprog eller Physiognomie, Charakter, Sæder eller Skikke. Alligevel har man Beviser for, at den **baskiske** Stamme har udgjort den store Masse af Folke:

mængden i Spanien og Portugal, og at disse Urindbyggere, der senere bleve fordrevne eller tilbage-
trængte af Celter, Phoenicier, Karthager, Græker og Romere, som kom til Halvøen, fastede sig i de
kantabriske Bjerger, og boesatte sig paa Pyrenæer-
nes vestlige Skraaning, hvor deres Frihedskjerlig-
hed og trofaste Hengivenhed til deres Bjerger sikrede
dem imod enhver Sammenblanding med de fra
Norden kommende Erobrere. Overalt i hele Spa-
nien og Portugal finder man Stæder, Floder og
Bjerger, der have baskiske Navne, hvilket beviser,
at denne Nation i den fjerne Oldtid har været ud-
bredt over hele Halvøen.

Baskerne, som de nu ere, have noget Indtæg-
gende i deres Udortes. Mændene ere af Middels-
størrelse, men vel voxne, og ere et Billede paa
Styrke og Behændighed, saa at Ordsproget: "at
rende som en Baste" er aldeles passende. Deres
lette Dragt, der stemmer overeens med deres Sæ-
der og svarer til deres Clima, lader deres af Natu-
ren smukke og yndige Bevægelser falde i Dinene.
En brunn Troie, kastet om den venstre Skulder,
en aabenstaaende rød Vest, en stedse meget pynte-
lig Skiorte, snævre Beenklæder, der ere fastbundne
med et rødt Skærf, blaae eller brune Strømper,
ziirlige, af Hamp flettede og med røde Baand

fastgjorte Sandaler, udgjøre en ung Baskes Klædedragt. Hans Hoved bedækker en flad Hue, der er sat paa Snur; eller ogsaa ere Haarene sammenbundne med et Silkenet. Baaben fører Basken almindeligviis ikke; men hans jernbeslagne Stok, hvoraf han veed at betjene sig med Færdighed baade til Forsvar og til Angreb, lægger han sjeldent fra sig.

Det er vanskeligt at give noget sandt og til det Virkelige svarende Begreb om de baskiske Fruentimmers Skjønhed og Ynde. Man bemærker hos dem de regelmæssigste Former, den skjønneste Væxt, den meest blomstrende Hudfarve. Deres skjønne Arme, deres smukke Hænder, deres nydelige Fødder staae i den fuldkomneste Harmonie med en ædel Ansigtzdannelse og en aldeles græst Profil. Disse Yndigheder blive endnu forhøiede ved en uudsigelig Skjønhed i deres Bevægelser, ved en værdig Anstand og Holdning, og ved det skjelmste Smil, som svæver om deres Koralmund og laaner deres allerede ved sig selv saa brændende sorte Øie en stærkere Glød. Det kan ikke beskrives, hvor behændigt de kaste deres Haandtene i Luften, eller holde den lille Leerkruffe paa deres Hoved i Ligevægt: eller med hvilken Kunst de slynge om deres lange Loffer det Silkeklæde, hvis lange Ender

flagre paa deres hvide Nakke: og ligesaa svært er det at meddele et Begreb om, hvor smukt den hvide Siltehat, det brændende røde Halsklæde og det korte Skarlagens Skjort klæder den baskiske Pige.

Man paasiger virkelig disse skønne Tryller: inder lidt Koketterie og en god Deel Letsindighed; men det kunde vel være, at man i denne Henseende tager Skinnet altfor meget for Virkelighed. Den Letfærdighed, som man lægger de baskiske Skønne til Last, synes heller ikke godt at rime sig med den dybe religiøse Følelse, med den Tilbageholdenhed i deres Udførd, og med den Sædelighed og Flid, som herske i Ustariz, i Hasparan og i de andre baskiske Smaabyer.

(Fortsættes).

Søndagen den 15de August indkommer Hr. Pastor
 Visbys Bidrag.

Vorger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 21de: August 1830.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universtets- Bogtrykker.

De franske Basker.

(Slutning).

Basken er virksom, udholdende og modig, hvilket er almindeligt hos alle kraftfulde og smidige Folk. Som Soldat duer han just ikke til Linie-tropperne, men i den saakaldte lille Krig udvikler han megen Driftighed og bliver en frygtelig Fiende. Hans Blod er heedt, som Elima i hans Dale, hans Mod er urokkeligt som hans Fødelands Klipper, og hans Angreb ere voldsomme og forvovne. Den dybe religiøse Følelse, som besjeler ham, er neppe tilstrækkelig til at holde hans brusende Lidensskaber i Løkke, saa at disse af og til beholde

Overhaand over hiin; imidlertid er Spanierens Hævntørst ham fremmed, hvorimod han maaler sig med denne i Gjestfrihed. Den høie Afgtelse, med hvilken Basken taler om de Døde, er et karakteristisk Træk hos Nationen. Med denne Afgtelse staaer formodentlig ogsaa de Tegn paa en grændseløs Smerte i Forbindelse, som Baskerne pleie at lægge for Dagen ved en Nærpaarvrendes Død, nemlig Udreven af Haaret og Selvpiinen. Men Regjeringen har under strænge Straffe forbudet disse Overdrivelses.

Basken har intet andet Fædreneland end sine Bjerge, og endnu taler han om Frankrige som om et fremmed Land. "Denne Flod danner Frankriges, og disse Bjerge Spaniens Grændse" er en for Basken ganske almindelig Talemaade. Basken er en ærlig Kjobmand, ikke have syg eller pengegridsk, men tilfreds med en maadeholdende Fordeel. I sin Eensomhed er han vedblevet at være fri for de Laster, som almindeligviis pleier at findes hos Grændsebeboere. Meget sjeldent forlader Hyrden paa Bjergsletterne sine høie Sjelde, og skeer det engang, saa er det for at sælge en Geed i Staden: saaledes benævner Basken udelukkende Baskjonne. Paa denne Maade fremmed for vort Aarhundredes Cultur og Sæder, bliver han Natur:

standen temmeligt nær, men lever glad og tilfreds i sin Uvidenhed. Den velhavende Landmand besøger de aarlige Markeder, og lærer der lidt til det franske Sprog at kjende, men derfor medbringer han dog intet af disse franske Naboers Sæder og Elebenhed til sine Dale, men modtager Vandringsmanden, der besøger ham i hans Hytte, med Oldtidens hele godmodige Hjertelighed.

Iblandt de Træk, som karakterisere Baskerne er ogsaa en Keenfærdigheds og Pynteligheds Land, som erindrer om Hollændernes Skikke, baade i Henseende til Klædedragt, og i Henseende til Huusvæsen. Bygningerne blive ideligen oppudsede og hvidtede: et Kjøkken med speilblanke Kjøkkensredskaber, tilligemed Borde og Bænke, der altid holdes rene og pene, pynte Husenes Indvendige. Kun faa Bygninger have Vinduesrunder; men som oftest ere Vinduesaabningerne dækkede med Jaloufier eller med et Forhæng af Gardiner.

Hvede, Mais og Viinstokken ere Jorddyrkningsens Hovedgjenstande. Denne have Baskerne formodentlig lært af Romerne. Den er lige indtil denne Dag ikke bleven modificeret ved noget nyere System, en Omstændighed, der hos et Folk, som er tilbøieligt til Overtroe, og, tildeels af denne Grund, holder fast ved det Gamle, let lader sig for-

klare. Hesse findes næsten aldeles ikke i det Indre af Landet. Endog de Rjoretsier, som holdes for Fornøielse, bespænde Baskerne med Ojer.

Alle de Lege, som øves af dette Folk, synes opfundne for at lægge for Dagen Baskernes Kraft og Behændighed. De løfte svære Bielker, slynge store Kugler af Buxbom, flattre op ad høie Mastetræer, og danne equilibristiske Pyramider. Fremfor alt er det imidlertid Jagten efter de vilde Duer, Boldspillet og Muchico — en Slags meget rask Dands — til hvilke Baskerne overgive sig med en Fyrighed, i hvilken Sydboens lidestabelige Karakterer er afpræget.

Baskernes Sange udtrykke en mild Længsel, hvori de ligne de fleste andre Bjergboeres Sange. Det baskiske Sprog er meget rigt paa Omskrivninger og paa sammensatte Substantiver, og dermed maaskee i høiere Grad end noget andet europæisk Tungemaal skikket til at udtrykke Følelser og Sindsbewægelser. Baskerne selv kalde deres Sprog Basgunce. Ved første Blik synes det ikke at have mindste Liighed med noget andet Sprog, med Undtagelse af de gothiske og latinske og følgelig ogsaa spanske Ord, som deri efterhaanden ere optagne. Uden just at dele Cantabrerens Beundrerens Mening, efter hvilken dette skulde være det

fuldkomneste og meest uddannede Sprog i den hele Verden, og Stamsproget for alle andre paa det gamle Continent, antager Hr. Klaproth dog, at det vilde være meget interessant at sammenligne det saavel med de østerlandiske Tungemaal, som med de forskjellige Dialecter, der tales af Berberne i Atlasbjergene. Imidlertid har han næsten ingen Overeensstemmelse fundet mellem det baskiske Sprog og disse sidste; men derimod en Mængde Ord, som ligne det Hebraiske, Arabiske og de med disse beslægtede Sprog. Det fortjener imidlertid at erindres, at der i alle Tungemaal i Verden ere visse Ord, som med liden Forandring forekomme hos Folkeslag af de meest forskjellige Racer og Stammes forbindelser: et Sammenstød, der taler for at antage, at et fælleds Grundprog engang har tjent alle de senere Sprog til Mønster eller Grundlag. Dette er saameget mere mærkeligt, da denne Overeensstemmelse ingentunde indskrænker sig til saadanne, hvorved en eller anden Lyd i Naturen er efterlignet, men endog findes ved Udtryk, som betegne abstracte Begreber.

J. Chr. Kall.

Naturvidenskabelige Brudstykker.

For verdenen.

Det ene Liv fødes af det andet! Utallige Slægter ere gangne tilgrunde, utallige igjen fødte! Aartusinder ere forsvundne, sporløse som Skyerne, der drage over Himmelen. Alt Levende maa døe; men Livet selv er uforgjængeligt!

Jeg lader mine Tanker dvæle ved de Eider, da endnu intet menneskeligt Fjed havde betraadt Jorden. Skovene, som hvile i dens Skjød, grønnes igjen for mit Blik. Gravene oplade sig, og Jordens henfarne Slægter vandre for mig! Mine Drømme føre mig hen i de lykkelige Aar, da et tusindaarigt Foraar hvilede over Jorden: da de Klipper, som nu ere overtrukne med evig Jissskorpe, bugnede under den yppigste Plantevæxt: da Ostens Palmeskove beklædte Norges Fjelde: da Africas Elephanter vandrede over Sibiens Jisfletter. Fortidens Ræmpeskabninger ere forsvundne; deres møre Been hvile paa Muslingebanker, paa Koralklipper! Naar jeg nu vandrer til Dronocos Gletter, til Ganges's Bredder, til Nigers undforskede Kilder, saa finder jeg det Liv, som eengang rørte sig under Nordpolen. Jeg seer til:

bage i Tiden og skuer Grønland, prangende i Blomsterpragt, som de frodige Enge i Sjælland nuomstunder: jeg seer Palmeskovene beskygge Islands glødende Bjerge: Jorden ryster under det mægtige Mamuths Skridt. Hvor den evige Jis dræber alt Liv, maa ogsaa Døden opgive sine Rettigheder: Forraadnelsen har ingen Magt over Ligene: i Jisklippens Skjød gjemmes Forverdens Kolosser usfortærede: Nutiden skuer dem og forbauses*). Ved Ohiostrømmen levede Mastodonter**) imellem Bambusrør og Palmer! ved Platastrømmen Megatherion***). De ere forsvundne. Træet taber eet Blad, medens det skyder et andet frem. De undergangne Slægter ere Jordens Barndomstænder; naar de ældre, stærkere Tænder ere i Udbrud, maae hine falde ud af Munden.

Livets første Børn, Havets Beboere, hvile begravede i den sorte Skifersteen. Forverdens

*) Aar 1799 fandt Schumachoff et heelt, usfortæret Mamuth med Hud og Haar i Isen ved Lenas Udløb. Kjødet var endnu saa friskt, at Rovdyrene fortærede det. Tænderne allene vare 15 Fod lange.

**) En Slags større Elephanter.

***). En uhyre Art Døvedyr.

Planter ere ogs kun opbevarede i Marmoraftryk. Bjergene reise sig som Gravhøie over de gamle Slægter. Hele Jorden er en Kirkegaard, en Liigmark: Nutiden dækker Fortiden, medens den arbeider for Fremtiden. Bjergmanden farer ned i de mørke Gruber og hæver Forverdenens Beherskere ud af deres sorte Kiste. Han studser over de Uhyrer, som nu ikke mere vandre i Africas og Americas Urskove, over Ammonshorn, som intet Ocean mere gjemmer. Forverdenen er sunken i sin Grav: disse Forsteninger ere Indskriverne paa Gravmælet: vi see deraf hvad Forverdenen har været og hvorledes den har levet.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 28de August 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Naturvidenskabelige Brudstykker.

For verdenen.

(Fortsættelse).

Havene ere sjunkne: Jndsværne have sprængt de Bjerger, som indesluttede dem. Vandene stormede Dardanellerne: de styrtede sig udover Olympen og Pindus: de forvandlede Grækenland til et Archipelagus af Øer. Forstærket ved deres Overflødighed stormede Middelhavet mod Hercules's Støtter*): de brast og Atlanti's

*) Strædet ved Gibraltar.

sank i Havets Skjød *); endnu strækker den Armen op fra det bundløse Dyb **) og peger mod Himlen, hvorfra Jordærvælsen kom over de frugtbare Sletter. Østersøen strømmede gennem Belterne: Jylland revs fra Norge: Nordsøen overfyldtes og banede sig med Magt en Vej gennem Frankrig og Engelland: Kanalens Klipper og Skjær vidne endnu om den Modstand, som Vandmassen havde at overvinde.

Men medens det ene Land forsvinder, fødes det andet. Nilen bar paa sine Bølger den frugtbare Jordbund fra Abyssinien og dannede Ægypten: Holland er fremvoxet af det Muld, som Rhinen førte med sig fra Sveizbjergene.

Bjerge reise sig fra Havets Bund ***) , medens andre styrte ind igjen og begrave dem, som tryggeligen boe derpaa ****). Endnu holde

*) En Verdensdeel, som ifølge Platos og Aristoteles's Bidnesbyrd skal have lagt, hvor nu de kanariske Der ligge.

**) Bjerget Pico paa Teneriffa.

***) F. Ex. en De i Nærheden af Santorin i det græske Archipelagus, som under vulcanske Phænomener hævede sig den 23 Marts 1707.

****) I Aaret 1806 begravede en Deel af Roséberg i Kanton Sveiz 3 Byer, blandt hvilke Goldau. I Aaret 1618 blev den blomstrende Handelsstad Pleurs begravet under Bjerget Conto.

Hollands Dæmninger Bølgerne ude; men een Gang ville de være underhulede og aabne Havet en frygtelig Gjennemgang. Da ville de gamle Tidens Scener fornyes *) og Holland forsvinde af Rigernes Række. Engang var hele Böhmen en Indsø; Elben aabnede den en Gjennemgang gjennem Bjergene. En anden Sø havde sit Bækken i Bayern; denne brød med Donau igjennem ved Passau. Mange mene, at Ligevægten i Havet endnu ikke ganske er tilveiebragt: at til Exempel Vandet i Østersøen endnu bestandig staaer høiere end i Nordsøen. De have derfor troet, at de østersøiske Kyster endnu ville hæve sig betydeligt over

*) Bunderføen skal være opstaaet i det 3die Aarhundrede efter Christi Fødsel ved Havets Indbrud. I Aaret 1271 fremkom Havbugten Dollar, hvorved 50 Sogne gik tilgrunde. Naar Søen er rolig, og det i nogen Tid har været blikstille, skal man endnu kunne skimte Kirketaarnene i Dybet. Det samme er Tilfældet med den hele vestlige Kyst af Slesvig og Holsteen; ogsaa her har forhen lagt mangfoldige Byer, hvis Navne endnu ikke vare glemte, da Meyer for 150 Aar siden udgav sine Kort til Danckwerth. Helgoland har ifølge et Kort, som endnu findes, i Aaret 1200 været en De af Størrelse omtrent som Als, men er nu opslugt paa et Par Smaaklipper nær.

Bandet, og allerede for en Deel have gjort det. Paa nogle Klipper i Blekingen har en svensk Adelsmand, Bruncrona, for nogle Aar siden ladet indhugge Mærker, hvorefter man om nogle Aarhundreder vil kunne bedømme det.

Meteorstene.

Undertiden seer man lysende Kugler med stor Hastighed drage over Himmelen. Ikke sjeldent briste de med et stort Knald, hvorpaa gjerne følger en Steenregn. Til de største Ildkugler, som nogensinde have viist sig, hører den, der i Aaret 1771 iagttoges ved Paris. Den bevægede sig med en Hurtighed af 6 Mile i Secunden og dens Gjennemsnit ansloges til 250 Fod. Da man observerede den var den 6 Gange høiere end Spidsen af Chimborasso. Den faldt ikke til Jorden. Hyppigt ere imidlertid saavel hele Kugler, som Dele af samme faldne til Jorden; undertiden have de ogsaa forarsaget virkelig Steenregn, som i Frankrig i Departement d'Aligle i Aaret 1803. For end de springe pleie de gjerne at gløde endnu stærkere. Alle disse Stene have eens Udseende og Bestanddele. Brudstykkerne ere stumpkantede, overtrukne med en tynd, sort Glasur; indeni ere de kornede, for det meste af en lysebrun Farve, ikke

ulige den grovere Sandsteen. Man kan endog med blotte Dine see smaa Metalpartikler deri. Hovedbestanddelen er altid Kisel; og Bitterjord; Metalpartiklerne ere Nikkel, Jern, Svovl. Intetsteds paa Jorden selv finder man saadanne, eller endog kun lignende Stene. De maae derfor enten opstaae i Atmosphæren, eller ogsaa ansees for at være smaa Verdenes for sig selv, Ruiner af søndersprungne Kloder, som ved at komme i vor Jord; Atmosphære ophedes, antændes og briste. Ogsaa den store Jernmasse, som Pallas fandt ved Jenisei i Siberien, og som anslaaes til 1600 Pd. saavel som flere lignende i Sydamerica, hvori blandt een paa 30,000 Pd., ansees for at være af meteorisk Oprindelse.

Krystallisationer.

Naar man knuser Krystaller i en vis Retning, vil man altid kunne iagttage glatte, glindsende Flader, hvori de stille sig ad; det var, som om de laae Blad paa Blad. Dette finder gjerne Sted i flere forskjellige Retninger, saa at enhver Krystal kan opløses i flere andre, aldeles ligedannede, som paa alle Sider ere begrændsede ved glatte Flader. Denne Form holde Krystallerne saa haardnaffet fast paa, at det ei engang med den største Magt er

muligt at forstyrre den. Den regelmæssige Kry-
stalform for Blyglans er for Exempel en Tær-
ning. Om man nu end støder og gnider Bly-
glansfen til det fineste Pulver, vil den dog altid
under Forstørrelsesglaset vise sig som Terninger.
I den frie Tilstand forene ofte flere af disse Kry-
staller sig med hinanden. Saaledes bestaaer Tins-
net af lutter Dobbeltkrystaller d. e. hvor den ene
ligesom er voxet igjennem den anden og derved
deler den i to ligestore Halvdele. Sneen bestaaer
altid af tre Naale, der gjennemkrydse hinanden
under lige Vinkler. De ædle Metaller, Guld og
Sølv, samle sig, hvor de forefindes gedigent,
altid i Grene og danne saaledes Oergangen til
Planteverdenen.

Galvaniske Forsøg med en Misdæders Lig.

At der hos nylig døde Dyr viser sig en mær-
kelig Sammentrækning i Musklerne, naar den gal-
vaniske Electricitæts Strøm bliver ledet derigjen-
nem, er almindelig bekjendt. Engellænderne Ure
og Jeffrey galvaniserede Liget af en Misdæder,
som allerede havde hængt en Time i Galgen, ved
Hjælp af et Batterie paa 210 Par 4tommers Plas-
der, og iagttog derved følgende Phænomener: blev
Kjeden fra den ene Pol sat i Forbindelse med den

blottede Rygmarv ved Halsen, Kjeden fra den anden derimod med den underste Deel af Rygmarv ven, saa skælvede hele Legemet som i den hæftigste Feber. Ved at befæste Kjeden ved et Indsnit i den ene Hæl, blev Benet, der forhen havde været bøiet, saa voldsomt udstrakt, at en af Haandlangerne ved denne Operation nær var bleven stødt omkuld deraf. Men da man paa eengang berørte haade det ovennævnte øverste Sted paa Rygmarv ven, Hælen og Nerverne i Mellemgulbet, begyndte Liget voldsomt at aande, Bryttet hævede sig og sank igjen, de stive Dine aabnede sig og Ansigtets Muskler fortrak sig som i Angest, Naseri, Fortvovelse, saa at flere af Tilstuerne bortfjernede sig. Saa snart man imidlertid tog Kjeden bort, sank Liget tilbage i sin forrige døde Tilstand.

Dyrenes Dvale.

Man har i den nyere Tid villet finde, at Svalerne ved Vinterens Nærmelse nedsænke sig i Søer og ved Flodbredderne i Moradser, og ligge der i Dvale Vinteren over. Hvad Kulden bevirker her, bevirkes andetsteds ved Varme. I Sydamerika udtørres i visse Maaneder Jorden saa aldeles, at de græsrige Sletter blive brune og Jorden paa alle forhen fugtige Steder brister i dybe

Revner. Da trække mange Dyr bort, medens
 derimod andre, saasom adskillige Slangearter og
 Kaimakaen (en Art Krokodil) tørres ind i Dyndet.
 Naar nu Regnen kommer, bliver Alting levende:
 Planterne skyde frem og Dyrene snoe sig ud igjen
 af det opblødte Dynd. Hyppig har man fundet
 Skruptud ser indesluttede i sprængte Stene, uden
 at der var den mindste Sprække, hvorigjennem
 de kunde være kommen ind, eller ved hvis Hjælp
 de kunde have vedligeholdt Forbindelsen med Ver:
 den uden for dem. Naar de ved Stenens Spræng:
 ning vare komne for Dagen, bevægede de sig, hop:
 pede vel endog lidet omkring, men døde altid efter
 faa Minutters Forløb. Stundom har man ogsaa
 fundet dem i Sandsteen og Mergelskifer. Ogsaa
 Slanger, Fjirbeen og Bier vil man have
 fundet i Steen, Kul, Træstammer.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 4de September 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Naturvidenskabelige Brudstykker.

Dyrenes Dvale.

(Slutning).

Først for gandske kort siden fandt en Smedker — jeg erindrer ikke hvor — ved at gjennemsaage en Mahogniblok en Klapperlange inden i den. Alle de her nævnte Dyr pleie at tilbringe en stor Deel af Aaret i Dvale. Det kan altsaa tænkes, at de i denne Dvaletilstand ere bleven indesluttede i de Legemer, hvori de siden fandtes, uden siden efter hverken at være opvaagnede igjen, eller døde. Ligesom det nu er bekjendt, at intet Ligg forraadner,

naar det er muligt at forhindre Luften enhver Udgang dertil, saaledes synes det, som om endogsaa disse Dyrearters ufuldkomne Liv paa samme Maade kan bevares gennem Aartusinder.

Vulkaner.

Phænomenerne ved en Vulcans Udbrud ere sædvanligviis følgende: Jordstælv, Havets Brusken, huul Rullen og Bragen i Dybet, pludselige Forandringer i Atmosphæren, som yttre sig paa Barometret, vidt udbredt Lugt af Svovl. Ofte gaae Orkaner, Torden og Lynild forud for Udbrudet eller ledsage det. Sorte Røgstøtter, Askeskyer stige op af Svælget; derpaa hæver sig en Svøile af brændende Gas til en Høide, der ofte flere gange overgaaer Bjergets egen; den taber sig i en Krone af sort Røg; derimellem Steenregn og Hagel af Klippemaßer, synlige i den blændende Glands af det brændende Gas. Nu svulmer Lavaen over: gloende styrter den sig ud af Svælget i en langsom Jldflod, over hvilken en hvid Røg svæver; med uimodstaaelig Magt ødelægger den Alt, som den træffer paa, og hvad den ikke umiddelbar berører, antænder og fortærer den ved sin Hede. I blodrøde Vandfald styrter den ned over Afgrundene eller ud i Havet, som derved geraader i det fryg-

teligste Oprør. Stundom bliver en gammel, størket Lavastrøm smeltet og sat i Bevægelse af den nye. Lidt efter lidt størkner den atter, først paa Oversiden, siden i Dybet; stundom brister det Øverste, der allerede er bleven koldt, og svømmer som Klippestykker ovenpaa det endnu flydende. Er Strømmen betydelig, kan det vel endog være et Aar inden den er fuldkommen kjølnet. Udaf Røgstøtten bryde bestandige Lyn: ofte ledsages Udbrudet af frygtelige Regnskyl, ofte kaster Bjerget selv hele Vandmasser, fulde af Muslinger og Fiske, i Veiret. Henimod Enden af Udbrudet bliver Askeregnen saa hæftig, at Solen formørkes derved og man neppe kan see to Skridt foran sig. Disse Phænomener ophøre sjelden paa eengang, men lidt efter lidt; Udbrudene blive sjeldnere, Luerne mindre, tilsidst flyder kun den tunge Røg som en sort Bæk udover Mundingen af Krateret. Men endnu i flere Uger, ja Maaneder stiger ofte en fulsuur Gasart, som vidt og bredt yttre sine giftige Egenskaber, op af Svælget og forpæster Luften i Omegnen.

Noget af de her fortalte Phænomener ere undertiden særdeles paafaldende. Ildstøtten, som stiger op af Vesuv, er ofte 10,000 Fod høi. Kraften, hvormed store Steenmasser slynges ud, er saa stor, at *Cotopaxi* i America ei allene løfter

Stene paa 10 Fod i Giennemsnit udover sin 17,772 Fod høie Top, men endogsaa kaster dem indtil 2 Mile bort. Ogsaa *Vetna* kastede ved sit hæftige Udbrud 1669 mægtige Klippeblokke en italiensk Miil bort. Vulkanen paa *Lanzarote* udkastede ved sit første Udbrud i 1824 en Vandstraale, der var 4 Fod tyk og 200 Fod høi. Andre, i Særlighed de sydamericanske, udkaste kun Dynd. Vulkanen *Kububo* paa *Krim* og en Vulkan paa *Java* yttre sig kun ved at store Blærer stige op af Dyndet og briste med et frygteligt Knald. — Ved Udbruddet 1819 flød Lavaen fra *Vetna* i en Strøm, der var 50 Fod dyb og strakte sig 14 italienske Miil i Længden. Den Strøm, som *Skafta* af fjeldet i *Island* Aar 1783 udkastede, skal paa sine Steder have været 140 Favne dyb. — Ved det Udbrud af *Vesuv*, hvorunder *Pompeji*, *Herculanum* og *Stabia* begravedes, fløi Asken indtil *Ægypten*, ved *Vetnas* Udbrud 1329 indtil *Malta*. Ved *Vesuv*s Udbrud 1821, det stærkeste siden det ovennævnte af Aar 79, faldt Asken 3 Allen tykt, saa at det var umuligt at nærme sig Krateret.

Undertiden synker Bjerget enten gandske sammen efter et saadant Udbrud, eller dog deelsviis. Saaledes er *Uvernersøen* rimeligviis opstaaet ved en Vulkans Synken. *Tombozo* paa *Sumava*

sank 1815, efter et mægtigt Udbrud, i Afgrunden. Hyppigere endnu reise imidlertid Bjerge sig paa Fastlandet, Der i Havet. I Nærheden af St. Miguel fremstod 1810 en De, der holdt en engelsk Miil i Omkreds og 400 Fod i Høiden, men snart igjen forsvandt. Ogsaa ved Reikiazvik paa Island oprørtes Havet 1783, Luer brød frem mellem Bølgerne, og en De voxde frem, der imidlertid snart atter sank i Havets Skjød.

Men hvori ligge nu de Aarsager, som frembringe disse frygtelig: Skjønne vulkaniske Phænomener? hvorved bliver denne uhyre Masse af Lava løftet i Veiret ofte fra en Dybde af 20,000 Fod? hvorved blive de mægtige Klipper reven løs fra Bjergets Side, knuste, og som Steen og Støv sendte udover Jorden? hvorved vel uden ved den gradvise Udvikling, Indespærring og Løsladelse af de samme gasagtige Damppe, hvis mægtige Virkninger vi beundre i vor Tids mangfoldige Opfindelser? At hele det Bjerg, hvorpaa Vulkanen befinder sig, maa have hævet sig af Dybet, bliver sandsynligt, naar vi betænke, at Krateret stedse er paa Toppen deraf, hvis ikke senere Udbrud have banet sig en anden Wei, og at det dog ikke er rimeligt, at Dampene, eller hvad der nu endogsaa forarsager Udbruddet, altid skulde have valgt sig den længste

Bei. Men har Bjerget hævet sig, saa maa der nødvendigviis være ligesaa stor en Huling under Jorden, som det selv indtager over Jorden. Dyrindeliggen har vel denne Huling ligget lige under Abningen, men efterhaanden bredet sig ud til Siderne, hvilket kan sees deraf, at Jorden ofte synker ind flere Steder i Nærheden af ildsprudende Bjerge. Angaaende de Materier endeligen, som ved deres Indvirkning paa hinanden frembringe denne Udvikling af Gasdampe, ere Meningerne meget afvigende. De ældre Physikere antog, at Jorden engang havde befundet sig i en smeltet Tilstand, fra hvilken den ved Afkjøling lidt efter lidt var gaaet over i sin nærværende; imidlertid antog de, at den i sit Indre endnu var smeltet, og at Lavastrømmene vare Udbrud af denne smeltede Materie fra Jordens Centrum. Dersom denne Mening var rigtig, maatte Udbrud paa Steder, hvor de før have været ukjendte, altid være de heftigste, fordi de der maatte have den tungeste Bægt at løfte; men det modsatte er netop Tilfældet. Andre udlede Jordskælvene af underjordisk Electricitet; men da der i Jordens med hinanden forbundne faste og flydende Dele ikke kan være Tale om nogen Isolering, kan Electriciteten ikke heller nogetsteds ophobes, saa den vil kunne være istand

til de ovennævnte Phænomeners Frembringelse. Andre have tænkt paa store Steenfulslag, som antændes under Jorden; men netop Steenful finder man sjældent i Nærheden af Vulkaner. Humboldt og Davy have meent, at Vulkanerne fremkom ved Lag af Alkali; og Jordmetaller, der geraadede i Brand, naar de kom i Berørelse med Vandet; men baade findes de Gjenstande, der lettest antændes ved Vand, Kali, Kalk; og Tungstjort, kun i saare ringe Mængde iblandt de Materier, som Vulkanerne udkaste, og derimod findes der hyppigt andre, der aldeles ikke kunne antændes ved Vand, eller dog kun bruse dermed, saasom Aluminium og Silicium. De hyppigste vulkanske Frembringelse, Svovl og Jern, kunne ikke heller forklares deraf. Den rimeligste Mening bliver den, som allerede Lemeroy opstillede, at Antændelsen reiste sig af Damp, der udvikles af Svovlkis;Eier, der komme i Berørelse med Fugtighed. Svovlkisen forekommer meget hyppigt saavel i Ur; som i Flotsbjergene. Nogle Arter deraf, fornemmelig Leverkisen, forvittre meget let og kunne antændes ved Fugtighed; ved denne Operation dannes svovlsuurt Jern, medens en stor Mængde Vandstofgas udvikler sig. Heden smelter imidlertid Jordarterne og Metallerne

i Nærheden: Dampene søge en Udgang og løfte paa de svagere Steder Jorddækket iveiret; deraf Stødene ved Jordskælvene. Ikke altid bryde Dampene ud mod oven; stundom støde de rimeligviis et af de Skillerum ind, der adskille Jordens Huulheder, og fordele sig nu i de tomme Rum i det Indre. Men baner Dampen sig Bei gennem Jorddækket, saa kaster den først de Steen og Klippestykker i Veiret, som spærre den Gjennemgangen: derpaa hæver Vandstofgassen sig og antændes ved den atmosfæriske Luft: af denne Forbrænding opstaae de talrige Vanddampe og Skyer, som sædvanligviis omgive Krateret: disse styrte atter til Jorden som Regn. Ved den store Mængde Svovlsstofgas, som fortæres, bevirkes imidlertid en Tilstrømmen af Luft, der ogsaa kan forklare Skyernes Tilstrømmen. Heden yttre nu ogsaa sin Virkning paa det forhen dannede svovlsure Jern; det smelter, og derved udskilles Svovlsyren, der igjen danner Svovldampe. Asken kan neppe komme af knuste Legemer; den er snarere en Lavadam, som bliver nedslaaet, naar den møder den atmosfæriske Luft. Alle Bestanddelene i Asken forekomme ogsaa i Lavaen.

Endnu fortjener at bemærkes, at ligesom mægtige Jordskælv stundom paa eengang spores over flere Lande — saasom Jordskælvet i Lissabon, der mærkedes fra Teneriffa og til Grønland — saaledes synes ogsaa adskillige Vulkaner at staae i Forbindelse med hinanden under Jorden. Udbrudene af Vesuv, Hekla og Vætna synes saaledes, med Hensyn til Tiden, at svare til hinanden.

(For største Delen uddraget af Dr. Rudolph Meier: Die Geister der Natur. Karau 1829).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 11te September 1830.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

A n n e l d e l s e.

Til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer, som i indeværende Aar agte at søge Laan eller Gratification, bekjendtgjøres herved følgende, med hosføiet Bemærkning: at ingen af Selskabets Pensionister, ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 11te Februar 1828, kan vente at komme i Betragtning til Gratification, da samme efter den forhjædede Pensions = Forandring herefter aldeles ophører.

Efter Lovens 2 Kapitel 20 §. skal enhver Klassifications Repræsentantere undersøge de Ansøgninger, der henhøre under deres Klassification, og

om samme indsende Betænkninger til endelig Bedømmelse ved Generalforsamlingen. For altsaa at sætte Repræsentanterne istand til at bedømme Ansøgningerne, maae de Søgende efter Lovens 12 §.:

- 1) med Attester bevise deres Værdighed og Trang;
- 2) opgive deres Alder, og i Sygdoms Tilfælde vedlægge Læge-Attest, saa og oplyse, om de have uforsørgede Børn, og da hvormange;
- 3) angive, hvorvidt de nyde Pension eller anden Hjælp af offentlige Indretninger;
- 4) den søgende Enke maae opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, eller hvorved hun ernærer sig;
- 5) den Ugifte maae opgive sin Faders Navn, Betjening eller Haandtering.

De, som efterlade dette eller herom gjøre urigtige Angivelser skulle enten aldeles tilside sættes med deres Ansøgninger, eller komme mindre i Betragtning mod dem, hvis Ansøgninger indeholde fyldestgørende og rigtige Oplysninger, ligesom og de Søgendes Læge-Attester maae være udstedte paa den Tid, Ansøgningen indgives, da de forhen indleverede Attester ikke ansees gjældende.

Iøvrigt skulde Administrationen have enhver Ansøgende erindret om, at opgive Eieren af Stedet, hvor han eller hun er boende; at bilægge

Ansøgningen med den ihændehavende Lovbog, og at indlevere samme til Selskabets Bogholder, Lund, boende i Lavendelstrædet No. 79, første Sahl, der modtager saadanne Ansøgninger, alle Søgnedage, Formiddag til Kl. 12, indtil Torsdagen den 30 September incl., efter hvilken Tid det er Bogholderen paalagt ingen Ansøgninger at modtage.

Kjøbenhavn den 1te September 1830.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

Lund.

Naturvidenskabelige Brudstykker.

(Fortsættelse).

Mexicanernes Sagn om en Forverden.

”Folkene i Mexicc” — siger Gomara, en spansk Forfatter fra Midten af det 16de Aarhundrede — ”troe paa Grund af deres hieroglyphiske Malerier, at førend den Sol, som nu oplyser Verden, har der været fire andre, som efter hinanden ere ud-

slukte. Da den fjerde Sol var udslukt, forblev Verden i Mørke i 25 Aar. Ti Aar før den femte Sols Skabelse fornyede Guderne Menneskets Skikkelse og frembragte femte Gang en Mand og en Kvinde".

I det vaticanske Bibliothek i Rom findes et mexicansk Maleri, som forestiller disse 4 Aldere, samt hvor længe enhver af dem har varet. Den første er Ræmpernes Alder og varede 5306 Aar. De omkom af Hunger eller sønderreves af Tigre. Levningerne af Mastodonter og andre Dyr fra Forverdenen, som hyppigst findes i America, ansees af Folket for at være Levninger af Ræmper, som flere iblandt dem paastaae endnu ved deres Ankomst til Landene at have antruffet. Andengang forgik Verden ved Ild. Menneskene bleve forvandlede til Fugle, som de eneste Skabninger, der kunne undflye Ildens Magt. Kun eet Par reddedes i en Hule. Denne Verden havde staaet i 4804 Aar. Trediegang forgik Verden ved Storm, efterat have staaet i 4010 Aar. Da døde mange Mennesker, nogle bleve forvandlede til Aber, som da førstegang saaes paa Jorden, eet Par reddede sig atter i en Hule. Den fjerde Alder varede i 4008 Aar og endtes med en Vandflod, hvorved alle Menneskene bleve for-

vandlede til Fiske, med Undtagelse af tvende, der reddede sig i en huul Træstamme.

Om denne sidste lyder et andet Sagn saaledes: "Førend den store Oversvømmelse, som fandt Sted 4008 Aar efter Verdens Skabelse, var Landet beboet af Ræmper. Alle de, som ikke omkom i Vandet, bleve forvandlede til Fiske, med Undtagelse af syv, der trak sig tilbage i Hulerne. Da Vandene vare sjunkne, gif en af disse Ræmper, ved Navn Xelhua, med Tilnavn: Bygmesteren, til Cholollan, hvor han, til Erindring om Bjerget, der havde tjent ham og hans 6 Brødre til Tilflugtssted, opførte den kunstige Høi i Form af en Pyramide, som endnu findes der. Han lod Teglstene dertil forfærdige i Provindsen Tlaxmalaco, og opstillede, for at bringe dem til Byggepladsen, en Råd af Mennesker, der skulde række hinanden dem fra Haand til Haand. Gudderne saae med Uvillie denne Bygning, hvis Top truede med at naae Skyerne; de kastede Ild paa Spidsen af Pyramiden: mange Arbeidere omkom derved: Bygningen blev ikke fuldendt, og man indviede den siden efter til Quetzolcoatl, eller Vindens Gud". Dette sidste Sagn minder paa faldende om Jødernes Fortælling om Syndfloden, de 7 Mennesker i Arken og Bygningen af Babels

Laarn. Til Cortez's Tid gjemte Cholollanerne endnu en Steen, som, indsvøbt i Jld, var fra Skyerne af falden ned paa Toppen af Pyramiden. Dette har formodentlig været en Meteorsteen fra en Jldfugle. Et Beviis paa Sagnet's høie Alder er, at det indeholdes i en af de Festsange, som bleve affjungne paa Cholollanernes store Høitider, og at denne Sang begynder med Ord, der allerede til Cortez's Tid vare gaaede af Brug i Mexicanernes Sprog. Thi allevegne paa Jorden findes de ældste Sproglevninger i Nationens religiøse Sange og Formularer.

Sagnet om de 4 Verdensaldere er ellers rimeligviis bygget paa de 4 Elementer, Jorden, Jlden, Luften og Vandet, hvem Verdens Odelæggelse successtve tilskrives, indtil de bleve fredelig forenede i den 5te Verden, som vi nu beboe.

Hængende Broer i Sydamerica.

Førend Europæernes Ankomst kjendte Americanerne ingen andre end hængende Broer, og endnu ere disse de sædvanligste over bratte Afgrunde og rivende Strømme. De bestaae af Strikker, der ere 3 til 4 Tommer i Gjennemsnit, forfærdigede af den trævlede Rod af *Agava americana*. Ved begge Ender ere de befæstede ved

store Træstammer. Aabningerne i Rættet ere beslagte med smaa Stykker Bambus. Da de for medelst deres egen Tyngde krumme sig i Midten, og det vilde være farligt, at stramme dem alt for stærkt, maae de befæstes betydeligt høiere end Vandfladen; og som en Folge heraf igjen maa man stige op til dem ad en Stige. En af disse Hængebroer — den ved Pénipé — er 120 Fod lang og 8 Fod bred; men ofte ere de betydeligt længere og bredere.

Man mindes herved Rjædebroerne i Thibet og i det Indre af Africa. Førstnævnte Sted findes endog en Rjædebro, der lader sig passere til Hest. Alle Rejsende have talet meget om det Farlige i at gaae over disse Broer, der i Fraastand see ud, som om der var spændt et Bændel over Floden. Faren er imidlertid ikke stor, naar kun eet Menneske ad Gangen passerer Broen, og saa hurtigt som muligt, med fremadboiet Legeme. Men Svingningen bliver stærkere og farligere, naar han maa lade sig lede af en Americaner, eller naar han, forskrækket ved Synet af Vandet dybt under sig, standser midt paa Broen og vil holde sig fast ved de Strikker, der tjene til et Slags Rækværk.

En saadan Bro kan sædvanligviis kun vare 20 til 25 Aar, og det er derhos nødvendigt at

eftersee og fornye de brøstfældige Strikker hvert 8de eller 10de Aar. Imidlertid er det ikke sjældent at finde store Huller, hvorigjennem en Mand mageligen kan falde, midt paa Broerne, og da er det vistnok farligt at passere dem.

Disse Hængebroer ere overordentlig nyttige i et Land, hvor Strømmens rivende Hurtighed som oftest gjør det umuligt at opføre Buer og Piller i Vandet, eller hvor Dybden er altfor overordentlig. Det er saaledes allene ved Hjælp af en overordentlig lang og bred Hængebro, som endog belæsfede Muulæsler kunne passere, at det er lykkedes at tilveiebringe en stadig Forbindelse mellem Quito og Lima, efterat man uden Nytte allerede havde bortodsløst en Million Franker paa at opføre en Steenbro.

(Uddraget af: *Vue des Cordillères* par Alexander de Humboldt. Paris 1816.)

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 18de September 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Naturvidenskabelige Brudstykker.

(Fortsættelse).

Altting er opfyldt med Liv.

Opdagelser af den berømte Botaniker Brown synes at bevise, at alle uorganiske Legemer ere Samlinger af levende Atomer, eller med andre Ord: at al Materie er opfyldt med Liv. Et af de sidst udfomne Nummere af Edinburghs philosophiske Journal indeholder en temmelig lang Undersøgelse desangaaende af den ovennævnte Brown, af hvilken vi ville meddele vore Læsere følgende Udtog:

Browns første Forsøg gjortes med Støvet af adskillige Sorter Planter. Disse Støvgran

befandtes fyldte med endnu mindre Smaapartikler, omtrent $\frac{1}{500}$ Tomme lange, af en flad cylindrisk Form, med runde Ender. Naar man kom dem i Vand og undersøgte dem med Microscopet, fandt man, at de undertiden dreiede sig omkring deres Axe, undertiden bøiede sig selv i en Krumning, og undertiden forandrede deres Stilling, i det de bevægede sig hid og did. "Disse Bevægelser," siger han, "vare saaledes, at de overbeviste mig om, at de hverken hidrørte fra Strømninger i Vandet, eller fra en gradviis Uddunstning, men alene fra Partiklerne selv." De samme Experimenter med Støvet af tørrede Planter, der havde lagt 20 og flere Aar i Herbarier, gave ogsaa de samme Resultater. Selv stærk Hede var ikke istand til at udslukke det levende Princip i disse Molekuler (Støvgran).

Molekuler, som lignede de her beskrevne baade i Størrelse, Stabning og Bevægelse, fandtes i pulveriseret Binduesglas, i Stene baade af vandagtig og ildagtig Oprindelse, i Stalactiter *), Pimpsteen, vulcanisk Aske, Meteorsteen, Nikkel, Plumbago **), Spidsglands og andre Metaller.

*) Saakaldet russisk Glas, Krystal-Sistapper i Klippekløfter.

***) Blyerts med isprængt Sølv.

Med eet Ord: i ethvert Mineral, som kunde opløses i Pulver, der var fiint nok til at kunne svømme en Tidlang paa Vandet, fandtes disse Molekuler meer eller mindre rigeligen. Ja i enkelte Tilfælde syntes det hele Legeme, naar man underkastede det en noiere Betragtning gjennem Microscopet, at være sammensat af dem.

I nogle vegetabiliske Legemer, og i Mineralier af en fibrøs Dannelse, f. Ex. Asbest, blev der ved Siden af de smale, sphæriske Molekuler iagttaget andre, af samme Tykkelse men af en mere langagtig Form, som man sluttede sig til, maatte være Sammensætninger af enkelte Molekuler, der vare forenede med hinanden ved Enderne, ligesom en Rad Kugler. Disse Trævler, der i Længden svarede til to eller tre simple Molekuler, bevægede sig med samme Hurtighed, som disse; svarede de i Længden til fire eller fem, bevægede de sig vel endnu, men ikke saa lystigt. I andre Legemer, som ikke indeholdt disse Trævler, fandtes der oibaldannede Molekuler, som antoges for at være opstaaede ved tvende Molekuler, der sluttede sig, ikke med Enderne, men med Siderne til hinanden. Deres Bevægelse, som bestod i en Omdreining om deres længere Axe, var endnu mere levende end de simple Molekulers.

De eneste Substantser, hvori det ikke var muligt at opdage disse Molekuler, vare Olie, Harpiz, Bix, Svovl, Legemer, der vare opløselige i Vand, og saadanne Metaller, der ikke kunde bringes til saa stovagtig en Tilstand, som gjortes fornøden til disse Undersøgelser.

Saadanne ere Resultaterne af Browns mærkelige Forsøg. Nogle af vore Læsere spørge maaskee, om intet Selvbedrag har fundet Sted i de anførte Facta, og om vi ved dem tør lade os lede til den overraskende Slutning, at Dyr, Planter, Stene, Metaller og faste Legemer af enhver Art ere fornemmeligen eller endog aldeles sammensatte af de samme Elementer, nemlig: Myriader af Atomer, der besidde det store Særkjende for animalisk Liv: vilkaarlig Bevægelse, og at dette Liv er uforstyrreligt ved Ild eller ethvert andet Forvandlingsmiddel, som menneskelig Kløgt kan anvende. Paa disse Spørgsmaal kunne vi ikke give noget fyldestgjørende Svar. Men betragtet som en Række af blotte Jagttagelser berettiger Browns Character ham til at fordre uindskrænket Tiltro til dem.

Antaget imidlertid, at de fremsatte Sætninger ere beviste, saa følger deraf, at Mennesket selv, Føden, som han fortærer, Klæderne, som han

er iført, Huset, der beskærmer ham, Luften, som han indaander, Støvet, der flyver om hans Hoved, Jorden, som han betræder, tilligemed alle de Planter og Dyr, som den ernærer, ere ligesaa mange Grupper af levende Væsener, at Materien, langt fra at være dorst og død, er frugt sommelig med et uudslukseligt Liv i alle dets Former: at hele Jordkloden, med saa Ord, er bogstavelig levende.

(Oversat fra Morning Chronicle, October 16, 1828).

Strømningen i det Atlantiske Hav.

(Af Humboldt & Bonpland: Voyage aux regions equinoxiales du nouveau continent. Paris 1816. Tom. 1.)

Kort før min Ankomst til Teneriffa havde Havet opfyldt en Stamme af *Cedrela odorata*, endnu bedækket med Barken, paa Rheden af Sta. Cruce*). Den var uden Tvivl bleven oprykket, enten paa Kysten af Terrasirma eller af Honduras. Dersom denne Stamme, istedetfor at blive fastet op paa Teneriffa, var kommen en Smule mere sydlig, vilde den sandsynligviis have kommet til at gjøre Reisen rundt om Jorden indtil den atter kom hjem til sit Fødeland. Saaledes blev i

*) En Stad paa Teneriffa.

Aaret 1770 et Skib ladet med Korn og bestemt fra Den Lancerotte*) til Teneriffa, løsbrevet og kastede ud i Havet paa en Tid, da ikke en eneste Mand befandt sig ombord. Strømningen bragte det omsider til America, hvor det strandede i Nærheden af Caraccas**).

I Skibsfartens Barndom var det netop disse Strømninger, som bragte Columbus paa Tanken om et vestligt Fastland. To Liig, hvis Ansigtstformer syntes at tilhøre en ubekjendt Mennekeslægt, bleve mod Slutningen af det 15de Aarhundrede kastede op paa Kysterne af de acoriske Der. Til samme Tid fandt Peter Correa, en Svoger til Columbus, Gouverneur paa Porto Santo, paa Strandbredden af denne De Bambusstykker af en uhyre Tykkelse, som Strømningen og Vestenvinden havde bragt derhen. Disse Liig og disse Bambusstykker vakte den genuesske Søfarers Opmærksomhed: han gjættede, at begge Dele maatte komme fra et Fastland imod Vesten. Vi vide nuomstunder, at i den varme Zone modsætte Passatvindene og den tropiske Strømning sig enhver Bevægelse af Bølgerne, der skeer i

*) En af de spanske canariske Der.

***) Paa den sydlige Kyst af den mexicaniske Havbugt.

Overensstemmelse med Jordens Omdreining om sin Axe. Den nye Verdens Frembringelser kunne ikke komme til den gamle uden i en meget høi Brede og ved at følge Strømningen fra Florida. Undertiden fastes Frugter af flere Træer paa Antillerne paa Kysterne af Ferro og Gomeria*). Før Americas Opdagelse betragtede Canarierne disse Frugter som Producter af den fortryllede De St. Borondon, som ifølge Søfarendes Drømmerier og nogle Legenders Sagn skulde ligge mod Vesten i en ukjendt Kant af Havet, omgivet af uophørlige Brændinger.

Strømmen fra den mexicanske Havbugt gaaer fra Sydvest mod Nordost og opkaster aarligen paa Kysterne af Irland og Norge Producter, som kun findes i de varmere Egne af America, saaledes opsamlers man paa Strandbredden af de hebridiske Der**) adskillige Frøarter, som voxe paa Jamaica og Cuba. Ofte bringer Strømmen velconserverede Viintønder fra Skibe, der have lidt Skibbrud paa Antillerne. Levningerne af det engelske Skib the Tilbury, som kom i Brand i Nærheden af Jamaica, fandtes paa Kysterne af

*) To af de canariske Der.

**) I Nærheden af Skotland.

Skotland. Mærkværdigt er ogsaa, hvad Wallace fortæller, at i Aarene 1682 og 1684 dreves vilde Americanere af Esquimoernes Race ved Stormens og Strømmens Magt i deres Canoer til Orkenøerne. Dette sidste Exempel er saa meget mere mærkværdigt, som det viser, hvorledes Mennesker til en Tid, da Skibsfarten endnu kun var lidet uddannet, ved Strømningernes Magt kunne være blevene udbredte over Jordklodens Overflade.

(Fortsættes).

Søndagen den 26de September indkommer Hr. Pastor Michelsens Bidrag.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 25de September 1830.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bøetrykker.

Naturvidenskabelige Brudstykker.

Strømningen i det Atlantiske Hav.

(Slutning).

Varsagerne til disse Strømninger ere flere end man sædvanligviis troer. Saavel Forskjelligheden i Hede og Salthed, som i Uddunstning kan bidrage meget hertil, da Vandene naturligviis strømme fra de hedere Egne mod de koldere. Ogsaa Passatvindene have megen Indflydelse herpaa; thi de stærke Storme vare sædvanligviis kun kort og strække sig ikke langt: derfor er deres Indflydelse paa Vandets Bevægelse mindre; men Passatvindene,

der vedvare uafbrudt hele Maaneder igjennem, ere vel iftand til at frembringe en stadig Strømning.

Ofte finder en dobbelt Strømning Sted, een i Overfladen og den modsatte i Dybden. Medens saaledes de varme Blande strømme foroven mod Norden, strømmer derimod den kolde Bølge forneden mod Syden. M. de Fleurieu, som i Aarene 1768 og 1769 foretog sig flere Reiser med Skibet Isis for at prøve Souvrene, anfører flere Jagttagelser, som gjøre det meget sandsynligt, at Havet er meget mindre roligt i Dybden, end Physikerne almindeligviis antage. At Strømningerne overhovedet ei blot virke paa Overfladen kan sees deraf, at paa det hele Strøg af Havet, som Strømningen fra Florida passerer, er Dybden betydelig større end ved Siderne; ja selv Sandbankerne ved de forenede Stater af Nordamerika ere ligesom gjennemskaarne deraf. Efterat denne umaanedelige Strøm af varmt Vand i 50 Dage har gjennemløbet en Strækning af 450 franske Mile har det endnu ikke tabt mere end 3 à 4 Grader af sin Temperatur. Naar Vandet er meget roligt, kan man tydeligen bemærke Strømningen paa Overfladen; ja en erfaren Sømand kan endog høre den sagte Lyd deraf.

Silde- og Insect-Regn.

I April 1828 fandt Major Mackenzie i Skotland, da han gik over en Mark, som tilhørte ham, en betydelig Strækning bedækket med 3—4 Tommer lange Smaasild. De vare fuldkommen friske og ubeskadigede, og kunde derfor ikke være bragte derhen ved Fugle, men ved en Vandhose. Stranden er vel 3 engelske Mile borte fra det omtalte Sted; men Landet er meget fladt og Vandhosen tilbagelægger vel stundom en endnu længere Vej.

Den 17de October 1827 faldt i Rusland, i Gouvernementet Lwer, under et heftigt Snefog, en stor Mængde smaa, sorte Orme til Jorden. Hovederne vare flade og glindsende, besatte med Folehorn: Legemet lignede et sort Fløielsbaand. De havde Fodder og krøb meget hurtig paa Sneen. Noget af dem opbevaredes i Sne og Vand til den 26de October. I et varmt Bærelse døde de strax.

(Froriep's Notizen, 22 Band.)

Forsteninger fra en nyere Tid.

I et Kalksteensbrud ved Aix i Provence fandt man i Maret 1788 under 11 forskjellige, ved Sand og Leer fra hinanden adskilte Lag, i en Dybde af

45 Fod et Muslingelag. Da dette var ryddet tilside, traf man derunder igjen et Lag Sand og Leer, og deri Brudstykker af Søiler, Mynter, et Hammerkast, og et Bræt, 7 Fod langt og 1 Tomme tykt, der var sønderbrudt, men hvis Stykker noie passede i hinanden. Det lignede aldeles de Brædder, som Steenhuggerne bruge, og var slidt paa samme Maade. Træet var forvandlet til Agat.

Paa et Bjerg ved Tobolsk gravede man en Brønd. I en Dybde af 64 Favne fandt man en sort, tilhuggen Egebjelke. Ved Wattingtonpark i Nærheden af Oxford, fandt man i en Dybde af 50—60 Fod mange hele Egetræer, Hæselnødder, Vandeskallen af en Hjort med Hornene paa, og sammesteds to romerske Urner. I Nærheden deraf findes en Gravhøi, der fuldkommen er bleven til Steen.

I et Stenbrud ved Lincoln har man opgravet mange Menneskeknokler, paa hvilke man har fundet brittiske Zirather, Kjæder, Jernringe, o. s. v. Til den Tid, da Britterne begrov disse Døde, har Stenbruddet formodentlig bestaaet af Jord. I et Stenbrud ved Norfolk har man ligeledes opgravet mange Menneskeknokler, tilligemed Baaben, romerske Mynter, og deslige.

Floden Irawaddi i Indien har en stærkt forstenende Egenskab. Da i den sidste Krig Pioniererne bleve befalede til at nedbryde et Huus, der vilde hindre en vis Skandses Forsvar, hvis den blev angreben, og forsøgte at overhugge de massive Pæle af Teaktræ, hvorpaa det hvilede, bemærkede de, at Eggen paa alle Ørterne havde lagt sig, uden at Træet selv syntes at have lidt nogen Skade. Ved nærmere Estersyn fandt man snart Aarsagerne hertil. Alle Pælene vare nemlig forstenede, endskjøndt de først vare nedrammede for 10 Aar siden, og kun 3 Maaneder om Aaret, i den sædvanlige Oversvømmelse af Irawaddifloden, pleiede at staae under Vand.

(Sammensteds.)

Snegle i Indvoldene.

Et mærkværdigt Tilfælde af en almindelig, nøgen, rød Snegl, der levede to Aar i en Kones Mave, fortæller Dr. Trumphy fra Canton Glarus i den Hufeland: Osannske Journal. Som et ganske lille Dyr var det i Juli 1822 indslugt med noget Vand fra et Morads. Appetit og Søvn tabte sig, der indfandt sig en besværlig Krampe og Trykning i Maveegnen, og ved Dyrets tiltagende Vægt og Bevægelser steg denne til en

frygtelig Hvide, hvorved Konen udmattedes og
 svækkedes betydeligt. Dyrets Bevægelser bleve
 hæftigere efter Nydelsen af Kjød, isærdeleshed saltet;
 derimod fandt hun Lindring ved at drikke
 lunken Mælk. I Juni 1823 erholdt hun fram-
 pestillende Midler, isærdeleshed Tinctura Assæ-
 foetidæ ammoniata (Dyvelsdræf) i betydelige Do-
 sisser, hvorved Dyrets Bevægelser i Begyndelsen
 bleve hæftigere, men sidenefter svagere. Efter at
 have fortsat denne Kuur i nogen Tid, gif omsider
 en rød Snegl af 3 Tommers Længde fra hende.
 Hun har sidenefter befundet sig fuldkommen vel.

Et lignende Tilfælde beretter den engelske
 Læge Rhind. En Arbeidskarl Dixon, som
 kjørte Kalk, pleiede gjerne at lædste sin Tørst ved
 at drikke Vand af Gravene ved Siden af Beten.
 Ved Slutningen af Aaret 1827 blev han upasselig.
 Først følte han en usædvanlig stærk Appetit, og
 opkastede hyppigen ildelugtende, slimagtig Flyden-
 hed, derhos hyppige, sure Opstigelses, Hoste og
 Forstoppelser. I den høire underste Side af Mas-
 sen følte han en Hævelse, som smertede, naar han
 trykkede derpaa. Han sov godt; kun kunde han
 ikke ligge paa den høire Side, uden at en Krillen
 af den slimede Masse nødte ham til at reise sig
 op og at hoste. Han forblev i denne Tilstand til

Juni 1828, brugte forskjellige Midler derimod, og underkastede sig forskjellige medicinske Behandlinger; men altsammen frugtesløst. Den 17de Juni forordnede Lægen ham en stærk Opløsning af fulsuurt Natron og Piller af Kalomell, Hyoscyamus og Entianextract. Derpaa opkastede Patienten, under en hæftig Brækning, en graa, nogen Snegl (*Limax major*) af 4 Tommers Længde, der var meget kraftig og munter, og endnu levede 5 Dage. Patientens Tilfælde hørte op, og han kunde i October 1828 igjen begynde sit Arbeide.

(Sammestedt).

Frosne Fiskes Gjenoplivelse.

I Canada hugge Indbyggerne om Vinteren ofte et Hul i Isen og fange Fiske paa Medekrog. De fangne Fiske kaste de da paa Isen ved Siden af sig, hvor de snart fryse gandske stive. Men naar de om Aftenen ved deres Hjemkomst kaste dem i Vand, tõe de snart op og svømme omkring, som om intet fattedes dem.

Kulde, frembragt ved Metaller's Blanding.

Naar man sammenblander 207 Gran Bly, 118 Gran Tin, 284 Gran Wismuth og 1617

Gran Dværgsølv, der hver for sig have en Varmes grad af $64^{\circ}5'$ Fahrenheit, frembringes saa stærk Kulde, at Thermometeret synker paa 14° .

Elephantens Kløgt.

Da Engellænderne bragte Beleiringsstyks til Seringapatnam, faldt en Artillerist hændelsesviis saaledes under en Kanon, at Baghjulene om en Secund maatte gaae over ham, og han selv ynkeligen knuses. Men en Elephant, som gif bag efter Kanonen, bemærkede øieblikkelig Faren, og uden at være opfordret dertil af sin Fører, løftede han Baghjulene op med sin Snabel og holdt dem i Veiret indtil Faren var forbi.

C. H. Wisby.

Søndagen den 26de September indkommer Hr. Professor Wiesens Bidrag.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 2^{den} October 1830.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Hvorledes Carl August, Storhertug af Sachsen-Weimar, i Aaret 1794, forholdt sig ved de Forkjættelsesforsøg, som da vakte mod academiske Lærere.

Denne Beretning, som meddeler en Kjendsgjerning, der hidtil gjemtes i Archiverne som en Hemmelighed, indeholdes i et lidet Skrift, udkommet i Hannover og Leipzig, 1830, 48 S., 8vo., uddraget af de didhørende Acter. Det Factum, deri meddeles som et Sidestykke til de uværdige Forkjættelses- og Forsølgelsesforsøg, der i Skriftets Fædreland (Tyskland) i indeværende Aar have været vakte først og fremmest i No. 5 og 6 af Ev.

Kirchenzeitung d. A., af en Landgerichtsdirector v. Gerlach i Halle, der, under Medvirkning af Prof. Guerike sammesteds, fremstod som Anklager mod Professorerne, Dr. Gesseniuss og Dr. Wegscheider i Halle, begge berømmelige og høist agtværdige Lærde ved bemældte Universitet, maatte i Tydskland møde stor Interessse hos Lærerne, som deraf erfarede, ei alene hvorledes et saadant Forsøg var i bemældte Aar 1794 gjort paa at forkjette det theologiske og philosophiske Facultet hos dets Fyrste, men ogsaa, hvorledes dette uværdige Forsøg da var strandet paa en ved Wiisdom, Skarpsindighed og Sjelsadel udmærket Fyrstes Characterfasthed. Det er en sørgelig Omstændighed, som gjør, at denne samme Interessse maa i vort kjære Fædreland, der desværre i vore Dage ei mindre sættes i Bevægelse af samme uchristelige Forkjettelses- og Forfølgelses-Syge, blive denne 36 Aar gamle Sag til Deel. Og dette er Aarsagen, hvorfor den her meddeles. Beretningens Indhold er efter Hall. Litt. 3. 1830, No. 122, følgende.

Det var i bemældte Aar 1794 i Januar, at der hos daværende, siden afdøde, Storhertug C. A. af Sachsen-Weimar indløb 2de Angivelser, som underrettede Fyrsten om, at der i det theologiske og

philosophiske Facultet i Jena befandt sig farlige falske Lærere (Irrelehrer), og med Hestighed opfordrede til, ved alvorlige Forholdsregler at indskrænke deres Lærefrihed, som sagdes at være udartet til sand Lærefrækhed. (Der vare da Mænd som Griesbach, Gabler, Paulus, Fichte i disse Faculteter). Den ene af disse Anmædelser kom fra Meinungen og var undertegnet af Hertugen selv; den anden kom fra Overconsistoriet i Eisenach; men Indholdets fuldkomne Overeensstemmelse foranledigede den rimelige Formodning, at de begge hidrørte fra een og samme Mand, Gen. Superint. Schneider i Eisenach, som havde faaet den Meiningske Minister v. Dürkheim paa sin Side. Carl August, skjøndt han for sin egen Person vel vidste, hvorledes han havde at betragte Sagen, troede dog at burde lade bemældte Klage meddeles Overconsistorierne i Eisenach og Weimar, med Befaling at tilveiebringe Beviisligheder om disse foregivne falske Læreres Forhold, og derpaa at yttre sig om de Forholdsregler, som kunde være at tage, og derhos ogsaa om, hvorledes Gudsfrøgt og Religiositet tillige var omtalt at være i Forsald i de hertugelige Lande.

I Eisenach udgik Erklæringen fra selve Angiverens Pen, med hvem de øvrige Medlemmer

af Overconsistoriet havde været enige, og gif i Høvedsagen ud derpaa, "at det var vitterligt, at adskillige Professorer i Theologie, de østerlandste Sprog og Philosophie søgte at undergrave den christelige Religions Grundvold, at gjøre Jesu Historie latterlig, med eet Ord, i den christelige Religions Sted at sætte Fornustreligionens Drømmerier, hvis frygtelige Følger just da viste sig i Frankrig. Dette var sagt i offentlige Blade" (det var skeet af de samme Personer) "og man kunde blot spørge de og de Candidater derom. For det første vare derfor nødvendige eftertrykkelige Reskripter, hvori Professorerne forpligtedes til at foredrage den rene Lære efter Bibel og synsbolste Bøger, og truedes med Straf, efter Omstændighederne Afsted; dernæst en Commission, bestaaende af geistlige og verdslige Medlemmer, der skulde undersøge de paatalte Ytringer af Professorerne, forhøre dem og vise dem til Rette; fremdeles et Slags høiere academisk Politie til at have Opsyn med Professorerne, og endeligen Trykkefrihedens Indskrænkning."

Den Weimarske Erklæring forfattedes af Herder, og gif ud derpaa, "at frække, spottende Ytringer over Religions Sandheder af academiske Lærere vistnok maatte være høist skadelige, men

"at Saadant var om Jenaiske Lærere aldeles ube-
 "kjendt, og at irettesættende For skrifter saavel som
 "udstedte Advarseler, som en offentlig Til kjendegis-
 "velse af Mistillid, vilde blive Academiet i Hen-
 "seende til udvortes Forhold skadelige, og i det
 "Indre udstrøe Sæden til Spioneren, Luren
 "og Bagvaskelse. Videre flere herlige Tanker
 om Aarsagerne til Religiositetens Forfald."

Det Hertugelige Geheimeraad skal have været
 betænkt paa en Beslutning, i Følge hvilken de an-
 klagede Professoreer mundtlig en skulde advares
 mod slige Bildfarelser, (hvis Saadanne maatte
 være befundne at have havt Sted).

Men Carl August besluttede i Her-
 ders Land, at Sagen skulde henlægges
 ad acta.

Og da siden een af de Anklagede ønskede de
 omhandlede Acter til Gjennemsyn og Afskrift, til-
 lod Hertugen det strax med den Yttring, "at der
 "af saadanne Ting ei burde gjøres nogen
 "Hemmelighed, for at de, som forkjette
 "Andre (Rjettermagerne, Forkjettrerne) ei skulde
 "undgaæ den offentlige Menings Doms-
 "stoel, og de, der maatte have Lyst til
 "at træde i deres Fodspoer, affrækkes
 "ved deres Exempel.

Erklæring fra Hr. Professor Theol. Dr. S.
 W. Clausen i Anledning af Hr. Ma-
 gister Lindbergs Skrift under Titel:
 "Er Dr. Prof. Theol. S. W. Clausen en
 ærlig Lærer i den christne Kirke?"

Det er halvfjerde Aar siden, at jeg i Dansk Literaturtid-
 nende (1827 No. 3) udstedte en Erklæring, som, efter
 mit derom yttrede Ønske, blev optaget i de fleste offent-
 lige Blade.

Jeg gjorde i denne Erklæring offentlig Meddelelse
 af det væsentlige Indhold af en Forestilling, som jeg
 havde fundet mig foranlediget til under 5te December
 1826 at indgive til den Kongelige Direction for Univer-
 sitetet og de lærde Skoler, for at udbede mig høiere Be-
 stemmelse om, hvorvidt der maatte paaligge mig som
 Embedsmand Forpligtelse til at paatale de ærekrænkende
 Beskyldninger, som vare fremsførte imod mig i et den-
 gang i Trykken udgivet Skrift af Adjunct Lindberg, og
 jeg søiede hertil den Skrivelse, som under 16de Januar
 1827 blev mig tilstillet fra den Kongelige Direction som
 Gjensvar paa bemeldte Forespørgsel. I denne blev mig
 tilkjendegivet: at det Kongelige Danske Cancellie i Skri-
 velse til Directionen havde yttret sig derhen, at, uagtet
 der i det omhandlede Skrift var fremsat adskillige Be-
 skyldninger, som jeg kunde have Grund til at paatale,
 saa fandt Cancelliet dog, at der, med Hensyn til, at de
 i det Bæsentlige vare Gjentagelser af, hvad Pastor
 Grundtvig tidligere havde fremsført, og da en Dom var
 erhvervet, hvorved Sidstnævntes Beskyldninger vare mor-
 tificerede, ikke var nogen Anledning for det Offentlige til

at fordre, at jeg anlagde Sag imod Lindberg; samt at den Kongelige Direction var aldeles enig heri.

De Grunde, som jeg i ovenmeldte Forestilling havde havt Veilighed til at fremsætte for det Kongelige Danske Cancellie og den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler, og som jeg derefter havde fremlagt for mine Medborgere, i Forbindelse med det Svar, som var blevet mig tildeelt fra de kongelige Regjerings-Collegier, have bestemt den Fremgangsmaade, som jeg senere har iagttaget, naar de samme Fornærmelser og Bestyldninger fra Tid til Tid paa ny ere blevne gjentagne og udsprede i Flyveskrifter.

Ved den i disse Dage af Magister Lindberg udgivne Piece skulde jeg ikke have fundet Anledning til at afvige fra min hidtil fulgte Fremgangsmaade, dersom ikke dels allerede Titelen maatte hos Mængden vække en særegen Opmærksomhed paa disse Blade, dels den Omstændighed, at Skriftet er ved Domstolene blevet frifundet for General-Siffalens Tiltale, kunde lade befrygte hos ildg Underrettede den Mening, at denne Frifindelses-Dom skulde gjælde de private Bestyldninger, som indeholdes i Skriftet imod nan Person og min Bog, imedens Sagen alene har angaaet de Uttringer, som have syntes anstødelige mod den offentlige Bestyrelse.

Jeg har under disse Omstændigheder anseet det for en Pligt, jeg skyldte mig selv, under 10de d. M. atter at henvende mig til den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler, med Forespørgsel: om det fra det Offentliges Side skulde agtes fornødent, at jeg, i Genhold til Forordn. af 27de September 1799 §. 10, fremlagde mig de i bemeldte Skrift fremsførte Bestyldninger, samt at udbede mig Tilladelse til — for at forebygge

Mistydning af mit Forhold i denne Sag — at bringe det Svar til offentlig Kundskab, som jeg herpaa turde see imøde.

Den Kongelige Direction har derpaa tilmeldt mig under 17de d. M.: at det Kongelige Danske Cancellie i Skrivelse af 12te d. M. har svaret, at, i Henshold til, hvad Cancelliet forhen har yttret i Skrivelse af 9de Jan. 1827 med Hensyn til den fra mig dengang indkomne lignende Forespørgsel i Anledning af det af Adjunct Lindberg da udgivne Skrift, maa Collegiet være af den Formening, at der ikke er nogen Anledning til at paalægge mig at sagsøge Mag. Lindberg paa Grund af det omhandlede af ham udgivne Skrift; samt at Directionen maa tiltræde denne Formening.

Idet jeg, med det Kongelige Danske Cancellies Samtykke, bekendtgjør dette, og paa Grund deraf for Tiden ikke agter at tage Sagen fra den juridiske Side, har jeg endnu at tilføie, at jeg som Forfatter forbeholder mig, med det Første at give en Belysning af den hele Methode, som Hr. Lindberg anvender ved at anføre og udslyde de Uttringer i den angrebne Bog, som skulle tjene til Grund for hans idelig gjentagne Bestyldninger. En saadan Fremstilling vil være tilstrækkelig med Hensyn til den offentlige Mening, og den vil kunne gives, uden at bringe mig i videre Berøring med bemeldte Forfatter eller hans Skrifter.

Kjøbenhavn, den 19de August 1830.

H. N. Clausen.

De Herrer Redactører af de offentlige Tidender blive af ovenstaaende Erklærings Forfatter anmodede om, efter Leilighed at optage den til Indrykkelse i deres Blade.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 9de October 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

T i l l æ g

till den i Borgervennens forrige No. indrykt fede Erklæring fra Hr. Prof. Theol. Dr. Clausen, til yderligere forklaring om Gjenstanden for den deri ommældte Fiscalaction mod Forfatteren af Skriftet: "Er Dr. Prof. Theol. S. N. Clausen en ærlig Lærer i den christne Kirke?" og til Berigtigelse af Uogles urigtige og vildfarende Forestillinger herom.

Det nysnævnte Skrift og den i Anledning af Samme mod dets Forfatter anlagte Fiscalaction har paa flere Steder foranlediget den vildfarende Mening, at denne Procedure har angaaet Indstævntes Ytringer om Hr. Prof. Dr. Clausens

Bog og Sammes enkelte Ytringer, og at folgelig Frifindelses-Dommen i Sagen maatte synes at give disse hans Ytringer Medhold. Det er denne Bildfarelses Belysning disse Linier have til Formaal.

Det ovenmældte Skrift: "Er Dr. Prof. Theol. H. N. Clausen o. s. v.", var som bekjendt, i Følge det Kgl. Danske Cancellies Ordre blevet lagt under Beslag, og General-Fiskalen beordret at tiltale Forfatteren, i Anledning af Samme, forsaavidt nemlig dette Skrift indeholdt Udladelser, der syntes fornærmelige mod den offentlige Bestyrelse.

Det er ligeledes bekjendt, at Forfatteren, saavel ved Underretten som ved Høiesteret, blev for Actors Tiltale i denne Sag friefunden. Og da hans Skrift saaledes var friegjort for det paa Samme lagte Beslag, blev det, strax efter at der d. 30 Juli d. A. var falden Dom i Sagen ved Høiesteret, Loverdagen d. 31 Juli averteret til Salg i Adresseavisen, et andet Dplag allerede averteret Mandagen d. 2 August o. s. v., et tredje og fjerde Dplag resp. d. 5te og d. 13de August næstefter.

Naar dette Skrift i disse Avertissementer anmeldtes til Salg saaledes:

Det efter det Kgl. Danske Cancellies Ordre supprimerede *), men ved Hs. Majestæts Høiesteret friekjendte **) Skrift af Mag. Lindberg: "Er Dr. Prof. Theol. H. N. Clausen en ærlig Lærer i den christne Kirke?" sælges i den Wahliske Boghandel o. s. v.

da er det ikke saa aldeles at undres over, om een og anden Avislæser, og som ei kjender synderligt mere til Sagen, end hvad han deraf og leilighedsviis ved Samtaler flygtigen erfarede, kunde danne sig omtrent følgende Forestilling om Sagens Sammenhæng og Bestaaffenhed: "naar Indstævnte har været beordret af Gen. Fiskalen tiltalt for et Skrift, hvis Titel bestaaer i det "graverende Spørgsmaal, om Prof. Clausen er en "ærlig Lærer i den christne Kirke, og naar han ved "begge Domstoleue er friefunden for Actors

*) Da supprimeret er det Samme som undertrykt, maatte det vel her synes af Boghandelen at være brugt i en mindre rigtig Betydning om et Skrift, som kun til en Tid var lagt under Beslag og da igjen friegjort.

**) Det er heller ikke ganske rigtigt og nøiagtigt udtrykt, naar Skriftet siges friekjendt, uredens det kun er de Yttringer i Samme, som have syntes fornærmelige imod den offentlige Bestyrelse, i Henseende til hvilke Fors. er friefunden.

”Tiltale, da maa man vel kunne antage, at, ”hvad Indstævnte i bemældte Skrift har yttret ”om Betskaffenheden af Prof. Dr. Clausens Bøg ”og dens enkelte Yttringer, har fundet Medhold ”hos Retten og Dommerne i denne Sag.”

Og, dersom det dog var alene Mennesker af den ringeste Klasse, uvante til regelret Tænkning, og uden Leilighed til at gjøre sig paa rette Maade bekjendte med Sagen, der tillode sig at slutte og dømme om Samme paa denne Maade, da kunde det synes paa een Gang baade unødvendigt og spildt Umag, at forsøge paa at oplyse dem om deres Bildfarelse.

Men, da jeg har hørt lignende Slutning at dannes og omtrent saadanne Domme at sældes herom af Mennesker, af hvem man, i Følge deres borgerlige Stilling, var berettiget til at vente baade en sundere Tænkning i Almindelighed og i Særdeleshed en nøiere Kundskab om den Sag, hvorom de dømme og udtale deres Dom med højrøstet Selvtillid, saa synes det mig at være Pligt for enhver retsindig og sandhedskjærlig Mand, at modsigge en saa grov Bildfarelse, og hvis Udbredelse, naar den hengif umodsagt, ei kunde andet end blive høist skadelig og forargelig.

Det er nu vistnok saa, at Erklæringens Forfatter selv ei har ladet denne Bildfarelse være

umodsagt, men med al den Tydelighed, som for øvede og om Sagen nogenlunde underrettede Læsere maatte agtes fornøden, gjort opmærksom paa Samme, og forvaret sig mod den. De hidhørende Udtryk læses S. 315 i forrige No., hvor de endog findes afstrykte med større Stiil, Noget, som er foranstaltet af Bladets Redaction, for at hendirage den almindelige Opmærksomhed paa disse Yttringer, og tillige i den Hensigt at tilføie paa Stedet en Anmærkning. Men, da denne Anmærkning ei kunde faae Plads, uden at Erklæringen maatte for en Deel afbrydes og Resten da først meddeles i dette No., saa valgte jeg saa meget hellere at udelade Samme der, som jeg da, uindskrænket af Rummet, vilde vinde mere Frihed til at give denne Belysning og Berigtigelse den fornødne Fuldstændighed ogsaa for saadanne Læsere, som kunde antages, ei at kjende Sagen i sin Sammenhæng og dog at have Interesse for at vide det Rette derom.

Det er da en Sandhed, at denne Rets sag og dens Procedure aldeles ikke fra Justitiens Side har været anlagt mod Indstævnte for de Yttringer, som hans Skrift indeholder mod Hr. Prof. Theol. Dr. Clausen, men at den alene har angaaet nogle Udladelser i Samme, som

af vedkommende Collegium ere fundne fornærmelige mod den offentlige Bestyrelse. Herom vil enhver kunne overbevise sig ved at læse den af Skriftets Forfatter, under 14de Aug. d. A., i Trykken udgivne Procedure af Sagen.

Men, da det fornemmeligen er for saadanne Læseres Skyld, der ei have haft eller have Leilighed til at gjøre sig bekendte med denne Bog, som haade er dyr og vidtløftig, at jeg nedskriver disse Linier, saa vil jeg, for at overbevise dem om Sandheden heraf, af denne Bog og med Henviisning til Samme udtegne de Hovedsteder i Samme, der saavel i Henseende til Actionens Anlæggelse mod Indstævnte som under Sagens Procedure og i Doms slutningen godtgjøre denne Paastands uimodsigelige Rigtighed.

1) Det heder da saaledes i Stævningen fra L. D. samt H. og Stadsretten, af 31 Aug. f. A., udtrykkeligen, "at bemældte Skrifts Forfatter indstævnes at møde for Dommerne inden Retten, som holdes d. 7de Sept. 1829, o. s. v., fordi han i en af ham forfattet og i Trykken udgiven Pjece, betitlet: "Er Dr. Prof. Theol. H. N. Clausen en ærlig Lærer i den christne Kirke?" har betjent sig af Udladelser, der ere fornærmende for den offentlige Bestyrelse m. v. (see Proceduren S. 109—110).

2) Gen. Fiskalen siger i sit første Indlæg til E. D. samt H. og Statsretten lige udtrykkelig, "at han er beordret at actionere Indstævnte i Anledning af formældte Skrift, forsaavidt nemlig dette Skrift indeholder Udladelser, i Særdeleshed S. 23—26, der ere fundne fornærmelige for den offentlige Bestyrelse, og argumenterer herom saaledes, at disse for den offentlige Bestyrelse fornærmende Udladelser indeholdes i adskillige S. 19—24 forekommende Perioder i Forbindelse med følgende Sætning, S. 24, saaledes lydende:

"Sandelig, sandelig, hvad Ansvar o. s. v., og hvad Ansvar ligger der ikke paa dem, som ere Vidner til Forførelsen og tie dertil! o. s. v. (see S. 118—119).

Ligeledes heder det i Gen. Fiskalens andet Indlæg til samme Ret, "at han ei behøver at paapege, at Rigtigheden eller Urigtigheden i Indstævntes Sigtelser mod Prof. Clausen ligger aldeles udenfor Grændserne af nærværende Sag, hvorunder denne dogmatiske Strid ingenlunde kan eller skal decideres." (see S. 249—50).

I Anledning af, hvad Indstævnte i sit første Indlæg til samme Ret (see S. 199) ytrer, at han, om det skulde agtes fornødent ved Vidner

at stadfæste sine Ord om de vordende Præster, (S. 23—24 i den omhandlede Piece) forbeholder sig Ret til at lade et Vidnesforhør over endeel vordende Præster i den Henseende optage eller at fremlægge i Retten endeel herhen hørende Attester, bemærker Gen. Fiskalen, (see S. 256) udtrykkeligen, "at Indstævnte ingenlunde kan i denne Sag, hvor der ikke er eller kan være Tale om Beskaffenheden af Prof. Clausens Lære, have Udgang til at optage det af ham ommældte Vidnesforhør, i det han forbeholdt sig nærmere at protestere mod en saadan inquisitorisk Fremgangsmaade mod Trediemand, der ikke er stævnet i Sagen."

Ogsaa har Indstævnte selv bemærket at see hele Sagen egentlig indskrænket til det Par Ord af hans Skrift (S. 24): "hvad Ansvar ligger der ikke paa dem, som ere Vidner til Forsørelsen og tie dertil! Med dem vil jeg hverken have Lod eller Deel," og at disse Ord efter Gen. Fiskalens Udvikling ere altsaa de eneste, som skulde være Gjenstand for denne Rets sag. (See S. 280—81).

3) Endeligen heder det udtrykkeligen i Domspræmisserne i L. D. samt H. og Statsretten, "at, da Tiltalte maa antages ved det paaankede Skrift ikke at have gjort sig skyldig i nogen Fornærmelse mod den offentlige Bestyrelse, vil han for Gen. Fiskalens Tiltale være at friefinde. (See S. 322).

L. D. samt H. og Stadsrettens Dom afsagdes d. 19 Januar 1830, og Høiestrets Dom d. 30 Juli næstefter.

Contract

of

fredie Qvartals Regnskab 1830,

for

det forenede Understøttelses- Selskab.

S n d t e g t e r.

	Øbster og Tegn.	Skdb. F.	Skdb. Cols.	Skdb. F.
Rejsning for forrige Quartal, Skifaner iberegnet	1658	58	1463	85
A. Ugentlige Indsamler for Hjelpladets 42 Navngang No. 27—40	502	25		
B. Saans Afskrifning			1035	48

Skdb. 2160 83 2499 37

Svevesskifanende med den af Administrationen førte Control.

Stiebentreich. 1106 100 1106 100

Schram.

Rumb.

U d g i d t e t.

	Øbster og Tegn.	Skdb. F.	Skdb. Cols.	Skdb. F.
1. Pensioner for dette Quartal: til de sædvanlige Pensionister	711	24	112	4
til Pensionister af det dødsfælle Legat til ditto af Caroline Legatet.			25	
2. Skifaner af Skatet Skatsten med Skatsten			431	21
3. Hjelpladelige Contingenter og Subscriptioner	62	56	2	
4. Hjelpladets Trykning med Papir, samt Bogbinder Skifning	231	54		
5. Lønninger			355	
6. Spende anviste Skifninger	8	77		
Skifaner af udskætte, et endnu indse friede Skifaninger				
for Saans	152	Skdb. 1115	Skdb. 236	40
for Skifningent 84 — 40F.			910	24
Skdb. 2160 83 2499 3				

Skdb. 2160 83 2499 3

Skifaner af Skatet Skatsten med Skatsten

Skifaner af Skatet Skatsten med Skatsten

Skifaner af Skatet Skatsten med Skatsten

Skifaner af Skatet Skatsten med Skatsten

Skifaner af Skatet Skatsten med Skatsten

Skifaner af Skatet Skatsten med Skatsten

11. Bentzen.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 16de October 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

A n m e l d e l s e.

Uf Selskabets Medlemmer ere i Julii Quartal,
ved Døden afgaaede:

1) Contribuerende:

Søe-Krigscommissair Franck

Professor og Graveur Jacobsen

Bødker Weyvad

Madame Henriques

Correspondent Bregaard

Grosserer Joseph Nathan David

Commandeur Fabricius

Bogholder Paynck's Enke.

2) Pensionister:
 Skoleholder Møllers Enke

Ligeledes have følgende contribuerende Medlemmer udmeldt sig:

Amtmand Løbner

Hofekræmmer Møller

Studiosus Clemensen

Lystøber Salomonsen

For Contingents; Restancer er udslættet 8 Medlemmer.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

Friedenreich.

Schram.

Lund.

Et Par Ord om Prof. Dr. Clausens Bog:
 den theologiske Partieaand, dens
 Character og Stridsmaade, oplyst ved Exempler. 10½ Ark. 1 Rbd.
 hos Reizel.

Under ovennævnte Titel er i forrige Uge udkommet et ligesaa interessant som ved grundig og

Skarpsindig Fremstilling udmærket Skrift, fremkaldt ved de mod Forf. og hans bekjendte Bog om Catholicismens og Protestantismens Kirkeforfatning ic. gjorte Angreb og Beskyldninger. I Forbindelse med hvad jeg i de tvende forrige No. af dette Blad har anseet passende at meddele i denne Materie, har jeg troet det ligeledes at vilde være et upassende, at gjøre dem af dette Blads Læsere, som have Interesse herfor, men som dog ei have haft Leilighed til endnu at kjende Skriftet selv, nogenlunde bekjendte med dets høist vigtige Indhold og den overbevisende Styrke, hvormed dets Forf. imødegaaer og afviser de mod ham gjorte Beskyldninger.

Efter at have givet en sammentrængt Ud sigt over Hovedsætningerne i sidstnævnte Skrift om Catholicismen og Protestantismen til Veiledning for dem, som, vildledte af Andre, maatte have dannet sig urigtige Begreber om dets Indhold og Formaal, og meddeelt nogle Bemærkninger om Maaden, paa hvilken denne Bog er bleven angreben o. s. v., og om det Forhold, han ved disse Angreb har iagttaget, gennemgaaer Forf. og med seirende Vaaben bekjæmper i en fra S. 20—81 fremgaaende, under 29 forskjellige Puncter anført, Belysning de mod hans ommældte Bog i Pjecen:

”Er Dr. Prof. Theol. H. N. Clausen o. s. v.”
S. 7—15 fremførte Beskyldninger.

Forf. viser dernæst den Forbindelse, hvori disse Angreb mod ham staae med vore Dages religiøse Partiaand i Almindelighed og navnlig den Lighed, som finder Sted imellem disse Angreb og de Angreb, som mod agtværdige og berømte tyske Lærde, nemlig Professorerne Dr. Gesenius og Dr. Wegscheider i Halle, ere gjorte i den Berlinske (saakaldte evangeliske), Kirketidende, meddeler derpaa nogle i høi Grad interessante og grundige Yttringer og Erklæringer af tyske Theologer saavel imod bemældte Kirketidende som mod det zeltistiske (sværsyge) Partievæsen overhovedet, og flutter med en saare mærkelig Prøve af vore Dages fanatiske (sværmerisk; rasende, forfølgelsesyge) Partiaand, lagt for Dagen i nogle høist uchristelige Yttringer, indeholdne i en Prædiken af en Dr. Krummacher, Præst i det Elberfeldske, ikke den især som Forfatter af nogle smukke Parabler bekjendte Dr. Krummacher, Superintendent i Bernburg.

(Sluttes i næste No.)

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 23de October 1830.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Et Par Ord om Prof. Dr. Clausens Bog:
den theologiske Partiaand, dens
Character og Stridsmaade, op-
lyst ved Exempler.

(Slutning fra No. 42).

For at give dette Blads Læsere en Forsmag paa den sunde og kraftige Tode, som dette Dr. Clausens grundige Skrift indeholder, vil jeg deraf meddele Indholdet af et Par Steder, der, som jeg mener, ikke ville mangle enten at indbyde saadanne Læsere, paa hvilke det især er beregnet, til at gjøre Bekjendskab med selve Bogen, eller at give Andre en nogenlunde rigtig Idee om Samme.

1. Af den S. 20—81 meddeelte Belysning, i hvilken Prof. Clausen fra Begyndelsen til Enden gennemgaaer sin Modstanders ovennævnte Beskyldninger om vrangte Lærdomme, og viser ved hvert enkelt Citat, baade hvad hans Modstander lader ham sige, og hvad han i sin Bog virkeligen befinder at have sagt, troer jeg saaledes, da jeg har villet gjøre Læserne bekendte med Prof. Clausens Bogs hele Aand, heller ikke at kunne forbigaae at meddele en Prøve, og vælger dertil, som saare characteristisk og for al sund Menneskeforstand indlysende, følgende Sted, taget af 20de Punct, S. 54, med Henviisning til den mod Forfatteren i ovenmældte Pjece, S. 12, Lin. 24—27, gjorte Beskyldning, hvorved Prof. Clausen tillægges den Lære, som om han skulde have sagt, "at Christi Forsoning, efter den kirkelige Lære, er ikke alene unødvendig, men endog skadelig, da den gjør den moralske Forbedring overflødig.

Denne Beskyldning behøver og gjendriver Prof. Clausen paa den Maade, som unægteligen er baade den naturligeste og tillige den meest overbevisende mueligt, i det han nemlig lægger det citerede Sted frem for Læserens Øine, og da spørger, hvad

man vel skal sige og troe, naar man, ved at efter-
 slaae Stedet S. 491, finder, at Talem hverken
 er om den protestantiske Kirkelære
 eller engang om Forsoningslæren, men
 om — den catholske Lære om Messesof-
 feret! Han anfører dernæst selve sin Bogs Ord,
 som ere disse: "Efter det catholske Lærebegreb er
 "Offeret fuldbragt, hvor Consecratio:
 "nen (Indvielsen) er foregaaet, og den forso:
 "nende Indvirkning paa Gud kan ikke udeblive;
 "er troende Antagelse af Forvandlingens Under er
 "fra Menneskets Side den eneste Betingelse for at
 "erholde Andeel i Forsoningens Velgjerning. Om
 "nogen moralsk Forberedelse til værdig Deeltagelse
 "i Nadveren kan der efter dette System ikke uden
 "Inconsequents være Tale; en Zittren og Bæven,
 "som opsluger enhver klar og virksom Selvbevidst:
 "hed, er den eneste naturlige Stemning, hvormed
 "Catholiken maa nærme sig Herrens Bord;
 "og ligesaa lidt ligger det i Handlin:
 "gens Natur, at den har moralsk For:
 "bedring til Følge; thi Forsoningen,
 "(som ikke kan udeblive, naar kun Offeret er fuld:
 "bragt) gjør denne overflødig."

Prof. Clausen gjør nu opmærksom paa, at
 det er den Forsoning, som efter den catholske

Lære tilveiebringes ved Messeofferet, men som den protestantiske Kirke fordømmer, som hans Modstander gjør eenstydig med Christi Forsoning, og at, naar han (Prof. Clausen) ytrer lemsfældigt, hvad Reformatorerne erklære stærkt og strengt, at den Forsoning, som tillægges Messeofferet, gjør den moralske Forbedring overflødig, da skulde Læserne forledes til at troe, at det er Christi Forsoning, som bliver omtalt paa denne Maade. — Kan dog nogen være saa forblindet, at han ei skulde heri kunne see, hvad der er Sandhed, og paa hvis Side den er?

2. Af Dr. Baumgarten-Crusius's S. 109—131 indrykkede skønne Ytringer om Samvitighedsfrihed, Lærefrihed o. s. v., troer jeg det vil interessere enhver Dplysningens Ven at læse i Uddrag de i Anhang dertil S. 131 meddelte fordomsfrie og forstandige Ytringer af den pbalziske Chursyrste Frederik den Tredies Testament (Aar 1576) saaledes lydende.

”I Særdeleshed skulle vore kjære Sønner vogte sig for de urolige Tjenere i Kirke og Skole, som anstifte allehaande forargelig Tvist og Ordstrid, Fordømmelser og Forkjættelser i Religionens og Troens Anliggender i de christelige Kirker og Skoler. Disse Stri-

"digheder ere blot Virkning af Vergjer-
 "righed og falsk Iver med Uforstand i
 "Sagen selv; under Paaskud af den
 "hellige Lands Straffeembede søge de
 "ikke andet end at regjere over Over-
 "hovedernes og Undersaatternes Sam-
 "vittighed, ligesom Tilfældet er i det ugudelige
 "Pavedom, o. s. v."

3. Af Dr. Neanders S. 131—143 meddeelte
 Erklæring om hans Grunde til aldeles
 at frasige sig Deeltagelse i den evang.
 Kirketidende ønskede jeg mig gjerne endnu
 Plads tilovers til at meddele det Væsentlige af
 hvad denne agtværdige Lærde med ligesaa megen
 practisk Forstandighed som viis Maadeholdenhed
 deri har yttret om det Urigtige i at bringe
 videnskabelige Theologers forskjellige Ansku-
 elser af enkelte Troeslærdomme for Lægfolks
 Domstoel; men, da Rummet ei tillader mig dette,
 maa jeg indskrænke mig til at gjøre Læseren be-
 kjendt alene med følgende Brudstykke deraf, S.
 132, hvori han tilkjendegiver, at han paa ingen
 Maade kan billige det, at de forskjellige Ansku-
 elser, som finde Sted imellem videnskabelige
 Theologer, hvad enten de ere foredragne i Fore-
 læsninger eller i Skrifter, blive, ved saar

Danne Tidsskrifter, som ere nærmest beregnede paa en practisk; christelig Interesse, bragte for Lægfolks Domstoel, der mangle en theologisk videnskabelig Dannelse. Det er hvist interessant, at læse denne liberale og oplyste Lærdes Erklæring, at han er saa langt fra at ville gjøre Lægfolk afhængige af Theologernes Autoritet, at han tværtimod, netop fordi han kun kan sætte Forskjellen imellem Theologer og Lægfolk i den videnskabelige Form af Overbevisningen, mener, at disse (Lægfolk) nærmest slet ikke behøve at bekymre sig om de videnskabelige Undersøgelser og Stridigheder, og at de, uafhængige af disse, skulle danne sig selv deres Overbevisning af det guddommelige Ord, saa at det ikke skal komme dem an paa, hvad denne eller hiin Theolog lærer, men hvad Christus og Apostlene lære.

Lægmanden (siger han videre), som ikke har theologisk; videnskabelig Dannelse, er derfor ikke istand til, med Retfærdighed at bedømme Sammenhængen af Theologernes eiendommelige videnskabelige Synsmaader, efterdi Theologiens Udviklingsgang ikke er ham tilstrækkeligt bekjendt, saa at han skulde kunne sætte sig ind i saadanne

Theologers Ideeforbindelse. Lægmanden forledes derfor let til en uretfærdig og ukjærlig Dom, naar han opkaster sig til Dommer over saadanne enkelte, af videnskabelige Theologer yttrede, Mæringer, p. s. v.

4. Det er endeligen et saa rædsomt mærkeligt Tidens Tegn, der udtaler sig i det fanatisk; djævelske Opraab til Myrden og Slagten i den ommældte Prædiken af Krummacher, at jeg, (baade med Hensyn til det, at Forf. hører til det Partie af Geistlige, som mene sig at være de rette Christi Evangeliums Prædikanter, og at Recensenten i evang. Kirketidende ei blues ved at tildele Forfs. Hjerte, der aander den uchristeligste Haardhed og Grusomhed, den Roes, "at virkeligt Herrens Jld maa erkjendes at være falden i dens Hjerte, som kan prædike saaledes til sin Herres og sin Guds Ære" og gudsbespotteligen at tale om, "at Christi Land er at spore i denne Prædikensamling) ei kan afholde mig fra til Slutning deraf at meddele blot disse faa Linier (S. 167): "Stod Verden endnu "i Mose og Eliæ Dage, der vilde ikke "være Ende paa Slagtningen, og Baals;

"præsternes *) Blod vilde flyde i
 "Strømme midt i en Kirke, som vel heds
 "der den evangeliske, men i Alm. ingenlunde er
 "dette Hædersnavn værd."

Dg hermed være Bogen selv til nærmere
 Læsning anbefalet!

*) Herved betegnes de saakaldte Rjettere, Ra-
 tionalister og andre i Troessager anderledes
 Tænkende.

Søndagen den 31te October indkommer Hr. Kam-
 merraad Kalls Bidrag.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 30te October 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Jernet og Kobberet i oeconomisk Henseende, eller om dets Brug i det huuslige Liv.

Hvad der ved denne Leilighed og paa dette Sted skal meddeles herom, er et særdeles Uddrag af en Afhandling, foredragen til Underholdning i et blandet Selskab af begge Kjøen, og efter Anmodning meddeelt mig af Forfatteren til Afbenyttelse i anden Henseende. I et større Omfang har jeg nemlig tilforn for et andet Blad, hvor jeg tillige kunde tage Hensyn til det Underholdende i denne Materie, af hiin Afhandling gjort et andet Uddrag, blot ved Udeladelse af de Afhandlingens Dele, som vare egentligen videnskabelige; men,

da jeg anseer den oeconomiske Deel af denne Afhandling at være i høieste Grad vigtig og nyttig, saasom det gjælder ei mindre end Helbred og Liv, at kjende eller ikke kjende disse Mineraliers Bæsen, i deres Anvendelse i det huuslige Liv, saa har jeg troet at gjøre noget nyttigt, ved at lade Hovedindholdet af denne Afhandling i saadan Henseende, og i et kortere Uddrag, komme til dette Blads Læseres og Læserinders Kundskab. Og jeg kan ei indstændigt nok bede disse Bladets talrige Holdere, Huusfædre og Huusmødre, og Enhver, som har det huuslige Livs Indretninger i oeconomisk og diætetisk Henseende i sin Magt, ei ligegyldigen at henlægge disse Blade ulæste og uændsede, — en Anmodning, som Sagens Vigtighed for Medmenneskers Sundhed afstvinger mig, og som jeg saa meget mindre behøver at tage i Betænkning at gjøre, som Afhandlingen selv er ikke mit Arbeid, men overladt mig i sin Tid af Forfatteren, der dog ikke har villet tillade mig at nævne sig. Her altsaa i største Korthed Følgende om denne Materie.

1. Om Jernet.

Ligesom Mineralogien overhovedet, for dens udbredte Indflydelse paa og dens Nytte i det

menneskelige Livs Sybler, fortjener den største Opmærksomhed, saaledes gjælder Dette i større eller mindre Grad om hver enkelt Deel af den; men iblandt de mange Gjenstande, som høre herhen, og fortjene vor Opmærksomhed, er der maaskee intet mineralsk Væsen, der, selv til Trods for det almægtige Guld og Sølv, har en mere udbredt Indflydelse og Nytte end Jernet.

Jernet er af alle Mineralier det, som er meest udbredt i Naturen. Ingen Plante, intet Dyr er til, som ei indeholder Jernpartikler. Vore Legemer indeholde en Jord, som, naar de øvrige Dele fraskilles den, behøver kun en Tilfætning af et brændbart Væsen, for at afgive et virkeligt Jern, som lader sig tiltrækkes af Magneten. At Blodet har meget Jern i sig, er beviist af den berømte Haller, der endog har paastaet, at det har sin Farve deraf. Menghini har i et fuldvoxent Menneskes Blod, som almindeligen er 25 Pund, fundet 70 Skrupler Jernmaterie. Alle andre Dyr have ogsaa meget deraf; Fjedercreaturene have mindst deraf; dog viser Jernstoffet sig baade i Paafluglens glimrende Hale og paa Andrik;

rens og Duen's bragede og ligesom anløbne Hals. Det meste Vand, selv Snees og Regnvandet er jernholdigt.

Chymien har lært at finde Jernets Partikler overalt, og saaledes ogsaa i Planterne; og man har med stor Sandsynlighed paastaet, at Planternes grønne Farve har sit Udspring fra Jernet. Naar Jernet blandes med Arsenik, faaer det en Sprødhed, i hvilken Tilstand det kan modtage den skønneste Politur. Men det er just for denne Egenskabs Skyld, at dette her bør omtales; thi, da det saaledes afgiver Materie til de smukkeste Prydelser, saasom Spænder, Knapper, Uhrkæder o. s. v., hvilke Prydelser uretteligen tillægges Navn af og ansees for StaaFsager, saa indsees let, at saadanne (saakaldte StaaFsagers) Rust eller Forkalkning ei kan betragtes som saa uskyl- dig, som anden Jernrust, men at man dermed maa omgaaes forsigtigt, og f. Ex. hellere lægge et rustet Søm i en syg Kanariefugls Vandglas end en rusten (saakaldt) StaaFsnap, der indeholder arsenikalste (d. e. forgiftige) Dele. Vi have i nyere Tid de fineste Smyk- ker af virkeligt Jern, hvilke i alle Henseen- der bør foretrækkes for hine saakaldte StaaFsager.

Hvorledes det egentlige Staal, som et Kunstproduct af Jernet, tilberedes af Samme, ville vi her ei omtale.

Her maae vi fornemmeligen omtale den Jernets Nytte, at det saa mærkelige bidrager til den tabte Helbreds Gjenoprettelse. Det er nemlig bekjendt, hvilken betydelig Virkning det opløste Jern har i mange Sygdoms Tilfælde, deels ved Brugen af de deraf imprægnerede Bande, deels endog ved Brugen af en reen Opløsning af Jernsulfspaaner i Viin, under Navn af Staaluur.

Man kan heraf let indsee, at, naar vore Jern:Kjøkken:Kar som man kalder det, sværte af (blaae Maden, især Mælkemad) er dette ei alene ikke skadeligt for Sundheden, men meget mere i Sandhed nyttigt.

Jernet maa derfor være os i alle Henseender kjær, saa meget mere, som vi kunne betragte det som en Deel af os selv og som et vigtigt Sundheds:Middel.

Det var at ønske, at det Samme kunde siges om det for alle Skabningers Sundhed saa skadelige Kobber,

et Metal, der burde forjages fra vore Kjøkkener og fra al oeconomisk Brug, og hvis Oplosning upaatvivleligen har mere Indflydelse paa det menneskelige Livs Elendigheder og paa Menneskenes Livs Forkortelse end de fleste forestille sig.

Det er herom vi nu skulle meddele de fornødne hidhørende Betragtninger.

2. Om Kobberet.

I Henhold til Slutningen af det, som ovenfor er sagt om Jernet, ville vi nu, efter hvad der er disse Liniers Formaal, skildre dette, i saa mange andre Henseender ellers saa nyttige, men tillige for Menneskenes Sundhed saa skadelige Kobber saaledes, at vi her alene indskrænke os til at fremsætte dets Skadelighed for Helbred og Liv ved Brugen af vore deraf forarbejdede Kjøkkenkar. Og, ligesom det da var i Jernets opløste Tilstand at vi ovenfor saae dette Metal at omtales som saa meget bidragende til Menneskets Sundheds Gjenoprettelse og Vedligeholdelse, saaledes er det i samme Tilstand at Kobberet bliver for Sundheden saa skadelig og farlig.

Kobberet opløses i alle Slags Vædsker mere eller mindre, hastigere eller langsommere, med en grøn eller blaa Farve, efter de vaade Tings Natur og Beskaffenhed. I Skedevand skeer det med Hestighed og med en temmelig stærk Opbrusen og Hede samt en brun Røg, hvormed følger en ubehagelig og for Helbreden skadelig Lugt. I andre Syrer foregaaer Opløsningen langsommere, og vil gjerne, for at iværksættes, kræve nogen Hjælp af Ilden, da der, ved Uedige og andre Syrer af Planteriget, især ved Madsten af afpresede Viindruer, fremkommer det almindeligt bekjendte Spanstgrønt. Endog i alle slags Olier og fede Sager, som Mælk, Smør, Kjødsuppe, opløses Kobberet med en grøn Farve; ja i Luften selv ærrer dette Metal og opløses i en grøn Kalk eller Rust; endog naar blaat reent Vand koges deri, foregaaer der en Opløsning, der vel er mindre betydelig, saalænge Kogningen varer, men bliver ved Afkjølningen stærkere og skadeligere. Der sætter sig da ved Karrets Kanter en grøn Rand; bliver Vandet nogentid saaledes staaende, faaer det en æffel Smag samt en grønagtig Farve; indeholder Vandet tillige noget Fedt, Salt eller Suurt, bliver Kobberopløsningen saameget stærkere og da tillige skadeligere.

Denne Kobberets Oplosning er, som sagt, for alle Skabningers Sundhed ei alene hvist skadelig, men endogsaa dødelig, og det berøer alene paa Qvantiteten (Oplosningens Mængde), hvilken af Delene den bliver.

For at bevise dette, ville vi anføre et Par Exemp-
ler, tagne af et i Berlin 1818 udkommet vigtigt
Skrift: Allgemeine Toxicologie oder Gift-
kunde, af Dr. og Prof. Orfila i Paris, udgi-
vet af den berømte Geheimeraad Ridder Hermb-
städt i Berlin, Disse Exemp-
ler vise tilstræk-
keligen, hvilken Rolle Kobberets Oplos-
ninger i denne Henseende spille i det
hushlige Liv, og ere Beviser paa, hvorle-
des Forgiftelse ved Spanstgrønt ei
sjældent er dødbringende.

(Slutningen følger).

Søndagen den 31te October indkommer Hr. Kam-
merraad Kalls Bidrag.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 6te November 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Zernet og Kobberet i oeconomisk Henseende, eller om dets Brug i det huuslige Liv.

(Slutning).

1te Exempel.

Lægen Dr. Navier blev 1772 d. 4 Sept. kaldet til 9 Syge, som vare blevne forgivne ved Spanskgrønt, ved at spise, Nogle af en Kage, tillavet med smeltet Smør, der var slaaet i Skum med en Skumstee af Kobber, paa hvilken Smørret var størknet, Andre ved at spise af Suppen eller af Rjødet af en Potte, som var skummet med samme urene Skumstee, 2 ved at spise en Fриз

caſſee af Duer, tillavet med den ſamme Kjødſuppe, der havde ſtaaet i bemældte Potte.

2de Exempel.

En gammel Raadsherre i Bajonne, ved Navn Dubroc, havde med ſin Kone og 2 Tjenestefolk ſpiift Eg med Syrer og Smør, tillavede i et Kobberkar. De angrebes alle af de almindelige Tilfælde, men helbrededes dog ved en duelig Læges Hjælp, undtagen den ene af Tjenestefolkene, ſom døde.

3de Exempel.

En heel Familie blev forgivet ved at ſpiſe Krebs, ſom, efter at være kogte, vare blevne ſtaaende i et Kobberkar, hvori der var kommet Biinædike paa Krebsene. Tre af de Syge døde.

4de Exempel.

To Perſoner, ſom havde ſpiift Ragout af et Kobberkar, ſom var forſømt at fortinnes i rette Tid, døde deraf. Ved Obductionen fandtes Maveaabningen og Indvoldene forbrændte og tildeels gjennemboede.

Det vil heraf indſees, at vi, ved Brugen af Kobberkar i vore Kjøkkener, gaae, ſaa at ſige, med Døden i Hænderne, og

hvor usikker en Huusmoder, al anvendt Forsigtig-
 hed uagtet, kan være med Hensyn til deres Brug,
 da saa Meget i denne Henseende beroer paa Tjenes-
 stetpendene, nemlig, hvorvidt de holdes rene, eller
 at de ei lade noget Slags Mad eller Drikke hen-
 staae deri. Vel er Fortinningen et vigtigt Fore-
 byggelsesmiddel mod Kobberets Skadelighed, men
 desværre! ei saa sikkert, som de fleste troe; thi
 det beroer paa, om Tinnen er reent og ei bland-
 det med Blye, da Fortinningen i sidste Fald kun
 forandrer Giften, men ei afværger den.

Kobberkar ere da, til Brug i vore
 Kjøstener, høist farlige; vil man endes-
 ligen bruge dem, maa det noie paasees, at de hol-
 des rene, at ingen Mad eller Drikke bliver staaende
 i dem, og at de itide fortinnes, men at denne
 Fortinning skeer af en duelig og ærlig
 Mand, og ingentunde af omløbende Kjedelsik-
 ker, som bruge dertil det Tin, der koster mindst,
 men som er blandet med Blye.

Det maa fremdeles ansees som Aligt mod
 Menneskeheden, at anskaffe og til Huus-
 holdningsbrug at benytte Kar af det
 for alle Skabningers Sundhed saa vig-
 tige Jern, hvis Oplosninger ere ligesaa
 helgjærende, som Kobberets ere skade-

lige, ja dræbende; hvilket endog vilde være en betydelig Besparelse med Hensyn til den nødvendige jevnlige Gjentakelse af den bekostelige, men desuagtet altid usikre, Fortinning af Kobberkarrene.

Maatte disse Linier virke til nogle Kobberkarss Forjagelse af vore Rjøkkener og Jernkarss Anskaffelse i deres Sted, vilde deres Meddelelse sikkert bidrage til flere Menneskers Frelse fra Sygdom og Elendighed.

Det er derfor en saa meget glædeligere Omstændighed at kunne tilføie, at Hr. Isenfræmmer Heegaard (Frederichsborggaden 143) forfærdiger i sit Jernstøberie, ved Blaagaard udenfor Nørreport, og har til Salg ogsaa endeel Rjøkkenkarr af Jern, saasom Rjedler, Gryder, Pander, Mortere o. s. v., der kunne anbefales til daglig Brug, og blandt hvilke Jernmortere ere de vigtigste, da Kobbermorterne, ved Metallets Gnidning under Stødningen, altid indblande noget af den metalliske Gift i Maden.

Endnu Noget Mere om Skindod, Ligbesigtigelse og Lighuse.

(Tillæg til min Afhandling herom i Borgervennen 1827, No. 34 o. fl., og No. 15—18, 1829).

Det kan aldrig siges for tidt, hvad der aldrig tilfulde erkjendes. Med denne efter Seneca i Originalens Ord anførte Sentents, som Motto, begynder en Afhandling af Prof. C. L. Klose i Breslau, der har til Overskrift: "Om Faren for levende at begraves o. s. v., og som er indført i A. Henkes Zeitschrift für die Staatsarzneikunde, 1830, 1 Qv., S. 143 o. fl., hvilken Afhandling jeg har Hr. Prof. Dr. Wendts Godhed og Interessse for Sagen at takke for at være bleven gjort bekjendt med.

Og, da denne Afhandling, i Særdeleshed ved at meddele et mærkeligt Factum, henhørende til Materien om Ligbesigtigelse, har givet mig et Slags Anledning til endnu engang at bringe dette Emne her paa Bane, saa kunde jeg ikke andet end finde ovenanførte Sentents at være ogsaa for mig en ikke upassende Indledning til de Par Ord, jeg denne Gang vil kunne sige herom, og til Undskyldning for at jeg atter foretager mig at sige Noget herom.

Det er nemlig klart, at Uarsagen, hvorfor
 Erkjendelsen af Lighuses Fornødenhed, som det
 især og tilfulde betryggende Forebyggelsesmiddel
 mod Skindødes for tidlige Begravelse, saa lang-
 samt modnes, i Folge Sagens Natur ligger deri,
 at mange Mennesker, saa længe intet saadant Til-
 fælde indtræffer for dem selv med egne Slægt og
 Venner, eller saaledes at de, saa at sige, kunne
 tage og føle paa Sagen med Hænderne, saa van-
 skeligen vækkes af den Tryghed, hvori de saa gjerne
 vilde henstøtte deres Liv. Og med Hensyn til
 dette Slags Mennesker er det vistnok kun alt for
 seld, hvad Sænkeren Seneca i ovenanførte Ord
 siger, at det aldrig kan siges for tidt,
 hvori det aldrig tilfulde erkjendes. *)
 1799 Meget er dog i den Tid, som er forløben,
 siden denne Materie begyndte i Tale og Skrifter
 at drøftes, skeet, som vidner om Publicans Inter-
 esse for Sagen og Regeringernes Opmærksomhed
 saavel for denne Interesse som for selve Sagen. I
 ovennævnte Afhandling af Prof. Alvsen omtales
 saaledes et Lidet Lighus, at være i 1800 opfort i
 Byggestad af den derværende reformerte Regnheds
 *) Nunquam nimis dicitur, quod nunquam satis

Presbyterium, hvortil Afgangen er aaben for alle christelige Menigheder der, og for den Fattige, efter Attest om Armod fra en Læge, uden Betaling, for Andre mod den ringe Betaling af 1 til 2 Daler for hver 24 Timer, i hvilke et Lig staaer der til Opbevarelse og Bevogtelse, dog Bægternes Betaling og Udgifter til Lys og Varme særskildt beregnede. Mandlige Lig bevogtes af 2 Mænd, og kvindelige Lig af 2 Fruentimmer samt een Mandsperson, hvorhos det stader den Dødes Familie frit for, selv at tilsende egne Bogtere foruden de af Presbyterium beskikkede Bogtere. Dersom en Skindød kommer tillibe i Lighuset, erholde Bægterne en Gave af 5 Rdlr. af Presbyteriet, dersom den Gjenoplivede hører til de Fattiges Klasse; hører Den til Formændes Klasse, 10 Rdlr. af den Oplivedes Familie selv.

Dog skylder jeg Sandheden at bejende, at omnævnte Afhandlings Forfatter om denne Indretning tilføier, at den kun lidet benyttet, saa at i de 29 Aar, i hvilke den har bestaaet, kun 19 Lig have været indsatte i Lighuset, hvilke alle vare Lig af de høiere Stænder, og, med saa Undtagelser, af den reformerte Menighed selv. Om Aarsagen til denne saa sparsomme Brug af det Breslausske Lighuus skulde, som Forf. mener, alene ligge deri, at Publicums

Interesse for Sagen er kjølnet, kan jeg naturligvis ikke bedømme; heller ikke synes den, for Ligs Opbevarelse der, anførte Betaling at kunne betragtes som Grunden dertil; snarere skulde jeg troe, at det deels kunde hos de lavere Stænder være Uvidenhed og Fordomme, som hindre den ringere Almue, for hvem i Særdeleshed en saadan Indretning maa erkjendes at være i hoi Grad velgjørende, fra at benytte dens Goder, aldenstund Udgangen dertil for den beviisligen fattige tilbydes uden Betaling, deels for Andre Indretningens Simpelt, der indskrænker sig til eet Bærelse for Eigene og eet for Opsynsmændene, som maatte synes mindre tilfredsstillende. I hvilken Henseende, ligesom ogsaa i Henseende til Betalingen, Fors. rigtigheden bemærker, at Fordringerne ikke kunne være store til en Indretning, som er bekostet og vedligeholdes af en enkelt, og det i Forhold til de Dørlige saare liden, Menigheds Forstanderskab.

(Slutningen følger).

Trykfeil i No. 44.

S. 343, Lin. 17: istedet for blaat læs: blot.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 13de November 1830.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Endnu Noget Mere om Skindod, Eigbe-
sigtigelse og Eighuse.

(Slutning).

Jeg mener derfor ogsaa, at det maa tilstaaes, at man ei fra saadan Omstændighed paa enkelt Sted bør drage nogen Slutning til det, hvorledes Udfaldet andet steds vilde blive i Henseende til en saa velgjørende Indretnings Afbenyttelse; og med samme pligtmæssige Oprigtighed, hvormed jeg har mældet den ringe Afbenyttelse af Eighuset i Breslau hidtil, med samme Ret troer jeg at kunne og burde meddele, hvad jeg har erfaret om det bedre Udfald af Sagen andesteds. Det er saaledes af Hr.

Silke- og Klædehandler Lund *) meddeelt mig som en Efterretning, han har modtaget fra sin Søn, der da opholdt sig i München, at det i denne Stad indrettede Lighuus saa ganske har opnaaet det Held at opfylde sin Bestemmelse, at det der skal være meget sjældent, at nogen Død begravet fra Sørgehuset, men næsten alle fra Lighuset, hvorhen den Døde, efter foregaaende Ligbesigtigelse af en beklædet Chirurk, udføres i en meget simpel Kiste, bedækket af et Tæppe, der ligeledes, naar Liget, efter at have staaet den fornødne Tid i Lighuset, som er ved selve Kirkegaarden, føres til Graven, tilhuller Kisten for Nysgjerriges Dine, og først aftages i det Diebtik den nedsænkes i Graven. Vor Landsmand tilføjer ved denne Leilighed den Bemærkning, at der ved den Dødes Henbærelse til Graven fra Lighuset aldeles ingen Beværtning med Epise eller Drikkevarer finder Sted, som hos os, skøndt ogsaa der, som han siger, ligesom hos os, ere Dumheder nok, der finde Sted ved Begravelserne, og koste Penge, alt eftersom Man vil have fiint eller ordinært Sand.

*) See Borgervennen 1829, No. 17, S. 131.

Efter hvad Prof. Klose i en Anmærkning I. c.

S. 148 beretter, er det ligeledes i Weimar aldeles sædvanligt, at det derværende Eighuus afbenyttes efter Hensigten. For Eigers Optagelse i Eighuset der betales intet, og for Beskyningen kun 2 Groschen om Dagen; Brændet til Eighuusens Opvarmelse i Vintermaanederne leveres uden Udgift for de der opbevarede Eigers Familier. I München siges Eigers Modtagelse at betales i den saakaldte rige Sal med 11 Gylde og for den almindelige Opbevarelse 2—4 Gylde.

Hvad denne Punct isvrigt angaaer, at det mueligen kunde, ved et Eighuusens Indretning her, blive Tilfældet, at det i Forstningen blev lidet benyttet, da henviser jeg til hvad jeg derom har sagt i Borgervennen 1829, No. 18, S. 138; men, naar Forf. af her ommældte Afhandling S. 145 blandt de Stæder, der haveilet med at opføre Eighuus til Forebyggelse af den Fare for levende at begraves, som han deri omhandler, nævner ogsaa Kjøbenhavn, da beklager jeg at maatte, med Henviisning ogsaa herom til hvad jeg forhen har yttret, (Borgervennen 1827, No. 44, S. 354, Aftrykket S. 65) desangaaende, anføre denne Meddelelse som en Urigtighed; thi denne Stad eier ikke et Eighuus i den Forstand, hvori dette Udtryk

maa tages, men i det høieste et Slags Ligstue. Maatte denne Forfatterens Ytring, skjøndt urigtig, være et godt Barsel eller Forudsigelse for Fremtiden! Thi, som det dog kun er det affjelede Legemes Overgang til, ikke blot partiel, men total, Forraadnelse, der afgiver det sikre Kjendtegn paa Dødens Virkelighed, saaledes er det vist nok kun i Almindelighed af vel indrettede Lighuse at den fulde Betryggelse i denne Henseende kan haabes opnaaet.

Det synes ogsaa at man, selv blandt Læger, mere kommer til denne Erkjendelse af den indtrædende totale Forraadnelse som det eneste sikre Dødens Tegn. I hvilken Henseende det maa erindres med ikke mindre Ugtelse end Taknemmelighed, at det medicinske Facultet, hvis Medlemmers Beskummelse for Lærdom og videnskabelig Stræben ikke er indskrænket indenfor Fødelandets Grændser, har værdiget at gjøre denne Materie til Gjenstand for det i Aar ved Universitetet fremsatte medicinske Priissspørgsmaal.

Det er en stor Velgjerning, som skjenedes denne Hovedstad ved den for Samme ved Placat af 26 Juni 1829 befalede Ligbesigtigelse, uden Attest om hvilken fra autoriseret Læge ingen Død her maa begraves, og hvilken Foranstaltning,

i Mangel af et egentligt Lighuus, hvor den totale Forraadnelses Kjendtegn kunde oppebies, unægteligen maa kunne bidrage saare meget til at skjenke den Betyggelse, som i denne Henseende maa ønskes tilveiebragt i en Sag af saa stor Bigtighed.

At denne Foranstaltning, da Besigtigelsen naturligviis i Almindelighed foretages i den den begyndende totale Forraadnelse, ikke kan være saa fuldeligen betryggende, som selve den indtrædende totale Forraadnelses Jagttagelse, ligger baade i Sagens Natur, og er ogsaa i den her ommældte Afhandling af Prof. Klose ved en ikke umærkværdig Erfaring stadfæstet. Han beretter nemlig, at i Aaret 1797 en Fabrikarbejder, som, efter foregaaende Ligbesigtigelse, var af en meget agtet Chirurg erklæret for død, var bleven bragt til Kirkegården for at begravnes, men lykkeligviis blev, medens man ventede paa flere Lig, som skulde nedscænktes i samme fælleds Grav, imidlertid indsat i et Ligkammer og derved reddet fra levende at begravnes. Graverkarlen, saa fortælltes nemlig Tildragelsen S. 174 l. c., var just næsten færdig med bemældte Grav, da han hørte en Bausken. Han vendte sig og lyttede, men fortsatte, da han intet saae, sit Arbeide. Men, da det bankede

anden Gang, og Lyden syntes at komme fra Eiggam-
meret, hvor der stode 3 Eiggister, gif han derind,
og hørte nu tredie Gang samme Banken, som kom
fra den ene Kiste. I Hast kaldte han 2 andre
Karle til Hjælp; og den formeentligen Døde
(Skindøde) forlod den hurtigen aabnede Kiste,
indtrædende i Livet paa ny. *). Da Stedet, hvor
denne Tildragelse er mødt, ei nævnes, troer jeg at
burde her ei forbigaae at allegere det af Forf. her
citerede, i nedenstaaende Note nævnedes, Skrift,
hvoraf Beretningen synes tagen.

Maatte den Betryggelse, Eiggigtigelse vist
nok kan og bør stjenke, aldrig vorde til en fordærve-
lig Tryghed, saa at et Tilfælde, som det Foranførte,
der kun ved en lykkelig Hændelse fik et heldigt Ud-
fald, skulde ogsaa hos os kunne indtræffe!

Men maatte da ogsaa, selv ved Siden af den
lovhæfalede Eiggigtigelse, Interessen for og Omsigt
om et Eighuses Oprettelse bestaae og fremdeles
bevares i deres Tanke og Sind, som fra Begyn-
delsen af have næret og tilkjendegivet mig deres
Interesse for Sagen!

Jeg benytter det endnu tilovers værende Rum
til deels at bringe i Erindring Hr. Professor,

*) Koppen, Achtung der Scheintodten. Halle 1800.

Etatsraad J. D. Herholdts Skrift, hørende til
 denne Materie's Litteratur hos os, under Titelen:
 "Betænkning om Midlerne til at fore-
 komme tilsyneladende Dødes Begrav-
 velse," indrykket i Maanedskriftet Iris, 1793,
 2, S. 113—28, hvilket Skrift, skjøndt det, ved
 første Dietast paa Titelen, kunde synes at give
 Ideen om Jaren, for at begraves levende, Med-
 hold, dog egentligen er stilet imod Dr. Bast-
 holms samme Aar udfomne Bog "Opfor-
 dring til Kbhavns Indvaanere" o. s. v.,
 men, uagtet denne dets polemiske Character,
 affattet i et saadant Sprog, at det ei kan andet-
 end glæde Menneskekjenderen ogsaa deri at see,
 hvorledes sand Lærdom og Humanitet aldrig for-
 nægter sig selv, men paatrykker selv et Stridskrift
 Agtværdighedens og Menneskeværdighedens Stem-
 pel. Jeg var, da jeg i 1827 begyndte at behandle
 denne Materie i Borgervennen, uvidende om dette
 Hr. Etatsraad Herholdts Skrift, en Omstændig-
 heds, som jeg vist nok maa beklage, og som
 kunde synes saa meget besynderligere, som jeg ikke
 har manglet at ville gjøre mig bekjendt med vor
 Litteratur i denne Sag, og paa en Maade har villet
 lægge denne min Bestræbelse for Dagen ved de
 S. 275—76, No. 34, 1827, anførte Notitser

herom, hvortil jeg beder at denne Anmærkning maa betragtes som et Supplement.

I samme Maanedskrift Iris og Hebe 1808 for Sept., S. 215, er jeg ogsaa siden hændelsesviis stødt paa en ikke umærkværdig Meddelelse af afdøde Dr. N. H. Sevel Bloch om et Exempel paa Skindød, som han fortæller efter sal. Professor M. Ehlers's egen mundtlige Beretning, da han i Kiel logerede i samme Professors Huus, som selv i flere Dage havde ligget hen som Død og med Bevidsthed om sin Tilstand, da han derhos hørte sin Kones Jammer over hans Død og Tilberedelserne til hans Begravelse o. s. v., indtil han tilsidst var saa lykkelig at blive istand til at tilkjendegive, at han levede, og saaledes slap for at begraves levende.

Til Slutning maa jeg lade mig nøie med at henvise til Kjøbenhavns Skilderie 1829, No. 64, S. 1018, hvori anmeldes et Skrift af Dr. J. S. Laberger, betitlet: der Scheintod x., Hannover 1829, der synes ei uvigtigt, og til Litt. Blätter der Børsenhalle No. 462, 1830, indeholdende en Beretning, under Overskrift: "der wiedererwachte Todte," der, skjøndt ei betegnende Person eller Sted, dog ei fortjener ganske at oversees.

N. L. Nissen.

Søndagen den 14de November indkommer Hr. Professor Thorings Bidrag.

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 20de November 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Skoflikkeren Achmed.

Et persiskt Eventyr.

Brask uden Dyd — Blomster uden Lugt.

I Persiens store Stad, Isfahan, levede engang Skoflikkeren Achmed, en ærlig, flittig Karl, der ikke ønskede Andet, end at kunne med fuld Ro vandre igiennem Livet. Dette vilde vel ogsaa være lykket ham, hvis han ikke var kommen i Ægteskabs-Forbindelse med en smuk Kone, der, endskiønt hun havde nedladt sig til at ægte ham, dog sletikke kunde bekvemme sig til, at indskrænke sine Ønsker til Huuslighedens snevre Kredse.

Sittåra — saaledes hed Achmeds Kone — sybselsatte sig stedse med Planer til Rigdom og

Glands. Vel bestrykede Alch med hende ingen finde deri; dog var han ogsaa en alfor eftergivende Egtemand, tilat han skulde betage hende denne Fornøielse. Et mistrorobende Emil, en taus Hovedrysten vare hans eneste Svar paa hendes stedse fornyete Drømme: hun henlevede derfor sine Dage i den faste Overbeviisning, at hun var bestemt til stor Lykke.

Enaften vandrede hun, saaledes stemt i Sindet, til Staden Hemma. Idet hun gik derind, mødte hun en Kone, prægtigen klædt, bedækket med Edelstene og omgiven af Slaver. Netop som en Saadan haabede Sittara engang at see sig selv: hun spurgde derfor om Navnet paa den lykkelige Kone, der havde saamange Tienere og saamange Edelstene. Man sagde hende, det var Overstiernetyderens Kone, og med denne Bessked gik hun hjem. Hendes Mand kom hende imøde ved Døren, men blev modtagen med et vredfuldt Blik; alle Yttringer af hans Kiærligheds: Sind kunde ikke frembringe et Smil, ja end ikke et eneste Ord. Flere Timer igiennem taug hun saa aldeles, at det syntes, som var hun stædet i den største Jammer. Endeligen foer hun op og udbrød: "Gaa Du til hvem, det monne lyste Dig, med alle dine Gledskerier, naar Du ikke vil give mig et

Beviis paa, at Du visfølgelig og isandhed elsker mig!”

”Ja, hvilket Kiærligheds-Beviis kunde Du vel forlange, jeg ikke gierne vilde give Dig?”

”Opgiv dit Skoflitteri! Det er en skidensfærdig og nedværdigende Haandtering, og ikke indbringer Dig Mere, end 10, eller 12 Denarer *) dagligen. Bliv Stiernetyder! Saa er din Lykke giort; jeg vil da faae, hvad jeg onsker og derved blive tilfreds.”

”Stiernetyder?! skreeg Ach med; Stiernetyder?! Har Du glemt, hvad jeg er — en Skoflitterer uden nogensomhelst Lærddom — og Du vilde, jeg skulde befatte mig med en Forretning, hvortil udfordres saamegen Kunst og saa stor Bidskab.”

”Hvad bryder jeg mig om din Kunst og din Bidskab?! svarede hans fortørnede Halvdeel. Kort og godt: Du bliver strax Stiernetyder, eller ogsaa vort Egtteskab er imorgen ophævet. Skoflittereren søgde at bringe hende til Fornuft, men Alt omsonst. Billedet af Stiernetyderens Kone, med alle hendes Edelstene og Slaver, havde aldeles bemestret sig Sittâras Siel. Dette forfulgde hende Natten igiennem; kun derom drømde hun og, naar hun opvaagnede, erklærede hun at ville

*) Denar er en Mønt af ubetydelig Værdi.

forlade Huset, ifald hendes Mand ikke opfyldte hendes Hjertes Ønske. Hvad skulde nu da den stakkels Achmed gjøre?! Stiernetyder var han ikke, men derimod til Uffindighed forelsket i sin Kone, og kunde ikke fordrage Tanken om Tabet af hende. Han lovede da at adlyde, henlagde sit Haandsværkstøi, kiøbde sig et Astrolabium *) en astronomisk Riffert og et Bord, hvorpaa de tolv Dyrekredsens Stiernebilleder vare tegnede. Med alt dette drog han da paa Torvet, og udraabde af alle Livsens Kræfter: jeg er Stiernetyder; jeg kiender Solen, Maanen, Stierneerne og de tolv Dyrekredsens Tegne; jeg beregner Nativiteterne **); jeg veed at forudsige i Et og Alt, hvad skee kan."

Ikke var Nogen saa bekjendt, som Skoflikkeren Achmed. Snart samlede sig om ham en nysgierrig Hob. "Naa, Ven Achmed! sagde En; har Du nu arbejdet saalænge, indtil Du er bleven forvirret i Hovedet?" "Du er vel, kan jeg tænke, sagde en Anden, seed af at see ned paa Jorden, og skuer derfor hellere op imod Himlen med dens

*) Et astronomisk Redskab, der, paa en jævn Flade, forestiller Himmelskuglens vigtigste Kredse.

***) At forudsige en Persons Skæbne af Stierneernes Stillinger i dennes Fødselsstund.

Stierner og Planeter!" Disse samt mangehaande andre Spydheds-Ord regnede ned paa den stakkels Skoflikker. Dog — han lod sig ikke forstyrres, men vedblev at udraabe, han var en Stiernetyder, i det faste Forsæt, at gjøre Alt for at tilfredsstille sin Kone.

Den gif i samme Dieblig Hof; Juveleeren forbi. Han befandt sig i stor Nød, fordi den kostbareste Rubin i Kongens Krone var bortkommen. Alle vegte havde man anstillet Efterforskninger, men uden Nytte. Juveleeren indsaa da, at han ikke længere kunde skaffe Sagen for Kongen, og Døden syntes ham mundgaaelig. Giennevbandrende Staden under denne trykstlose Stemning, kom han til den lystige Hob, der omgav Achmed, og han spurgde da, hvad der var paa færde. "Kiender Du ikke Skoflikkeren Achmed? sagde En af de Hærmeststaaende; en profetisk Aand har taget Bolig i ham, og nu er han Stiernetyder."

Den, som er nær ved at synke, griber efter det sidste Halmstraa: næppe fik derfor Juveleeren Høre Ordet, "Stiernetyder", førend han traad ind til Achmed, og fortalte denne Aarsagen til hans Bedrøvelse. "Forstaaer Du din Kunst, svarede han til, maa Du være i Stand til at opdage, hvor Kongens Rubin er. Gjør Du dette! og

jeg giver Dig 200 Guldstykker. Dog — finder Du ikke denne, inden 6 Timer ere forløbne, har jeg dog vel endnu saamegen Indflydelse ved Hoffet, at jeg kan faae Dig som en Bedrager henrettet.”

Den stakkels Achmed blev som slaaget af et Lyn. Længe stod han maaløs, aldeles fordybet i sin Ulykke, og især grublende over, at hans tilbedte Kone havde, ved sin Misundsomhed og Glimresyge, bragt ham i denne skrækkelige Tilstand. Aldeles Betagen af disse mørke Tanker, udbrød han omsider med følgende Ord: ”O, Kvinde, Kvinde! Du skader meer, end Orkneus forgiftigste Drage, Mandens Lykke.”

Den bortkomne Rubin var af Juveleerens egen Kone stukken afveien. Urolig over Følgerne af — denne Misdaad, havde hun udsendt En af sine Slavinder, forat denne skulde lægge Mærke til ethvert Skridt, hendes Mand gjorde. Da Slavinden nu saae Juveleeren tale med Achmed, traad hun nærmere, og Kvindens Sammenlignelse med en forgiftig Drage, hvilket Achmed, først efter dyb Betragtning, havde med fuldt Eftertryk fremført, gjorde hende overbevist om, at han vidste Alt. Hun vendte da tilbage til sin Frue og aandeløs af Stræk udbrød hun: Din Gjerning er opdaget, min ædlest Frue! den er

opdaget af — en forrykt Skoflikker. Endnu, før end 6 Timer ere forløbne, vil hele Historien komme for Dagen, og Du er da given til Priis for Skændsel — om Du endog kunde være noksom lykkelig til at slippe derfra med Livet — hvis der ikke findes et Middel til at vække Forbarmelse hos ham. ”Hun fortalde nu, hvad hun havde seet og hørt: Achmeds Udraab overbeviste da den forskrækkete Frue, ligesom der alt forhen ikke var bleven nogensomhelst Tvil tilbage hos hendes Slavinde.

Ihast kastede Juveleerens Kone sit Slør over sig, og vendte afsted for at søge Stiernetyderen. Hun styrtede sig ned for hans Fodder og udbrød: ”Skaan min Ære og mit Liv! jeg vil da bekiende Dig Alt.”

”Hvad kunde Du vel have at bekiende for mig?” spurgde Achmed forundret.

”Ak, Intet, Intet, Du ikke skulde forlænges siden vide. For Dig er det ikke skult, at jeg stjal Rubinen af Kongens Krone. Jeg gjorde dette for at straffe min Mand, der behandler mig grusomt; jeg haabede paa denne Maade at see ham røddet afveien, og forskaffe mig Rigdom. Nu har Du, underfulde Mand! for hvem ei Noget er skult, opdaget og tilintetgjort min hele Plan. Jeg bøn:

falder Dig kun om Raade, og vil gierne udføre Alt, hvad Du monne forlange af mig."

Ikke havde en Engel været i Stand til bedre, end Juveleerens Kone, at trøste Achmed. Han paatog sig nu al den Værdigheds-Mine og alt det Alvors-Væsen, hans nye Stand fordrede, og taledes da saalunde. "Kvinde! jeg veed Alt, hvad Du har giort; en Lykke for Dig er det, at Du bekiender din Misdaad og beer om Raade, førend det var for sildigt. Gaa hjem, læg Rubinen under Hovedpuden paa den Seng, hvori din Mand sover; læg Stenen paa den Side, der er længst borte fra Døren og vær forvisset om, at din Brøde ikke skal nogensinde opdages, ja ei engang blive anet!" Juveleerens Kone gif hjem og gjorde, hvad hende var sagt. Efter en Times Forsløb kom Achmed til Juveleeren og fortalte denne, han havde anstillet Beregninger og af Stiernernes saavel som Maanens Stilling, samt Stiernebilledernes Skikkelser fundet, at Rubinen laa, i dette Dieblif, under Hovedpuden paa hans Seng og ved den Side, der monne være længst borte fra Døren.

(Fortætttes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 48.

Lørdagen den 27de November 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Skoflikkeren Achmed.

(Fortsættelse.)

Judeleeren troede, Achmed monne være lidt beruset. Dog, da en Straale af Haab er for den Ulykkelige en Straale fra Himlen, løb han strax til Sengen og fandt der, til sin store Henrykkelse og Forundring, Rubinen paa det nøie betegnede Sted. Han vendte da tilbage til Achmed, omarmede ham, kaldte ham sin dyrebareste Ven, sit Livs Nædder, og gav ham de 200 Guldstykker, idet han tillige erklærede ham for den ypperste Stiernetyder i sin Tid.

Disse Lovtaler gjorde den stakkels Skoflikker just ikke megen Glæde: han takkede derfor, idet han

gik hjem, Gud meer for sin Reddelse, end han fødte sig ophoiet ved sin Lykke. Da han traad ind i sit Huus, sprang hans Kone ham imode med det Spørgsmaal: "Nu min hjertenskiære Stiernetyder! har Du gjort god Handel?"

"Der, sagde Achmed, meget alvorlig, der er 200 Guldpenge. Nu haaber jeg, Du er tilfreds og forlanger ikke, jeg skal endnu engang, ligesom i denne Morgen, sætte mit Liv paa Spil." Derpaa fortalte han hende alt det, som var foregaaet. Dog, denne Fortælling gjorde paa Konen et aldeles andet Indtryk, end det, selve Tilfældet havde gjort paa Achmed. Sittåra laande ikke Dre til Andet, end til Guld, der vilde sætte hende i Stand til at kunne maale sig med Overhoffstierne tyderens Kone i Hemmån. "Mod, sagde hun, Mod, min hjertenskiære Mand! Dette er nu din første Daad i din nye ærværdige Stand. Bliv kun ved! snartligen vorde vi da rige og lykkelige."

Forgievet gjorde Achmed Forsøg paa at forjage denne Tanke hos sin Kone, og forestillede hende derfor den Fare, som var forbunden med denne Forretning. Hun brast da i Taarer, bebrejdede ham den liden Kiærlighed, han bar til hende, og endte med den sædvanlige Trusel, at ville søge om Skilsmisse fra ham.

Lærere fra Sittåras Dien! — O! disse kunde Achmeds Hjærte ikke modstaae: han lovede hende derfor, atter at ville forsøge sin Lykke. Næste Morgen gif han da igien ud paa Torvet med sit Astrolabium, sine tolv Dyrekredsens Tegne samt sin Almanak, og udraabde: "Jeg er Stier: netyder; jeg kiender Solen, Maanen, Stierne og de tolv Dyrekredsens Tegne; jeg beregner Nativiteterne og forudsiger Alt, hvad indtræffe skal." Meget hurtigen samlede sig paany en Hob om Achmed; men dette skeede nu for at beundre ham og ikke for at udlee ham; thi Tildragelsen med Rubinen var bleven almindeligen bekiendt, og den offentlige Stemmes Mening havde forvandlet den fattigste Skoflicker Achmed til den lærdeste Astrolog, I sfa han nogensinde havde seet.

Nedens nu Alle holdt Dinene henvendte paa ham, gif en besløret Dame forbi. Hun var gift med En af de rigeste Riøbmænd. Hun kom fra Hemmån, hvor hun havde tabt et kostbart Halsbaand med dertilhørende Ørenringe. I det hun gif hjem, foruroligede hende den Tanke, at hendes Mand kanske var i Stand til at troe, hun havde foræret en Elsker dette Pyntestykke. Den om Achmed forsamlete Hob tiltrak sig hendes Opmærksomhed: hun spurgte da om Uarsagen til dette

Folke-Sammenløb, og fik nu snart høre den berømte Stiernetyders hele Historie: at han nemlig havde været Skoflikker; at pludseligen hiin Gave var, ved overnaturlig Indvirkning, bleven ham til Deel, og at han kunde, ved Hjælp af sit Astrolabium, sine tolv Dyretredsens Tegne og sin Almanak deels opdage Alt, hvad somhelst monne være skeet, deels forudsige Alt, hvad der skulde hændes. Man fortalte hende da Tildragelsen med Hof-Juvelieren og Kron-Rubinen, besmykket med saamange underfulde Omstændigheder, der nogensinde havde fundet Sted. Damen, fuldeligen overbevist om at Ach med virkeligen forstod, hvad han foregav at forstaae, trængde sig hen til ham og klagede for ham sin Nød, idet hun søiede til: "en Mand af dine Kundskaber og dit giennemtrængende Blik vil letteligen udfinde, hvor mit Smykke er; gjør dette!" og jeg giver Dig 50 Guldstykker."

Den stakkels Skoflikker blev aldeles forvirret, slog Dinene ned og tænkte kun paa, hvorledes han kunde undgaae Skændselen og at see sin Uvidendhed lagt for Dagen. — Konen havde, idet hun trængde igiennem Folkehoben, iturebet den nederste Kant af sit Slør. Da nu Ach med bestandigen havde sine Dien vendte mod Jorden, bemærkede han strax det, der var skeet ved hendes Slør, og i den

Hensigt, hemmeligen at sige hende Feilen ved hendes Klædedragt, tilhviskede han hende: "Kone! læg Mærke til Rivten forneden!" Hun, der kun havde for Dien sit Tab, tænkte just da paa, hvorlunde vel Sagen monne være gaaet til. Som et Lynslag vakte nu Ach med hendes Hukommelse. "Vent her blot et Dieblif, Du store Stierneyder! Jeg bringer Dig strax din Løn, Du saavel har fortient." Derpaa ilede hun afsted, og kom strax efter tilbage med Halsbaandet samt Drenningene i den ene Haand, og en Pung med Guldstykker i den anden Haand. "Der har Du din Løn, Du Undermand! Du, for hvem, alle Naturens Hemmeligheder ere aabenbare! Aldeles var det gaaet mig ad Glemme, hvor jeg havde lagt Smykket, og uden Dig vilde jeg ingensinde have fundet det. Da Du nu opfordrede mig til at see efter Rivten, randt mig strax i Sind Rivten inde paa Bæggen i Badeværelset, og at jeg der havde, førend jeg trak Klæderne af mig, lagt mit Smykke. Nu kan jeg i No gaae hjem, og for alt dette har jeg Dig at takke, Du Viseste iblandt alle Vise."

Konen gik nu bort hjærteglad. Ach med begav sig derefter paa Veien til sit Hjem, idet han ideligen takkede Forsynet for dets Beskytning, og med den faste Beslutning, nu fremdeles ei at skulle friske

dette. Dog, hans smukke Kone kunde endnu ikke, i Pragt og Klæder, maale sig med Overstiernetydernes Kone i Hemmån: hun fornyede derfor sine Bønner og Trusler for at bevæge sin gode Mand til, at han skulde fortsætte med sine Stiernetyders Forretninger.

Paa denne Tid hændtes det nu, at 40 Kasser med Guld og Edelstene, den vigtigste Deel af Kronens Skatte, vare blevne røvet bort fra Kongens Skatkammer. Overstatmesteren og alle Hofsets Stor-Embedsmænd anvendte alskens Midler til, at faae opdaget Tyvene; men Alt var uden Virkning. Kongen lod da sin Stiernetyder komme, og erklærede, at han skulde, hvis Røverne ikke bleve inden bestemt Tid opdagete, henrettes tillige med Rigets første Embedsmænd. Kun var nu tilbage een Dag af den, dem forundte, korte Tidsfrist. Alle Efterforskninger havde været frugtløse, og forgieves vare alle Beregninger giorte af Overstiernetyderen, ja hele hans Kunst udtømmet. Og saa havde han allerede givet sig Skæbnen i Vold, da En af hans Venner raadede ham, at lade hente den underfulde Skoflikker, der var bleven saa berømt ved sine overordenlige Opdagninger. To Slaver bleve strax sendte til Achmed, med den Befaling at bringe ham til deres Herre.

”Der seer Du nu, sagde den fattige Skoflitter til sin Kone, jeg gaaer den visse Død imøde. Kongens Overstiernetyder har hørt tale om mit Frækheds-Foretagen, og vil derfor nu lade mig henrette som en Bedrager.

Bed Achmeds Indtræden i Overstiernetyders rens Palads kom, til hans store Forundring, denne høie Person selv ham imøde og førde ham til Uresædet. Ei mindre undrede han sig over Tilstalen, der begyndte med følgende Ord. ”Himmels Veie ere, meget lærde og fortræffelige Achmed! udforskkelige. Den Høie bliver fornødret, og den Ringe ophøiet. Skæbne og Lykke beherske hele Verden. Nu, nu er det min Lod, at fornødres af Skæbnen, din derimod at stige ved Hjælp af Lykken.”

Bludsfulgen blev denne skønne Tale afbrudt ved et Sendebud fra Kongen, der havde hørt tale om den fortiden saa berømte Skoflitter, og derfor ønskede at see ham. Den stakkels Achmed faldt sig nu overbevist om, at hans Liv stod paa Spil, og derfor bønfuldt han Himlen om, at denne dog blot endnu dennegang vilde beskytte ham. I det han nu stededes for Kongens Udsyn, bøiede han sig ned mod Jorden, og ønskede Hans Majestæt et langt Liv samt al Jordens Lykke.

Sig mig, Ach med! begyndte Kongen, hvem det er, der har stjaalet min Skat!"

"Det var ikke een Mand, svarede Ach med, efterat have enstund betænkt sig. Syrgetyve Personer fuldførde iforening denne Misdaad."

"Vel, sagde Kongen; men hvilke vare da disse? Dernæst, hvad have de foretaget sig med mit Guld og mine Edelstene?"

"Disse Spørgsmaal, svarede Ach med, formaer jeg ikke strax at besvare; dog haaber jeg, at kunne tilfredsstille Deres Majestæt, hvis De blot vil forunde mig 40 Dages Tid til at anstille mine Beregninger."

"Jeg giver den forlangte Tidsfrist, sagde Kongen; men har Du, efter denne Tids Forløb, endnu ikke opdaget dem, som bortstjal min Skat, skal Du bøde med dit Liv for din Uduelighed."

Ach med forsviede sig nu derfra til sit Hjem. Han havde besluttet at benytte det ham givne Tidsrum til, at flygte fra Staden, hvor hans glimrende Rygte og Ry dog vilde omsider bringe ham den visse Død.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 4de December 1830.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Da Selskabets Bogholder, Lund, er død den 23de d. M., har Administrationen constitueret Kasferer Bentzen, til at udføre Bogholderens Forretninger under dette Embeds Vacance, og ville saaledes Enhver, der har noget i Selskabets Anliggender at afgjøre, behage at henvende sig til ham, boende i St. Pederstræde No. 116.

Administrationen for det forenede Understøttelses- Selskab d. 27 November 1830.

Friedenreich. Bentley. Schram.

Skoflikkeren Achmed.

(Fortættelse.)

”Nu, Achmed! sagde hans Kone til ham, idet han traad ind i sin Bolig, hvad godt Nyt ved Hoffet?”

”Sletikke andet Nyt, end det, at jeg efter 40 Dages Forløb mister Hovedet, hvis jeg ikke kan udfinde, hvor de 40 Kasser med Guld og Edelsstene ere, hvilke man har staalet ud af Kongens Skatkammer.”

”Jhnu! Du vil vel ogsaa kunne opdage disse Lyve.”

”Opdage? Hvorledes? Ved hvilke Midler?”

”Ved samme Kunst, der satte Dig i Stand til at skaffe tilveie Rubinen og Halsbaandet.”

”Den samme Kunst?! tog Achmed igien tilorde. Daarlige Kvinde! Du veed, jeg ikke er i Besiddelse af nogen saadan Kunst, men, at jeg, kun for din Skyld, har foregivet at besidde en Saadan. Dog, jeg var idetmindste saa klog, at skaffe mig en Frist af 40 Dage. I denne Tid kunne vi muligen flygte til en anden Stad, og der, ved Hjælp af vor erhvervete Formue, i Forening med mit egentlige Haandværk, skaffe os vort gode daglige Udkomme.”

”Bort gode Udkomme!?” gientog Konen spotvis efter ham. Ja det kunde jeg vel tænke! Er Du da vel, Du elendige, modløse Ustling! i Stand til, ved din Skoflitten, at bringe mig saavidt, at jeg kommer, som Overhoffstiernetyderens Kone, til Høimann? Hør mig, Ach med! Tænk nu blot paa at opdage Kongens Skat! Der er jo netop samme Sandsynlighed for Dig, som ved Rubinen og Halsbaandet. Desuden har jeg i ethvert Tilfælde besluttet, ikke at lade Dig undløbe; ja vilde Du endog forsøge dette, angiver jeg Dig, og Du vil komme til at miste Hovedet, inden endog de 40 Dage ere forløbne. Du kiender mig, Ach med! saa noie, at jeg bliver ved det, jeg engang har sagt. Altsaa fat Mod! Tænk paa at gjøre din Lykke og hævde mig op i den Stand, der passer til min Skionhed!”

Den stakkels Skoflitter blev saare nedslaaet ved denne Tale; dog, da han vidste, at hans dyrebare Egtesælle ikke kunde, paa nogen Maade, bringes til at forandre sin Beslutning, fandt han sig i sin Skæbne.

”Nu da! sagde han, din Villie skal stee. Alt, hvad jeg forlanger, er at henlede de faa Dage af mit Liv, der endnu ere mine, saa godt, jeg vil og kan. Du veed, jeg ikke er nogen lærd

Mand, og at Regning ei er det, hvori jeg besidder Styrke. Der har Du 40 Daddelskærner; giv mig hver Aften En af disse! forat jeg kan kaste dem i en Potte, og da saaledes altid vide, hvor mange der ere forløbne af de saa Dage, i hvilke jeg endnu har at leve.”

Konen, tilfreds med at faae sin Billie udført, tog Daddelskærnerne og lovede at gjøre Alting saanøie, som han havde forlangt det.

Tyvne, der, af Frygt for at blive opdagete, ikke havde fiernet sig fra Staden, sørgede imidlertid for, at faae Underretning om Alt, hvad foregik. En af dem befandt sig iblandt Folkemængden, uden for Palladset paa den Dag, Kongen havde ladet hente Achmed. Da hiin nu hørde, at Skoflikkeren nøie havde angivet Tyvenes Tal, løb han ganske forskrækket, til sine Medtyve og udbrød: man har opdaget os alle! thi Achmed, den nye Stiernetyder, gjorde Kongen viis paa, at vi ere 40 i Tallet.”

”Dertil behøvedes just ikke nogen Stiernetyder, sagde Bandens Hovedsmand. Dog er denne Achmed, med al sin simple, sunde Forstand, en udlært Skielm. Da nemlig 40 Rister ere bortstaaalne, gjorde han den naturlige Slutning, at Tyvene maatte være 40 af Antal. Han har truffet

godt, dette er Alt; imidlertid fordrer Klogskab, at man fremdeles holder sin Opmærksomhed henvendt paa ham. Vi stnok har han gjort nogle høist besønderlige Opdagelser. En af os maa iasten, saasnart det bliver mørkt, gaae op paa Taget af hans Huus og belure Skofstikkerens Samtale med hans smukke Kone. Man siger, han skal være saa ganske forgabet i hende, at han vi stnok derfor vil fortælle hende, hvorvidt han er kommen med sine Opdagelser. Alle fandt nu dette Anslag meget godt: strax efter Aftenens Frembrud gik da En af Tyvene hen paa den ham anviste Post. Han betraad det flade Tag netop i det Dieblif, da Skofstikkeren havde udført sin Aftenbøn, og hans Kone rakde ham den første Daddelfikærne: "Ja, sagde Ach med, det er nu En af de 40."

Næppe havde Tyven hørt disse Ord, førend han, ganske forstyrret, ilede tilbage til Bånden og fortalde, at i det Dieblif, han var kommen paa sin Post, havde Ach med, ved sin overnaturlige Videnskab, opdaget hans Tilstedeværelse, og sagt til sin Kone, at nu var der En af de 40. Spionen fandt ikke nogen Tiltro hos sine Fæller; af Frygten, sagde de, var han saaledes forblændet, at han ikke havde hørt rigtigen o. s. v.; kort: man beslattede, at sende næste Aften en Anden

med ham. De kom til deres Post paa Achmeds Huus, da han, efter fuldført Bøn, netop modtog den anden Daddelkærne, og de hørte ham udbryde: "min dyrebare Skat! nu er der da To." De forstrækkete Eyve løb nu afsted, og fortalte da deres endnu vantroe Fæller, hvad de havde hørt. Tre af dem bleve derfor den tredie Aften udsendte, Fire den fjerde, og saa fremdeles. Af Frygt for at vise sig om Dagen, kom de altid, naar Aftenen brød frem, i det Dieblig, Achmed fik sin Daddelkærne. Alle fik da at høre af ham de Ord, der bragde dem til at troe, han vidste Deres Tilstedeværelse og Tal. Den sidste Aften gik de Alle did, og hørte da Achmed udbryde: "Tallet er fuldt; nu ere de der alle Tyrgetyve."

Hævet maatte saakunde hverisomhelst Tvil være. Umuligen kunde nemlig Achmed have opdaget Saameget ved et naturligt Middel. Hvorledes skulde han vel ellers have fundet det rette Antal, og dette den ene Aften efter den Anden, uden nogengang at tage feil? Han maa vistnok have læst dette i Stierne. Selve Hovedsmanden maatte nu, uagtet sin Mistro, give sig tabt, og erklærede, det vilde være forgievet at skuffe en saa høitbegavet Mand: han raadede derfor, at gjøre sig Skoflitteren til Ben, tilstaae ham Alt, og

ved ham, under Lovte om Andeel i Byttet, at blive reddet.

Hans Forslag blev antaget. De bankede da tidligen, næste Morgen, paa Achmeds Dør. Den stakkels Mand sprang op fra sit Leie og, under den Overbeviisning, at det maatte være Soldater, der skulle føre ham til Henretnings-Pladsen, raabde han: Na, na! Giver Tid! jeg veed nok, hvorfor I ere komne; men det er Uret, ja en himmels raabende Synd! "Underfuldeste Stiernetyder! begyndte Hovedsmanden, idet Døren gik op; vi ere fuldeligen overbeviste om, at Du veed, i hvilken Hensigt vi ere komne; ogsaa vilde vi ikke rejsfar diggiøre os med Hensyn til det, hvorom Du taler. Her er 2000 Guldpenge for Dig, hvis Du vil sværge os til, ei videre at tale om Sagen."

"Jeg ikke videre tale om Sagen?! udbryd Achmed. Troer I da, jeg skulde kunne saaledes bære over med denne saa affkyelige og skændige Handling, at jeg ikke vilde lægge denne for Dagen og gjøre hele Verden bekiendt med den?"

"Hav Medlidendhed! raabde Lyvene, idet de nu faldt ned for hans Fodder; skaan idetmindste vort Liv! vi vilde da tilbagegive den bortrøbete Skat."

Skoflikkeren traad forfærdet tilbage, gned sine Dien og meende, det Hele maatte være en Drøm.

Snarligen overbeviist om, at han virkelig var vaagen, og at de Personer, der nu stode for hans Dien, virkelig vare hine Tyve, paatog han sig Albors;Minen og sagde, i en ret høitidelig Tone: "Skurke! J vide, at J ikke kunne undgaae mit giennemtrængende Blik; dette naaer lige til Solen og Maanen; ja ved dette skuer jeg enhver Stiernes Stilling og Skikkelse paa Himmelhvælvingen. Eders Anger kommer nu ret tilpas; men derfor maae J ogsaa strax udlevere alt det Stiaalne. Gaaer nu og henter de 40 Kasser, netop i samme Tilstand, som J fandt dem, og nedgraver dem een Fod dybt ved den sydlige Muur af det ødelagte Hemmån, paa hiin Side det kongelige Palads! Følge J punktligen min Befaling, saa er Livet Eder skientet; lade J derimod det Mindste deri mangle, da ville J og Eders vorde udslættete af Menneskernes Tal." Tyvene lovede da ubetinget Lydighed og forsviede sig bort.

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 11te December 1830.

Forslagt af Understøttelses; Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Anneldelse.

Mandagen den 20de December d. A., om
Eftermiddagen Kl. 5, holdes Generalforsam-
ling paa Prindsens Palais bag Slottet, til
hvilken Tid D^{hr}r. Repræsentanter behageligen
ville møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses;
Selskab.

Friedenreich. Bentley. Schram.

M. Bengen,
constitueret.

Skoflikkeren Achmed.

(Fortsættelse.)

Achmed faldt da ned paa sine Knæ, og takkede Gud for dette saa aabenbare Tegn paa sin Naade. Efter omtrent to Timers Forløb kom den kongelige Vagt, og opfordrede Achmed til at følge med. Blot et Dieblis Frist udbad han sig, for at tage Afked fra sin Kone, hvilket han ogsaa gjorde med al Hjærtelighed, endskiont han havde besluttet at fortie hende det, der var forefaldet, indtil han fik Sagen lykkeligen bragt til Ende. Hun forholdt sig i Provelsens Dieblis med den største Sielsstyrke, opmuntrede sin Mand til at være ved godt Mod, ja lod endog nogle Ord falde om et styrende Forsyn og saadant Mere. Dog var det, i Virkeligheden, Sittaras Mening, at hendes Skionhed vistnok vilde, hvis Gud tog den ærlige Skoflikker til sig, skaffe hende en rigere Frier, og hun derved blive sat i Stand til, at vise sig i Heimen med samme Glæde, som Overhofftiernetyderens Kone, hvis Billed, med samtige hendes skinnende Edelstene, kostbare Klæder og underdanige Slaver, overalt forfulgde hende.

Himlens Beslutninger ere grundede paa Retfærd's Bud. En Løn, passende til Achmed's og

hans Kones Fortienester, ventede paa dem. Med Glædesmine traad den gode Mand frem for Kongen, der havde utaalmodigen ventet ham, og raabde ham da strax imøde: "Nu, Ach med! din Mine spaaer noget Godt; har Du da opdaget Skatten? Befaler Deres Majestæt at faae Tyvene, eller Skatten? Kun Een af Delene, men ei Begge kan jeg tilveiebringe."

"Tyvene skulle billigviis, sagde Kongen, lide Straf; dog, siden det nu engang ikke kan være anderledes, vælger jeg Skatten."

"Deres Majestæt skienker altsaa Tyvene fuld og uindskrænket Benaadelse?"

"Javist, forudsat, at jeg faaer min Skat aldeles uformindsket tilbage."

"Belan da! sagde Ach med; saa behage det Deres Majestæt at følge med mig, og Skatten skal komme Dem for Dien."

Kongen og hans hele Hof fulgde Skoflickeren til det gamle Hemmån's Ruiner. Der fremmumlede Ach med, idet han slog Dinene op mod Himlen, nogle uforstaaelige Toner, hvilke de Omkringsaaende ansaae for Trylleformularer, men som i det Virkelige vare Bøn og Tak, fra et Gud inderligen hengivet Sind, for hans underfulde Redning. Efter fuldendt Bøn pegede Ach med hen imod

Syden og bad, Hans Majestæt vilde befale, at der blev eftergravet. Næppe havde man dermed begyndt, førend alle 40 Kister bleve fundne aldeles ubeskadete, ja endog forsynete med selve Skatmeesterens Segl.

Ikke var der nogen Grændser for Kongens Glæde. Han omarmede Achmed, udnævnte ham paastedet til sin Overhoffstiernetyder, bestemte en Bolig for ham paa Palladset, og erklærede, at han vilde give ham sin eneste Datter til Kone, da det var hans Pligt at forfremme den Mand, Gud saa særligen havde udmærket og valgt til at være den, ved hvem Statens borttrøvede Skatte igien skulde komme tilveie. Den unge Prinsesse, skionnere, end Maanen, fødte sig ikke utilfreds med Faderens Valg; thi hun besteedes af Gudsfrugt og Dyd; ogsaa havde hun lært at satte det religiøse Sind og den Lærddom, Achmed syntes at besidde, høiere, end alle Jordens Goder. Kongens Willie blev da strax fuldbyrdet.

Lykken havde nu aldeles forvandlet sig: Morgenstunden traf Achmed i en faldefærdig Hytte, reisende sig op fra et usfelt Leie og vens-tende den visse Død; om Aftenen beboede han en Deel af et prægtigt Palads og var, som Gemal, forenet med en mægtig Konges eneste Datter.

Denne Forvandling havde ikke nogen Indflyden paa hans Karakter. Mild og ydmyg i Ulykken, blev han besteden og hofflig i Lykken. Selv oprigtigen erkiendende sin egen Uvidendhed, tilskrev han kun Forsynets Naade sin Lykke. Dagligen sølde han sig den smukke og fortræffelige Fyrstinde, han havde ægtet, meer og meer hengiven; uvilkaarliggen paatrængde sig ham Sammenligningen imellem hende og hans forrige Kone, hvem han nu ei meer elskede, idet han fuldeligen erkiendte hendes Ufornuft og føleløse Forsængelighed.

Da nu Achmed stiftede kom hjem, hørde Sittâra hans Dphøielse kun igiennem det offentlige Rygte. Med Fortvilelse erfoer hun, at hendes Ønske om hans Forfremmelse var i fuldeste Naade blevet opfyldt; men ogsaa skionede hun, at alle de herlige Forhaabninger, hun derpaa havde bygget, maatte ansees aldeles tilintetgiorte. Hendes Mand var bleven Overhoffstiernetyder, just det, hvortil hun havde sat al sin Hu; han var noksom riig for at kunne sætte hende i Stand til, ved et betydeligt Antal Slaver, prægtige Klæder og Juveler, at kunne fordunkle i Himmån, og overalt, alle Isfahans Koner; men nu havde han ægtet en Fyrstinde, og hans forrige Kone var da, ifølge gammel Bedtægt, banlyst fra hans Huus, ja,

med Hensyn til sit Underhold, aldeles afhængig af sin Mands gode Villie, endskjønt hun stedse havde mistet hans Kiærlighed og Agtning. Denne Tanke gjorde hende moxen affindig; dagligen vaktes paany hendes Misundsomhed, ved Underretningen om Achmeds Lykke og Prinsessens Skionhed. Ønsket om, at see ham, hvem hun nu ansaa for den eneste Aarsag til hendes Elendighed, fuldeligen tilintetgjort, blev stedse meer og meer levende hos hende. Ikke længe ventede hun paa Leilighed til, at fyldestgøre sin Hevnlyst. Kongen af Sistan sendte nemlig en Smaragd, af overordenlig Størrelse og Pragt til Kongen af Irak. Stenen var saare forsigtigen bleven nedlagt i en lille Kasse med tre Laase; og de tre paalidelige Personer, der overbragde Smaragden, havde hver en Nøgel til Kassen. I Isfahan blev Kassen aabnet, og see! — denne var tom. Ikke formaaer Nogen at skildre hines Forskædelse. Den Ene beskyldte den Anden; thi det var klart, at En af dem maatte, siden Laasene ikke var opbrudte, upaatvileligen være Tyven. De overlagde da, hvad de vel havde at gjøre. At fordølge Sagen var ikke muligt; ja allerede Forsøget derpaa vilde sikkerligen volde dem alle Døden. Omfider besluttede de, at bringe hele

Sagen for Kongen; at bede ham ved sin store Wiisdom at opdage den Skyldige, og at lade de to Andre fare med Fred.

Med Forfærdelse hørde Kongen Fortællingen om det, der var hændet, men saae ei noget Middel til at komme efter Sandheden. Ligesaalidet vidste Beziren og alle Hoffets vise Mænd, at skaffe deres Herre Raad. Sagen rygtedes over hele Staden, og Sittåra troede nu, at have fundet et Middel til at styrte sin Mand i Ulykke. Hun bad da Kongen om en hemmelig Audients, da hun havde noget særdeles Vigtigt at meddele Hans Majestæt. Hendes Bøn blev opfyldt.

Sittåra kastede sig ned for Kongens Fødder og raabde: "Raade, Raade, store Konge! fordi jeg saalænge taug med min Mand, Ach med s Brøde. Hans Forbindelse med Din Datter, Prindsessen, er en Skændsel for det kongelige Huus. Ikke er han Stiernetyder, men Lyvshæler, og kun derfor var i Stand til at opdage den bortrøvede Skat. Da mit Udsagn naturligviis ikke strax vil finde Tiltro hos Dig, store Konge! saa befal Du blot, at Ach med opdager denne Smaragd, Kongen af Sistan's Ufsendte have forvansket. For den Mand, der ved sin Troldomskunst opdagede, hvor Kongerigets store Skat laa skjult,

vil det sikkert ogsaa være let, at udfinde, hvor man har forstøvet en eneste Edelsteen. Formaaer Ach med ei dette, vil hans Bedrageri vist ei længere kunne lykkes ham."

Kongen, der virkelig elskede sin Svigersøn saare høit, blev ikke lidet forfærdet over denne Meddeling. Dog, saasom hans Huus's Vre stod paa Spil, besluttede han at sætte Ach med paa Prøve, og at straffe efter Fortieneste den kongelige Bærdigheds Krænkelse, hvis han skulde i ham finde en ussel og lumpen Bedrager. Han lod da falde Ach med, fortalte ham, hvad der var deels sagt, deels hændet, og føiede til Følgende. "Jeg giver Dig 20 Dages Tid til at opdage Smaragdens Bortrøver. Lykkes dette Dig, skal Du vorde hævet til høieste Hæder; lykkes det Dig derimod ikke, vil Døden blive din Lod, fordi Du saalænge har bedraget mig."

(Fortsættes).

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 18de December 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Boatrykker.

Skoflikkeren Achmed.

(Fortsættelse.)

Den stakkels Achmed kom særdeles nedslaaet tilbage fra Kongen. Fyrstinden, der bemærkede hans Sorgsind, spurgde om Aarsagen. Achmed var af Naturen lige saa oprigtig, som ydmyg og gudsfrygtig: han fortalte hende da, uden at for-
dølge Noget, eller besmykke Noget, ethvert Tilfælde i hans Liv, og sluttede med følgende Ord. "Du seer af alt dette, hvor udygtig jeg befinder mig til, at opfylde din Faders Befaling, og dog er mit Liv Borgen for Dypfyldelsen. Nu bliver det min eneste Trøst, at jeg om tyve Dage vil befrie Dig fra en Mand, Du fra dette Dieblik af nødvendigen maa foragte."

”Du er mig nu langt elskeligere, min dyrebare Ach med! formedelst din Oprigtighed og Sanddrubed, yttrede Fyrstinden. Den, hvem Himlen saa synligen begunstiger, maa være ethvert gudhengivet Hjærte dyrebar. Fat Mod! Dennes sinde vil jeg spille Stiernetyderen og see, om jeg ikke skulde kunne udfinde Tyven. For Altting beder jeg Dig, at være uforsagt, imedens jeg adspørger Stiernerne og gjør mine Beregninger.”

”Ach med, henrykt over dette Beviis paa Fyrstindens Kiærlighed, og næsten beroliget ved det Faste og Kraftfulde i hendes Væsen, lovede at opfylde hendes Ønske og sagde, han vilde understytte hendes Bestræbning kun ved inderlige Bønner til det mægtige Væsen, der hidtil ingensinde havde forladt ham.

Fyrstinden lod da ufortøvet Kongen af Sistan's Sendebud indbydes til sit Palads. Disse bleve ei lidet forundrete over denne Ære, men endnu meer over den Maade, hvorpaa de modtoges af Prinsessen. ”I ere Fremmede, sagde hun til dem, og komme fra en mægtig Konge: jeg ønsker derfor, at vise Eder al mulig Opmærksomhed. Hvad Tabet af Smaragden angaaer, da tænker ei meer derpaa! Dette er jo desuden en Ubetydelighed, ikke værdig at omtale. Jeg skal være Talsmand:

inde hos Kongen, min Fader, at han lader Sagen fare, idet jeg føler mig overbevist om, at Stenen er bortkommen ved et eller andet besønderligt Tilfælde, der ikke lader sig forklare.

Fyrstinden beholdt de Fremmede adskillige Dage hos sig; men i al den Tid blev der ikke næret et eneste Ord om Smaragden. Den Sag syntes fuldeligen at være forglemt. Hun talde aldeles utvungen med hine, og gjorde dem mange Spørgsmaal saavel om de Lande, de paa deres Reise havde seet, omogsaar isærdeleshed om Sistan. Emigrete ved denne Prinsessens Nedladendhed, troede de sig befriete fra al Vengstelse, og vare henrykte over deres høie Belynderinde. Saasnart hun nu mærkede, at de Fremmede ei længere vare paa deres Post, hendreiede hun Samtalen enastensfund paa underfulde Begivenheder. Da nu Enhver havde fortalt sin vidunderlige Tildragelse, sagde hun: "Nu skal jeg ogsaa fortælle Eder et Tilfælde, der er hændet mig i mit eget Liv, og I ville da, hvilket jeg ganske vist troer, finde det langt meer underfuldt, end det, I nogenstunde monne have hørt."

Jeg er min Faders eneste Barn og var altsaa, fra min Fødsel, en Genstand for saare megen Omhyggelighed. Man opdrog mig i den Tro, at

Alt, hvad Verden monne have i Eie, var til min Tieneste, og man lærde mig, at ubegrændset Gavnildhed er den første og meest fyrstelige af alle Dyder. Jeg troede, min Magt til at gjøre Godt og fremme Enhvers Held, maatte være ligesaa ubegrændset, som min Uttraa efter at see hele Verden lykkelig, og jeg kunde sletikke tænke mig, at der gaves en Elendighed, jeg ikke var mægtig til at hæve. I mit attende Aar blev jeg forlovet med min Fætter, en Prins, der overgik alle Andre i Person's Skønhed, og Lands: Adel. Jeg troede nu at have naaet Lykkens hvøieste Spidse. Paa vor Formølingsdag gif jeg ud i en Hauge, ikke langt fra Paladset, og hvor jeg, fra min Barndoms Tid, pleiede at opholde mig nogle Timer om Dagen. Den gamle Gartner, hvis Glædeshu ofte havde forlystet mig, kom mig imøde. Han syntes meget sorgfuld, og jeg spurgde ham om Aarsagen dertil. Han gav mig et undvigende Svar. Jeg paastod bestandigen, at jeg kiendte Aarsagen til hans Sorgsind, og hvorlunde jeg fast havde besluttet igjen at gjøre ham munter.

”Dette kan Du ikke, sagde, med et dybt Suk, den gamle Mand; ikke staaer det i din Magt, elskte Fyrstinde! at læge det Saar, hvoraf jeg maa døe.

Nu oprørdes min Selvfølelse. "Jeg sværger — —!" raabde jeg da.

"Sværg ikke!" sagde Gartneren, idet han greb min Haand.

"Jeg sværger alligevel, gientog jeg, endmeer fremskyndet ved Modstanden; ikke vil jeg hvile, inden jeg faaer giort Dig lykkelig. Fremdeles sværger jeg da, ikke at vige fra denne Plads, for end Du har aahenbaret mig Aarsagen til den Kummer, der nager Dig."

Den gamle Mand, der saae mig saa bestemt, sagde med rørt Stemme, Følgende. "Prinsesse! Ikke veed Du, hvad Du har giort. See her da en Mand, der var noksom dristig til, hele to Aar igiennem med Beundring at løfte sine Dien op paa Dig. Hans Kiærlighed har endeligen naaet en saadan Høide, at han uden Dig maa stedse være ulykkelig; ja, hvis Du ikke lover ham, ennat at møde ham i denne Hauge og at blive Hans, men ikke Prinsens Brud, maa han døe."

Forskrækket over denne uformodete Forklaring og skælvende ved Tanken om min Eed, stræbte jeg at bringe Gartneren til rigtigere Skion, og lovede at gjøre for ham Alt, hvad jeg formaaede. "Jeg sagde Dig jo, svarede han derpaa, Du ikke kunde gjøre mig lykkelig. Jeg søgde at afholde Dig fra en over-

ilet Eed, og kun denne var i Stand til at udrive Hemmeligheden af mit Hjærte. Døden vil, jeg veed det, snart blive min Lod; thi ikke kan jeg leve og see Dig i en Andens Arme. Lad mig døe! Gaa Du til din Trolovede! Nyd hos ham den Glæde og Rigdom, som er din Lod i Livet! Tro dog kun ikke, fremdeles at kunne udøve en Magt, der afhænger af mange og mangehaande Omstændigheder, hvilke ei nogetsomhelst Menneske-Væsen formaaer at ordne, eller bestemme.”

Disse Ord vare fulde af bitter Bebreidning. Hellere vilde jeg, paa den grueligste Maade, have opoffret mit Liv, end paafore, ved Sivtermaal med denne Mand, min Slægt Vanære; men jeg havde svoret for Himlens Afsyn, og bryde min Eed forekom mig at være den afskyeligste Misgierning. Ogsaa var det mit alvorlige Ønske, at døe; ikke trykede mig meer min Yndlings-Drom, at kunne gjøre Enhver, der nærmede sig min Person, ret lykkelig. Under Kampen imellem disse forskiellige Følelser, sagde jeg til Gartneren, at hans Ønske skulde blive opfyldt, da jeg i Timen før Midnat vilde indfinde mig i Haugen.

Derpaa gik jeg bort, efter at have hos mig selv besluttet, ikke at opleve den Skændsel, hvortil jeg selv havde fordømt mig.

Dagen tilendebragde jeg i den dybeste Sorgmodighed. Noget før Midnat gav jeg mine Folk Lov til at gaae bort, og forsviede mig da, klædt i min Brudedragt og pyntet med de kostbareste Edelstene, ud til Haugen. Næppe var jeg kommen nogle faa Skridt fremad, forend en Røver mødte mig, tog mig fat og sagde. "Tillad, ædle Kvinde! at jeg stiller Eder ved denne overflødige Pynt, J bærer paa Eder! Gjør J den mindste Bevægelse, eller Larm, er J Dødsens."

Kun saare lidet Indtryk gjorde disse Trusler paa mig, i min daværende Stemning. Jeg ønskede at døe, men ogsaa ønskede jeg, isorveien at opfylde mit Løfte. Jeg fortalte da Røveren mit Livs sidste Hændelse, og bad ham lade mig gaae, idet jeg gav ham mit Ord, at han ikke skulde miste sit Bytte. Efter nogen Betænkning indvilligede han dette.

Længeresfrem mødte jeg en glubende Løve, der var brudt ud af min Faders Dyresamlings Huus. Da jeg nu kiendte dette ædle Dyrs Barmhjertighedens: Sind imod det svage og skyldfrie Væsen, faldt jeg paa mine Knæe, gientog, hvad sidst havde hændet mig og forsikrede Løven, at jeg vilde, hvis den lod mig opfylde mit Løfte, ile tilbage, lige saa villig til at lade mig sønderrives, som den

kanſke monne være begierlig derefter. Løven traad tilſide, og jeg gif ind i Haugen.

Der fandt jeg den gamle Gartner, ventende fuld af Utaalmodighed efter mig. Han ſtoi mig imøde og kaldte mig ſin Engel. Jeg ſagde ham, det var min faſte Beſlutning, at opfylde mit Løfte, men tillige, at jeg ikke vilde leve meget længe. Han blev forſkrækket og ſpurgde, hvad jeg dermed vilde ſige. Nu fortalde jeg ham da det, der var hændet mig med Røveren og Løven. "Jeg Uhyre! udbrød Gartneren; hvormegen Ulykke har jeg ikke bragt over Dig! Dog, er jeg endog ſlet, vil jeg dog ikke tee mig værre, end en Røver og et Røddyr; dette vilde jeg være, hvis jeg ikke befriede Dig fra dit Løfte og forſikkrede Dig, hvorlunde det enefte Middel til endnu at gjøre mig lykkelig er, at Du tilgiver mig min ſkændige Forbovenhed."

(Fortsættes).

Trykfeil i No. 50.

S. 390, Lin. 22: ikke var, læs: ikke vare
— 391, — 16: det kongelige, læs: dit kongelige

Borger = Bennen.

To og Fyrgetyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 25de December 1830.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Skoflikkeren Achmed.

(Slutning.)

Jeg fødte mig fuldeligen lettet ved disse Ord, og skienkede ham den Tilgivelse, han ønskede. Da jeg alligevel, trods Gartnerens Indbending, vilde holde mit Ord til Røveren og Løven, afflog jeg hans Beskytning. Idet jeg nu traad ud af Haugen, traf jeg Løven. "Ædle Dyr! sagde jeg, her seer Du mig da ifølge mit Tilasn." Derpaa fortalte jeg den, at Gartneren havde løst mig fra mit Løfte til ham, og jeg yttrede mit Haab om, at Dyrenes Kønge ikke vilde fornegte sin bekiendte Høimodighed. Løven traad da atter tilside uden

at tilføie mig mindste Ulempe. Jeg gik nu videre, og traf Røverens paa samme Sted, hvor jeg havde forladt ham. Til ham sagde jeg da: "I din Magt er nu min Person; dog maa Du endnu lade mig, inden Du tager fra mig, hvad Dig lyster, fortælle det, der er mødt mig, siden jeg gik fra Dig." Han hørte paa min Fortælling, og lod mig, da jeg havde endt denne, gaae bort uden at berøve mig det Mindste. "Jeg er, sagde han, ikke slettere, end en fattig Gartner, eller en hungrig Løve. Have disse skaanet Dig, vil jeg ikke tilføie Dig nogen somhelst Fortræd."

Hjærteligen glad over, at være saa godt kommen fra dette Foretagen, vendte jeg tilbage til min Faders Palads. Jeg blev derefter formælet med min Fætter, og levede lykkeligen i denne Forbindelse lige til hans Død. Dog, nu havde jeg faaet den faste Overbeviisning, at menneskelige Væsners Magt til at gjøre Godt er saare indskrænket; ja, at disse, naar de forlade den dem af Skaberens betegnede Sti, ei alene ikke opnaae sin Hensigt, men endog ofte, idet de stræbe at udføre Umuligheder, styrte sig i uendelige Bildfarelser og Fortrædeligheder.

Nu taug da Fyrstinden. Det glædede hende at see sine Gæster saaledes henrevne af denne Fortæl-

ling, at de aldeles ikke tænkte paa noget som helst Andet. Efter et kort Ophor i Salen henvendte hun sig til En af dem med det Spørgsmaal: Du, hvilken viisde vel, efter dit Skion, den største Selvbehersekning? Gartneren, Køveren, eller Løven?"

"Upaatvileligen Gartneren, var hans Svar, idet han lod fare et saa herligt Bytte, endog, da det allerede var i hans Bold."

"Hvad er nu Din Mening?" spurgde Fyrstinden den, der sad nærmest hiin.

"Jeg mener, Løven var den Høimodigste, svarede han. Denne maa vel have været særdeles hungriig, og i en saadan Tilstand var det en stor Afholdendhed, ikke at fortære en sliig Lækkerbidsten."

"J Begge synes mig ikke, faldt den Tredie, ganske utaalmodig, ham ind i Salen, at have skionnet det Rigtige. Du gode Gud! at see sliige Skatte i sin Magt, og dog at lade disse løbe sig ud af Hænderne! Ikke vilde jeg have troet dette, om ei Fyrstinden selv havde fortalt os Sagen, som en virkelig Tildragelse."

Prinsessen, der nu med Et paatog sig sin hele Bærdigheds Mine, sagde til den Første: "Du er, seer jeg, en Tilbeder af det smukke Kion; til den Anden: Du er en sandselige Nydelsers Træl; til den Tredie, der allerede var liigbleg af Skræk:

Du, min Ven! har Smaragden. Du har selv forraadt Dig, og kun aabenbar Bekiendelse kan redde dit Liv."

Den Skyldiges Mine bortfiernede enhver Zvil, og han kastede sig, da Prinsessen endnu engang lovede ham Sikkerhed, ned for hendes Fødder, tilstod sin Forbrydelse og udelivered Smaragden, hvilken han stedse, af Frygt for Eftersøgninger, havde baaret hos sig. Fyrstinden reisde sig nu og lod sine Gæster fare. Hun gif derpaa til sin Gemal, leverede ham Smaragden og sagde: "See her, Achmed! Hvad er nu din Mening om mitte Beregninger?" Derefter fortalte hun ham hele Tildragelsen, og bad ham bringe Stenen til hendes Fader. Kongen, aldeles blændet af dens Prægtighed og Størrelse, oversøede sin Svigersøn med de meest overdrevne Løvtaler, og tillagde ham Fortrinnet for alle Stiernetydere, der nogensinde havde været i Verden. Den stakkels Achmed, sig selv bevidst, hvorlidet han fortiende en saadan Ros, styrte ned for Kongens Fødder og bad, det maatte være ham tilladt, at tale Sandheden, da han hellere vilde døe, end længere at bedrage sin naadige Herre.

"Du bedrage mig?! udbrød Kongen; umuligt! Var det ikke Dig, der gienfandt min

Skat, og bringer Du mig ikke nu den mistete Smaragd?"

"Sandt er det, o Konge! at jeg gjorde dette, dog uden at besidde den Kunst, for hvilken jeg nu bliver saa berømt." Han fortalte derpaa oprigtigen det, som med Hensyn dertil var hændet ham. Kongen slog Nynker paa Panden, ved Fortællingen om de første Tildragelser med Achmed, men hørde derimod under største Henrykkelse denne, da han kom til Historien om Smaragden, og ikke kunde afholde sig fra at indblande i sin Fortælling Udtryk, der røbede den inderligste Hviagtning for Prinsessens underfulde Viisdom og Dyd. Saasnart Achmed havde endt sin Fortælling, lod Kongen kalde til sig Beziren, sit Raad, og ligeledes sin Datter. Da alle disse vare forsamlede, talede han til denne Følgende. "Min Datter! Din Mand's Tildragelser har jeg hørt af hans egen Mund. Og saa fik jeg derved at vide Meget, der bekræftede mig i den Mening, jeg længe har næret, at din Viisdom og Godhed er endnu større, end din Skønhed. Jeg skønner fuldeligen, Du er skabt til at herske: jeg adlyder derfor Himlens Villie og har til Hensigt, at befordre mit Folks Lykke, idet jeg overdrager min Magt i dine Hænder og nu søger den Rolighed, min høie Alderdom fordrer.

Hvad angaaer din Gemal, da bestem hans Skæbne saaledes, som Du selv maatte finde for Godt. Han er — dette vidste jeg fra Begyndelsen — af lav Herkomst; alligevel troede jeg, at hans Viisdom og Lærdhed gjorde ham værdig den høieste Rang; men denne Viisdom og disse Kundskaber vise sig nu, at have været kun tilsyneladende. Troer Du, at Forbindelsen med ham nedværdiger Dig, da skil Dig fra ham! Vil Du derimod beholde ham som din Mand, da gør dette, og giv ham da i Rigets Bestyrelse, hvilken jeg herved overdrager Dig, saa stor Andeel, Du finder passende!”

Prinsessen knælede, kysede sin Faders Haand og sagde Følgende. ”Gid min Faders Liv og Regiering vedvare endnu længe, til Glæde for hans Datter og troe Folk! Jeg er en svag Kvinde, ikke voksen den Post, din sømme Kiærlighed maatte ville betro mig. Finder det Raad, jeg ærefrygtfuld frembringer, det Bisald, jeg ønsker dette, da vil min Fader vedblive at regiere sit Folk. Taknemmelighed og Hoiagtning skulle da gjøre dette Lydigheden let, og Regieringen Dig behagelig. Min Ache med elsker og hoitagter jeg; thi han er om, oprigtig og velsindet. Jeg priser mig lykkelig, idet jeg har en Gemal, Himmelen

faa viensynligen beskytter og begunstiger. Hvad betyde vel, fiære Fader! høi Rang og lysende Wiisdom, naar ikke Dyd og Gudsfrøgt dermed ere forenede! Planter med brammende Blomster, men uden Frugt."

Kongen var henrykt over sin Datters Wiisdom og Inderlighedsfølelser. "Dit Raad skal, min fiære Datter! blive fulgt. Jeg vil vedblive at regiere mit Kongerige. Du og Achmed skulle bistaae mig med Eders gode Raad."

Den gode Skoflikker blev snartester ophøiet til Bezir. Samme Dyd og samme Vædelsind, der havde skaffet ham Agtelse i hans Lavhedsstand, sikrede ham ogsaa Almeens Kiærlighed og Høiagtelse i Statens første Embedsstilling, til hvilken han da var kaldet.

Sittåras Planer laae klarligen for Dagen, men hendes Brøde blev hende tilgiven. Man sørgede for hendes Underhold. Dog, at hendes taabelige Ønske saa fuldeligen skuffedes, var hende stedse en kvalfuld Pinsel; ja lige til sit Livs Ende sukede hun efter den Glands, hun havde seet hos Oberstiernetyderens Kone i Henna. Hun kan derfor tiene til advarende

Exempel for alle dem, der lade Nid faae Num i deres Barm, og som søge at opnaae deres Hensigt ved Midler, Fornuft og Retfærdighed misbillige.

Religionens Herlighed.

Religionen er som Firmamentet: jo meer man undersøger dette, jo flere Stierner opdager man. Religionen er som Havet: jo meer man betragter dette, desto uendeligere synes det at være. Religionen er som Guldet: jo oftere man bringer dette i Smeltediglen, desto meer glændsende bliver det. Religionens Sprog er Kjærlighedens, og den Magt, Overbeviisningens. Ikke Religionen, men den vrangge Jver, der antog dennes Skikkelse, greb Ilden og Sværdet for at tvinge Rættene til at fornegte deres Tro.

Trykfeil og Rettelser i No. 51.

Side 373, Lin. 9: hans læs: sin

— 395, — 11: omogfaa, l. somogfaa

— 297, — 22: stræbte, l. stræbde

— 399, — 11: Trusler l. Trusler

— 400, — 12: vil jeg dog l. vil jeg alligevel